

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:

«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΑΡΧΕΙΑ, ΜΟΥΣΕΙΑ»

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Διπλωματική Εργασία

**Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών
Πανεπιστημίων**

Αναστασία Πλατσούκα Α.Μ. 206682015

Επιβλέπων καθηγητής: Σαράντος Καπιδάκης

Αθήνα, Ιούλιος 2023

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο: Σαράντος Καπιδάκης
2. Ονοματεπώνυμο: Ευτυχία Βραϊμάκη
3. Ονοματεπώνυμο: Σπυρίδων Ζερβός

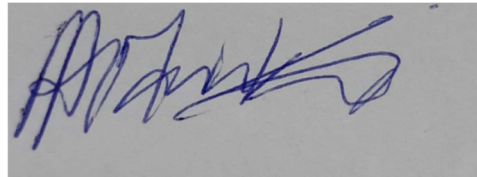
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Αναστασία Πλατσούκα του Κωνσταντίνου, με αριθμό μητρώου 206682015 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών «Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, και Συστημάτων Πληροφόρησης της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Σαράντο Καπιδάκη, καθηγητή του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (Πα.Δ.Α.) που δέχθηκε να υποστηρίξει τη διπλωματική μου εργασία που αναφέρεται σε ένα κατεξοχήν κοινωνικό θέμα παρότι τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα και η επαγγελματική απασχόλησή του αφορούν διαστάσεις της Τεχνολογίας και της Επιστήμης των Υπολογιστών.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την Ομάδα Προσβασιμότητας AMELib (ΣΕΑΒ). Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την φοιτήτρια του Τμήματος Φωτογραφίας και Οπτικοακουστικών Τεχνών του Πα.Δ.Α. Ρεγγίνα Κορκοβέλου, για την συνεισφορά της στην ηχητική εκφώνηση των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου των εντυποανάπηρων φοιτητών για την περαιτέρω διευκόλυνση τους. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την στήριξη και την ενθάρρυνση που μου παρείχε στην προσπάθεια υλοποίησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους εντυποανάπηρους φοιτητές, χωρίς την υποστήριξη και τη συμμετοχή των οποίων δεν θα ήταν εφικτή η υλοποίηση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Το ίδιο πολύτιμη ήταν και η συμμετοχή των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών που ανταποκρίθηκαν στα σχετικά ερωτηματολόγια της έρευνας.

Ημερομηνία

20/07/2023

Αναστασία Πλατσούκα

Περίληψη στα ελληνικά

Η βασική σύλληψη που διαπνέει την έρευνα είναι το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας.

Σκοπός της έρευνας είναι να αναδείξει το επίπεδο των υποδομών που αφορούν την προσβασιμότητα εντυποανάπηρων φοιτητών και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Επίσης αναζητά στοιχεία πέρα από την αποτύπωση της παρούσας πραγματικότητας όπως η δυναμική εξέλιξη του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού (διδασκτικό προσωπικό, βιβλιοθηκονόμοι, διοικητικό προσωπικό κ.λπ.) και των υποδομών.

Αναπτύχθηκαν δύο δομημένα ερωτηματολόγια. Το πρώτο απευθύνεται σε Υπεύθυνους Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι η διερεύνηση και καταγραφή του βαθμού προσβασιμότητας των εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, η ανίχνευση του συμπεριληπτικού μοντέλου εκπαίδευσης, η θετική εξέλιξη κατανόησης δεξιοτήτων και διαθεσιμότητας.

Το δεύτερο ερωτηματολόγιο απευθύνεται στους εντυποανάπηρους φοιτητές των Ελληνικών Πανεπιστημίων. Συνοδεύεται από πέντε ατομικές συνεντεύξεις. Συνολικά αποτυπώνουν και καταγράφουν τον βαθμό προσβασιμότητας στα Πανεπιστήμια, την εκπαίδευση και χρήση της τεχνολογίας, δημογραφικά χαρακτηριστικά κ.α. Επιπλέον, αποτυπώνει την τρέχουσα πραγματικότητα και δίνει μια κατεύθυνση σχετικά με το που πρέπει να εμβαθύνουμε.

Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει συσχετίσεις των δεδομένων κατόπιν στατιστικής μελέτης. Το δείγμα που επιλέχθηκε δεν είναι τυχαίο, όπως θα ήθελα, καθώς αντιμετώπισα ιδιαίτερη δυσκολία προσέγγισης των εντυποανάπηρων φοιτητών και εμπόδια κυρίως λόγω του GDPR.

Ενδεικτικά αποτελέσματα της έρευνας όπως προκύπτουν από τα ερωτηματολόγια και τις συνεντεύξεις είναι τα ακόλουθα:

Σχετικά, με τη χρήση της τεχνολογίας προκύπτει ότι τα πιο δημοφιλή ως προς τη λειτουργία, τις συσκευές και τα μορφότυπα είναι το Android, το κινητό τηλέφωνο, το αρχείο Word.

Τα προσβάσιμα ακαδημαϊκά συγγράμματα παρέχονται κατά κύριο λόγο 76,4% από τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες ή άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου. Το 84,4% θεωρεί ότι επηρεάζει από Αρκετά έως Πλήρως την εκπαιδευτική πορεία στο Πανεπιστήμιο η κοινωνικοποίηση και ο βαθμός ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων τους στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.).

Ο βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου στη κλίμακα Πολύ έως Πάρα πολύ λαμβάνει το 36,7%. Ο βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα πρόσβασης και πλοήγησης στην κλίμακα Αρκετά έως Πάρα πολύ είναι το 57,8% και συσχετίζεται αναλογικά με τον βαθμό ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων όπου στην κλίμακα Αρκετά έως Πάρα πολύ το επιλέγουν το 58,2%.

Τα κυριότερα αποτελέσματα που προέκυψαν από το ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε υπεύθυνους Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών είναι τα ακόλουθα:

Εντυποανάπηροι φοιτητές έχουν μεγάλη διασπορά στον Πανεπιστημιακό χώρο αφού το 90,5% των Πανεπιστημίων δηλώνουν ότι έχουν αυτή την κατηγορία φοιτητών. Επιπλέον, προκύπτει ότι 2 στα 3 Πανεπιστήμια από αυτά που απάντησαν στην έρευνα διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών στη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας.

Σημαντική συνεισφορά της παρούσας εργασίας για περαιτέρω έρευνα, είναι η συμπεριληπτική εκπαίδευση ώστε το Πανεπιστήμιο να μπορεί να μεριμνήσει και να παρέχει ευκαιρίες μάθησης σε όλους ανεξαιρέτως τους φοιτητές, καθώς και η ενίσχυση των Πανεπιστημίων και η εστίαση στο επίπεδο ενσυναίσθησης και δημιουργικής επαφής με ΦμεΑ.

Λέξεις Κλειδιά: Προσβασιμότητα, Εντυποανάπηροι Φοιτητές, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Ελλάδα, Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών για ΦμεΑ, Υποστηρικτική Τεχνολογία

Περίληψη στα αγγλικά

The basic concept that permeates research is the social model of disability.

The purpose of the research is to highlight the level of the infrastructure regarding the accessibility of visually impaired students and the services provided. It also looks for elements beyond capturing the present reality such as the dynamic evolution of all human resources (teaching staff, librarians, administrative staff, etc.) And infrastructure.

Two structured questionnaires were developed. The first is addressed to Heads of Academic Libraries. The purpose of the questionnaire is to investigate and record the degree of accessibility of visually impaired students in Higher Education, the detection of the inclusive education model, the positive development of understanding of skills and availability.

The second questionnaire is addressed to visually impaired students of Greek Universities. It is accompanied by five individual interviews. Overall, they capture and record the degree of accessibility to Universities, education and use of technology, demographic characteristics, etc. Moreover, it captures the current reality and gives a direction about what we need to delve into.

The processing of the research results includes correlations of the data following a statistical study. The sample chosen is not random, as I would have liked, as I faced particular difficulty in approaching visually impaired students and obstacles mainly due to GDPR.

Indicative results of the research as derived from the questionnaires and interviews are the following:

Regarding, the use of technology it is found that the most popular in terms of function, devices and formats are Android, Mobile Phone, Word file.

Academic Libraries or other university services provide accessible academic writings by 76,4% of the University. The 84.4% consider that socialization and the degree of empathy of their particularities in the environment of the University Community (fellow students,

---

lecturers, administrative staff, external collaborators, etc.) Affects the educational course at the University from Fairly to Completely.

The degree of satisfaction with the access and movement infrastructures in the University area on the scale Very to Very much is 36.7%. The degree of satisfaction with the immediacy with which the library responds to access and navigation requests on the Fair to Very scale is 57.8% and it is proportionally correlated with the degree of satisfaction with the delivery time of accessible digital books where on the Fair to Very scale 58.2% choose it very much.

The main results obtained from the Questionnaire addressed to Academic Libraries managers are the following:

Visually impaired students are widely dispersed in the University area since 90.5% of Universities declare that they have this category of students. In addition, it appears that 2 out of 3 Universities that responded to the survey have specialized staff to support visually impaired students in the use of assistive technology.

An important contribution of this work for further research is inclusive education so that the University can cater and provide learning opportunities to all students without exception, as well as strengthening Universities and focusing on the level of empathy and creative contact with disabled students.

Keywords: Accessibility, Visually Impaired Students, Higher Education, Greece, Library Services for Disabled Students, Assistive Technology

---

Πίνακας Περιεχομένων

Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων i

Επιτροπή Εξέτασης ii

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ iii

Ευχαριστίες iv

Περίληψη στα ελληνικά v

Περίληψη στα αγγλικά vii

Πίνακας Περιεχομένων ix

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή 12

1.1 Ερευνητικές υποθέσεις 13

1.2 Μεθοδολογία 14

1.3 Περιορισμοί 15

Κεφάλαιο 2. Θεωρητικό μέρος – Βιβλιογραφική έρευνα – Σχετικές προσπάθειες 16

2.1 Νομοθεσία και ΑμεΑ 18

2.2 Νόμος 4672/2020 27

2.3 *International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)* 31

2.4 Βιβλιογραφική έρευνα 33

2.5 Σχετικές προσπάθειες – έρευνες 46

2.6 Η Ελληνική πραγματικότητα για την προσβασιμότητα των εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση 66

2.6.1 Τρέχουσα ελληνική κατάσταση 68

2.7 Υποστηρικτική τεχνολογία (*Assistive Technology*) 93

Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία 104

3.1 Στόχος της έρευνας 104

3.2 Συγκρότηση δείγματος και συλλογή δεδομένων 105

3.3 Κατασκευή ερευνητικού εργαλείου 106

Κεφάλαιο 4. Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίου Εντυποανάπηρων Φοιτητών 110

4.1 Στατιστική ανάλυση 110

Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου Εντυποανάπηρων Φοιτητών 112

5.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά 112

5.2 Χρήση τεχνολογίας 116

5.3 Εκπαίδευση στη χρήση της τεχνολογίας 120

5.4 Χρήση πόρων και υποδομών πρόσβασης στη γνώση 122

5.5 Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου, το χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων, την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης και αξιολόγηση του επιπέδου προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου 125

Κεφάλαιο 6. Συσχετίσεις 128

6.1. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου 128

6.2. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων 131

6.3. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης 134

6.4. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμολογία συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου 139

Κεφάλαιο 7. Συνεντεύξεις 143

7.1 Ερωτήσεις γνωριμίας 143

7.2 Ερωτήσεις προσβασιμότητας στο χώρο του πανεπιστημίου 144

7.3 Ερωτήσεις προσβασιμότητας στη γνώση 144

7.4 Ερωτήσεις επικοινωνίας 145

Κεφάλαιο 8. Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίου Βιβλιοθηκών 147

Κεφάλαιο 9. Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου Βιβλιοθηκών 148

9.1. Στοιχεία βιβλιοθηκών 148

9.2. Πόροι και υποδομές για εντυποανάπηρους φοιτητές 152

9.3. Εκπαίδευση προσωπικού βιβλιοθηκών και εντυποανάπηρων φοιτητών 160

Κεφάλαιο 10. Συμπεράσματα 162

10.1 Συμπεράσματα της έρευνας για τους Εντυποανάπηρους φοιτητές των Ελληνικών Πανεπιστημίων 162

10.2 Συμπεράσματα της έρευνας για τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες 165

Κεφάλαιο 11. Συζήτηση / Μελλοντικές επεκτάσεις 168

Κεφάλαιο 12. Παραρτήματα 171

Παράρτημα 1 172

12.1 Ερωτηματολόγιο εντυποανάπηρων φοιτητών 172

Παράρτημα 2 184

12. 2 Ερωτηματολόγιο υπεύθυνων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών 184

Παράρτημα 3 193

12. 3 Ερωτήσεις συνέντευξης 193

Παράρτημα 4 195

---

12. 4.1 Πληροφοριακό δελτίο προς Διεύθυνση Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών & Κέντρων Πληροφόρησης και τις Υπηρεσίες Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας 195

12.4.2 Κείμενο υπενθύμισης προς Διεύθυνση Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών & Κέντρων Πληροφόρησης και τις Υπηρεσίες Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας 197

12. 4.3 Πληροφοριακό δελτίο προς τους εντυποανάπηρους φοιτητές 199

Παράρτημα 5 201

12.5.1 Κείμενο επαναπροώθησης ερωτηματολογίου εντυποανάπηρων φοιτητών 201

12.5.2 Πληροφοριακό δελτίο επαναπροώθησης του ερωτηματολογίου στους εντυποανάπηρους φοιτητές 203

Παράρτημα 6 205

12.6.1. Κείμενο Ανάρτησης στο Facebook AMELib (ΣΕΑΒ) 205

Παράρτημα 7 206

12.6.1 Κάλεισμα σε συνέντευξη 206

Παράρτημα 8 207

12.8.1 Απαντήσεις των εντυποανάπηρων φοιτητών στις Ερωτήσεις Γνώμης του ερωτηματολογίου 207

12.8.2 Απαντήσεις των υπεύθυνων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στις ερωτήσεις γνώμης 212

Βιβλιογραφία 213

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Η αναπηρία δεν αποτελεί μόνο ένα εκ γενετής ή επίκτητο φυσικό περιορισμό. Είναι, σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, κυρίως, μια κοινωνική συνθήκη ανάμεσα στο άτομο και το περιβάλλον του. Για να ακυρωθεί στην πράξη η διάκριση της αναπηρίας, απαιτείται ένα περιβάλλον ικανό να άρει τα όποια εμπόδια. Προς την κατεύθυνση αυτή η ανάπτυξη νέων τεχνολογικών εφαρμογών μπορεί να ενισχύσει τις απαιτούμενες υποστηρικτικές υπηρεσίες.

Σύμφωνα με τη σύλληψη του κοινωνικού μοντέλου αναπηρίας, η αναπηρία κατανοείται ως ο αντίκτυπος ενός απρόσιτου κοινωνικά δομημένου περιβάλλοντος σε ένα άτομο με αναπηρία και όχι κάτι εγγενές στο σώμα των ατόμων με αναπηρία (Oliver 1996). Το κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας είναι ιδιαίτερα εφαρμόσιμο σε διαδικτυακά περιβάλλοντα όπου η προσβασιμότητα ή ο αποκλεισμός καθορίζεται εξ ολοκλήρου από τον τρόπο σχεδιασμού του περιβάλλοντος. (Ellis and Kent 2011; Goggin and Newell 2003).

Στο πλαίσιο αυτό η έρευνα εστιάζει στην κατηγορία των Εντυποανάπηρων Φοιτητών των Ελληνικών Πανεπιστημίων, όπου κρίσιμο σημείο για την άρση των εμποδίων είναι η πρόσβαση στην πληροφορία και στην γνώση.

Η προσβασιμότητα μπορεί να θεωρηθεί ως «δυνατότητα πρόσβασης» και ωφέλεια από κάποιο σύστημα ή οντότητα. Η ιδέα επικεντρώνεται στη διευκόλυνση της πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες ή ειδικών αναγκών στην πρόσβαση μέσω της χρήσης βοηθητικής τεχνολογίας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει, να καταγράψει και να αποτιμήσει τη χρησιμότητα της πρόσβασης, το εύρος του προσβάσιμου υλικού, τις πολιτικές και τις οδηγίες που ορίζει η Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων Βιβλιοθηκών και Ιδρυμάτων - International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA για την προσβασιμότητα, το νομικό πλαίσιο σε ελληνικό και διεθνές επίπεδο, τα κοινά πρότυπα και τις οδηγίες στην κοινή χρήση ψηφιακών πόρων.

Στόχοι της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας είναι:

- να βγάλουμε χρήσιμα συμπεράσματα τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά από τον τρόπο που εξυπηρετούνται οι εντυποανάπηροι φοιτητές μέσω της AmeLib (ΣΕΑΒ).
- εξερεύνηση και συνοπτική παρουσίαση των state-of art λογισμικών βοηθητικής τεχνολογίας (Assistive Technology) για φοιτητές με οπτική αναπηρία
- επισκόπηση ικανοποίησης των φοιτητών με προβλήματα όρασης σε σχέση με τους παρεχόμενους προσβάσιμους μορφότυπους ακαδημαϊκών συγγραμμάτων μέσω ερωτηματολογίου.
- να αναδειχθεί η προσπάθεια άρσης των εμποδίων για τους εντυποανάπηρους φοιτητές των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.
- ανάδειξη κοινωνικής ευθύνης όλων των εμπλεκόμενων (π.χ. Συγγραφέων, εκδοτών, εκπαιδευτικών, βιβλιοθηκών κλπ.).

1.1 Ερευνητικές υποθέσεις

Για τη διερεύνηση ερευνητικών ερωτημάτων και υποθέσεων ακολουθήθηκε ποσοτική μεθοδολογία, η οποία ενδείκνυται για τη μελέτη στάσεων και απόψεων. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκε έρευνα επισκόπησης απόψεων (survey research). Το είδος της μελέτης περιλαμβάνει συνέντευξη, ερωτηματολόγια και on line συλλογή δεδομένων. Για τη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων αναπτύχθηκαν δομημένα ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια, με τη χρήση της διαδικτυακής υπηρεσίας Google Forms.

Η μελέτη περίπτωσης είναι μια ερευνητική προσέγγιση, η οποία χρησιμοποιείται για να εξηγήσει και να περιγράψει γεγονότα ή φαινόμενα τα οποία συμβαίνουν μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο. Πρόκειται για ένα σχέδιο έρευνας που έχει καθιερωθεί σε πολλούς επιστημονικούς κλάδους και ιδιαίτερα στις κοινωνικές επιστήμες (Crowe, S. Et al., 2011).

1.2 Μεθοδολογία

Ο πληθυσμός-στόχος της έρευνας είναι οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές. Για την παρούσα έρευνα επιλέχθηκε το εργαλείο των ερωτηματολογίων προκειμένου να πραγματοποιηθεί ποσοτική έρευνα. Η δημιουργία δομημένων ερωτηματολογίων στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και τους Εντυποανάπηρους Φοιτητές αποτέλεσε το βασικό εργαλείο για τη συγκέντρωση των στοιχείων. Για τη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων αναπτύχθηκαν δομημένα ερωτηματολόγια, με ερωτήσεις κατά βάση κλειστού τύπου, οι οποίες είναι πιο εύκολο να απαντηθούν και διευκολύνουν την κωδικοποίηση, την ανάλυση και την ερμηνεία των συλλεχθέντων δεδομένων. Ο πληθυσμός-στόχος της προτεινόμενης έρευνας είναι οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές των Ελληνικών Πανεπιστημίων. Τα αποτελέσματά της έρευνας είναι χρήσιμα συμπεράσματα για την ελληνική ακαδημαϊκή πραγματικότητα και προτάσεις για κάτι καλύτερο. Επιπλέον, δύναται να αξιοποιηθούν από την ηγεσία των βιβλιοθηκών και των λοιπών φορέων πληροφόρησης για την ανάπτυξη πρακτικών που βοηθούν στις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Για να ακυρωθεί στην πράξη η διάκριση της αναπηρίας, απαιτείται ένα περιβάλλον ικανό να άρει τα όποια εμπόδια, στη μείωση του μαθησιακού άγχους και στην ενίσχυση της ικανοποίησης και της αποδοτικότητας των εντυποανάπηρων φοιτητών στις σπουδές τους.

Τα δομημένα ερωτηματολόγια παρουσιάζουν τις ερωτήσεις με αυστηρά καθορισμένη σειρά και δεν επιτρέπουν στον ερευνητή να τις μεταπηδά ή να τις απαντά με διαφορετική σειρά (Ζαφειρόπουλος, Κ., 2015). Τα πλεονεκτήματα του ερωτηματολογίου είναι ότι μπορεί να σταλεί σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων και είναι εύκολη η δημιουργία και η ανάλυση των αποτελεσμάτων. Επίσης μέσα από την ανωνυμία οι ερωτώμενοι μπορούν να διατυπώσουν απόψεις χωρίς να φοβούνται ότι θα εκτεθούν, γεγονός το οποίο διασφαλίζει μεγαλύτερη αντικειμενικότητα. Ωστόσο, τα ερωτηματολόγια έχουν το μειονέκτημα της ελεύθερης απάντησης των ερωτήσεων, γεγονός που στερεί την έρευνα από τη δυνατότητα ποιοτικής ανάλυσης. Για να αντιμετωπιστεί το παραπάνω μειονέκτημα αξίζει η συμμετοχή ελάχιστων ερωτήσεων ανοικτού τύπου – ερωτήσεις ανάπτυξης γνώμης.

1.3 Περιορισμοί

Η συγκεκριμένη έρευνα περιορίζεται στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και στους Εντυποανάπηρους Φοιτητές.

Ορισμοί

Εντυποαναπηρία

Η έντυπο-αναπηρία ως όρος αναφέρεται στα άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολία στην ανάγνωση έντυπου υλικού χωρίς υποβοήθηση. Αυτό μπορεί να συμβαίνει λόγω μιας φυσικής αναπηρίας που δεν του/της επιτρέπει να κρατήσει ένα βιβλίο (αναπηρία στα πάνω άκρα), λόγω μιας αντιληπτικής ή μαθησιακής δυσκολίας, όπως δυσλεξία, λόγω τύφλωσης ή οπτικής αναπηρίας. Είναι μια πολύ σοβαρή κατάσταση που πρακτικά απαγορεύει την ισότιμη πρόσβαση όλων των φοιτητών στην πληροφορία και τη γνώση. (<https://library.upatras.gr/tag>)

Προσβασιμότητα

Η προσβασιμότητα μπορεί να θεωρηθεί ως «δυνατότητα πρόσβασης» και ωφέλεια από κάποιο σύστημα ή οντότητα. Η ιδέα επικεντρώνεται στη διευκόλυνση της πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες ή ειδικών αναγκών ή στην πρόσβαση μέσω της χρήσης βοηθητικής τεχνολογίας. Ωστόσο, η έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της προσβασιμότητας φέρνει οφέλη για όλους. (<https://el.wikipedia.org/wiki>)

Υποστηρικτική Τεχνολογία

Η υποστηρικτική τεχνολογία είναι οποιοδήποτε αντικείμενο, μέρος ενός εξοπλισμού, λογισμικό πρόγραμμα ή σύστημα προϊόντων που χρησιμοποιείται για να αυξήσει, να διατηρήσει ή να βελτιώσει τις λειτουργικές δυνατότητες των ατόμων με αναπηρίες. (Kent 2016).

Κεφάλαιο 2. Θεωρητικό μέρος – Βιβλιογραφική έρευνα – Σχετικές προσπάθειες

Μια οπτική αναπηρία θα μπορούσε να σημαίνει μερική όραση, χαμηλή όραση, αχρωματοψία ή ολική τύφλωση. Άνθρωποι που ζουν με οπτικές αναπηρίες αντιμετωπίζουν δύο μεγάλες προκλήσεις: δυσκολία πρόσβασης (ανάκτηση και ανάγνωση) έντυπου υλικού και δυσκολία πλοήγησης στο ψηφιακό περιβάλλον.

Τα άτομα με προβλήματα όρασης έχουν τις ίδιες πληροφοριακές ανάγκες με τους βλέποντες. Όπως ακριβώς οι βλέποντες μπορούν να διαβάσουν μια εφημερίδα, να ακούσουν ένα CD ή να «κατεβάσουν» ηλεκτρονικές πληροφορίες από το Διαδίκτυο, έτσι και τα άτομα με προβλήματα όρασης θέλουν να έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες στη μορφή της επιλογής τους.

Αποτελεί ηθική υποχρέωση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων η παροχή αποτελεσματικού ακαδημαϊκού περιβάλλοντος με πρόσβαση στην πληροφόρηση, για όλες τις κατηγορίες χρηστών, ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία, τη φυλή, τις πολιτικές τους πεποιθήσεις ή την αναπηρία τους. Χρειάζεται μεταξύ άλλων, λεπτομερής σχεδιασμός, κατάλληλο οργανωτικό σχήμα, εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό με ειδικές γνώσεις, προηγμένες τεχνολογίες υποστήριξης, σημαντική προσπάθεια υλοποίησης και λειτουργική αξιολόγηση.

Η έλλειψη γνώσης των διδασκόντων και των διοικητικών στελεχών, οι ψευδείς υποθέσεις και ο φόβος για το άγνωστο μπορεί να οδηγήσουν σε μια άνιση εκπαιδευτική εμπειρία για μαθητές με προβλήματα όρασης. (Myers, K., Joni J. Bastian, J., 2010).

Η ανάπτυξη μιας αποτελεσματικής υπηρεσίας πληροφόρησης για τους εντυποανάπηρους είναι ιδιαίτερα σημαντική, διότι εμπορικά υπάρχει διαθέσιμο υλικό σε προσβάσιμη μορφή από αυτό που τυπώνεται για το ευρύ κοινό. Η ανάγκη για συλλογές εναλλακτικών μορφών και διαθέσιμων σε αναγνώστες που αδυνατούν να ψάξουν στα ράφια, καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών.

Η νομοθετική βάση για τις περισσότερες εθνικές υπηρεσίες βιβλιοθηκών για εντυποανάπηρους προέρχεται από μια ποικιλία πόρων. Μερικές χώρες έχουν εφαρμόσει ως νομοθεσία μέρος μιας νομοθετικής πράξης για τις δημόσιες βιβλιοθήκες, όπου ο νόμος απαιτεί η δημόσια βιβλιοθήκη να περιλαμβάνει υπηρεσίες για εντυποανάπηρους. Άλλες έχουν υιοθετήσει κατευθείαν αποφάσεις των Ηνωμένων Εθνών και έχουν εγκαταστήσει συστήματα και δίκτυα δημόσια ή ιδιωτικά χρηματοδοτούμενα. Σε έναν αριθμό χωρών, υπάρχει νομοθεσία κατά της διάκρισης βασισμένη στην επεκτεινόμενη Παγκόσμια Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών και την εφαρμογή των Πρότυπων Κανόνων για Εξίσωση των Ευκαιριών για ΑμεΑ (επίσης των Ηνωμένων Εθνών), που στη συνέχεια αποτέλεσαν τη βάση για τις βιβλιοθήκες για τυφλούς.

Αυστραλία: Η κυβέρνηση εφάρμοσε νομοθεσία κατά της διάκρισης όταν το 1986 μπήκε σε ισχύ η Αυστραλιανή Πράξη Αναπηρίας.

2.1 Νομοθεσία και ΑμεΑ

Η ίση και ελεύθερη πρόσβαση των ΑμεΑ στην πληροφορία έχει άμεση σχέση με τον τρόπο με τον οποίο μια κοινωνία αντιλαμβάνεται την αναπηρία. Κατοχυρώνει και προασπίζει τα δικαιώματα αυτών των ατόμων. Γι' αυτό το λόγο, παρουσιάζεται το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόσβαση των ΑμεΑ στην πληροφορία και οι σχετικές νομοθετικές εξελίξεις, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Σε ελληνικό επίπεδο, οι νομοθετικές διατάξεις που αναφέρονται στα ΑμεΑ τα τελευταία χρόνια μπορεί να μην να είναι αρκετές, αλλά αυτό δεν αρκεί. Πέρα από την έλλειψη ακριβών δεδομένων, οι διάσπαρτες διατάξεις σε γενικότερου ενδιαφέροντος νομοθετήματα ή παραγράφους νόμων και η έλλειψη κωδικοποίησής τους καθιστούν τις νομοθετικές προβλέψεις για τα ΑμεΑ δυσπρόσιτες και δημιουργούν προβλήματα. Το αποτέλεσμα είναι πολλές φορές να αναιρείται ο σκοπός της θέσπισής τους, δηλαδή η ακώλυτη πρόσβαση και η πλήρης γνώση του νομοθετήματος από τον ενδιαφερόμενο. Έτσι το ελληνικό δίκαιο χαρακτηρίζεται από πολυνομία και πολυδιάσπαση ρυθμίσεων και αρμόδιων φορέων για την αντιμετώπιση των αναγκών ενός φάσματος αναπηριών.

Η συνταγματική αρχή της ισότητας (άρ. 4 Σ) επιβάλλει την ίση (κατά το δυνατό) μεταχείριση των ΑμεΑ, απαγορεύοντας κάθε έκδηλη, άνιση μεταχείριση και αδικαιολόγητη διάκριση εναντίον τους για λόγους που προέρχονται από τις αναπηρίες τους. Πέρα από τη βασική αυτή αρχή, τα ΑμεΑ έχουν δικαίωμα να αναπτύσσουν ελεύθερα την προσωπικότητά τους (άρ. 5 Σ) και να έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση στην πληροφόρηση (άρ. 5 Α παρ. 1 Σ) και σε πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά (άρ. 5Α παρ. 2 Σ) (Κανελλοπούλου-Μπότη, 2021).

Μέσα στο πλέγμα λοιπών των παραπάνω συνταγματικών διατάξεων, ο νόμος που προβλέπει την ίση και ελεύθερη πρόσβαση του κάθε πολίτη (και των ΑμεΑ) στη δημόσια πληροφορία είναι ο 2690/1999, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τους ν. 2880/2001, 3230/2004, 3242/2004 και 3345/2005. Μετά την τελευταία αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001, το ατομικό δικαίωμα ελεύθερης και ίσης πρόσβασης των ΑμεΑ στην πληροφορία δεσμεύει όχι μόνο τους φορείς δημόσιας εξουσίας αλλά και τους ιδιώτες, εφόσον η άσκησή τους ανακύπτει σε ιδιωτικές έννομες σχέσεις στις οποίες προσιδιάζει (25 παρ. 1 Σ).

Οι παραπάνω νόμοι και διατάξεις ωστόσο επικεντρώνονται περισσότερο στα καίρια ζητήματα της ίσης πρόσβασης στο φυσικό περιβάλλον, την εκπαίδευση και την επαγγελματική απασχόληση και όχι τόσο στις βιβλιοθήκες και την πληροφορία. Η προσβασιμότητα των ΑμεΑ αντιμετωπίζεται από τον Έλληνα νομοθέτη κυρίως ως φυσική προσβασιμότητα και όχι ως προσβασιμότητα στην πληροφορία. Για την ίση και ελεύθερη πρόσβαση των ΑμεΑ στην πληροφορία, στα αρχεία και τις βιβλιοθήκες έχει προβλέψει ο Κανονισμός Λειτουργίας Βιβλιοθηκών (Υ.Α. 830/2003). Σύμφωνα με αυτόν, η βιβλιοθήκη πρέπει να προωθεί, χωρίς πολιτικές, θρησκευτικές, φυλετικές ή άλλες διακρίσεις, τη γνώση, την πληροφορία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό. Ήδη από το άρθρο 1 του Κανονισμού τονίζεται ότι η βιβλιοθήκη πρέπει να παρέχει ειδικές υπηρεσίες και υλικό σε όσους χρήστες δεν μπορούν για οποιονδήποτε λόγο να χρησιμοποιήσουν τις συνήθεις υπηρεσίες και το υπάρχον υλικό της (π.χ. ΑμεΑ).

Το άρθρο 4, παρ. 8, «υπηρεσίες σε άτομα με ειδικές ανάγκες», προβλέπει πως η βιβλιοθήκη πρέπει να παρέχει ισότιμα υπηρεσίες σε ΑμεΑ. Επιπλέον, πρέπει να καταβάλει προσπάθεια ώστε να επεκτείνει τις δραστηριότητές της, προκειμένου να καλύπτουν τις ειδικές ανάγκες του πληθυσμού που υστερεί λόγω αναπηριών, ηλικίας και υγείας. Οι υπηρεσίες αυτές

Περιλαμβάνουν:

- Υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρία όρασης. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται συντονισμένα από συγκεκριμένες βιβλιοθήκες και σε συνεργασία με άλλους φορείς της πολιτείας και της ευρύτερης κοινότητας και ιδιαίτερα με τις αντίστοιχες βιβλιοθήκες για τυφλούς.
- Εξασφάλιση πρόσβασης σε όλες τις βιβλιοθήκες για τα άτομα με σωματικές αναπηρίες
- Υπηρεσίες των κινητών βιβλιοθηκών σε κέντρα υγείας και περίθαλψης και κατοικίες ΑμεΑ
- Συνεργασία με φορείς που παρέχουν υπηρεσίες στις ειδικές αυτές ομάδες πληθυσμού, οργάνωση ενημερωτικών ή άλλων εκδηλώσεων στους χώρους της βιβλιοθήκης
- Εμπλουτισμό των συλλογών των βιβλιοθηκών για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ
- Διασφάλιση του υλικού τους από την οιαδήποτε ένταξη περιεχομένου προσβλητικού προς τα άτομα αυτά

-
- Συνειδητή ενίσχυση του υλικού που προωθεί την ένταξη των ΑμεΑ στο κοινωνικό γίγνεσθαι
  - Ταχυδρομική αποστολή υλικού ή ανάθεση σε εθελοντές του ζητούμενου υλικού σε άτομα που δεν έχουν τη δυνατότητα μετακίνησης και κατά συνέπεια δεν μπορούν να επισκεφθούν τη βιβλιοθήκη

Ειδικότερα για τα άτομα με αναπηρία όρασης οι βιβλιοθήκες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ) προωθούν την εξασφάλιση ψηφιακού υλικού, το οποίο με την εξέλιξη της τεχνολογίας είναι προσβάσιμο στους τυφλούς αναγνώστες. Στις περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες οι βιβλιοθήκες προβαίνουν στη δημιουργία υλικού ειδικά για τυφλούς, αμβλύωπες με χαμηλή όραση, κ.ά., ακολουθούν τις Αρχές για τη Δημιουργία και Παραγωγή για Προσβάσιμα Βιβλία και Υλικό της διεθνούς κοινοπραξίας DAISY (Digital Accessible Information System)¹ για το πρότυπο του νέου ψηφιακού φωνητικού βιβλίου.

Επίσης, κατά την εισηγητική έκθεση του νόμου 3149/2003 (άρθρο 5), ο οποίος ρυθμίζει θέματα δημοσίων βιβλιοθηκών, δίνεται η δυνατότητα να υπάρξει στην Ελλάδα δημόσια βιβλιοθήκη για τυφλούς, κάτι που θα αποτελούσε σημαντική προσφορά στα ΑμεΑ.

Ενώ σε έρευνα του 2009 της κας. Άννα Κουλικούρδη αναφέρεται ότι ο Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης (ΕΛΟΤ)² δεν έχει αναλάβει δραστηριότητες προς την κατεύθυνση υιοθέτησης προτύπων που να αφορούν την προσβασιμότητα η εξέλιξη μέσα στο χρόνο είναι ιδιαίτερα θετική καθώς το 2013 ο Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης δημιούργησε το **νέο πρότυπο ΕΛΟΤ 1439:2013 «Οργανισμός φιλικός σε πολίτες με αναπηρία – Απαιτήσεις και συστάσεις»**, που προέκυψε ως αποτέλεσμα της συνεργασίας του ΕΛΟΤ με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρίες (ΕΣΑμεΑ) και περιλαμβάνει τις παρακάτω αρχές:

1. Ισότιμη χρήση από όλους τους χρήστες, αποφυγή του διαχωρισμού των χρηστών ή του στιγματισμού οποιουδήποτε χρήστη, με ή χωρίς αναπηρία,

---

¹ <https://daisy.org/> (Ημερομηνία πρόσβασης 29/05/2022)

² ΕΛΟΤ [Διαθέσιμο στο <http://www.elot.gr> (Ημερομηνία πρόσβασης: 29/05/2022)

---

2. Ευελιξία στη χρήση, με παροχή εναλλακτικών επιλογών όσον αφορά στις μεθόδους χρήσης ώστε να ικανοποιείται το ευρύτερο δυνατό φάσμα χρηστών διαφορετικών ικανοτήτων,

3. Απλή και διαισθητική χρήση, ανεξάρτητα από την εμπειρία, τις γνώσεις του χρήστη, τις γλωσσικές δεξιότητες ή το τρέχον επίπεδο συγκέντρωσης αυτού,

4. Αντιληπτή πληροφόρηση από το μέγιστο δυνατό αριθμό χρηστών, με ταυτόχρονη χρήση εναλλακτικών μεθόδων πληροφόρησης (λεκτική, εικόνες, απτική, ηχητική) και προβολή των βασικών πληροφοριών,

5. Ανοχή στο σφάλμα, όσον αφορά στην εσφαλμένη χρήση ώστε να ελαχιστοποιούνται οι κίνδυνοι και οι δυσμενείς συνέπειες λόγω τυχαίων και ακούσιων δράσεων,

6. Αποτελεσματική και άνετη χρήση με την καταβολή της ελάχιστης δυνατής προσπάθειας από κάθε χρήστη με ή χωρίς αναπηρία,

7. Κατάλληλος σχεδιασμός και χωροθέτηση στοιχείων, εξοπλισμών και υλικών για χρήση τους από οποιοδήποτε χρήστη.

Για να μπορέσει μια επιχείρηση/οργανισμός να γίνει φιλική για τους πολίτες/άτομα με αναπηρία πρέπει να μεριμνήσει ώστε,

A) οι πολίτες με αναπηρία να μπορούν αυτόνομα και με ασφάλεια να προσανατολιστούν στους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους της επιχείρησης/οργανισμού , καθώς και να εντοπίσουν τις διευκολύνσεις που παρέχονται σε αυτούς

B) οι πολίτες με αναπηρία να έχουν ισότιμη πρόσβαση στην πληροφόρηση που παρέχεται από την επιχείρηση/οργανισμό στους πελάτες εν γένει

Γ) οι πολίτες με αναπηρία πρέπει να εξυπηρετούνται αυτόνομα και ισότιμα με κάθε άλλο πελάτη, από τα ίδια σημεία εξυπηρέτησης και συναλλαγής και κατά τρόπο που δε θίγει την αξιοπρέπειά τους

Δ) να αξιοποιούνται οι δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία για την εξυπηρέτηση ή/και χρησιμοποιούνται εναλλακτικές μορφές εξυπηρέτησης πελατών, όπως π.χ. Υπηρεσία παράδοσης/παραλαβής κατ' οίκον ή/και ταχυδρομικά, υπηρεσία ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce), διάθεση προσβάσιμων οχημάτων για τη μετακίνηση των πολιτών με αναπηρία ή ζωντανή βοήθεια,

Ε) όλοι οι πελάτες, συμπεριλαμβανομένων των πολιτών με αναπηρία, απολαμβάνουν το ίδιο επίπεδο προστασίας της ιδιωτικής τους ζωής, της αξιοπρέπειας και εμπιστευτικότητας
Στ) η συσκευασία των προϊόντων να είναι προσβάσιμη στα άτομα με αναπηρία

Ζ) να υλοποιούνται όλες οι εύλογες προσαρμογές που διασφαλίζουν την εξυπηρέτηση των πολιτών με αναπηρία

Η) να υλοποιούνται πολιτικές και διαδικασίες για την αποφυγή της έκθεσης σε αποκλεισμό ή/και αξιολόγησης της διακινδύνευσης των ατόμων με αναπηρία και

Θ) να εφαρμόζονται διαδικασίες χειρισμού παραπόνων και καταβολής αποζημιώσεων.

Τόσο σε ελληνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, τέτοιου είδους πρότυπα αποτελούν αντικείμενο μελετών διαφόρων διεθνών φορέων, στις οποίες όμως η χώρα μας δεν έχει επίσημη εκπροσώπηση. Εξάιρεση αποτελούν κάποιοι ελληνικοί φορείς όπως η AMELib (ΣΕΑΒ)³ (Accessible Multi-modal Electronic Library) που συμμετέχει στην κοινοπραξία W3C (World Wide Web Consortium)⁴ και στην πρωτοβουλία WAI (Web Accessibility Initiative)⁵. Του W3C, των οποίων όμως η συμμετοχή είναι αυτόβουλη και δεν αντανακλάται σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες σε εθνικό επίπεδο. Επίσης, το GR-dean (GR Design for All e-Accessibility Network)⁶ ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2002 και στοχεύει να αυξήσει το Προφίλ του σχεδιασμού για όλους (DFA) υπογραμμίζοντας τη σημασία για την επίτευξη μεγαλύτερης προσβασιμότητας στη «Κοινωνία της Πληροφορίας» για όσο το δυνατόν περισσότερους ανθρώπους (E-Accessibility).

---

³ <https://amelib.seab.gr/> (Ημερομηνία πρόσβασης: 29/05/2022)

⁴ World Wide Web Consortium [Διαθέσιμο στο <https://www.w3.org/>] (Ημερομηνία πρόσβασης: 29/05/2022)

⁵ Web Accessibility Initiative [Διαθέσιμο στο <https://www.w3.org/WAI/>] (Ημερομηνία πρόσβασης: 29/05/2022)

⁶ [https://projects.ics.forth.gr/_pdf/brochures/About%20GR-DeAN%20\(in%20English\).pdf](https://projects.ics.forth.gr/_pdf/brochures/About%20GR-DeAN%20(in%20English).pdf)

Ο σημαντικός ρόλος της νομοθεσίας αποτυπώνεται και στη διεθνή βιβλιογραφία, με συχνές αναφορές σε συγκεκριμένα νομοθετήματα, τα οποία αναφέρονται παρακάτω. Οι περισσότερες πρωτοβουλίες για ισότιμες υπηρεσίες βιβλιοθηκών για τα ΑμεΑ καθώς επίσης και ο αυξανόμενος αριθμός των ΦμεΑ στα κολέγια και στα πανεπιστήμια φαίνεται πως απορρέουν και καθοδηγούνται από την εκάστοτε σχετική νομοθεσία, π.χ. Το Americans with Disabilities Act, το Disability Discrimination Act, το Special Educational Needs and Disability Act, κ.ο.κ. Για αυτό το λόγο, μία από τις πρώτες κινήσεις στις οποίες πρέπει να προβεί το προσωπικό της βιβλιοθήκης, προτού ξεκινήσει το σχεδιασμό και την πρόβλεψη υπηρεσιών για ΑμεΑ, είναι η ενημέρωση σχετικά με την νομοθεσία, τι ισχύει και τι υποχρεούται να κάνει η βιβλιοθήκη προκειμένου να συμμορφωθεί νομικά. Στο παρελθόν, αν κάποιος χρήστης με αναπηρία δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει μια συγκεκριμένη υπηρεσία, η βιβλιοθήκη δεν είχε καμία νομική υποχρέωση να την καταστήσει προσβάσιμη.

Η υποχρέωσή της να προβεί σε κάτι τέτοιο ήταν μόνο ηθική και επαγγελματική, αλλά όχι δικανική (Joint, 2005). Σήμερα, τα πράγματα έχουν αλλάξει. Στη βιβλιοθηκονομική βιβλιογραφία, η μεγαλύτερη μνεία γίνεται για τις τέσσερις ακόλουθες νομοθετικές πράξεις:

- Την ADA (Americans with Disabilities Act) (Ο Νόμος για τους Αμερικανούς με Ανικανότητες) του 1990 στις ΗΠΑ που αποτελεί τη νομοθεσία ορόσημο υπέρ των δικαιωμάτων των ΑμεΑ, ο οποίος επέκτεινε και διευκρίνισε τον νόμο περί αποκατάστασης του 1973 και τροποποιήθηκε με τελευταία μεταρρύθμιση την ADA Amendments Act, 2008 προκειμένου να διευρύνει το πεδίο της εφαρμογής του
- Την Australian Disability Discrimination Act (1992) της Αυστραλίας
- Την DDA (Disability Discrimination Act) (1995) (Νόμος ενάντια στις Διακρίσεις των ΑμεΑ) και το SENDA (Special Educational Needs and Disability Act) (2001) του Ηνωμένου Βασιλείου
- Ο Νόμος περί Ισότητας στο Ηνωμένο Βασίλειο – UK Equality Act (2010) όπου ορίζει μία σειρά αλληλένδετων υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων για την ένταξη των φοιτητών με αναπηρία στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Το ADA θεσπίστηκε στις 26 Ιουλίου του 1990 από τον πρόεδρο Τζωρτζ Μπους με σκοπό να προστατεύσει τις αστικές ελευθερίες των ΑμεΑ στους τομείς της εργασίας, των δημοσίων Εγκαταστάσεων, των κρατικών και τοπικών κυβερνητικών υπηρεσιών, των μεταφορών και των τηλεπικοινωνιών. Η επίδραση του νομοθετήματος αυτού στις βιβλιοθήκες έχει αποτελέσει το αντικείμενο συζήτησης πολλών συγγραφέων (Carpenter, 1996; Cirillo &

Danford, 1993; Foos & Pack, 1992; Laurie, 1992; Lewis, 1992; Mayo & Donnell, 1994; Switzer, 1994) διότι προτρέπει τις βιβλιοθήκες να δημιουργήσουν όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που θα εγγυώνται την απρόσκοπτη πρόσβαση των ΑμεΑ στους χώρους τους και τη συμμετοχή τους σε παντός είδους δραστηριότητες, καθιστώντας τους πόρους και τις υπηρεσίες τους προσβάσιμες.

Παράλληλα προτρέπει τις βιβλιοθήκες να αναπτύξουν έργο κοινωνικής διάστασης για τα ΑμεΑ, όπως για παράδειγμα να προσλαμβάνουν ΑμεΑ όταν αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις και να μην τα αποκλείουν για λόγους που έχουν να κάνουν με την ιδιαιτερότητά τους.

Με λίγα λόγια, το ADA ουσιαστικά κωδικοποίησε αυτό που οι βιβλιοθηκονόμοι ενστερνίζονταν για καιρό, δηλαδή την ισότιμη πρόσβαση στην πληροφορία για ανθρώπους με οποιοδήποτε τύπο αναπηρίας. Ο νόμος αυτός αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο κτίζονται και ανακαινίζονται τα κτίρια και τον τρόπο με τον οποίο προσλαμβάνονται οι άνθρωποι και παρέχονται οι υπηρεσίες στα ΑμεΑ.

Όμως το ADA αποτελεί ένα περίπλοκο, συχνά παρανοημένο, αντιφατικό και αμφισβητήσιμο ομοσπονδιακό νόμο για πολλούς ανθρώπους. Στο νομοθέτημα αυτό δεν είναι σαφές κατά πόσο καταπιάνεται με τον κυβερνοχώρο διότι κατά την ημερομηνία θέσπισής του (το 1990) οι έννοιες του κυβερνοχώρου δεν ήταν διαδεδομένες όπως σήμερα. Ωστόσο, παρά την ασάφεια αυτή, οι φορείς οι οποίοι πρέπει να συμμορφώνονται με το ADA, οφείλουν να παρέχουν αποτελεσματική πρόσβαση, είτε πρόκειται για έντυπα είτε για ακουστικά ή ηλεκτρονικά μέσα.

Το σίγουρο είναι πως το ADA έχει κάνει πολλούς βιβλιοθηκονόμους ενήμερους για μια ομάδα ανθρώπων που οι βιβλιοθήκες μέχρι τώρα είχαν αποτύχει στην εξυπηρέτησή τους. Μάλιστα για την καλύτερη ενημέρωση όλων, το Τμήμα Δικαιοσύνης των ΗΠΑ (DOJ) έστειλε σε 15.000 βιβλιοθήκες της χώρας το «ADA Information File», το οποίο περιείχε 90 έγγραφα τεχνικής βοήθειας (Department of Justice, 1997). Έτσι οι βιβλιοθήκες δεν μπορούσαν να ισχυριστούν πως είναι ξένες στις βασικές αξιώσεις του νόμου αυτού και πολλές εξ αυτών ξεκίνησαν να αξιολογούν και να βελτιώνουν τις υπηρεσίες τους για τα ΑμεΑ. Κάποιες βέβαια αντιμετωπίζουν το νόμο αυτό ως μια νέα, επιβαλλόμενη υποχρέωση και προσπαθούν να εκπληρώσουν στο ελάχιστο τις απαιτήσεις του με όσο το δυνατόν λιγότερη

προσπάθεια και κόστος. Άλλες πάλι το βλέπουν ως μια εξαιρετική πρόκληση να εντάξουν νέους πληθυσμούς χρηστών στις υπηρεσίες τους.

Το ADA όμως δεν είναι ο μοναδικός νόμος που έχει θεσπιστεί στις ΗΠΑ, αντίθετα υπάρχουν αρκετοί ομοσπονδιακοί νόμοι, με το Rehabilitation Act (1973) να είναι ένας από τους σημαντικότερους. Συγκεκριμένα, το Section 504 του Rehabilitation Act του 1973 σχεδιάστηκε για να περιορίσει τις διακρίσεις εις βάρος των ΑμεΑ στο πλαίσιο δραστηριοτήτων και προγραμμάτων που λαμβάνουν ομοσπονδιακή χρηματοδότηση. Αναφέρει χαρακτηριστικά: «Κανένας κατά τα άλλα ικανός ιδιώτης με αναπηρία στις ΗΠΑ δεν θα αποκλειστεί, καθαρά και μόνο λόγω της αναπηρίας του, από οποιαδήποτε συμμετοχή, δεν θα του αρνηθούν τα οφέλη ή δεν θα υποβληθεί σε διάκριση στο πλαίσιο κανενός προγράμματος ή δραστηριότητας που λαμβάνει ομοσπονδιακή οικονομική βοήθεια».⁷

Εικοσιπέντε χρόνια μετά, το 1998, το Αμερικάνικο Κογκρέσο τροποποίησε το Rehabilitation Act και θέσπισε το Section 508⁸, το οποίο απαιτεί από τις ομοσπονδιακές αντιπροσωπείες να καθιστούν και την ηλεκτρονική πληροφορία και τεχνολογία τους προσιτή στα ΑμεΑ. Η νομοθεσία αυτή υπογράφηκε τον Αύγουστο του 1998 αλλά τέθηκε σε εφαρμογή στις 21/06/2001. Το Section 508 είναι ιδιαίτερα σημαντικό, διότι η θέσπισή του σήμανε την πρώτη φορά που ένα πρότυπο για τον Ιστό τυποποιήθηκε στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας μιας χώρας και είναι αρκετές εκείνες οι βιβλιοθήκες που έχουν αναβαθμίσει τους OnLine καταλόγους τους προκειμένου να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις του νόμου αυτού.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το DDA το 1995 στόχο είχε να αποθαρρύνει τη διάκριση κατά των ΑμεΑ στους τομείς της εργασίας, της στέγασης, των αγαθών και των υπηρεσιών. Μέχρι τότε η νομοθετική αυτή πράξη δεν αναφερόταν στο χώρο της εκπαίδευσης, γι' αυτό και στην πορεία τροποποιήθηκε και οδήγησε στη θέσπιση του SENDA το 2001, ο οποίος καλύπτει και τις δημόσιες βιβλιοθήκες.

Άλλη νομοθεσία είναι το New Zealand Human Rights Act (1993), ένα νομοθέτημα κατά της διάκρισης που επιδιώκει να διασφαλίσει την ισότιμη πρόσβαση των ΑμεΑ σε

---

⁷ Overview of Section 504 [Διαθέσιμο στο <https://www.504idea.org/> (Ημερομηνία πρόσβασης: 29/05/2022)

⁸ Section 508: The Road to Accessibility [Διαθέσιμο στο <https://www.section508.gov/> (Ημερομηνία πρόσβασης: 29/05/2022)

εγκαταστάσεις, μεταξύ των οποίων και τα κτίρια βιβλιοθηκών. Βέβαια παρόλο που ο νόμος αυτός εγγυάται την πρόσβαση των ΑμεΑ σε δημόσια κτίρια, δεν υπάρχει καμία αναφορά που να καθιστά υποχρεωτική την παροχή των πληροφοριών σε διατάξεις κατάλληλες για τα ΑμεΑ π.χ. Braille για τους τυφλούς.

Ωστόσο, παρά τις διεθνείς διακηρύξεις για τα δικαιώματα των ΑμεΑ και τις παραπάνω συνταγματικές ρυθμίσεις, η αναγνώριση των δικαιωμάτων τους δεν είναι αρκετή για να τους εξασφαλίσει ισότητα. Ναι μεν η δημιουργία τους συνιστά το πρώτο βήμα για την επίλυση των προβλημάτων που συνδέονται με την αναπηρία, αλλά από την άλλη δεν αρκούν οι συνταγματικές κατοχυρώσεις και οι όποιοι κανόνες προστασίας τους. Παραδείγματος χάρη, οι διακηρύξεις των Ηνωμένων Εθνών ναι μεν έκαναν λόγο για απρόσκοπτη πρόσβαση των ΑμεΑ σε υπηρεσίες, δραστηριότητες, βιβλία, ενημερωτικά έντυπα και πληροφόρηση, παρόλα αυτά δε οι ΦμεΑ εξακολουθούν να βρίσκονται σε μαθησιακή, ακαδημαϊκή και ως εκ τούτου, κοινωνική απομόνωση (Καλαντζή-Αζίζι & Τσιναρέλης, 1994). Αναφερόμενοι στη χρονική φάση που αποδίδουν οι έρευνες των Καλαντζή-Αζίζι & Τσιναρέλης, 1994, δυστυχώς οι νόμοι ισότητας δεν έχουν μειώσει τα νομικά εμπόδια στην πλήρη πρόσβαση, ιδιαίτερα όπου παρεμβαίνει ο νόμος της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Κάνοντας όμως αναφορά στα δεδομένα του 2022 πολλά πράγματα έχουν αλλάξει γύρω από τα νομικά εμπόδια στην πρόσβαση και ιδιαίτερα σε ότι αφορά τον Νόμο περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, καθώς έχει αναπτυχθεί ένα φιλικότερο για εντυποανάπηρους φοιτητές περιβάλλον. Επιπλέον έχουμε τη ψήφιση νέου νόμου ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4672/2020 ΦΕΚ 48/Α/4-3-2020 προς όφελος των τυφλών, των αμβλυώπων και των ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων που επιτρέπει την αναπαραγωγή έντυπου υλικού και επιτρεπόμενες χρήσεις προστατευόμενων έργων σύμφωνα με τις αντικαταστάσεις του άρθρου 28Α του ν. 2121/1993 Πνευματική Ιδιοκτησία, Συγγενικά Δικαιώματα και Πολιτιστικά Θέματα.

Επίσης παράλληλα με την νομική διάσταση (υποχρεωτικότητα, κανονικότητα) συμμετέχει σημαντικά στο αποτέλεσμα η αντίληψη κοινωνικής ευθύνης από μέρους του προσωπικού των βιβλιοθηκών. Η τυπική διεκπεραίωση των νομικών υποχρεώσεων είναι μια αναγκαία συνθήκη αλλά όχι και ικανή να άρει σε μέγιστο βαθμό τα εμπόδια προσβασιμότητας,

---

επικοινωνίας, κατανόησης και πλήρους ένταξης των Εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

2.2 Νόμος 4672/2020

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Σεπτεμβρίου 2017 σχετικά με ορισμένες επιτρεπόμενες χρήσεις ορισμένων προστατευόμενων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας δυνάμει δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων προς όφελος των τυφλών, των αμβλυώπων και των ατόμων με άλλα προβλήματα ανάγνωσης εντύπων και για την τροποποίηση της Οδηγίας 2001/29/ΕΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην Κοινωνία της Πληροφορίας.

Συγκεκριμένα :

Το Άρθρο 28Α: Επιτρεπόμενες χρήσεις προς όφελος εντυποανάπηρων και ατόμων με άλλες αναπηρίες⁹ (όπως τροποποιήθηκε με το α. 2 παρ. 1 και 2 του ν. 4672/2020)

1. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου ισχύουν οι εξής ορισμοί:

Α) ως «έργο» νοείται κάθε έργο υπό μορφή βιβλίου, περιοδικού, επιστημονικού ή άλλου, εφημερίδας ή άλλου είδους εντύπου, σημειογραφίας στην οποία συμπεριλαμβάνονται οι παρτιτούρες, και σχετικών εικονογραφήσεων, επί παντός μέσου, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής και ηχητικής μορφής, όπως τα ακουστικά βιβλία, το οποίο προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και το οποίο έχει νομίμως δημοσιευθεί ή καταστεί με άλλον τρόπο νόμιμα διαθέσιμο στο κοινό,

Β) ως «επωφελούμενος» νοείται, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε άλλη αναπηρία:

Αα) κάθε τυφλό άτομο,

Ββ) κάθε άτομο με προβλήματα όρασης, που δεν επιδέχονται βελτίωση, ώστε το άτομο να αποκτήσει οπτική λειτουργία ουσιαστικά ισοδύναμη με εκείνη ατόμου χωρίς τέτοια αναπηρία, και το οποίο για τον λόγο αυτόν δεν μπορεί να διαβάζει έντυπα με την ίδια ουσιαστικά ευχέρεια, όπως ένα άτομο χωρίς τέτοιο πρόβλημα,

---

⁹ <https://www.opi.gr/vivliothiki/2121-1993> (Ημερομηνία πρόσβασης: 30/05/2022)

Γγ) ένα άτομο που έχει αντιληπτική ή αναγνωστική αναπηρία και δεν είναι, ως εκ τούτου, σε θέση να διαβάζει έντυπα με την ίδια ουσιαστικά ευχέρεια, όπως ένα άτομο χωρίς τέτοια αναπηρία,

Δδ) ένα άτομο που δεν είναι σε θέση, λόγω σωματικής ανικανότητας, να κρατήσει στα χέρια του ή να χειρισθεί βιβλίο ή να εστιάσει ή να μετακινήσει το βλέμμα του, σε βαθμό που κανονικά θα ήταν ικανοποιητικός για να μπορεί να διαβάζει,

Γ) ως «αντίγραφο σε προσβάσιμο μορφότυπο» νοείται κάθε αντίγραφο έργου που παρέχει στον επωφελούμενο πρόσβαση στο έργο με εναλλακτικό τρόπο ή σε εναλλακτική μορφή, επιτρέποντας, μεταξύ άλλων, στο εν λόγω άτομο να έχει το ίδιο αποτελεσματική και άνετη πρόσβαση, όπως ένα άτομο χωρίς οποιαδήποτε αναπηρία ή ανικανότητα από τις αναφερόμενες στην περίπτωση β΄,

Δ) ως «αρμόδιος φορέας» νοείται κάθε οργανισμός, σωματείο, ένωση ή άλλος φορέας, που έχει εξουσιοδοτηθεί ή αναγνωρίζεται να παρέχει σε επωφελουμένους επιμόρφωση, εκπαίδευση, προσαρμοσμένη ανάγνωση και πρόσβαση σε πληροφορίες σε μη κερδοσκοπική βάση. Ως αρμόδιος φορέας θεωρείται και ο δημόσιος ή ο μη κερδοσκοπικός οργανισμός που παρέχει τις ίδιες υπηρεσίες σε επωφελουμένους ως μία από τις κύριες δραστηριότητές του, ως θεσμική υποχρέωση ή στο πλαίσιο της δημοσίου συμφέροντος αποστολής του (όπως τροποποιήθηκε με το α. 3 του ν. 4672/2020) (α. 2 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

2. Επιτρέπεται χωρίς την άδεια του δημιουργού του έργου και χωρίς αμοιβή να διενεργείται κάθε πράξη που είναι αναγκαία προκειμένου:

Α) επωφελούμενος ή πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του να μπορεί να παράγει αντίγραφο σε προσβάσιμο μορφότυπο έργου, στο οποίο ο επωφελούμενος έχει νόμιμη πρόσβαση και το οποίο προορίζεται για την αποκλειστική του χρήση,

Β) αρμόδιος φορέας να μπορεί να παράγει αντίγραφο σε προσβάσιμο μορφότυπο έργου, στο οποίο έχει νόμιμη πρόσβαση, ή να παρουσιάζει, να καθιστά διαθέσιμο, να διανέμει ή να δανείζει το εν λόγω αντίγραφο σε μη κερδοσκοπική βάση σε επωφελούμενο ή άλλον αρμόδιο φορέα με σκοπό την αποκλειστική χρήση του από επωφελούμενο (όπως τροποποιήθηκε με το α. 4 του ν. 4672/2020) (α. 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

3. Συμφωνία αντίθετη προς την παράγραφο 2 δεν επιτρέπεται (όπως τροποποιήθηκε με το α. 4 του ν. 4672/2020) (α. 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

---

4. Κάθε αντίγραφο σε προσβάσιμο μορφότυπο πρέπει να πληροί την προϋπόθεση του σεβασμού της ακεραιότητας του έργου, λαμβανομένων δεόντως υπόψη των αλλαγών που απαιτούνται, προκειμένου το έργο να καταστεί προσβάσιμο σε εναλλακτικό μορφότυπο (όπως τροποποιήθηκε με το α. 4 του ν. 4672/2020) (α. 3 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

5. Επιτρέπεται χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή σε αρμόδιο φορέα να εκτελεί τις πράξεις της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 για λογαριασμό επωφελουμένου ή άλλου αρμόδιου φορέα που είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος - μέλος της Ε.Ε.. Επίσης επιτρέπεται σε επωφελούμενο ή σε αρμόδιο φορέα που είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα να αποκτά ή να έχει πρόσβαση σε αντίγραφο έργου σε προσβάσιμο μορφότυπο από αρμόδιο φορέα εγκατεστημένο σε κράτος - μέλος της Ε.Ε. (όπως τροποποιήθηκε με το α. 5 του ν. 4672/2020) (α. 4 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

6. Σε περίπτωση που αρμόδιος φορέας που είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα εκτελεί τις πράξεις που προβλέπονται στις παραγράφους 2 και 5:

Α) Θεσπίζει και τηρεί τις δικές του πρακτικές για να εξασφαλίζει ότι:

Αα) διανέμει, παρουσιάζει και καθιστά διαθέσιμα αντίγραφα έργων σε προσβάσιμο μορφότυπο μόνο σε επωφελουμένους ή σε άλλους αρμόδιους φορείς,

Ββ) λαμβάνει κατάλληλα μέτρα για την αποτροπή της μη εξουσιοδοτημένης αναπαραγωγής, διανομής, παρουσίασης ή διάθεσης στο κοινό αντιγράφων έργων σε προσβάσιμο μορφότυπο,

Γγ) επιδεικνύει την προσήκουσα επιμέλεια και διατηρεί αρχεία σχετικά με τη διαχείριση έργων και των αντιγράφων τους σε προσβάσιμο μορφότυπο,

Δδ) δημοσιεύει και επικαιροποιεί, ενδεχομένως στον ιστότοπό του ή και μέσω άλλων διαδικτυακών ή εξωδιαδικτυακών διαύλων, πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που καθορίζονται στις περιπτώσεις α' έως γγ'. Τεκμαίρεται ότι οι αρμόδιοι φορείς πληρούν τις ανωτέρω απαιτήσεις εφόσον τηρούν τα πρότυπα και τις κατευθυντήριες Οδηγίες που συντάσσει η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος κατά την περίπτωση ια' της παραγράφου 4 του άρθρου 1 του ν. 3149/2003 (Α' 141).

Β) Κατόπιν σχετικού αιτήματος παρέχει σε προσβάσιμη μορφή σε επωφελούμενο, άλλον αρμόδιο φορέα ή δικαιούχο:

Αα) τον κατάλογο των έργων, των οποίων έχει αντίγραφα σε προσβάσιμο μορφότυπο και τους διαθέσιμους μορφοτύπους,

---

Ββ) την επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας των αρμόδιων φορέων με τους οποίους έχει ανταλλάξει αντίγραφα έργων σε προσβάσιμο μορφότυπο σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 5 (όπως τροποποιήθηκε με το α. 6 του ν. 4672/2020) (α. 5 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

7. Οι εκδότες υποχρεούνται να παρέχουν στους αρμόδιους φορείς σε ψηφιακή μορφή τα αρχεία των έργων υπό την προϋπόθεση ότι τα τηρούν σε ψηφιακή μορφή. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την υποχρέωση αυτή, εφαρμογή έχει ιδίως το άρθρο 946 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι διαφορές της παρούσας παραγράφου εκδικάζονται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων από το τοπικά αρμόδιο Μονομελές Πρωτοδικείο (όπως τροποποιήθηκε με το α. 6 του ν. 4672/2020) (α. 5 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

8. Στην Εθνική Βιβλιοθήκη τηρείται κατάλογος αντιγράφων έργων σε προσβάσιμο μορφότυπο, με το είδος των μορφοτύπων στους οποίους έχουν αναπαραχθεί τα έργα, καθώς και τον αρμόδιο φορέα στον οποίο αυτά τηρούνται. Οι αρμόδιοι φορείς οφείλουν εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από την παραγωγή προσβάσιμων μορφοτύπων να ενημερώνουν την Εθνική Βιβλιοθήκη με τα απαραίτητα στοιχεία για την επικαιροποίηση του καταλόγου (όπως τροποποιήθηκε με το α. 6 του ν. 4672/2020) (α. 5 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

9. Για την αποζημίωση των δικαιούχων αναφορικά με τις ρυθμιζόμενες από το παρόν χρήσεις εκπαιδευτικών συγγραμμάτων πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ισχύει ό,τι και για τα προοριζόμενα για μη επωφελουμένους (όπως τροποποιήθηκε με το α. 7 του ν. 4672/2020) (α. 6 και 7 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

10. Αρμόδιος φορέας που εκτελεί τις πράξεις που προβλέπονται στην παράγραφο 5, δύναται να κοινοποιεί την επωνυμία και τα στοιχεία επικοινωνίας του στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ), ο οποίος διαβιβάζει αυτές τις πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (όπως τροποποιήθηκε με το α. 7 του ν. 4672/2020) (α. 6 και 7 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

11. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο του παρόντος άρθρου υπόκειται στη νομοθεσία για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (όπως τροποποιήθηκε με το α. 7 του ν. 4672/2020) (α. 6 και 7 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

---

12. Επιτρέπεται χωρίς άδεια του δικαιούχου και χωρίς αμοιβή η αναπαραγωγή, παρουσίαση και διάθεση στο κοινό έργου προς όφελος κωφών, όταν οι χρήσεις αυτές συνδέονται άμεσα με την αναπηρία τους και δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα στον βαθμό που απαιτείται λόγω της συγκεκριμένης αναπηρίας, σύμφωνα με το παρόν άρθρο πλην της παραγράφου 5. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Πολιτισμού και Αθλητισμού και Παιδείας και Θρησκευμάτων μπορεί να εξειδικεύονται περαιτέρω οι όροι των χρήσεων αυτών (όπως τροποποιήθηκε με το α. 8 του ν. 4672/2020) (α. 5 παρ. 3 στοιχ. Β΄ της Οδηγίας 2001/29, όπως τροποποιήθηκε με το α. 8 της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1564).

2.3 International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)

Η Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων και Ιδρυμάτων Βιβλιοθηκών (IFLA) και το Τμήμα της για τις Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (Library Services to People with Special Needs- LSN)¹⁰ είναι διαχρονικά ενεργά και προσφέρουν πολύτιμα συμπεράσματα παρέχοντας ένα διεθνές φόρουμ για συζήτηση ιδεών, ανταλλαγή εμπειριών και ανάπτυξη εργαλείων που έχουν σχεδιαστεί για την προώθηση και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών βιβλιοθηκών και πληροφοριών σε ομάδες ειδικών αναγκών και την προώθηση εθνικής και διεθνής συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα.

Επιπλέον η IFLA συμμετέχει και οργανώνει εύστοχα και επιτυχημένα Project τα οποία αποτυπώνουν την τρέχουσα πραγματικότητα και αποτελούν τη βάση για σύγχρονες κατευθύνσεις και αποτελεσματικές πολιτικές.

Η ισότιμη πρόσβαση σε πληροφορίες και γνώση βρίσκεται στο επίκεντρο της αποστολής των βιβλιοθηκών – και η προσβασιμότητα είναι ένα κρίσιμο μέρος της. Το 2017-2018, τα αποτελέσματα μιας έρευνας σχετικά με τις πολιτικές και τις πρακτικές της βιβλιοθήκης για την υποστήριξη της πρόσβασης στην πληροφόρηση για άτομα με αναπηρίες πρόσφεραν ένα στιγμιότυπο των πρωτοβουλιών βιβλιοθηκών σε διάφορα μέρη του πλανήτη και τροφοδοτήθηκαν στην εμβληματική «Αναπηρία και Ανάπτυξη» του Τμήματος Οικονομικών

---

¹⁰ <https://www.ifla.org/units/lsn/> (Ημερομηνία πρόσβασης 9/06/2022)

και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Department of Economic and Social Affairs- UN DESA).

Η πιο πρόσφατη δράση είναι η Νέα Έρευνα¹¹ που διεξάγεται για την Υποστήριξη Βιβλιοθηκών για Άτομα με Αναπηρία. Το Τμήμα IFLA για τις Υπηρεσίες Βιβλιοθηκών σε Άτομα με Ειδικές Ανάγκες ηγείται τώρα μιας πρωτοβουλίας για την καταγραφή νέων γνώσεων και εξελίξεων σχετικά με την εξυπηρέτηση των χρηστών της βιβλιοθήκης και των μελών της κοινότητας με αναπηρίες.

Το Τμήμα IFLA – LSN με την έρευνα αυτή συμμετέχει σε ένα σημαντικό έργο των Ηνωμένων Εθνών για την εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα χρησιμοποιηθούν για την σύνταξη αναφοράς σχετικά με τις υπηρεσίες βιβλιοθήκης για άτομα με αναπηρία η οποία θα βοηθήσει στην ενημέρωση και στην επερχόμενη θεματική δημοσίευση από το Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα Εθνικές, Κρατικές, Περιφερειακές Βιβλιοθήκες και η Ένωση Βιβλιοθηκών θα δείξουν την αξία των βιβλιοθηκών για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ.

Πρόκειται για σπονδυλωτή έρευνα που καλεί τους ερωτηθέντες να επικεντρωθούν στα θεματικά πεδία που αντιμετωπίζουν πιο άνετα, όπως:

- Εθνικές ή/και τοπικές κυβερνητικές πολιτικές που καθορίζουν το έργο των βιβλιοθηκών για την εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία.
- Το έργο των εθνικών, κρατικών και/ή περιφερειακών βιβλιοθηκών τους για την εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία.
- Το έργο της ένωσης βιβλιοθηκών τους για την υποστήριξη και την προώθηση της προσβασιμότητας.

Και φυσικά, τις πολιτικές και τις πρακτικές της δικής τους βιβλιοθήκης για την κάλυψη των ενημερωτικών αναγκών των ατόμων με αναπηρία. Αυτό μπορεί να κυμαίνεται από φυσική προσβασιμότητα του κτιρίου της βιβλιοθήκης, σε πόρους και υλικό σε προσβάσιμες μορφές

---

¹¹<https://www.ifla.org/news/new-survey-on-library-support-for-people-with-disabilities/>(Ημερομηνία πρόσβασης 9/06/2022)

σε συλλογές βιβλιοθηκών, σε αποκλειστικές υπηρεσίες βιβλιοθήκης για άτομα με ειδικές ανάγκες – σε τομείς όπως η δια βίου μάθηση, η απασχόληση, η παιδεία για την υγεία κ.λπ.

2.4 Βιβλιογραφική έρευνα

Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σε αυτή την εργασία επικεντρώνεται στα άρθρα των νόμων που αφορούν ζητήματα ισότιμης πρόσβασης στην Ανώτατη Εκπαίδευση, στα στερεότυπα αναπηρίας, στην κατανόηση των επικοινωνιακών αναγκών και προτιμήσεων των Εντυποανάπηρων φοιτητών. Επιπλέον, γίνεται αναφορά σε εμπειρίες Εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση από τη διεθνή βιβλιογραφία.

Βάση της έρευνας των Karen A. Myers και Joni J. Bastian η ολοένα και αυξανόμενη συμμετοχή φοιτητών με αναπηρίες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, δημιουργεί ερωτήματα και ανησυχίες σχετικά με την καταλληλότητα της επικοινωνίας καθώς και επίπεδα αποκλεισμού και μεροληψίας. Η έλλειψη γνώσης των διδασκόντων και των διοικητικών στελεχών, οι άστοχες υποθέσεις και ο φόβος για το άγνωστο μπορεί να οδηγήσουν σε μια άνιση εκπαιδευτική εμπειρία για μαθητές με προβλήματα όρασης. Τα εμπόδια επικοινωνίας είναι εμφανή στο καθημερινό μας περιβάλλον και συχνά αναπτύσσονται χωρίς καμία γνώση ή πρόθεση από τον συνομιλητή.

Η καλή προσπάθεια για επικοινωνία μπορεί να είναι ένας επαρκής παράγοντας μεταξύ φοιτητών χωρίς αναπηρίες αλλά, δεν ισχύει το ίδιο στην αντίθετη περίπτωση. Τα άτομα χωρίς αναπηρία συχνά αναρωτιούνται: Πώς ξέρουμε τι να πούμε στα άτομα με αναπηρία; Πώς ξέρουμε αν πρέπει να τους βοηθήσουμε; Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τα άτομα με αναπηρία και να μην τα προσβάλουμε; Τι θεωρείται κατάλληλη επικοινωνία; Διερευνήθηκαν συγκεκριμένες **συμπεριφορές επικοινωνίας** όπως η **έναρξη**, η **παρέμβαση**, ο **τερματισμός** και τα **λεκτικά και μη λεκτικά σήματα** (Braithwaite. 1988).

Αν και οι φοιτητές με αναπηρία μπορούν πλέον να φοιτούν σε μεταλυκειακά ιδρύματα, αυτοί οι φοιτητές συνεχίζουν να βιώνουν αισθήματα αποκλεισμού. Τα στερεότυπα αναπηρίας, εμφανίζονται συχνά όταν οι άνθρωποι έχουν αρνητική στάση απέναντι στους μαθητές με αναπηρίες λόγω έλλειψης γνώσης για τη συγκεκριμένη αναπηρία (Burgstahler,

---

2003). Ως αποτέλεσμα, αυτή η έλλειψη επίγνωσης δημιουργεί ανησυχία ή ένα επίπεδο δυσφορίας στα άτομα κατά την επικοινωνία.

Η αντίληψη ότι οι εντυποανάπηροι είναι οι άλλοι που για εμάς αυτό σημαίνει επιπλέον προσπάθεια, επιπλέον νοιάξιμο και πόρους, οδηγεί τα άτομα με αναπηρία σε ένα είδος κοινωνικής περιθωριοποίησης. Όταν οι φοιτητές αισθάνονται περιθωριοποιημένοι και αντιλαμβάνονται ότι είναι διαφορετικοί ή μη άξιοι, είναι ευθύνη του Ιδρύματος να τους παρέχει την προσοχή και την υποστήριξη που χρειάζονται για να αισθάνονται ότι έχουν σημασία (Schlossberg, 1989). Το διδακτικό και διοικητικό προσωπικό μπορούν να δείξουν στους εντυποανάπηρους φοιτητές ότι είναι πολύτιμα μέλη της Πανεπιστημιακής Κοινότητας ενσωματώνοντας τις αρχές του **Καθολικού Σχεδιασμού Διδασκαλίας** στα προγράμματα σπουδών και τις υπηρεσίες.

Με βάση της βέλτιστες πρακτικές των Chickering και Gamson (1987) για την εκπαίδευση, ο Καθολικός Σχεδιασμός Διδασκαλίας παρέχει ίση πρόσβαση σε όλους τους μαθητές ανεξάρτητα από το υπόβαθρο, το στυλ μάθησης, την ικανότητα ή την αναπηρία (Higbee, 2003). Η χρήση του Καθολικού Σχεδιασμού Διδασκαλίας και άλλων βέλτιστων πρακτικών για την προώθηση ενός περιβάλλοντος ανοιχτής επικοινωνίας που εξαλείφει τα στερεότυπα και υποστηρίζει τη μετασχηματιστική εκπαίδευση και ανάπτυξη ενός μαθητή όπως αναφέρεται στο Learning Reconsidered (Keeling, 2004) είναι κοινή ευθύνη ολόκληρης της κοινότητας της πανεπιστημιούπολης (Baxter Magolda, 1999, Bryan & Myers, 2006; Myers, 2008). Για να αποκτηθεί μια σταθερή κατανόηση αυτής της ευθύνης, είναι απαραίτητη η εκπαίδευση στην ευαισθητοποίηση για την αναπηρία και τις στρατηγικές επικοινωνίας.

Είναι κρίσιμο ότι τον κεντρικό ρόλο τόσο για τους εντυποανάπηρους φοιτητές, όσο και για την Καθολικό Σχεδιασμό Διδασκαλίας, την αναλαμβάνει το Εκπαιδευτικό Ίδρυμα. Είναι ευθύνη του θεσμικού παράγοντα και δεν επαφίεται στην προσωπική ευθύνη των συμμετεχόντων. Ορισμένοι διδάσκοντες και διοικητικοί υπάλληλοι μπορεί να μην γνωρίζουν καλά τη νομοθεσία περί αναπηρίας, μπορεί να μην συνειδητοποιούν ότι η μη συμμόρφωση με το νόμο μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια χρηματοδότησης για το ίδρυμα τους, για να μην αναφέρουμε τα έξοδα και την αμηχανία της δικαστικής διαμάχης.

Οι φοιτητές ενημερώνονται κατάλληλα και οι Πρόεδροι των Πανεπιστημίων έχουν πρόσβαση σε σαφείς πληροφορίες στις οποίες θα βασίζονται οι αποφάσεις (Frank & Wade, 1993).

Η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων δεν είναι μονοδιάστατη. Είναι πολυποίκιλη και πολύμορφη. Ανάλογα με το ηλικιακό στάδιο της ζωής που αντιμετώπισε κάποιος οπτικές αναπηρίες αλλά και την έκταση της αναπηρίας δημιουργούνται διαφορετικές ανάγκες επικοινωνίας. Είναι διαφορετικές για έναν φοιτητή που έχει οπτική αναπηρία με την έναρξη της ζωής του ή σε μεταγενέστερο στάδιο. «Σχολιαστές και ερευνητές [με προβλήματα όρασης] έχουν σημειώσει ότι τα άτομα με όραση έχουν μεγαλύτερη δυσκολία να κατανοήσουν τη χαμηλή όραση παρά την τύφλωση.

Η έλλειψη κατανόησης από τους άλλους μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την αυτοαντίληψη των ατόμων με χαμηλή όραση (Roy & Mackay, 2002). Έρευνα (Tuttle, 1984) υποστήριξε ότι η εμφάνιση της αναπηρίας κάποιου μπορεί συχνά να επηρεάσει την ικανότητα προσαρμογής στην αναπηρία. **Το πώς ένα άτομο προσαρμόζεται στην αναπηρία μπορεί να επηρεάσει τις επικοινωνιακές ανάγκες του ατόμου. Ανάλογα με το πώς έχει προσαρμοστεί ένα άτομο στην αναπηρία του θα επηρεάσει αναλόγως τις επικοινωνιακές του δυνατότητες.**

Με βάση τον Αμερικάνικο Νόμο για δράσεις σχετικά με την αναπηρία, όπου ορίζει την αναπηρία ως μια σωματική ή πνευματική αναπηρία που περιορίζει μια σημαντική δραστηριότητα ζωής (ADA Amendments Act, 2008). Ο τρόπος που αντιλαμβάνονται οι ανάπηροι άνθρωποι τον εαυτό τους τόσο σε σχέση με την αναπηρία όσο και σε σχέση με το κοινωνικό περιβάλλον επηρεάζει καταλυτικά το πόσο καλά επικοινωνεί το άτομο με τους άλλους. Για παράδειγμα το επίπεδο άνεσης ενός ατόμου με αναπηρία μπορεί να επηρεάσει το πόσο καλά επικοινωνεί το άτομο με τους άλλους. Και το πώς αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι τον εαυτό τους και τους άλλους με αναπηρίες συχνά καθορίζεται από την άποψη της κοινωνίας για αυτούς και από το πώς η κοινωνία έχει ορίσει τις αναπηρίες τους (Jones, 1996). **Ο τρόπος που η κοινωνία έχει ορίσει τις αναπηρίες καθώς και τα στερεότυπα και τις αντιλήψεις σχετικά με την αναπηρία επηρεάζει σημαντικά τόσο τον τρόπο που αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι τον εαυτό τους όσο και τους άλλους ανθρώπους με αναπηρίες. Αυτή η κοινωνικά δομημένη εικόνα της αναπηρίας επηρεάζει συνολικά την επικοινωνία που σχετίζεται με την αναπηρία.**

Στις Η.Π.Α. οι μελέτες που ρωτούν απευθείας τα ίδια τα άτομα με αναπηρία για τις προσωπικές τους προτιμήσεις είναι σπάνιες. Ο καταλληλότερος τρόπος να κατανοήσουμε τις βέλτιστες τεχνικές επικοινωνίας με άτομα με αναπηρία είναι οι ίδιοι οι εντυποανάπηροι. Πώς θα ήθελαν να επικοινωνήσουν; Πώς θα ήθελαν να τους βοηθήσουν; Σύμφωνα με τους συγγραφείς Maloff και Macduff Wood (1988) διεξήγαν μια ποιοτική μελέτη των ατόμων με αναπηρία σχετικά με τις επικοινωνιακές τους προτιμήσεις. Οι συνεντεύξεις αποκάλυψαν ότι τα άτομα με αναπηρίες προτιμούσαν οι άλλοι να τους ρωτήσουν αν χρειάζονται βοήθεια ή πώς να επικοινωνήσουν μαζί τους και να τους συμπεριφέρονται όχι ως άτομα ειδικών αναγκών, σαν κάτι άλλο, αλλά σαν κάτι από εμάς.

Οι Hanna και Rogovsky (1991) ανακάλυψαν μέσω της ποιοτικής μελέτης τους για τις γυναίκες με αναπηρίες ότι η αυτοαντίληψη του ατόμου σε συνδυασμό με τη συμμετοχή στο περιβάλλον και στο κοινωνικοπολιτισμικό σύστημα των αναπήρων τους οδήγησε στην κοινωνική απομόνωση. Η βιβλιογραφία σχετικά με την ανάπτυξη διαπροσωπικών δεξιοτήτων και τις επικοινωνιακές προτιμήσεις των φοιτητών με αναπηρίες παραμένει ελλιπής. Ακόμη λιγότερα έχουν γραφτεί για τις διαπροσωπικές δεξιότητες και τις προτιμήσεις των φοιτητών με οπτική αναπηρία.

Καθώς ο πληθυσμός των Εντυποανάπηρων φοιτητών αυξάνεται ανάλογα αυξάνονται και οι απαιτήσεις για αποτελεσματική επικοινωνία με τους εντυποανάπηρους φοιτητές, προκειμένου να αυξηθεί η κατανόηση και να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό περιβάλλον για όλους τους εμπλεκόμενους με αποτέλεσμα την ακαδημαϊκή επιτυχία και την αποφοίτηση.

Ως αποτέλεσμα της μελέτης των Maloff και Macduff Wood (1988) και της σχετικής βιβλιογραφίας διατυπώθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα όπως:

- Ποιο είναι το ύφος και οι τεχνικές επικοινωνίας που προτιμούν και θεωρούνται «κατάλληλες» από τα άτομα με οπτική αναπηρία;
- Πότε η επικοινωνία γίνεται ακατάλληλη, ενοχλητική, περιττή ή επιζήμια για το άτομο με οπτική αναπηρία;
- Ποιος τύπος αλληλεπίδρασης και παρέμβασης από την πλευρά του δασκάλου και από την πλευρά των άλλων φοιτητών είναι κατάλληλος στα αμφιθέατρα του Πανεπιστημίου για φοιτητές με προβλήματα όρασης;

-
- Τι είδους αλληλεπίδραση και παρέμβαση από την πλευρά των διευθυντών και του προσωπικού της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενδείκνυται στο χώρο του Πανεπιστημίου έξω από την τάξη για φοιτητές με προβλήματα όρασης;

Οι ερευνητές επέλεξαν ποιοτικές μεθόδους για να μελετήσουν το φαινόμενο των προτιμήσεων των μορφών επικοινωνίας των Εντυποανάπηρων φοιτητών. Οι ερευνητές που έκαναν τις συνεντεύξεις είχαν πολυετή πείρα εργαζόμενοι στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση με την ιδιότητα του διδακτικού προσωπικού και της διοίκησης. Η συμμετοχή των ερωτηθέντων ήταν εθελοντική ηλικίας από 19 έως 70 ετών καθώς ήταν Εντυποανάπηροι Φοιτητές ή απόφοιτοι. Η μελέτη αφορούσε 35 άτομα με οπτικές αναπηρίες από ολική τύφλωση (δηλαδή αδυναμία όρασης) και νομική τύφλωση (δηλαδή, οπτική οξύτητα 20/200 ή φτωχότερη ή οπτικό πεδίο μικρότερο από 20 μοίρες. Το παζλ των ερωτηθέντων ήταν πολυεθνικό από 23 πόλεις σε 11 Πολιτείες που εκτείνονται από την Νέα Υόρκη έως την Αλάσκα. Οι συμμετέχοντες προέρχονταν από ιδρύματα με Classifications Carnegie of Baccalaureate / Diverse, Master' s Colleges και Πανεπιστήμια με υψηλή ερευνητική δραστηριότητα.

Μετά τις τέσσερις πρώτες συνεντεύξεις και αποκτώντας μια πρώτη εμπειρία οι ερωτήσεις αναθεωρήθηκαν ήπια με βάση τα δεδομένα που ελήφθησαν από τις συνεντεύξεις. Με σκοπό την πιο ομαλή ροή συνομιλίας οι ερωτήσεις αναδιατάχθηκαν. Ο ερευνητής ενθάρρυνε τους συμμετέχοντες να επεξεργαστούν και να επεκτείνουν τις απαντήσεις τους χωρίς να τις παρουσιάζει με διαδοχική σειρά, κάτι που οδήγησε σε απροσδόκητα δεδομένα. Το πρωτόκολλο περιλάμβανε ερωτήσεις σχετικά με το πώς ο εντυποανάπηρος φοιτητής προτιμούσε να ξεκινάνε οι συνομιλίες του, την προτίμησή του για παρέμβαση όταν αντιμετωπίζει δυσκολίες ως φοιτητής καθώς και την επιθυμία του για χρήση αφής και χιούμορ στην επικοινωνία.

Παράλληλα διερευνώνται συγκεκριμένα πρότυπα επικοινωνίας που οι φοιτητές, οι καθηγητές και το διοικητικό προσωπικό μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να βελτιώσουν την ακαδημαϊκή εμπειρία.

Μετά την ολοκλήρωση των συνεντεύξεων οι προτάσεις και οι προτιμήσεις που ελήφθησαν κατηγοριοποιήθηκαν. Δημιουργήθηκαν σχέσεις μεταξύ των κατηγοριών προκειμένου να καθοριστεί η σειρά των προτιμήσεων και προτάσεων καθώς και ο βαθμός επείγουσας

ανάγκης, αναγκαιότητας ή / και προτιμήσεώς τους. Τα συμπεράσματα ενδέχεται να μην μπορούν να γενικευθούν σε όλα τα άτομα με αναπηρία όρασης ειδικά ή με αναπηρίες γενικά από όλες τις άλλες περιοχές των Ηνωμένων Πολιτειών. Επιπλέον, το να ζητάει κανείς πληροφορίες σχετικά με προηγούμενες εμπειρίες των Εντυποανάπηρων φοιτητών μπορεί να αποτελεί περιορισμό. Το να ανακαλείς εμπειρίες και συναισθήματα από μια παρελθούσα περίοδο ενδεχομένως να περιέχει το ξεθώριασμα του χρόνου.

Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης αποκάλυψαν 3 σημαντικά θέματα:

- **Τον σεβασμό**
- **Την άνεση και την**
- **Επίγνωση**

Έναρξη αναπηρίας

Οι οπτικές αναπηρίες των ερωτηθέντων περιελάμβαναν ολική τύφλωση (δηλαδή, αδυναμία όρασης) και νομική τύφλωση (δηλαδή, οπτική οξύτητα 20/200 ή φτωχότερη ή οπτικό πεδίο μικρότερο από 20 μοίρες). Από τους 35 συμμετέχοντες, οι 16 είχαν συγγενείς αναπηρίες όρασης, δηλαδή αναπηρία όρασης εκ γενετής. Οι βαθμοί τύφλωσης και η ηλικία έναρξης διέφεραν. Τρεις ήταν τελείως τυφλοί εκ γενετής και δεκατρείς ήταν νομικά τυφλοί.

Ο βαθμός αποδοχής της αναπηρίας είναι κρίσιμο μέγεθος για τον τρόπο που αντιλαμβάνονται οι εντυποανάπηροι τον εαυτό τους. Αυτό καθαυτό όπως και για τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τη σχέση τους με το περιβάλλον. Οι ερωτηθέντες φάνηκαν να βρίσκονται σε διάφορα στάδια αποδοχής (Gibson, 2006). Όπως είπε ένας ερωτώμενος, *«δουλεύω σκληρά για να κρύψω την οπτική μου αναπηρία. Προσπαθώ να προσαρμοστώ στην κατάσταση... Όστε οι άνθρωποι να μην το προσέχουν»*. Ένας άλλος συμμετέχων είχε διαφορετική άποψη: *«Η τύφλωσή μου είναι μέρος αυτού που είμαι. Το αποδέχομαι όσο μεγαλώνω»*.

Οι οπτικά ανάπηροι που είχαν την όρασή τους σε προηγούμενο στάδιο της ζωής τους ενημερώνουν τους ανθρώπους που σχετίζονται και αυτό διευκολύνει την επικοινωνία μαζί τους (κοινές οπτικές εμπειρίες). Στα στάδια των συνεντεύξεων τα συναισθήματα των ερωτηθέντων που έχασαν την όρασή τους κατά τη διάρκεια της ζωής τους, κυμαίνονταν από θυμό και άρνηση ως την πλήρη αποδοχή. *«Δεν γνωρίζω την αναπηρία μου. Τείνω να το κρατάω για την εαυτό μου»* δήλωσε ένα άτομο. Ένας άλλος ανέφερε: *«Στην αρχή*

κρύφτηκα» γιατί δεν ήθελα να κάνω λάθος. Αυτό μαρτυρά ότι δεν ήθελε να εκτεθεί στο περιβάλλον του. «Ήμουν τόσο ντροπιασμένος και φοβισμένος.... Τώρα ζητάω βοήθεια αν τη χρειαστώ... Αλλά, μισώ όταν οι άνθρωποι χρησιμοποιούν την αναπηρία τους ως πράξη συμπάθειας ή δικαιολογία». Όλοι όσοι ρωτήθηκαν 100% πίστευαν ότι η εμφάνιση της οπτικής τους αναπηρίας επηρέασε τον τρόπο επικοινωνίας με τους συνανθρώπους τους. Ένας από τους ερωτηθέντες συνόψισε τις επιπτώσεις της οπτικής αναπηρίας με τον ακόλουθο τρόπο:

Οι άνθρωποι που δεν είχαν καθόλου όραση μου φαίνεται ότι επικοινωνούν διαφορετικά από τους ανθρώπους που είχαν κάποια όραση. Καθώς μεγαλώνω και χάνω περισσότερη όραση, πολλά από αυτά που κάνω στηρίζονται σε μεγάλο βαθμό σε αυτά που παρατήρησα οπτικά νωρίτερα στη ζωή μου. Έτσι, είναι ανάμνηση με την οποία δουλεύω. Επικοινωνώ με πολύ οπτικό τρόπο... Οι εικόνες που ακούω από ανθρώπους που δεν έχουν δει ποτέ είναι μια διαφορετική χρήση των λέξεων. Περιγράφουν τα πράγματα με βάση το τι έχουν μάθει οι ίδιοι για τα πράγματα.

Σεβασμός

Ο σεβασμός είναι ένα διαρκές ζητούμενο μεταξύ των ανθρώπων εν γένη, μεταξύ των ανθρώπων και του περιβάλλοντος (πανίδα, χλωρίδα, ατμόσφαιρα κ.λ.π.). Η διάσταση του σεβασμού προέκυψε και από τις απαντήσεις που αφορούσαν την έρευνα των ατόμων με οπτική αναπηρία. «Να μου συμπεριφέρεσαι όπως θέλεις να σε αντιμετωπίζουν. Μην προσβάλλεσαι αν πω ότι δεν χρειάζομαι βοήθεια» - **ψευδείς υποθέσεις**. Δεν χρειάζομαι αναπηρικό καροτσάκι μόνο και μόνο επειδή είμαι τυφλός. Δεν χρειάζεται να μου μιλάτε πιο δυνατά. Είμαι τυφλός όχι κωφός» και **στάση** «Απλά να είσαι υπομονετικός μαζί μου. Μερικές φορές, νιώθω ότι οι άνθρωποι απογοητεύονται μαζί μου... Οι δάσκαλοι ξεχνούν ότι είμαι στις τάξεις τους».

Οι εντυποανάπηροι φοιτητές εκτιμούν ότι εάν οι άνθρωποι με τους οποίους εμπλέκονται στο χώρο των Πανεπιστημίων δείχνουν σεβασμό, για παράδειγμα αποφεύγουν την προκατάληψη και τους αντιμετωπίζουν όπως θα ήθελαν να τους φέρονται και οι εντυποανάπηροι επιστρέφουν την ευγένεια και αν τα δύο μέρη λειτουργούσαν με αμοιβαία κατανόηση, τότε πιθανότατα θα είχαμε αποτελεσματική και κατάλληλη επικοινωνία.

Αλληλεπίδραση με τη Σχολή

Η αλληλεπίδραση των Εντυποανάπηρων φοιτητών με το Πανεπιστήμιο είναι ένας ακόμη λόγος για την κατανόηση των επικοινωνιακών τους προτιμήσεων. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφώνησαν ότι ήταν δική τους ευθύνη να ενημερώσουν τους καθηγητές για τις οπτικές τους αναπηρίες, να εξηγήσουν την ανάγκη τους και να ζητήσουν την κατάλληλη στέγαση. Κάποιοι εξ αυτών ήταν υπέρ των υπηρεσιών που προσφέρονται στους φοιτητές μέσω ενός γραφείου υπηρεσιών αναπηρίας (π.χ. Παροχή ειδοποίησης καθηγητών, εγγραφή κατά προτεραιότητα, τήρηση σημειώσεων κ.λπ.). Όλοι ήταν ένθερμοι οπαδοί της **αυτοσυνηγορίας**, δηλαδή ενός συνδυασμού ατομικής ευθύνης και προσωπικής πρωτοβουλίας. Οι εντυποανάπηροι φοιτητές έκριναν ως ιδιαίτερη χρήσιμη για την εκπαιδευτική τους πορεία τη δημιουργία μιας θετικής σχέσης με τους καθηγητές και το διοικητικό προσωπικό. Επίσης συμφώνησαν με τη βιβλιογραφία ότι η δημιουργία ενός θετικού μαθησιακού περιβάλλοντος για όλους τους μαθητές αποτελεί κοινή ευθύνη μεταξύ ολόκληρης της πανεπιστημιακής κοινότητας (Baxter Magolda, 1999; Byran & Myers, 2006).

Στα πλαίσια της συνευθύνης και της συναντίληψης για το θετικό μαθησιακό περιβάλλον οι ερωτηθέντες σέβονταν τα πολυάσχολα προγράμματα των καθηγητών και προσπαθούσαν να τους κάνουν να αισθάνονται άνετα όταν επικοινωνούσαν μαζί τους τόσο ένας προς ένα όσο και μέσα στην τάξη. Επίσης είναι εμφανής ο σεβασμός για τα συναισθήματα, την ηλικία, την κατάσταση κάθε ατόμου. Μια φοιτήτρια που αντιμετώπιζε ακραία ευαισθησία στο φως εκφράζοντας την αβεβαιότητά της σχετικά με τις πολιτικές και τις διαδικασίες στο χώρο του Πανεπιστημίου, με βάση την έως τότε εμπειρία της από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αναφέρει:

*«Δεν θα σκεφτόμουν ποτέ να πάω σε ένα πιο σκοτεινό δωμάτιο για να κάνω ένα τεστ, κάτι που θα με βοηθούσε... Δεν ήξερα καν ότι θα μπορούσες να το είχες κάνει ποτέ αυτό... Γιατί σκέφτηκα ότι το σχολείο ήταν σαν «όλοι κάνουν το ίδιο ή φύγε!» ... Όλοι κάθεστε σε ένα γραφείο, είστε όλοι ίσοι, και αν έχετε αναπηρία, καλά, αυτή είναι η σκληρή σας τύχη. Ποτέ δεν σκέφτηκα ότι θα έπρεπε να μου δώσουν κάποια βοήθεια». Το κλίμα ήταν «**all do it alike or get out!**». Συνεπώς δεν υπήρχε περιθώριο για ειδική μεταχείριση.*

Στην έρευνα ένας ερωτώμενος εξηγούσε στον ερευνητή για τη συναισθηματική δυσφορία που συνόδευε τη συζήτηση ενός ατόμου με αναπηρία με τους καθηγητές. «Δεν μπορούσαμε συναισθηματικά να μιλήσουμε στους καθηγητές».

Ανάρμοστη Συμπεριφορά Επικοινωνίας

Όπως προκύπτει από την έρευνα των Karen A. Myers και Joni J. Bastian, οι επικοινωνιακές συμπεριφορές που τείνουν να προσβάλλουν, να θυμώνουν ή να ερεθίζουν άτομα με οπτική αναπηρία συχνά προκύπτουν από **έλλειψη γνώσης** και **έλλειψη σεβασμού**, σύμφωνα με τους ερωτηθέντες. Οι ακατάλληλες τεχνικές επικοινωνίας περιλαμβάνουν φωνές, τράβηγμα, άρπαγμα, αδιαφορία, αποφυγή, πατρονάρισμα, επίδειξη ανυπομονησίας, υπόθεση αδυναμίας και ανικανότητας, υπόθεση χαμηλής νοημοσύνης και χαμηλής ακαδημαϊκής επίδοσης, υπόθεση ότι απαιτείται ή χρειάζεται βοήθεια, γενίκευση ότι όλα τα άτομα με αναπηρία όρασης είναι τα ίδια, χρησιμοποιώντας δυσάρεστο ή ακατάλληλο χιούμορ, που απομακρύνεται χωρίς να δώσει προφορική ειδοποίηση και ξεχνά τα καταλύματα που χρειάζονται.

Αρκετοί ερωτηθέντες εξέφρασαν ενόχληση με σχόλια όπως «Χρειάζεσαι γυαλιά», Πόσα δάχτυλα κρατάω ψηλά;» «Άνοιξε τα μάτια σου» και «Κοίτα που πας!» Άλλοι εξέφρασαν δυσφορία και ακόμη και θλίψη όταν οι άλλοι ερεθίζονται μαζί τους όταν δεν μπορούν να διατηρήσουν άμεση επαφή με τα μάτια (συχνά λόγω της χρήσης βαμμένων φακών ή νυσταγμού, π.χ. Ακούσιες κινήσεις των ματιών). Και παρόλο που οι σκύλοι – οδηγοί μπορούν να τραβούν την προσοχή, δύο ερωτηθέντες μοιράστηκαν την απογοήτευσή τους: *«Αναστατώνονται όταν οι άνθρωποι μπλέκουν με τον σκύλο μου. Μερικοί άνθρωποι τον φοβούνται επειδή είναι τόσο μεγάλος – 80 κιλά!... Δεν θα κάνει κακό σε μια μύγα».* Ένας άλλος είπε: *«Με ενοχλεί όταν οι άνθρωποι θέλουν πάντα να χαϊδέψουν ή να παίξουν με τον σκύλο μου. Έχω ένα σημάδι που εξηγεί ότι είναι σκύλος – οδηγός, αλλά αυτό δεν φαίνεται να έχει σημασία. Είναι απλώς αγενές!».*

Εκτιμώντας τις απαντήσεις των ερωτώμενων θεωρώ ότι το στοιχείο της κατανόησης είναι αμφίδρομο, αφορά και τις δύο πλευρές. Για παράδειγμα, μπορεί κάποιος να παίξει με τον σκύλο οδηγό όχι από αγένεια αλλά από άγνοια, ότι αυτή η συμπεριφορά ενοχλεί τον οπτικά ανάπηρο από μία προσπάθεια μιας πρώτης προσέγγισης, αυθόρμητης χαρούμενης επαφής με τον σκύλο ή για κάποιο άλλο λόγο.

Μέσα από την τριβή λειαίνεται ο τρόπος επικοινωνίας. Οι ερωτώμενοι όταν αντιμετώπισαν τις «ακατάλληλες συμπεριφορές» ανέφεραν ότι ήταν προσεκτικοί στις αντιδράσεις τους. Εάν η διαπροσωπική επαφή τους είχε χρονικό ορίζοντα ο ερωτώμενος μπορούσε να εκπαιδεύσει με διακριτικότητα το άτομο με «ακατάλληλη συμπεριφορά» προβάλλοντας

την επιθυμητή συμπεριφορά. Αυτή η διαδικασία στην πάροδο του χρόνου λειαίνει τον τρόπο επικοινωνίας και διαμορφώνει θετικά αποτελέσματα. Όλοι οι ερωτηθέντες ενθάρρυναν την αμοιβαία καλοσύνη και την τήρηση του χρυσού κανόνα: «Απλώς φέρσου με όπως θα ήθελες να σου φέρονται».

Άνεση

Ένας επιπλέον παράγοντας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για κατάλληλη επικοινωνία είναι η **Άνεση**. Μέσα από μία ανοικτή και ειλικρινή επικοινωνία με χιούμορ και περιγραφικές απαντήσεις διαμορφώνεται ένας δρόμος που οδηγεί προς ένα άνετο επικοινωνιακό περιβάλλον.

Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες ορισμένοι άνθρωποι ντρέπονται να βρίσκονται κοντά σε άτομα με αναπηρία. Νιώθουν άβολα και αδέξια. Δεν ξέρουν πώς να το χειριστούν. Συνήθως τα άτομα με προβλήματα όρασης αναλαμβάνουν «να σπάσουν τον πάγο» και να δίνουν έναν άνετο τόνο όταν συνομιλούν με βλέποντες. **Το χιούμορ** λειτουργεί καταλυτικά στο να χαλαρώσουν οι άλλοι. Ο αυτοσαρκασμός από μέρους των Εντυποανάπηρων φοιτητών μπορεί επίσης να κάνει τους βλέποντες να αισθάνονται πια άνετα. «Ένα είδος αφοπλιστικού εργαλείου!... Έρχεται σίγουρα με ωριμότητα. Δεν θα το χρησιμοποιούσα όταν ήμουν οκτώ» αναφέρει κάποιος από τους ερωτηθέντες «Πρέπει να μπορείς να γελάς με τον εαυτό σου» και «Δεν έχω κανένα πρόβλημα να κοροϊδεύω τον εαυτό μου» απάντησαν δύο άλλοι από τους συμμετέχοντες στην έρευνα.

Στην προσπάθεια επικοινωνίας με άτομα με αναπηρία στην όραση σίγουρα χρειάζεται **Ευγένεια, Σεβασμός** και **Υπομονή** όμως, ζωτικής σημασίας παράγοντας για την αποτελεσματική επικοινωνία είναι να τους ρωτάμε τι χρειάζονται. Ενδεικτικά αναφέρω μερικές απαντήσεις από τους ερωτώμενους στην έρευνα:

«Δεν θα με πείραζε αν οι άλλοι ρωτούσαν πώς να επικοινωνήσουν μαζί μου. Θα ένιωθα άνετα τώρα, αλλά πριν από 13 χρόνια δεν ήθελα να το μάθουν όλοι».

«Αν νομίζεις ότι χρειάζομαι βοήθεια, απλώς ρώτησε!»

«Δεν με πειράζει όταν ο κόσμος παρεμβαίνει αν δυσκολεύομαι. Απλώς πες, «Μπορώ να σε βοηθήσω;» Τότε δεν θα χρειαζόταν να ζητήσω βοήθεια».

«Μερικές φορές, όταν ζητάω από τους μαθητές να μου διαβάσουν κάτι, νιώθω σαν να είμαι εμπόδιο. Μακάρι να με ρωτούσαν εθελοντικά εάν χρειάζομαι βοήθεια.

Νομίζω ότι δεν ρωτάνε γιατί δεν ξέρουν πώς να ρωτήσουν. Απλώς περάστε χρόνο μαζί μου εκτός τάξης».

Μια ακόμη απάντηση με ιδιαίτερο ενδιαφέρον που βοηθάει στο κατάλληλο κλίμα επικοινωνίας σύμφωνα με έναν ερωτώμενο είναι:

«Τόσα πολλά εξαρτώνται από τη στάση μας. Γιατί να κάνεις έναν εχθρό; Νομίζω ότι είναι ευθύνη μας ως άτομα με αναπηρία να δίνουμε μια θετική εικόνα του εαυτού μας, όχι μια αρνητική».

Ενώ όλες οι κατηγορίες των ατόμων με οπτική αναπηρία νιώθουν άνετα να ξεκινήσουν μία συνομιλία σε κατάσταση ένας προς έναν, σε ομαδικά περιβάλλοντα τα άτομα που ήταν εντελώς τυφλοί από τη γέννηση τους οι μισοί από αυτές ξεκινούσαν συνομιλίες σε ομάδες και οι μισοί όχι.

Επίγνωση

Η εκπαίδευση ευαισθητοποίησης σε ζητήματα αναπηρίας θα ήταν επωφελής για τους περισσότερους ανθρώπους προκειμένου να επικοινωνήσουν πιο αποτελεσματικά σε κοινωνικό, επαγγελματικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον. Εξετάζοντας εδώ το χώρο της εκπαίδευσης η μαρτυρία ενός ερωτώμενου φοιτητή ήταν

«Οι δάσκαλοι και οι διοικητικοί υπάλληλοι των κολεγίων θα ήταν σε θέση να σχετιστούν με τους μαθητές με αναπηρίες πιο αποτελεσματικά εάν είχαν έστω και λίγο επίγνωση του πώς να είναι να έχεις οπτική αναπηρία».

Όπως συνέστησε ένας ερωτώμενος, η εκπαίδευση σε θέματα αναπηρίας πρέπει να είναι υποχρεωτική για όλο το διδακτικό και διοικητικό προσωπικό. Οι δάσκαλοι δεν χρειάζεται να μειώσουν τα στάνταρ τους... Απλά πρέπει να καταλάβουν γιατί χρειαζόμαστε περισσότερο χρόνο... Δεν είναι ότι προσπαθούμε να ξεπεράσουμε ή να εξαπατήσουμε το σύστημα. Το χρειαζόμαστε για να ολοκληρώσουμε τη δουλειά – *We need [it] to get the job done.*

Οι πολιτικές επικοινωνίας στις οποίες αναφέρθηκαν οι ερωτώμενοι ήταν στην κατεύθυνση δημιουργίας ενός **Καθολικού Σχεδιασμού Διδασκαλίας UID**. Μια υιοθέτηση του συστήματος UID θα εξασφάλιζε τη δυνατότητα πλήρους πρόσβασης για φοιτητές με προβλήματα όρασης ανεξάρτητα με τον αριθμό των Εντυποανάπηρων φοιτητών και το είδος της οπτικής αναπηρίας που θα έχει να αντιμετωπίσει κάθε Εκπαιδευτικό Ίδρυμα. Δημιουργείται ένα περιβάλλον που «χωράνε όλοι». Η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού

περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς για όλους τους μαθητές μπορεί να εξαλείψει τα πρακτικά εμπόδια καθώς και τα συναισθήματα της απομόνωσης και του αποκλεισμού.

Εντυποανάπηρος φοιτητής έκανε αλληπάλληλες προσπάθειες και αιτήματα στους αρμόδιους φορείς για την απόκτηση αναγνωστών οθόνης και λογισμικού βοηθητικής τεχνολογίας όπως large print. Κατάφερε να έχει ένα αποτέλεσμα αλλά αυτό δεν ίσχυε για όλους τους άλλους. Όλοι οι ερωτηθέντες επανέλαβαν ότι η εκπαίδευση ευαισθητοποίησης για την αναπηρία είναι πολύ απαραίτητη στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και στην κοινωνία.

Είναι σημαντική η επισήμανση που αφορά την κοινωνία όπου -όπως νομίζω- η **αποξένωση**, η **αδιαφορία** και το **ατομικό συμφέρον** έχουν δυνατό βήμα και η **ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας**, για θέματα **συνανθρώπων** θα μπορούσε σε επίπεδο μικροκλίμακας να συμβάλλει σε ένα καταλληλότερο περιβάλλον για το σύνολο των ανθρωπίνων σχέσεων.

Σκοπός αυτής της έρευνας των Karen A. Myers και Joni J. Bastian, ήταν να μελετήσει τις μορφές και τις τεχνικές επικοινωνίας που προτιμούν τα άτομα με αναπηρία σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον. Η έρευνα επικεντρώθηκε στην κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε ένα περιβάλλον που συμμετέχουν άτομα με αναπηρία. Ο προσανατολισμός των ερευνών έως και μερικά χρόνια πριν την παρούσα έρευνα, αφορούσε την οπτική γωνία των ατόμων χωρίς αναπηρίες, τις αντιδράσεις στα άτομα με αναπηρίες και το τι θεωρούσαν ότι μπορούν να κάνουν τα άτομα με αναπηρία κατά τη διαδικασία επικοινωνίας προκειμένου να νιώθουν περισσότερο άνετα τα άτομα χωρίς αναπηρία. (Braithwaite, 1988, Cain, 2003).

Τώρα η ερευνητική πυξίδα έχει μετατοπιστεί στις ανάγκες των ανάπηρων φοιτητών. Η υποστήριξη των φοιτητών με αναπηρίες δεν είναι απλώς ευθύνη κάποιων ειδικών ή υπευθύνων αλλά υπόθεση του συνόλου της Πανεπιστημιακής Κοινότητας. Αν και οι φοιτητές σε αυτή την έρευνα ανέφεραν ότι είναι και δική τους ευθύνη να εξηγήσουν στο διδακτικό και διοικητικό προσωπικό, το πώς πρέπει να τους αντιμετωπίζουμε. Πολλοί ωστόσο από τους ερωτώμενους θεωρούν ότι είναι ευθύνη του Ιδρύματος να εκπαιδεύει την Πανεπιστημιακή Κοινότητα και δεν είναι λίγοι αυτοί που προτείνουν υποχρεωτική εκπαίδευση.

Ο πυρήνας των αποτελεσμάτων της έρευνας αφορά το σεβασμό για τους άλλους, την άνεση κατά τη διάρκεια των αλληλεπιδράσεων και την επίγνωση των θεμάτων αναπηρίας. Θεματικά πεδία στα οποία λειτουργούσαν τα παραπάνω αποτελέσματα είναι η επικοινωνία ανάλογα με το χρόνο έναρξης της αναπηρίας. Για παράδειγμα άτομα που έχουν χάσει την όραση τους αργότερα στη ζωή τους έχουν μεγαλύτερη κατανόηση των μορφών επικοινωνίας όπως τα μη λεκτικά σημάδια.

Η έναρξη της επικοινωνίας προλειαίνεται με τον αυτοπροσδιορισμό από την πλευρά του ατόμου με όραση και η προσφώνηση του ονόματος του ατόμου με οπτική αναπηρία ή με ένα απλό άγγιγμα για να προσελκύσουμε την προσοχή του είναι παραγωγικές μέθοδοι έναρξης συνομιλίας. Η αποτελεσματική επικοινωνία συνεχίζεται με σχετικές ερωτήσεις, ειλικρινείς απαντήσεις και περιγραφικές εξηγήσεις που διανθίζονται με ευγενικό χιούμορ και βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό. Επίσης, η επίγνωση της νομοθεσίας για την αναπηρία και η ευαισθησία στα φυσικά και κοινωνικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία είναι χρήσιμα εργαλεία για τη διατήρηση της θετικής επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων με και χωρίς αναπηρία.

Μια ομόφωνη προσδοκία και σύσταση των ερωτηθέντων είναι η παροχή ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος με σεβασμό, φιλόξενο και χωρίς αποκλεισμούς για όλους τους φοιτητές. Στην ουσία μιλάμε για μια φιλοσοφία που συνάδει με τις αρχές του UID Καθολικού Σχεδιασμού Διδασκαλίας.

Έρευνα του Πανεπιστημίου Curtin στην Αυστραλία αναφέρει ότι μεταξύ των ετών 2001 και 2015 ο αριθμός των φοιτητών με αναπηρίες που ξεκινούσαν σπουδές σε Πανεπιστήμιο της Αυστραλίας αυξήθηκε από 5048 σε 15.239, ποσοστό που σχεδόν διπλασιάστηκε από 2,86 σε 5,58% (Department of Education and Training 2016). Παρά την αύξηση αυτή, οι μαθητές με αναπηρίες εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση – η συχνότητα εμφάνισης αναπηρίας στην ευρύτερη αυστραλιανή κοινότητα είναι 18,3% (Australian Bureau of Statistics 2015). Αντίθετα, τα ποσοστά συμμετοχής φοιτητών με αναπηρία που καταγράφονται στα συστήματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης των Ηνωμένων Πολιτειών και του Ηνωμένου Βασιλείου υπολογίζονται μεταξύ 8 και 14% (Sachs and Schreuer 2011).

Αν και οι μαθητές με αναπηρία μπορούν πλέον να φοιτούν σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, αυτοί οι μαθητές συνεχίζουν να βιώνουν αισθήματα αποκλεισμού. Τα στερεότυπα αναπηρίας εμφανίζονται συχνά όταν οι άνθρωποι έχουν αρνητική στάση απέναντι στους μαθητές με αναπηρίες λόγω της έλλειψης γνώσης για τη συγκεκριμένη αναπηρία (Burgstahler, 2003).

Περιθωριοποίηση Εντυποανάπηρων φοιτητών

Όταν οι μαθητές αισθάνονται περιθωριοποιημένοι και αντιλαμβάνονται ότι είναι διαφορετικοί ή ανάξιοι, είναι ευθύνη του Εκπαιδευτικού Ιδρύματος να τους παρέχει την προσοχή και την υποστήριξη που χρειάζονται για να αισθάνονται ότι είναι σημαντικοί (Schlossberg, 1989). Το διοικητικό και διδακτικό προσωπικό μπορούν να δείξουν στους φοιτητές ότι είναι πολύτιμα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας ενσωματώνοντας καθολικές οδηγίες στον σχεδιασμό διδασκαλίας, στα προγράμματα σπουδών και στις υπηρεσίες πληροφόρησης.

Για να αποκτηθεί μια σταθερή κατανόηση αυτής της ευθύνης, είναι απαραίτητη η εκπαίδευση στην ευαισθητοποίηση αναπηριών και στις στρατηγικές επικοινωνίας.

2.5 Σχετικές προσπάθειες – έρευνες

Μία άλλη έρευνα η οποία περιγράφει το υπόβαθρο της εργασίας σε σχέση με παρόμοιες έρευνες σε διεθνές επίπεδο (state of the art) αφορά την Προσβασιμότητα Εντυποανάπηρων Φοιτητών στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Η έρευνα έχει θέμα την : Ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος μάθησης χωρίς αποκλεισμούς για μαθητές με προβλήματα όρασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση: προοδευτική αμοιβαία στέγαση και εμπειρίες μαθητών στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Η παραπάνω έρευνα έχει ιδιαίτερη συνάφεια με τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς παρέχει ένα μοντέλο που βοηθά στην ερμηνεία του ρόλου τους στη δημιουργία μιας εμπειρικής μάθησης χωρίς αποκλεισμούς για εντυποανάπηρους φοιτητές.

Επαγγελματικές ομάδες που στηρίζουν ένα ευρύτερο φάσμα αναπηριών αναζητούν τρόπους να προετοιμάσουν τα εν λόγω άτομα καλύτερα για τη ζωή τους μετά την Υποχρεωτική Εκπαίδευση, μπορούν να βρουν ως προνομιακό, δημιουργικό και προκλητικό πεδίο στις εν λόγω διεργασίες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της υποστήριξης και των απαραίτητων προσαρμογών που οφείλουν να κάνουν τα Πανεπιστήμια προκειμένου να πετύχουν ανοικτή και απρόσκοπτη πρόσβαση στη μάθηση χωρίς αποκλεισμούς για τους εντυποανάπηρους φοιτητές, οφείλουν να παρέχουν υποστήριξη και εκπαίδευση για τις δεξιότητες μελέτης και τις δεξιότητες ανεξαρτησίας.

Οι δεξιότητες ανεξαρτησίας είναι και αυτές κρίσιμης σημασίας γιατί η αυτοπαρακίνηση, οι ατομικές πρωτοβουλίες, η προσωπική ευθύνη απαιτούν «την αίσθηση του μπορώ».

Νόμος περί Ισότητας στο Ηνωμένο Βασίλειο – UK Equality Act (2010)

Κεντρικός παράγοντας στο σύστημα υποστήριξης για μαθητές με αναπηρίες είναι ο Νόμος για την Ισότητα. Βασική απαίτηση του Νόμου περί Ισότητας προς τους παρόχους εκπαίδευσης είναι να κάνουν τις απαιτούμενες προσαρμογές για να άρουν τα εμπόδια και να διασφαλίσουν ότι κανένας μαθητής δεν θα βρεθεί σε μειονεκτική θέση. Πιο συγκεκριμένα η νομική ευθύνη των παρόχων Ανώτατης Εκπαίδευσης είναι να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε στο εκάστοτε Τμήμα να μην γίνονται διακρίσεις σε βάρος ενός ατόμου:

- A) στις ρυθμίσεις που κανείς παρέχει για να αποφασίσει ποιος θα εγγραφεί στο μάθημα
- B) όσον αφορά τους όρους με τους οποίους εγγράφετε ο φοιτητής στο μάθημα
- Γ) με την μη αποδοχή της αίτησης εγγραφής του ατόμου

Στην κατεύθυνση να εξαιρεθούν οι διακρίσεις σε βάρος ενός ατόμου που είναι εγγεγραμμένο στο πρόγραμμα, οι αρμόδιες υπηρεσίες έχουν καθήκον να συμπεριλάβουν τις ακόλουθες τρεις απαιτήσεις:

- 1) Η πρώτη απαίτηση αφορά την βελτίωση ή την αλλαγή διάταξης, κριτηρίων και πρακτικών που θέτει ένα άτομο με αναπηρία με μειονεκτική θέση.
- 2) Η δεύτερη απαίτηση είναι όταν ένα φυσικό χαρακτηριστικό θέτει ένα άτομο με αναπηρία σε ουσιαστική μειονεκτική θέση σε σχέση με ένα σχετικό θέμα, σε σύγκριση με άτομα που δεν έχουν αναπηρία να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για να αποφευχθεί το μειονέκτημα.

-
- 3) Η τρίτη απαίτηση αφορά την ad hoc επικουρική βοήθεια για να αποφευχθεί η μειονεκτική θέση ενός ατόμου.

Σε σχέση με τη δεύτερη απαίτηση που εστιάζει στην αντιμετώπιση ενός φυσικού χαρακτηριστικού τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν αφορούν:

- 1) Αφαιρώντας το εν λόγω φυσικό χαρακτηριστικό
- 2) Αλλάζοντάς το ή
- 3) Παρέχοντας ένα εύλογο μέσο για την αποφυγή του.

Η ένταξη των φοιτητών με αναπηρία στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στο Ηνωμένο Βασίλειο υποστηρίζεται από μια σειρά αλληλένδετων υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων όπως:

- Το Τμήμα Disabled Student Allowance (DSA) Gov. UK (2016) που αφορά χρηματοδότηση εξιδεικευμένου εξοπλισμού μη ιατρικής υποστήριξης (π.χ. Υποστήριξη κινητικότητας, σημειωματάρια και γενικά έξοδα που σχετίζονται με αναπηρία των φοιτητών)
- Το Γραφείο Υποστήριξης Αναπηρίας (DSO), όπου αποτελεί θεσμική υποστήριξη και συμπεριλαμβάνει τη χρηματοδότηση από το DSA με αρμοδιότητα τον κεντρικό συντονισμό και έχοντας την ευθύνη για τον καθορισμό και την διεύθυνση των «εύλογων προσαρμογών» που απαιτούνται για την πρόσβαση ενός φοιτητή στο μάθημα του.
- Εκπαιδευτές πρόνοιας ή άλλοι αρμόδιοι με ισοδύναμη ευθύνη υποστηρίζουν τα τμήματα για τη διασφάλιση εύλογων προσαρμογών που αφορούν μεμονωμένους φοιτητές σύμφωνα με τον Νόμο περί Ισότητας.
- Εξωτερικοί φορείς που παρέχουν μη ιατρική υποστήριξη και προσλαμβάνουν, εκπαιδεύουν και διαχειρίζονται προσωπικό

Τον Ιούλιο του 2015, το Υπουργείο Επιχειρήσεων Καινοτομίας και Δεξιοτήτων της Κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου– The UK Government’s for Business, Innovation and Skills (BIS), ξεκίνησε μια διαβούλευση σε ότι αφορά το μέλλον του Disabled Student Allowance (DSA) προτείνοντας ένα σύστημα όπου τα Πανεπιστήμια τόσο πρακτικά όσο και οικονομικά αναλαμβάνουν μεγαλύτερη ευθύνη για τους φοιτητές με αναπηρία χωρίς ιατρική υποστήριξη. Το σκεπτικό της πρότασης αφορούσε:

1. Τη μεγαλύτερη ευθύνη εκ μέρους των ΑΕΙ για τη δημιουργία περιβάλλοντος μάθησης χωρίς αποκλεισμούς κάνοντας προκαταρκτικές προσαρμογές για μαθητές με αναπηρία σύμφωνα με το Νόμο περί Ισότητας

-
2. Η δεύτερη πρόταση του Business, Innovation and Skills (BIS) αφορά τους φοιτητές με αναπηρίες οι οποίοι μπορούν και οφείλουν να κάνουν μεγαλύτερη χρήση της υποστηρικτικής τεχνολογίας για να έχουν πρόσβαση στα μαθήματά τους

Οι πράξεις BIS βασίζονται σε ένα αριθμό οδηγιών όπου με εφόδια τους πόρους, τη γνώση και την επιθυμία των ΑΕΙ δημιουργούν περιβάλλοντα μάθησης για όλους τους φοιτητές. Οι μαθητές με αναπηρία έχουν τις απαραίτητες δεξιότητες να διαμορφώσουν ένα κατάλληλο περιβάλλον μάθησης. Πάνω σε αυτό το πλαίσιο εξετάζουμε την ένταξη των μαθητών με προβλήματα όρασης στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Στόχοι Business, Innovation and Skills (BIS) (2015)

1. Τα Πανεπιστήμια στο Ηνωμένο Βασίλειο προσφέρουν μια εμπειρία μάθησης χωρίς αποκλεισμούς για φοιτητές με οπτικές αναπηρίες και σε ποιο βαθμό;
2. Πόσα καλά εξοπλισμένα είναι τα Πανεπιστήμια στο Ηνωμένο Βασίλειο επί του παρόντος για να επιτρέψουν μια πιο περιεκτική εμπειρία για μαθητές με οπτική αναπηρία;
3. Το επίπεδο δεξιοτήτων των νεοεισερχόμενων φοιτητών με προβλήματα όρασης, ώστε να μπορούν να διαχειριστούν τέτοιες αλλαγές

Διαχρονική Ποιοτική Μελέτη

Πρόκειται για μια μελέτη διαχρονικών μεταβάσεων που σχεδιάστηκε για να διερευνήσει την εμπειρία μετάβασης των νέων με οπτικές αναπηρίες από το σχολείο (Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης) στην αγορά εργασίας.

Οι δυσκολίες και τα αρνητικά αποτελέσματα στο να βρουν εργασία οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές δημιούργησε την ανάγκη της παρούσας έρευνας. Η έρευνα έγινε το 2010 με περισσότερους από 80 συμμετέχοντες ηλικίας μεταξύ 14-16 ετών. Η έρευνα εστιάζει σε εκείνους που πληρούσαν τα κριτήρια ένταξης να είναι σε θέση να «συμπληρώσουν ανεξάρτητα ένα ερωτηματολόγιο». Οι συμμετέχοντες ήταν εκπαιδευμένοι σε ειδικά και σε γενικά σχολεία. Οι συνεντεύξεις κάλυψαν τομείς όπως: δεξιότητες πρόσβασης σε πληροφορίες με ανεξάρτητο τρόπο, δεξιότητες κινητικότητας και ικανότητας **αυτοσυνηγορίας**.

Αυτοί είναι συγκεκριμένοι οδοί και παράγοντες που πιστεύεται ότι είναι σημαντικοί για την επιτυχημένη μετάβαση των εντυποανάπηρων φοιτητών. Επίσης τα θέματα των συνεντεύξεων εστίαζαν: στη διαδικασία υποβολής αιτήσεων, πακέτα υποστήριξης, πρόσβαση στο πρόγραμμα σπουδών, αξιολογήσεις, χειραφέτηση και ανεξαρτησία στο Ακαδημαϊκό Περιβάλλον.

Συλλογή Δεδομένων σχετικά με τις Εμπειρίες στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Μετά το πέρας της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης οι συμμετέχοντες στην έρευνα ακολούθησαν διάφορες διαδρομές όπως συνέχιση των σπουδών, εθελοντική εργασία, αναζήτηση εργασίας. Η δημοφιλέστερη επιλογή ήταν η συνέχιση των σπουδών στα Πανεπιστήμια, αφού οι μισοί από τους 32 συμμετέχοντες την επέλεξαν. Για τις ανάγκες της έρευνας πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις κατά κανόνα σε τρία στάδια:

- A) κατά την αρχική αίτηση
- B) λίγο μετά την έναρξη των σπουδών τους και
- Γ) στο τέλος του πρώτου έτους σπουδών

Το εύρος της αναπηρίας των συμμετεχόντων κυμαίνονταν από άτομα που απαιτούσαν λίγες προσαρμογές έως άτομα που δεν είχαν καθόλου όραση. Τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που παρακολούθησαν ήταν διαφορετικών τύπων και απαιτήσεων, γι' αυτό και σε κάποιες περιπτώσεις έγινε χρήση επιτόπιων επισκέψεων και επιπλέον συνεντεύξεων.

Ανάλυση Δεδομένων

Τα δεδομένα της έρευνας αναλύθηκαν τόσο στατιστικά, όσο και θεματικά (με τη χρήση του nvivo 10) σε τρία στάδια:

Το 1^ο στάδιο αντανακλά τη δομή των ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν σε διάφορες συνεντεύξεις και συγκεντρώνει τα βιωματικά δεδομένα από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Αυτά τα ευρήματα παρουσιάζονται σε πλήρεις τεχνικές και συνοπτικές εκθέσεις (Hewett, Keil and Douglas 2015a, 2015b).

Το 2^ο στάδιο είναι ένα τεχνικό στάδιο που επεξεργάζονται τα δεδομένα χρησιμοποιώντας δύο πλαίσια για να υποστηρίξουν την ανάλυσή τους. 1^ο πλαίσιο ήταν η Διεθνής Ταξινόμηση της Λειτουργίας της Αναπηρίας και της Υγείας – (ICF) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας World Healthy Organization (WHO). Αυτή η προσέγγιση έχει ιδιαίτερη αξία γιατί διατηρεί στο επίκεντρο της «**τη συμμετοχή**»

και τονίζει τη σημασία της άρσης των εμποδίων για άτομα με αναπηρία (Douglas et al. 2019).

Το δεύτερο πλαίσιο είναι η Θεωρία Βιοοικολογικών Συστημάτων της Ανθρώπινης Ανάπτυξης – Bioecological Systems Theory of Human Development (BST). Τέλος το 3^ο στάδιο εξέτασε πόσο καλά λειτουργεί το σύστημα στο σύνολό του, ποια διδάγματα μπορούν να αντληθούν και ποιες επιπτώσεις των προτεινόμενων αλλαγών πολιτικής στο DSA (Disable Student Allowance) θα μπορούσαν να προβλέψουν αυτά τα ευρήματα.

Βιοοικολογικό Μοντέλο Ενταξιακής Εκπαίδευσης στα Πανεπιστήμια

Η θεωρία του Βιοοικολογικού Μοντέλου αναπτύχθηκε και βελτιώθηκε σε διάρκεια 26 ετών από τον Bronfenbrenner, 1979, 2005. Η θεωρία αυτή αρχικά είχε ως αντικείμενο να διερευνήσει πόσο επηρεάζεται η ανθρώπινη ανάπτυξη από το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται ένα άτομο. Χρονικά επόμενες εκδοχές αυτής της θεωρίας δίνουν μεγαλύτερη σημασία στο ρόλο που παίζουν τα ίδια τα άτομα στην δική τους ανάπτυξη (Tudge et.all. 2009).

Η πιο σύγχρονη έκδοση του Βιοοικολογικού Μοντέλου (Bronfenbranner, 2005) αποτελείται από τέσσερα βασικά αλληλένδετα στοιχεία:

A) διαδικασία ανθρώπινης ανάπτυξης μέσω των αλληλεπιδράσεων με το περιβάλλον γύρω της

B) άτομο (προσωπικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν την ανάπτυξη π.χ. Ηλικία, δεξιότητες και ιδιοσυγκρασία)

Γ) πλαίσιο (περιβάλλοντα στα οποία εν υπάρχει και προσαρμόζεται το άτομο)

Δ) χρόνος – ο χρόνος στον οποίο συμβαίνει αυτή η διαδικασία (Tudge et. Al. 2009). Το πλαίσιο στο οποίο βρίσκεται το άτομο περιγράφεται από τον Bronfenbrenner με αναφορά σε 5 συστήματα:

- Μικροσύστημα (παράγοντες στο άμεσο περιβάλλον γύρω από το άτομο)
- Μεσοσύστημα (αλληλεπιδράσεις μεταξύ παραγόντων μέσα στο μικροσύστημα)

-
- Εξωσύστημα (παράγοντες έξω από το άμεσο περιβάλλον των ατόμων που επηρεάζουν την ανάπτυξη του)
  - Μακροσύστημα (παράγοντες και πολιτισμός εκτός του φυσικού περιβάλλοντος)
  - Χρονosύστημα (η διαχρονική εξέλιξη του ατόμου)

Οι Anderson, Boyle και Deppler (2014) ανέπτυξαν περαιτέρω το BST (Bioecological Systems Theory of Human Development) και πρότειναν ένα Βιοοικολογικό Μοντέλο Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης το οποίο εστιάζει στην συνεκπαίδευση στα σχολεία. Αποτελεί χρήσιμο πλαίσιο για την ερμηνεία των «περίπλοκων, ακατάστατων και μεταβλητών» περιβαλλόντων και των διαφόρων επιρροών στη συμμετοχή του παιδιού στην εκπαίδευση. Σε ένα περιβάλλον όπως αυτό της Ανώτατης Εκπαίδευσης με έντονες αλληλεπιδράσεις σε ευρύ φάσμα παραγόντων.

Το Βιοοικολογικό Μοντέλο Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης αποτελεί ένα ωφέλιμο μοντέλο – εργαλείο για την ανάλυση δεδομένων από την έρευνα. Οι Anderson, Boyle και Deppler (2014) υποστηρίζουν ότι η θεωρία των οικολογικών συστημάτων παρέχει ένα «ανεκτίμητο πλαίσιο εντός του οποίου μπορούν να οργανωθούν οι περιβαλλοντικοί παράγοντες και να κατανοηθεί η επιρροή τους στη συμπερίληψη, τοποθετώντας τον μαθητή στο επίκεντρο» με κάθε παράγοντα που βρίσκεται σε σχέση με το εκπαιδευτικό οικοσύστημα του μαθητή». Σημαντικό πλεονέκτημα του μοντέλου είναι ότι αναλύει ενταγμένο στη δυναμική, εξελισσόμενη, διαχρονική και διαδραστική σχέση όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων, υλικών και άυλων, ανθρώπων και αντικειμένων, διεργασιών και ενεργειών. Λειτουργεί αποκαλυπτικά μέσα στην πολυπλοκότητα.

Ανάλυση Ευρημάτων

Σκιαγραφώντας ένα Βιοοικολογικό Μοντέλο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης Χωρίς Αποκλεισμούς

Στο επίκεντρο της έρευνας βρίσκεται ο φοιτητής με οπτική αναπηρία στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Τα χαρακτηριστικά της οπτικής αναπηρίας ποικίλουν και οφείλουμε να διαγνώσουμε τις ιδιαιτερότητες και τις ειδικές ανάγκες σε κάθε ανάλυση της συμμετοχής του εντυποανάπηρου φοιτητή στα Πανεπιστήμια. Η οπτική αναπηρία μπορεί να επηρεάσει

την οπτική οξύτητα και την κεντρική/πεδιακή όραση (για τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό του εάν ένα άτομο μπορεί να πιστοποιηθεί ότι έχει οπτικές αναπηρίες, βλέπε RNIB 2016) ή ένα άτομο μπορεί να έχει μια πάθηση που επηρεάζει την οπτική του επεξεργασία. Ενδέχεται περισσότερες από μία παθήσεις να προκαλούν οπτικές αναπηρίες.

Επίσης είναι συνηθισμένο για τους συμμετέχοντες με οπτικές αναπηρίες να έχουν επιπλέον αναπηρίες ή μαθησιακές δυσκολίες. Για παράδειγμα η Keil (2012) διαπίστωσε ότι περί το 20% των παιδιών και των νέων με οπτικές αναπηρίες στο Ηνωμένο Βασίλειο έχουν πρόσθετες αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Μερικοί φοιτητές ενδέχεται να δυσκολεύονται να μετακινηθούν μόνοι τους και να χρειάζονται εκπαίδευση ή προσανατολισμό κινητικότητας ή οδηγό όρασης για να μεταβούν από και προς τις εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου. Οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές έχουν πρόσβαση στη γνώση χρησιμοποιώντας διαφορετικές μεθόδους από τους βλέποντες συμφοιτητές τους όπως για παράδειγμα χρησιμοποιώντας μεγαλύτερο μέγεθος γραμματοσειράς ή γραφή μπράιγ.

Η τεχνολογία παρέχει διαφορετικές ευκαιρίες έτσι ώστε το εκπαιδευτικό υλικό να είναι πιο προσιτό, συμπεριλαμβανομένων των συσκευών ανάγνωσης οθόνης που διαβάζουν το κείμενο και των συσκευών braille που μετατρέπουν ψηφιακά αρχεία σε γραφή braille.

Σύμφωνα με το Βιοοικολογικό Μοντέλο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης περιλαμβάνεται μια σειρά αλληλένδετων συστημάτων γύρω από τους εντυποανάπηρους φοιτητές:

- Μικροσύστημα
- Μεσοσύστημα
- Εξωσύστημα
- Μακροσύστημα
- Χρονοσύστημα

Μακροσύστημα: Παράγοντες και Πολιτισμός έξω από το φυσικό περιβάλλον

Νόμος περί Ισότητας

Ο νόμος περί ισότητας περιλαμβάνει διατάξεις που συμβάλλουν στην απρόσκοπτη πρόσβαση των Εντυποανάπηρων φοιτητών στα μαθήματά τους. Η απαίτηση του νόμου για εύλογες προσαρμογές από μέρους των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ώστε να ματαιώσουν τα εμπόδια των εντυποανάπηρων φοιτητών εκλαμβάνεται από σημαντική μερίδα των εκπαιδευομένων ως όρος λίγο χαλαρός και ιδιαίτερα υποκειμενικός. Αυτή η κατηγορία των φοιτητών θεωρεί ότι οι αρμοδιότητες των Πανεπιστημίων δεν είναι επαρκώς καθορισμένες με την διατύπωση «εύλογες προσαρμογές».

Κοινωνικές Συμπεριφορές

Οι συνεντεύξεις με το διοικητικό προσωπικό έδειξαν πως οι κοινωνικές αντιλήψεις, τα στερεότυπα και η γενική αίσθηση για τους εντυποανάπηρους φοιτητές επηρεάζουν σημαντικά την αρχική τους κρίση και τις προσδοκίες τους σχετικά με τους φοιτητές με τους οποίους εμπλέκονται.

Πολιτικές

Οι πολιτικές βασίζονται στο ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας προκειμένου να αποκομίσουν τα απαραίτητα οφέλη οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές παρά στο κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας, το οποίο θα είχε ένα ενδιαφέρον για φοιτητές που μπορεί να μην επιθυμούν να αυτοπροσδιοριστούν ως εντυποανάπηροι.

Εξωσύστημα: Παράγοντες έξω από το άμεσο περιβάλλον των φοιτητών

Το εξωσύστημα αφορά παράγοντες που δεν επηρεάζουν το άμεσο περιβάλλον των φοιτητών αλλά εξακολουθούν να επηρεάζουν την εμπειρία τους π.χ. Πολιτικές ένταξης, όπως δημοσίευση οδηγιών για το προσωπικό για να περιγράψουν εύλογες προσαρμογές ως μέρος των πολιτικών μάθησης χωρίς αποκλεισμούς, δημιουργία αντιγράφων, σημειώσεις και διαλέξεις εκ των προτέρων. Η ολοκληρωμένη και πλήρης υποστήριξη του εξωσυστήματος προσκρούει στους περιορισμένους πόρους προσωπικού.

Προχωρώντας προς μια πιο περιεκτική πρακτική βάση μαρτυριών διοικητικών υπευθύνων του Γραφείου Υποστήριξης Αναπηρίας – Disability Support Office (DSO), η ανάπτυξη και η ολοκλήρωση μιας πρακτικής μάθησης χωρίς αποκλεισμούς πρέπει να βρίσκεται στον

πυρήνα των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων και κρίσιμη και ουσιαστική προϋπόθεση είναι περισσότεροι πόροι.

Μικροσύστημα και Μεσοσύστημα

Το **Μικροσύστημα** περιλαμβάνει παράγοντες που επηρεάζουν άμεσα τους εντυποανάπηρους φοιτητές όπως το Γραφείο Υποστήριξης Αναπηρίας– Disability Support Office (DSO), καθηγητές πρόνοιας, διδάσκοντες , βοηθητικό προσωπικό, συμφοιτητές, πρόγραμμα σπουδών, πρακτικές αξιολόγησης και σχετική υποδομή των Πανεπιστημίων.

Το **Μεσοσύστημα** αντιπροσωπεύει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των παραγόντων του μικροσυστήματος. Για παράδειγμα, συστατικά του μικροσυστήματος όπως έντυπα υποβολής αίτησης βάση μαρτυρίας στάλθηκαν σε έντυπη μορφή και δεν μπορούσαν να συμπληρωθούν χωρίς βοήθεια όρασης. Ο ενδεδειγμένος τρόπος θα ήταν προσβάσιμα ψηφιακά αρχεία μέσω e-mail όπου θα μπορούσε ο Εντυποανάπηρος φοιτητής να το συμπληρώσει μόνος του.

Φοιτητικό Επίδομα ΑμεΑ – Disabled Student Allowance (DSA)

Από τις μαρτυρίες Εντυποανήπων φοιτητών αναδείχθηκε πόσο σημαντικό ήταν το Φοιτητικό Επίδομα ΑμεΑ για αυτούς, θεωρώντας ως ουσιαστικό μέσο συμμετοχής στην ακαδημαϊκή τους πορεία.

Πολλά από τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν φοιτητές με αναπηρία μπορούν να ξεπεραστούν με τη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας. Συνεπώς, η χρηματοδότηση των φοιτητών με το φοιτητικό επίδομα αναπηρίας σε αρκετές περιπτώσεις φοιτητών μπορεί να είναι μονόδρομος για να αποκτήσουν ουσιαστική πρόσβαση στη γνώση.

Εξωτερικοί Φορείς

Οι εξωτερικοί φορείς παρέχουν την εκπαίδευση και τον εξοπλισμό (μη ιατρική υποστήριξη). Ένα παράδειγμα τέτοιας υποστήριξης προήλθε από ένα φοιτητή όπου το Πανεπιστήμιο συνεργαζόμενο με εξωτερική υπηρεσία εντόπισε ένα βοηθό ερευνητή με την απαραίτητη τεχνογνωσία, προκειμένου να υποστηρίξει τον φοιτητή. Στη συνέχεια ο εκπαιδευτής έλαβε εκπαίδευση από τον οργανισμό για να ολοκληρώσει τις δυνατότητες υποστήριξης. Ωστόσο, η συνεργασία με τους εξωτερικούς φορείς δεν είναι πάντα επιτυχής. Δεν ήταν λίγοι οι

φοιτητές που ξεκίνησαν το 1^ο ακαδημαϊκό έτος των σπουδών τους χωρίς τον απαραίτητο εξοπλισμό, γεγονός που καθιστά αδύναμη την πλήρη συμμετοχή τους στα μαθήματα. Επίσης, οι εξωτερικοί φορείς παρέχουν την υποστήριξη κινητικότητας των Εντυποανάπηρων φοιτητών. Οι πιο θετικές ιστορίες κινητικότητας προήλθαν από συμμετέχοντες που έλαβαν την εκπαίδευση κινητικότητας πριν από την έναρξη του 3μήνου δίνοντας τους τη δυνατότητα να αναπτύξουν την **ανεξαρτησία τους**.

Γραφείο Υποστήριξης Αναπηρίας – Disability Support Office (DSO)

Αποτελεί το πρώτο σημείο επαφής για τους εντυποανάπηρους φοιτητές. Ευθύνη του και αποστολή του είναι να αναπτύξει ένα πλήρες σχέδιο υποστήριξης των φοιτητών προτείνοντας τις απαραίτητες προσαρμογές στο Πανεπιστήμιο προκειμένου ο φοιτητής να έχει απρόσκοπτη συμμετοχή στα μαθήματά του. Οι συμμετέχοντες είχαν ανάμεικτες εμπειρίες για το κατά πόσο ο υπεύθυνος του Γραφείου Αναπηρίας ήταν σε θέση να κατανοήσει την αναπηρία τους.

Υλοποίηση Σχεδίων Υποστήριξης

Οι δάσκαλοι πρόνοιας και το Γραφείο Υποστήριξης Αναπηρίας – Disability Support Office (DSO) εκπονούν σχέδια υποστήριξης για μεγάλο αριθμό εντυποανάπηρων φοιτητών, γεγονός που καθιστά δύσκολο για το ακαδημαϊκό προσωπικό να εφαρμόσει αυτά τα σχέδια. Το ακαδημαϊκό προσωπικό που συμμετείχε στην έρευνα ανέφερε ότι δεν είχε καταρτιστεί και καθοδηγηθεί κατάλληλα για το πώς να προσαρμόσει τις διδακτικές του πρακτικές και να δημιουργήσει μία πιο εύληπτη μαθησιακή εμπειρία. Οι άνθρωποι του Γραφείου Υποστήριξης Αναπηρίας (DSO) ήταν απογοητευμένοι από την έλλειψη δέσμευσης εκ μέρους του διδακτικού προσωπικού ενώ οι ακαδημαϊκοί θεωρούσαν ότι οι αξιώσεις εκ μέρους του Γραφείου Υποστήριξης Αναπηρίας (DSO) ήταν απογοητευμένοι από την έλλειψη δέσμευσης εκ μέρους του διδακτικού προσωπικού ενώ οι ακαδημαϊκοί θεωρούσαν ότι οι αξιώσεις εκ μέρους του Γραφείου Υποστήριξης Αναπηρίας (DSO) είχαν υπερβολή και δεν ήταν ρεαλιστικές σχετικά με την προσαρμογή που περίμεναν να κάνουν οι καθηγητές.

Αυτή η διαφορετική αντίληψη ανάμεσα στις δύο πλευρές σε κάποιες περιπτώσεις δημιουργούν εντάσεις και αναποτελεσματικότητα.

Προσβάσιμα Προγράμματα Σπουδών και Αξιολόγηση

Η προσβασιμότητα στα μαθήματα και γενικότερα στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι δεδομένη. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα επεσήμαναν θετικές προσαρμογές που έγιναν από τους διδάσκοντες όπως την περιγραφή διαγραμμάτων σε διάλεξη, τη σύνταξη περιγραφών οπτικού περιεχομένου στις σημειώσεις των διαλέξεων και την επίδειξη εξοπλισμού μέσω συνεδριών ένας προς έναν. Αρκετές από αυτές τις προσαρμογές είχαν προκαταρκτικό χαρακτήρα καθώς γινόντουσαν πριν την έναρξη του ακαδημαϊκού εξαμήνου και ήταν αποτέλεσμα συζητήσεων μεταξύ των φοιτητών και του προσωπικού του Πανεπιστημίου.

Οι εντυποανάπηροι φοιτητές αντιμετώπισαν:

- Έλλειψη υλικού για τις ακαδημαϊκές διαλέξεις σε προσβάσιμη μορφή
- Καμία προσαρμογή σε οπτικά στοιχεία και
- Διαλέξεις με γρήγορο ρυθμό.

Υπήρξαν περιπτώσεις όπου η Ακαδημαϊκή Κοινότητα δεν μπόρεσε να κάνει σε προσβάσιμη μορφή είτε επιμέρους τμήματα του εκπαιδευτικού υλικού είτε και ολόκληρες ενότητες. Αυτά τα εμπόδια θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν στην αρχή του ακαδημαϊκού έτους. Παρόλα αυτά κάποιες φορές αγνοήθηκαν και επεκτάθηκαν στην εξεταστική περίοδο. Αυτό είχε σαν συνέπεια να δίνεται μια χρονική παράταση στην αξιολόγηση των Εντυποανάπηρων φοιτητών, έτσι ώστε να υπάρξει ο χρόνος να μετατραπεί το εκπαιδευτικό υλικό σε προσβάσιμη μορφή. Παράλληλη δυσλειτουργία αφορούσε ότι το προσωπικό υποστήριξης δεν κατανοούσε τη μορφή που χρειάζονταν οι φοιτητές και μερικές φορές ακόμα και το προσαρμοσμένο υλικό παρέμενε απρόσιτο.

Η θετική συναναστροφή με συμφοιτητές είναι μια σημαντική πτυχή στην ανώτατη εκπαίδευση γιατί διαμορφώνει το αίσθημα της κοινότητας, του συν ανήκειν, της αμοιβαίας υποστήριξης και αλληλεπιδράσεις στο Μικροσύστημα. Όπως είπε ένας ερωτώμενος «σε κάνει να νιώθεις περισσότερο ενταγμένος σε ότι συμβαίνει αλλά και να νιώθεις πιο ευπρόσδεκτος και έχοντας το κίνητρο... Να ρωτάς, να ενοχλείς».

Υποδομή

Μέσω της έρευνας προέκυψαν από κάποιους φοιτητές ιδιαίτερα θετικοί απολογισμοί μιας διδακτικής εμπειρίας χωρίς αποκλεισμούς σε συνάρτηση με τις τυπικές διδακτικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιούσαν τα Πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα ανέφεραν παραδείγματα όπου οι μαθητές είχαν πρόσβαση στις σημειώσεις των μαθημάτων πριν από τις διαλέξεις μέσω του Εικονικού Περιβάλλοντος Μάθησης του Πανεπιστημίου – Virtual Learning Environment (VLE) και ψηφιακά αντίγραφα βιβλίων ή άρθρων περιοδικών μέσω της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων της βιβλιοθήκης τους.

Αυτό έδινε την δυνατότητα στους εντυποανάπηρους φοιτητές να πάρουν θέση σε οποιοδήποτε σημείο μέσα στην αίθουσα χωρίς να χρειάζεται να καθίσουν σε μπροστινές θέσεις για να παρακολουθήσουν το μάθημα. Φορητούς υπολογιστές έπαιρναν και άλλοι φοιτητές στο μάθημα με αποτέλεσμα οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές να μην είναι η εξαίρεση, κάτι διαφορετικό κάτι παράταιρο, είναι απλά φυσιολογικό στο Πανεπιστήμιο.

Είναι σαφές ότι ένα θετικό περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς δημιουργεί θετικά συναισθήματα.

Χρονοσύστημα και φοιτητής: ανάπτυξη με την πάροδο του χρόνου

Προετοιμασία για το Πανεπιστήμιο

Χρονοσύστημα είναι ο χρόνος και η εξέλιξη του ατόμου, η μετακίνησή του σε διάφορα στάδια της ζωής του (επαγγελματικά, προσωπικά κλπ.) Και μεταβαλλόμενα συστήματα.

Τόσο το προσωπικό του Πανεπιστημίου όσο και οι φοιτητές θεώρησαν τη μετάβαση τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ως μια συνεχή διαδικασία κατά τη διάρκεια της οποίας το Πανεπιστήμιο ανέπτυξε μια καλύτερη κατανόηση των απαιτούμενων προσαρμογών και ο εντυποανάπηρος φοιτητής έμαθε πως να διαχειρίζεται την υποστήριξη του Πανεπιστημίου. Πρακτικά όμως, ελάχιστοι έλαβαν αυτή την υποστήριξη από εξειδικευμένο προσωπικό κατά τη μετάβασή τους από την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Τριτοβάθμια. Κατά συνέπεια στηρίχθηκαν στην καθοδήγηση του αξιολογητή DSA για τη διαμόρφωση και την ανάπτυξη ενός πλάνου υποστήριξης. Ωστόσο, 8 συμμετέχοντες αμφισβήτησαν την ποιότητα της αξιολόγησής τους. Ήταν ξεκάθαρο ότι δεν είχε δουλέψει με τυφλό πριν και όπως η ίδια είπε «δεν ξέρω τι κάνω, πρέπει να μου πεις τι χρειάζεσαι».

Επειδή η αρχική προετοιμασία ήταν ελλιπής η διαδικασία προσαρμογής έπαιρνε το χαρακτήρα «βλέποντας και κάνοντας». Στη διάρκεια του χρόνου οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές μπορούσαν να κατανοήσουν τι χρειάζονται για να συμμετέχουν στα μαθήματα αλλά και να αξιοποιήσουν καλύτερα τις παρεχόμενες υποδομές. Εξετάζοντας τα σημεία ανάπτυξης αυτών των δεξιοτήτων για μια επιτυχημένη μετάβαση στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση θα αναφερθούμε σε δύο συγκεκριμένους τομείς:

A. Αυτοσυνηγορία

B. Πρόσβαση στην πληροφορία

Αυτοσυνυγορία – Self-advocacy

Το σύστημα μιας ευέλικτης προσαρμογής του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος περνάει οπωσδήποτε μέσα από την αυτοσυνηγορία και τη διαδικασία να ενεργεί ο εντυποανάπηρος φοιτητής ως ειδικός στην αναπηρία του. Και αυτό γιατί από γενική άποψη οι σύμβουλοι αναπηρίας δηλώνουν ως μη ειδικοί σε προβλήματα όρασης. Επομένως, η γνώση και η κατανόησή τους είναι περιορισμένη. Οι σύμβουλοι αναπηρίας είναι σε θέση να προσφέρουν σε ένα πολύ καλό επίπεδο, αρκεί να τους πουν οι εντυποανάπηροι φοιτητές τι ακριβώς χρειάζονται.

Οι συνεντεύξεις κατέδειξαν την εμπιστοσύνη στους εντυποανάπηρους φοιτητές ώστε να έχουν ευθύνη για τη μάθησή τους και να ενημερώνουν το προσωπικό για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Συχνά λένε στον εντυποανάπηρο φοιτητή «είσαι ενήλικας τώρα, ήρθες στο Πανεπιστήμιο, θα σε αντιμετωπίσουμε ως ενήλικα».

Όταν δεν διαμορφώνεται τα κατάλληλο κλίμα επικοινωνίας στο χώρο του Πανεπιστημίου οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές που αντιμετωπίζουν εμπόδια και δυσκολίες λόγω χαμηλής αυτοπεποίθησης και εσωστρέφειας δεν εξωτερικεύουν συμπεριφορές αυτοσυνυγορίας. Οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές ξεκινώντας από ένα περιβάλλον όπου όλοι είχαν προβλήματα όρασης και όπου δεν υπήρχε η ανάγκη να εξηγήσουν κάτι σχετικό με το πρόβλημα τους όταν βρέθηκαν στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, όπου ελάχιστοι είχαν προβλήματα όρασης δεν είχαν καθόλου την αίσθηση του πώς να μιλήσουν για την αναπηρία τους. Αυτή ήταν ίσως η πρώτη προσαρμογή που έπρεπε να κάνουν.

Ανεξάρτητη Πρόσβαση στις Πληροφορίες

Η φοίτηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από φοιτητές πιο ανεξάρτητους, ικανούς να διευρύνουν τις γνώσεις τους μέσα από μαθήματα, σεμινάρια, αναζήτηση, ανεξάρτητη έρευνα. Ως προς τους εντυποανάπηρους φοιτητές πολλοί ωφελήθηκαν από μια σειρά δεξιοτήτων που έμαθαν στο σχολείο, ώστε να επιλέξουν την καταλληλότερη μέθοδο πρόσβασης σε πληροφορίες ανάλογα με την εργασία που εκτελούσαν. Για παράδειγμα ενώ οι περισσότεροι συμμετέχοντες με σοβαρές οπτικές αναπηρίες προτίμησαν να χρησιμοποιήσουν τεχνολογία ανάγνωσης οθόνης για να ακούσουν μεγάλους όγκους κειμένου, ορισμένοι βρήκαν χρήσιμο να ακολουθήσουν τις σημειώσεις τους χρησιμοποιώντας οθόνες μπράιγ, οι οποίες τους επέτρεπαν να διαβάζουν, να κρατάνε σημειώσεις και να ακούν τον ομιλητή την ίδια στιγμή.

Όσοι συμμετέχοντες είχαν λιγότερο ανεπτυγμένες δεξιότητες πρόσβασης σε πληροφορίες, περιοριζόνταν η ικανότητά τους να εργασθούν ανεξάρτητα. **Συνεπώς όσο λιγότερες δεξιότητες πρόσβασης τόσο λιγότερη ανεξαρτησία.**

Το **Βιοοικολογικό Μοντέλο Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης** για τα Πανεπιστήμια, που έχουμε περιγράψει ως τώρα, αποτελεί ένα πολύτιμο πλαίσιο με το οποίο εξετάζονται οι **εμπειρίες** των συμμετεχόντων στην Ανώτερη Εκπαίδευση, μέσα από μία ολιστική άποψη που λαμβάνει υπόψη τον μεμονωμένο φοιτητή και τα γύρω συστήματα. Οι εμπειρίες των συμμετεχόντων αφορούν όλους τους εμπλεκόμενους που είναι φοιτητές, διδακτικό προσωπικό, διοικητικό, εξωτερικοί φορείς και ομάδες που σχεδιάζουν ζητήματα εύρυθμης πρόσβασης για τους εντυποανάπηρους φοιτητές.

Υιοθετώντας αυτή τη μεγάλη εικόνα έχουμε επισημάνει μια σειρά από δυσκολίες και πιθανά εμπόδια για την ένταξη στην Ανώτερη Εκπαίδευση. Στη συζήτηση γύρω από αυτά τα εμπόδια αναφερόμαστε στα αρχικά ερευνητικά μας ερωτήματα. Ακολουθώντας επανερχόμαστε στην ανάλυση του Βιοοικολογικού Μοντέλου Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης (BST) και ολοκληρώνουμε εξετάζοντας το μελλοντικό πλαίσιο πολιτικής εντός του Ηνωμένου Βασιλείου.

Προσφέρουν τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Ηνωμένου Βασιλείου μια εμπειρία μάθησης χωρίς αποκλεισμούς;

Οι Anderson, Boyle και Deppeleer (2014) συνιστούν την αξιολόγηση της συνεκτικότητας μιας εκπαιδευτικής εμπειρίας εξετάζοντας τις 3 βασικές αρχές: «**συμμετοχή**», «**επίτευγμα**», και «**αξία**».

Συμμετοχή

Ο νόμος για την Ισότητα του Ηνωμένου Βασιλείου (2010) απαιτεί από τους παρόχους Ανώτατης Εκπαίδευσης να κάνουν εύλογες προσαρμογές προκειμένου να επιτραπεί η απρόσκοπτη συμμετοχή των μαθητών με αναπηρία. Οι πάροχοι της Ανώτατης Εκπαίδευσης εργάζονται σοβαρά σε αυτή την κατεύθυνση. Για παράδειγμα δημιουργούν ειδικές ομάδες για να σχεδιάσουν πλάνα υποστήριξης για την διευκόλυνση της πρόσβασης στα μαθήματα. Παρόλα αυτά, με βάση την έρευνα για φοιτητές με οπτικές αναπηρίες, σημαντικό εμπόδιο είναι η έλλειψη προληπτικών προσαρμογών. Παραδείγματα προληπτικών προσαρμογών όπως αποδεικνύεται από ορισμένους παρόχους περιλαμβάνουν τη διασφάλιση ότι η υποδομή (π.χ. Οπτική εμπειρία μάθησης) είναι προσβάσιμη από την αρχή σε όλους τους φοιτητές, διασφαλίζοντας ότι όλα τα σχετικά έγγραφα παράγονται σε προσβάσιμες μορφές και παρέχουν λίστες ανάγνωσης σε επαρκή χρόνο ώστε να παρέχονται εναλλακτικές μορφές. Η αποτυχία να γίνουν προληπτικές προσαρμογές οδήγησε σε ποικίλες προκλήσεις όπως η αδυναμία συζήτησης ενός κειμένου σε σεμινάρια, η αδυναμία επιλογής μαθημάτων και σε μια περίπτωση η αδυναμία συμμετοχής σε εξετάσεις.

Επίτευγμα

Έχουμε θετικές εμπειρίες σχετικά με τα επιτεύγματα των Εντυποανάπηρων φοιτητών όπως και προκλήσεις που εστιάζουν στην αδυναμία τους να ακολουθήσουν τα ίδια χρονοδιαγράμματα με τους συμφοιτητές τους. Είναι συνήθως πρακτική η χρήση παρατάσεων προθεσμιών, ως αντιστάθμισμα στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν, μεταφέροντας έτσι πίεση σε άλλες προθεσμίες και συχνά παρατείνοντας το ακαδημαϊκό έτος φοίτησης. Για τους εντυποανάπηρους φοιτητές αξία δεν έχει μόνο το ακαδημαϊκό επίτευγμα, δηλαδή μόνο οι βαθμοί αλλά και η κατάκτηση της γνώσης αυτή καθαυτή.

Αξία

Σύμφωνα με τον Anderson, Boyle και Deppler (2014) ορίζουν την αξία ως «να είσαι αποδεκτός, σεβαστός και να θεωρείσαι σημαντικός και ικανός να πράττεις». Κατά κανόνα οι συμμετέχοντες εντυποανάπηροι στην εκπαιδευτική διαδικασία απολαμβάνουν σε μεγάλο βαθμό την ίδια μεταχείριση και οι ίδιοι είχαν αντίστοιχες προσδοκίες με τους συνομήλικούς τους. Ωστόσο, αυτό ίσχυε λιγότερο για τους συμμετέχοντες με σοβαρές οπτικές αναπηρίες. Όπως ανέφερε ένα στέλεχος του Γραφείου Υποστήριξης (DS), το ακαδημαϊκό προσωπικό λειτουργεί ως «φοβισμένο» να συνεργαστεί με φοιτητή με σοβαρές οπτικές αναπηρίες. Τρεις Εντυποανάπηροι Φοιτητές που συμμετείχαν σε κοινή εργασία με τους συμφοιτητές τους χωρίς οπτικές αναπηρίες αντιμετώπισαν εμπόδια στην πρόσβαση του περιεχομένου των μαθημάτων αλλά και λόγω της αντίληψης των συμμαθητών τους, ότι έχουν χαμηλότερη ικανότητα έμειναν στο περιθώριο κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας. Επίσης πρακτικές παράτασης προθεσμίες για Εντυποανάπηρους Φοιτητές σήμαινε ότι έχαναν επαφή με τους συνομήλικούς τους και ενδεχομένως ισχυροποίησαν σε αυτούς την αντίληψη ότι επρόκειτο για ομάδα φοιτητών χαμηλότερων δυνατοτήτων. Σύμφωνα με το Ακαδημαϊκό Προσωπικό οι περιορισμένοι πόροι περιόριζαν και το επίπεδο υποστήριξης.

Πόσο προετοιμασμένα είναι τα Πανεπιστήμια για την ανάπτυξη μιας μαθησιακής εμπειρίας χωρίς αποκλεισμούς;

Αν και στα Πανεπιστήμια έχει κατακτηθεί ένα επίπεδο απρόσκοπτης πρόσβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία χωρίς αποκλεισμούς είναι ακόμα αρκετά αυτά που πρέπει να γίνουν. Όπως αναφέρουν και ορισμένοι συμμετέχοντες σε όλο το πεδίο της έρευνας δεν είναι πάντα σαφές ότι το Προσωπικό Υποστήριξης (DS) είναι σε θέση να κατανοήσει τις συνέπειες της αναπηρίας τους. Αυτό έχει τη σημασία του τόσο για το σχεδιασμό όσο και για την αξιολόγηση των αναγκών των χώρων υποστήριξης της αναπηρίας.

Τα σχέδια υποστήριξης αποτελούν το βασικό οδηγό σχετικά με τις προσαρμογές που πρέπει να κάνουν οι διδάσκοντες για να υπάρχει ουσιαστική και εύρυθμη συμμετοχή. Υπήρξαν ερωτήματα από δύο διδάσκοντες για την παιδαγωγική επάρκεια της καθοδήγησης. Τόσο οι διδάσκοντες όσο και το Προσωπικό Υποστήριξης εκτιμούν και τονίζουν ότι οι περιορισμένοι πόροι είναι ανασταλτικός παράγοντας στη δημιουργία και ανάπτυξη ενός προγράμματος σπουδών χωρίς αποκλεισμούς.

Πόσο προετοιμασμένοι είναι οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές για τη μετάβαση στην Ανώτατη Εκπαίδευση;

Ο Bronfenbrenner (2005) τόνισε τη σημασία του να εξετάσουμε το ρόλο των θετικά εξελισσόμενων Εντυποανάπηρων φοιτητών, που βασίζεται στις δεξιότητες ανεξαρτησίας τους. Πρώτον, όλοι οι φοιτητές στηρίζουν την εκπαιδευτική τους πορεία στη δυνατότητα τους να εργάζονται σχετικά ανεξάρτητα. Αυτό για τους οπτικά ανάπηρους σημαίνει ότι κατέχουν ένα επίπεδο συγκεκριμένων δεξιοτήτων. Αν εξαιρέσουμε έναν περιορισμένο αριθμό που είχε ελλιπή εκπαίδευση ή εμπειρία στη χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας, οι περισσότεροι εντυποανάπηροι φοιτητές ένιωθαν έτοιμοι να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις. Αν και στο πλαίσιο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με τις δεξιότητες που είχαν τα κατάφεραν μια χαρά, στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση ορισμένοι δυσκολεύτηκαν από τον μεγάλο όγκο της διδακτέας ύλης. Δεύτερον, το σύστημα βασίζεται στο ότι ο νέος μπορεί να αυτοσυνηγορεί. Όσον αφορά τις πρακτικές οι Hewett, Douglas και Keil (2016) προσδιόρισαν τέσσερις τρόπους με τους οποίους οι φοιτητές με οπτικές αναπηρίες πρέπει να συνηγορούν στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

1. Διαπραγμάτευση πακέτου εκπαίδευσης
2. Διαπραγμάτευση συμφωνιών υποστήριξης
3. Εξηγώντας την οπτική αναπηρία
4. Πρόκληση αν τα πράγματα πάνε στραβά

Η δυνατότητα του να συνηγορεί ένας εντυποανάπηρος φοιτητής στις τέσσερις αυτές διαστάσεις είναι να έχει κάνει την κατάλληλη προετοιμασία. Έχοντας καλή κατανόηση της αναπηρίας τους και της εξειδικευμένης υποστήριξης από το διαθέσιμο εξοπλισμό έχουν την δυνατότητα και την ευκαιρία να αυτοσυνηγορούν – (παίρνουν πρωτοβουλίες, να έχουν ένα πρωταγωνιστικό ρόλο στην επίλυση των θεμάτων και να μην μένουν φοβισμένοι και άπραγοι στο περιθώριο).

Προοδευτικές Αμοιβαίες Προσαρμογές

Ο πυρήνας των αμοιβαίων προοδευτικών προσαρμογών είναι η έννοια της προσαρμογής εντός και μεταξύ των διαφορετικών συστημάτων στα οποία το άτομο λειτουργεί σε ένα δεδομένο χρονικό πλαίσιο. Ο Bronfenbrenner (2005) αναφέρθηκε σε αυτό ως «προοδευτική αμοιβαία προσαρμογή». Για να συμμετέχει με επιτυχία ένας Εντυποανάπηρος Φοιτητής σε ένα Πανεπιστημιακό Περιβάλλον είναι απαραίτητη η αμοιβαία προσαρμογή τόσο των ίδιων αναπτύσσοντας τις κατάλληλες δεξιότητες πρόσβασης στην πληροφορία, δεξιότητες ανεξαρτησίας και αυτοσυνηγορίας όσο και των

θεσμικών παραμέτρων των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων. Η διαδικασία ένταξης λειτουργεί προοδευτικά μέσα στο χρόνο καθώς διαφορετικοί παράγοντες μεταξύ των συστημάτων αλληλοσυμπληρώνονται αλλά και εξελίσσονται με σκοπό την επιτυχή ένταξη του ατόμου.

Ο Bronfenbrenner (1979) ονομάζει αυτές τις «οικολογικές μεταβάσεις που περιγράφονται σαν να συμβαίνουν κάθε φορά που η θέση ενός ατόμου στο οικολογικό περιβάλλον μεταβάλλεται ως αποτέλεσμα αλλαγής ρόλου, περιβάλλοντος ή και τα δύο». Στο Ηνωμένο Βασίλειο στο πλαίσιο της εκπαίδευσης των παιδιών με οπτικές αναπηρίες οι δεξιότητες που αποκομίζουν εμπίπτουν στον γενικό όρο «Πρόσθετο Πρόγραμμα Σπουδών». Αυτός ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει την εξειδικευμένη εκπαίδευση προς τους μαθητές με οπτικές αναπηρίες που δεν διδάσκονται στα σχολεία ως μέρος του βασικού προγράμματος. Οι εξειδικευμένοι τομείς που επισημαίνονται είναι η κινητικότητα (π.χ. Δυνατότητα ανεξάρτητης μετακίνησης στο Πανεπιστήμιο) χαμηλή όραση και πρόσβαση σε πληροφορίες (π.χ. Χρήση υποστηρικτικής τεχνολογίας και βοηθημάτων χαμηλής όρασης, εκμάθηση ανάγνωσης μέσω braille και χρήση υπολογιστών με κατάλληλη τεχνολογία πρόσβασης) και κοινωνικές δεξιότητες (π.χ. Ομάδες φίλιας και δεξιότητες αυτοσυνηγορίας).

Υπάρχουν σαφή σημάδια ότι οι δεξιότητες ανεξαρτησίας συμβάλλουν στην καλή πρόοδο των Εντυποανάπηρων φοιτητών στο Πανεπιστήμιο όσο και σε μία διευρυμένη προσαρμοστικότητα στο μετέπειτα εργασιακό περιβάλλον. Αυτό είναι εύλογο, αφού η οργάνωση των χώρων εργασίας έχουν διαφορετικές προσδοκίες και απαιτούν ευέλικτες προσαρμογές. Ο προοδευτικός χαρακτήρας της αμοιβαίας προσαρμογής σε σχέση με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση αναδεικνύεται με δύο τρόπους στην έρευνά μας:

1^{ον} : Τι συμβαίνει πριν και κατά την προετοιμασία για την Ανώτερη Εκπαίδευση

Αυτό αφορά συγκεκριμένη προετοιμασία σε κατάλληλες δεξιότητες π.χ. Γνώση ειδικών λογισμικών ώστε να μπορούν να επωφεληθούν οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές από τις προσαρμογές που έχουν κάνει τα Πανεπιστήμια για αυτούς.

2^{ον}: Πώς συνεχίζεται η προσαρμογή στο πλαίσιο της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης και όχι μόνο.

Σε ένα διαρκώς εξελισσόμενο και δυναμικό περιβάλλον οι δεξιότητες και οι απαιτήσεις των φοιτητών με αναπηρία θα αλλάξουν και θα αναπτυχθούν κατά τη διάρκεια των σπουδών

τους στο Πανεπιστήμιο, όπως και η ανταπόκριση και η προσαρμογή των ανθρώπων και των συστημάτων γύρω τους.

Συμπέρασμα

Η διαβούλευση της BIS (Business Innovation Skills) για την επιτυχή πορεία των Εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έχει σαν κορμό τις προβλεπόμενες προσαρμογές και τη χρήση της βοηθητικής τεχνολογίας. Ωστόσο, τα ευρήματα της έρευνας φανερώνουν αδυναμίες σχετικά με αυτή τη στρατηγική.

Αρχικά, υπήρχε η εσφαλμένη υπόθεση ότι οι νεοεισερχόμενοι φοιτητές κατείχαν τις δεξιότητες χρήσης της κατάλληλης τεχνολογίας. Ωστόσο, η πραγματικότητα ήταν διαφορετική. Δεν είχαν λάβει επίσημη εκπαίδευση για χρήση ειδικού εξοπλισμού, δεν είχαν την εμπειρία ενσωμάτωσης τέτοιου εξοπλισμού στην εργασιακή τους πρακτική, είχαν περιορισμένη γνώση του διαθέσιμου εξοπλισμού. Επίσης, ανέκυπταν θέματα χρηματοδότησης για την απόκτηση του κατάλληλου εξοπλισμού, καθώς και την ποιότητα και τον τύπο του εξοπλισμού.

Ένα δεύτερο πεδίο που χρήζει βελτίωσης αφορά το πόσα καλά εξοπλισμένα και προετοιμασμένα είναι τα Πανεπιστήμια ώστε να παρέχουν ένα περιβάλλον μάθησης με απρόσκοπτη πρόσβαση και μεγαλύτερη περιεκτικότητα. Οι Bishop και Rhind (2011) διερεύνησαν τα εμπόδια και τους παράγοντες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με προβλήματα όρασης σε ένα Πανεπιστήμιο του Ηνωμένου Βασιλείου και εντόπισαν παράγοντες σε πολλαπλά επίπεδα, όπως το επίπεδο παροχής των ιδρυμάτων, εξωτερικούς παράγοντες και παράγοντες μοναδικούς για το άτομο.

Τόσο η έρευνα και ανάλυση του Seale's (2013) όσο και αυτή των Bishop και Rhind (2011) έχουν ως κεντρικό εύρημα τη σημασία της τεχνολογίας στην επιτυχή ένταξη και πρόοδο των μαθητών με οπτική αναπηρία.

Ένα κεντρικό θέμα στην ανάλυση του Seale ήταν αυτό του **«ψηφιακού κεφαλαίου»**. Το ψηφιακό κεφάλαιο αφορά την άτυπη και επίσημη διαδικασία μάθησης νέων τεχνολογιών από κάθε άτομο καθώς και την κοινωνικοποίηση στη χρήση της τεχνολογίας και στην τεχνοκουλτούρα. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ενώ το ψηφιακό κεφάλαιο δεν ήταν ικανή και αναγκαία συνθήκη για την απρόσκοπτη ένταξη των φοιτητών με οπτικές αναπηρίες,

---

ωστόσο, ήταν ζωτικής σημασίας συστατικό ενός ευρύτερου κοινωνικού και πολιτιστικού κεφαλαίου που χρειάζονται τα εν' λόγω άτομα.

Η έννοια του κοινωνικού και πολιτιστικού κεφαλαίου είναι σημαντική επειδή εκτιμά τη σημασία της προηγούμενης και συνεχούς εμπειρίας στην ανάπτυξη αυτού του κεφαλαίου.

Το Βιοοικολογικό Μοντέλο του Bronfenbrenner για την συμπερίληψη στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί ένα πολύτιμο πλαίσιο, που προσφέρει ολιστική άποψη της εμπειρίας του εκπαιδευόμενου στο άμεσο και ευρύτερο πλαίσιο καθώς και την προοδευτική αμοιβαία προσαρμογή μεταξύ μαθητή, καθηγητή και Πανεπιστημίου. Μια τέτοια οπτική φωτίζει περισσότερο την αλληλουχία και τη μετάβαση από το σχολείο στο Πανεπιστήμιο, την πορεία εντός του Πανεπιστημίου και συχνά την τελική μετάβαση στην αγορά εργασίας.

2.6 Η Ελληνική πραγματικότητα για την προσβασιμότητα των εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Παρατηρώντας εξελικτικά την ελληνική βιβλιοθηκονομική βιβλιογραφία συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών για ΑμεΑ βρίσκονται σε μια φάση ανάπτυξης, η οποία έχει αρχίσει να διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια. Στην Ελλάδα με τον πληθυσμό των 11.000.000 κατοίκων, υπάρχουν 900.000 άτομα με διάφορες αναπηρίες, δηλαδή το 1/12 του πληθυσμού. Μεταξύ του 1.000.000 Ελλήνων περίπου με αναπηρία, υπάρχουν κατά προσέγγιση 4.000 παραπληγικοί νέοι και 30.000 αυτιστικά παιδιά ενώ πολλοί άλλοι ζουν σε καθεστώς απομόνωσης, έγκλειστοι σε ιδρύματα, κ.ο.κ. Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα το θέμα των ΑμεΑ τίθεται πιο συχνά προς συζήτηση, προβληματισμό, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση. Από θέμα που αντιμετωπιζόταν με προκατάληψη και αμηχανία, μετατράπηκε σταδιακά σε κοινωνικό ζήτημα που μας αφορά όλους. (Κουλικούρδη, Α. 2009).

Η αντίληψη ότι οι ανάπηροι ως τμήμα των ανθρωπίνων πόρων μπορεί να είναι δημιουργικοί, παραγωγικοί και χρήσιμοι, οικονομικά και κοινωνικά είναι μια διαδικασία μέσα από την οποία ωφελείται ολόκληρη η κοινωνία. Μια κουλτούρα στην οποία δεν

περισσεύει κανείς, όπου κάθε άνθρωπος παρέχει τα οφέλη του, μια κουλτούρα προσέγγισης προκειμένου να κατανοήσουμε το διαφορετικό.

Ωστόσο, υπάρχουν χώρες όπως για παράδειγμα οι Σκανδιναβικές που διαχρονικά διαθέτουν ένα προωθημένο θεσμικό πλαίσιο και ένα υψηλό επίπεδο υπηρεσιών για ΑμεΑ. Δεν σημαίνει βέβαια ότι δεν υπάρχουν σημαντικά βήματα να γίνουν γι' αυτό και αναλαμβάνουν σημαντικές δράσεις βελτίωσης.

Για τα ελληνικά δεδομένα η ομάδα των Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών είναι η ευνοϊκότερα τοποθετημένη για να αναλάβει δράσεις για τα ΑμεΑ και παρουσιάζει μία γενικά καλύτερη εικόνα συγκριτικά με τις υπόλοιπες κατηγορίες.

Οι βιβλιοθήκες στο μεγαλύτερο ποσοστό τους αφήνουν πίσω το αδρανές παρελθόν τους και αναπτύσσοντας μια διαπανεπιστημιακή συνεργατικότητα μέσω νέων προσεγγίσεων μεταξύ Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και μνημονίων συνεργασίας με άλλους φορείς-Κέντρο Αποκατάστασης Τυφλών ΚΕΑΤ- αλλά και μέσω σημαντικών τεχνολογικών πρωτοβουλιών, βελτιώνοντας ουσιαστικά την πρόσβαση των Εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Αν και γίνονται πολύ σημαντικά βήματα στη προσβασιμότητα, ωστόσο υπάρχουν σημαντικά θέματα που αγνοούνται από την παρεχόμενη μεταπτυχιακή και προπτυχιακή εκπαίδευση των βιβλιοθηκονόμων τόσο σε επίπεδο γνώσης υποστηρικτικής τεχνολογίας (λογισμικά, εργαλεία προσβασιμότητας) όσο και σε επίπεδο κατανόησης των εντυποανάπηρων φοιτητών, της επικοινωνίας μαζί τους και της υποστήριξης λειτουργώντας ως οδηγοί γνώσης. Χρειάζεται να διαμορφωθεί το κατάλληλο κλίμα, παρέχοντας τις κατάλληλες οδηγίες ανοίγοντας τη βεντάλια των όποιων επιλογών καθώς και εκπαιδύοντας στα εργαλεία προσβασιμότητας. Μια ολιστική προσέγγιση προς τους Εντυποανάπηρους Φοιτητές που τους παροτρύνει και τους ενθαρρύνει να εργασθούν με θέρμη νιώθοντας ότι υποστηρίζονται αγγόγυστα και με δημιουργική χαρά από το Εκπαιδευτικό Περιβάλλον.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένας παράγοντας που επηρέαζε το χαμηλό επίπεδο παροχής των βιβλιοθηκών στους Εντυποανάπηρους Φοιτητές και γενικότερα στους ΦμεΑ ήταν οι σχεδόν

ανύπαρκτες πηγές χρηματοδότησης. Περιμένοντας να καλυφθούν από τον προϋπολογισμό μιας βιβλιοθήκης οι υπηρεσίες υποστήριξης και ο τεχνικός εξοπλισμός για τους Εντυποανάπηρους Φοιτητές, είναι απολύτως σαφές ότι είναι αδύνατο να έχουμε ένα καλό αποτέλεσμα.

Ενώ φαινομενικά υπάρχει μία στασιμότητα το 2001 υπεγράφη από την Επίτροπο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κα. Διαμαντοπούλου και τον Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Πέτρο Ευθυμίου, το Β' Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΠΕΑΕΚ II). Το σύνολο δηλαδή του ποσού που διατέθηκε για την εκπαίδευση από το Γ' ΚΠΣ ανέρχεται σε 1,2 δισ. Δρχ. Κάποιες Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες εντάξαν στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ II τη δημιουργία υποδομών για άτομα με αναπηρία όρασης και την οργάνωση σεμιναρίων από βιβλιοθήκες (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Κύπρου, Πάτρας, ΤΕΙ Σερρών, ΕΚΠΑ κ.ά.). Επιπλέον, δημιουργήθηκε ελληνική βιβλιογραφία και παρουσιάστηκαν σχετικά θέματα σε ημερίδες και συνέδρια (Γαρουφάλλου et. Al., 2000 ; Γρηγοριάδου et al., 2003; Δενδρινός, 2003; Τσάκωνας & Παπαθεοδώρου, 2004; Μαγκλάση & Σιάτρη, 2006).

2.6.1 Τρέχουσα ελληνική κατάσταση

Στην παρούσα φάση έχουν αλλάξει δραστικά τα δεδομένα στο επίπεδο της χρηματοδότησης. Καθώς λειτουργούν χρηματικές ροές από το ΕΣΠΑ του Υπουργείου Παιδείας και επιπλέον σχεδιάζεται χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 για τη δράση με τίτλο « **Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ανώτατη Εκπαίδευση**», στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ).

Ο σχεδιασμός αφορά:

Φυσικό αντικείμενο δράσης

Στο πλαίσιο των πολιτικών για την ενίσχυση της ισότιμης συμμετοχής των Φοιτητών με Αναπηρία και Φοιτητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΦμεΑ & ΕΕΑ), την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς στην Ανώτατη Εκπαίδευση προβλέπονται παρεμβάσεις οι οποίες

αναπτύσσονται από αντίστοιχες μονάδες των ιδρυμάτων και αφορούν την **Υποστήριξη ή και Δημιουργία Μονάδων Προσβασιμότητας (ΜοΠρο)**.

Δύναται ενδεικτικά να χρηματοδοτηθούν οι εξής παρεμβάσεις κάθε Μονάδας Προσβασιμότητας:

- **Καταγραφή Περιορισμών και Εμποδίων:** ενημέρωση πρωτοετών Φοιτητών, υποστήριξη ΦμεΑ & ΕΕΑ για τη συμπλήρωση της φόρμας καταγραφής και των επικαιροποιήσεων της, γραμματειακή υποστήριξη ΜοΠρο, διαχείριση παραπόνων / υποδείξεων προσβασιμότητας, εξαγωγή στατιστικών στοιχείων, κ.α.
- **Ηλεκτρονική Προσβασιμότητα:** αξιολόγηση ικανοτήτων ΦμεΑ για προσδιορισμό προσωπικών ΥΤ, κατάρτιση ΦμεΑ στη χρήση ΥΤ, τεχνική υποστήριξη και συμβουλευτικές υπηρεσίες για ΥΤ σε ΦμεΑ, υποστήριξη σταθμών εργασίες ΥΤ στις βιβλιοθήκες, αξιολόγηση προσβασιμότητας ιστοτόπων ιδρύματος, παροχή οδηγιών για παραγωγή προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού (σημειώσεων, παρουσιάσεων) στο ακαδημαϊκό προσωπικό, παροχή οδηγιών και τεχνικής υποστήριξης για την προσβασιμότητα των ιστοτόπων του ΑΕΙ, δανεισμός ΥΤ σε ΦμεΑ για την συμμετοχή τους στις εξετάσεις, κ.ά.
- **Κατάρτιση και υποστήριξη προσωπικού** (ακαδημαϊκού, διοικητικού, βιβλιοθηκονόμων) και εθελοντών συμφοιτητών ως προς την υποστήριξη των ΦμεΑ & ΕΕΑ κατά τη διάρκεια των μαθημάτων, εργαστηρίων & κλινικών καθώς και για τους ενδεδειγμένους τρόπους συμμετοχή τους στις γραπτές και προφορικές δοκιμασίες, κατάρτιση φοιτητών με τύφλωση στην κινητικότητα και τον προσανατολισμό, κ.ά.
- **Διερμηνεία/Τηλεδιερμηνεία στην ΕΝΓ & Μεταγραφή** (ομιλίας σε κείμενο) για την υποστήριξη των φοιτητών με κώφωση ή βαρηκοΐα, στην Ελληνική Νοηματική Γλώσσα
- **Μετακίνηση ΦμεΑ:** κυρίως χρηστών αναπηρικών αμαξιδίων αλλά και άλλων κατηγοριών αναπηρίας από και προς το ίδρυμα: διαχείριση αιτήσεων μετακίνησης, δημιουργία και επικαιροποίηση του προγράμματος μετακινήσεων, διαχείριση έκτακτων περιστατικών,
- **Παραγωγή προσβάσιμων συγγραμμάτων** για την επεξεργασία και παραγωγή συγγραμμάτων σε κατάλληλους μορφότυπους (προσβάσιμο: epub 3 ή PDF ή Daisy2, Braille, μεγεθυμένη μορφή, ψηφιακή μορφή ανάγλυφων σχημάτων, κ.ά.). Για

φοιτητές με εντυποαναπηρία (όπως Φοιτητές με κινητική αναπηρία στα άνω άκρα, τύφλωση, μειωμένη όραση ή δυσλεξία).

Για το ανωτέρω έργο θα καλυφθούν δαπάνες για τις αμοιβές του απαραίτητου ανθρώπινου δυναμικού, λειτουργικές ανάγκες (όπως αναλώσιμα, επισκευές, λειτουργικά έξοδα οχημάτων ΑμεΑ, κ.ά.). Επίσης θα καλυφθούν έξοδα δημοσιότητας και έμμεσες δαπάνες (σε σταθερό ποσοστό επί του συνόλου των αμοιβών). Η ανωτέρω παρέμβαση παρέχεται σε τοπικό επίπεδο, σε Φοιτητές με Αναπηρία και άλλες Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες όλων των κύκλων σπουδών (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό, διδακτορικό), προσαρμόζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε ιδρύματος και αποτελεί συστατικό στοιχείο στήριξης.

Στόχο αποτελεί η ισότιμη και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση των φοιτητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Μέσω της δράσης, δίνεται η δυνατότητα στα ιδρύματα να επιλέξουν το ακριβές είδος της ειδικής παρέμβασης υπό την προϋπόθεση ότι αυτή εξυπηρετεί τις ανάγκες των φοιτητών του ιδρύματος, στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Επιπλέον στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) προτείνεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις για την υποστήριξη Ειδικών Στόχων (ΕΣ), Στρατηγικών Στόχων (ΣΣ) και επιμέρους Άξονες Στρατηγικής (ΑΣ) όπως:

- ΕΣ4ii: «Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης» του ΕΤΠΑ
- ΣΣ4: Αναβάθμιση της Ψηφιακής υποδομής και υπηρεσιών στην Ανώτατη Εκπαίδευση
  - Ψηφιακός μετασχηματισμός της Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΑΣ.4.1)
  - Ενίσχυση Ψηφιακών Δεξιοτήτων (ΑΣ. 4.2)
- ΣΣ8: Αναβάθμιση και ανανέωση υποδομών και εξοπλισμού των ΑΕΙ
  - Ανάπτυξη, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση κτηριακών υποδομών (ΑΣ.8.1)

-
- Αναβάθμιση και ανανέωση εκπαιδευτικού εξοπλισμού για την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων και στήριξη προσβασιμότητας (ΑΣ.8.2).

Το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Άτομα με Αναπηρία**, αποτελεί «ενιαία ομπρέλα πολιτικής» βάσει του οποίου έχει ενεργοποιηθεί η ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΤΕΕ απογραφής κτηρίων του Δημοσίου και καταχώρισης των αναγκαίων παρεμβάσεων για τη βελτίωση της προσβασιμότητάς τους (οικ. ΥΠΕΝ/ΓΔΧΣ/70755/614/2021 ΥΑ Β'3756). Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Άτομα με Αναπηρία, εκπονήθηκε «με τις κατευθυντήριες γραμμές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, βάσει του άρθρου 69 του ν. 4488/2017» στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την προσβασιμότητα ατόμων με αναπηρία.

Στις δράσεις των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) εμπεριέχονται οι:

«Δράση υποστήριξης παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)).

Στο πλαίσιο των πολιτικών για την ενίσχυση της ισότιμης συμμετοχής των ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (φοιτητές, ακαδημαϊκό και διοικητικό προσωπικό) και της έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, προβλέπονται παρεμβάσεις οι οποίες αναπτύσσονται από αντίστοιχες μονάδες των ιδρυμάτων και αφορούν σε:

- Υποστήριξη ή και δημιουργία Μονάδων Προσβασιμότητας σε κάθε ΑΕΙ

Δύναται ενδεικτικά να χρηματοδοτηθούν τα κάτωθι:

- Υποστήριξη με ανθρώπινο δυναμικό της Μονάδας Προσβασιμότητας
- Εκπαιδευτής ενηλίκων για την ενημέρωση και επιμόρφωση τόσο του ακαδημαϊκού προσωπικού όσο και του διοικητικού προσωπικού
- Έμπειρο στέλεχος βιβλιοθήκης για την υποστήριξη του εξοπλισμού ΤΠΕ
- Διερμηνείς στη νοηματική γλώσσα
- Μετακίνηση ΑμεΑ από και προς το ίδρυμα

Οι ανωτέρω υπηρεσίες παρέχονται σε τοπικό επίπεδο, σε φοιτητές όλων των κύκλων σπουδών (προπτυχιακό, μεταπτυχιακό, διδακτορικό), σε ακαδημαϊκό και διοικητικό προσωπικό, προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε ιδρύματος και αποτελούν συστατικό στοιχείο στήριξης:

-
- Των φοιτητών που κάνουν χρήση για τη διευκόλυνση της φοίτησής τους και την έγκαιρη ολοκλήρωση των σπουδών τους μέσω της παροχής ποιοτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών,
  - Του ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού για την διαμόρφωση του πανεπιστημιακού περιβάλλοντος, που να εξασφαλίζει την ισότιμη πρόσβασή τους στην εργασία ή στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Στόχος της δράσης είναι η ενίσχυση των παραπάνω υπηρεσιών, δίνοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα στα ιδρύματα να επιλέξουν το ακριβές είδος της ειδικής παρέμβασης υπό την προϋπόθεση ότι αυτή εξυπηρετεί το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

Δράση Αναβάθμισης εξοπλισμού στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)).

Η δράση αναβάθμισης εξοπλισμού περιλαμβάνει τις ακόλουθες Υποδράσεις:

Υποδράση 1: Εξοπλισμός για την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ενδεικτικά)

- **Υποστηρικτικές Τεχνολογίες (ΥΤ) για ΑμεΑ**, όπως οθόνη Braille, εκτυπωτής Braille, φορητή συσκευή κλειστού κυκλώματος μεγέθυνσης οθόνης (CCTV), συσκευή παραγωγής ανάγλυφων γραφικών, φορητή μηχανική γραφομηχανή Braille, πληκτρολόγιο μεγάλων πλήκτρων, καμπίνα μείωσης θορύβου, ασύρματο μικρόφωνο, κ.α.
- **Εφαρμογές Λογισμικού Υποστηρικτικών Τεχνολογιών Πρόσβασης για ΑμεΑ**, όπως λογισμικό σύνθεσης φωνής, αναγνώστης βιβλίων Daisy, λογογράφος, λογισμικό εναλλακτικής επικοινωνίας, λογισμικό οπτικής αναγνώρισης χαρακτήρων, λογισμικό ανάγνωσης και μεγέθυνσης οθόνης, κ.α.

Υποδράση 2: Εξοπλισμός για εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικτυακή μάθηση και διά βίου μάθηση χωρίς αποκλεισμούς

Ενδεικτικά αφορά σε Φορητό εξοπλισμό βιντεοσκόπησης και εξοπλισμό κωδικοποίησης, εξοπλισμό αιθουσών τηλε-εκπαίδευσης, Φορητό εξοπλισμό τηλεδιασκέψεων για την υποστήριξη υβριδικών μαθημάτων, Ψηφιακές γραφίδες, διαδραστικούς πίνακες κ.λπ.

Το 2006 ιδρύθηκε και λειτουργεί η Μονάδα Προσβασιμότητας του ΕΚΠΑ, όπου οι βιβλιοθήκες του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ) εξοπλίστηκαν

με ειδικούς σταθμούς εργασίας για την πρόσβαση των ΑμεΑ στις υπηρεσίες τους. Παράλληλα με την πρωτοβουλία αυτή παρέιχαν πρόσβαση των ΑμεΑ στο Διαδίκτυο, έγινε εκπαίδευση του προσωπικού των βιβλιοθηκών στις τεχνολογίες πρόσβασης και παρέιχε συνεχή εξειδικευμένη τεχνική υποστήριξη.

Σήμερα το **ΕΚΠΑ**¹² συνεχίζει να αναπτύσσει μια σειρά τέτοιων δράσεων (π.χ. Ηλεκτρονική προσβασιμότητα, υπηρεσία εθελοντικής υποστήριξης ΦμεΑ, υπηρεσία τηλεδιερμηνείας, υπηρεσία μεταφοράς ΦμεΑ, ψυχολογική συμβουλευτική, οδηγίες και εργαλεία ψηφιακής προσβασιμότητας κ.ά.). Με πιο φιλόδοξη και πρωτοποριακή τη δράση «**Σύμβουλοι Καθηγητές Προσβασιμότητας**» για την υποστήριξη των φοιτητών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Πιο συγκεκριμένα, έχει ορισθεί σε κάθε Τμήμα των Σχολών του ΕΚΠΑ ένας Σύμβουλος Καθηγητής Προσβασιμότητας και ο Αναπληρωτής του. Ο Σύμβουλος Καθηγητής αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ του φοιτητή και των διδασκόντων. Ο ρόλος του είναι κεντρικός για την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση του φοιτητή, καθώς αποφεύγεται η ανάγκη για επικοινωνία ή/και συνάντηση του φοιτητή με κάθε διδάσκοντα ξεχωριστά για τη διευθέτηση των όποιων εμποδίων αντιμετωπίζει.

Ο φοιτητής επικοινωνεί με το Σύμβουλο Καθηγητή πάντα με δική του πρωτοβουλία και αφού έχει ακολουθήσει την προβλεπόμενη διαδικασία. Σε περίπτωση, όμως, δυσκολίας επικοινωνίας με τον Σύμβουλο Καθηγητή, ο φοιτητής μπορεί να ενημερώνει τη Μονάδα Προσβασιμότητας για το θέμα που τον απασχολεί.

Σε ότι αφορά τη μετατροπή συγγραμμάτων, αυτή πραγματοποιείται στο ΕΚΠΑ μέσω του συστήματος **Ερμόφιλος** που περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο σύνολο Διαδικτυακών Υπηρεσιών οι οποίες υποστηρίζουν όλο τον κύκλο της μετατροπής και διάθεσης ακαδημαϊκών συγγραμμάτων σε διαφορετικές προσβάσιμες ψηφιακές μορφές (ανάλογα με τον τύπο αναπηρίας) για τους φοιτητές με εντυποαναπηρία και τους φοιτητές με δυσλεξία ή μαθησιακές δυσκολίες.

Σε ένα δυναμικό περιβάλλον που στοχεύει στην ισότιμη πρόσβαση των Εντυποανάπηρων φοιτητών στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες δημιουργήθηκε η **AMELib** (Accessible Multimodal Electronic Library) – [amelib](#) – Πολυτροπική Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη | Συλλογή με

---

¹² <https://access.uoa.gr/> (Ημερομηνία πρόσβασης 4/06/2022).

Προσβάσιμα Βιβλία (seab.gr) που παρέχει προσβάσιμη βιβλιογραφία σε εντυποανάπηρους φοιτητές και διασφαλίζει σε σημαντικό βαθμό την ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Η AMELib (ΣΕΑΒ) δημιουργήθηκε το 2015 από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ) με πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου. Στον τομέα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, η AMELib τείνει να αποτελέσει τον εθνικό κατάλογο προσβάσιμων ακαδημαϊκών συγγραμμάτων για φοιτητές με αναπηρίες. Χρηματοδοτήθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ψηφιακή Σύγκλιση» στο πλαίσιο της πράξης «Προηγμένες Κεντρικές Υπηρεσίες, Ψηφιακών Βιβλιοθηκών Ανοικτής Πρόσβασης του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ).

Στο πλαίσιο του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ) έχει συσταθεί το Συνεργατικό Δίκτυο Διαθετών Προσβάσιμης Βιβλιογραφίας στη βάση της νέας Προγραμματικής Συμφωνίας για τη «Σύσταση του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών». Στο Συνεργατικό Δίκτυο συμμετέχουν αποκλειστικά αρμόδιοι φορείς για την αναπαραγωγή έργων σε προσβάσιμο μορφότυπο.

Η δράση συνεχίζει να λειτουργεί και μετά την ολοκλήρωση της πράξης, καθιστώντας την ένα παράδειγμα βιώσιμης και επωφελούς υπηρεσίας αλλά και συνεργατικής δράσης των υπηρεσιών προσβασιμότητας που έχουν αναπτύξει τα Ακαδημαϊκά Ιδρύματα.

Η συνεργατικότητα αυτή έχει δύο διαστάσεις:

- Η μία αφορά μια διαπανεπιστημιακή συνεργατικότητα με την συμμετοχή Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων
  - Πάντειο Πανεπιστήμιο – Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης
  - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο – Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης
  - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης
  - Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Μονάδα Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Στήριξης Φοιτητών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
  - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο – Μονάδα Προσβασιμότητας
  - Πανεπιστήμιο Πατρών – Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης
- Η άλλη διάσταση συνεργατικότητας αφορά ένα Συνεργατικό Δίκτυο αναγκαίο και σημαντικό που αποτελείται από:

-
- Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών
  - Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος
  - Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών
  - Φάρος Τυφλών Ελλάδος
  - Διαβάζω για τους άλλους

Σαν ένα ανοικτό παράθυρο στη Γνώση η AMELib (ΣΕΑΒ) εξελίσσεται και αναπτύσσεται διαρκώς στοχεύοντας στην ενίσχυση της προσπάθειας άρσης των εμποδίων για τους εντυποανάπηρους φοιτητές των Ελληνικών Πανεπιστημίων. Προσφέρει προσβάσιμο ψηφιακό περιεχόμενο, μέσα από μία εξίσου προσβάσιμη διαδικτυακή εφαρμογή, η οποία στηρίζεται στην εφαρμογή διατάξεων εξαιρέσης από το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού για εντυποανάπηρα άτομα, όπως προβλέπεται στη νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία.

Η AMELib μετατρέπει ακαδημαϊκά συγγράμματα σε διάφορους προσβάσιμους μορφότυπους (word, pdf, epub, mp3 κ.ά.) Για τους εντυποανάπηρους φοιτητές των Ελληνικών Πανεπιστημίων αναπτύσσοντας και επικαιροποιώντας την τεχνογνωσία της στα εργαλεία προσβασιμότητας. Μέσω της AMELib κάθε δικαιούχος του Δικτύου μπορεί να αναζητήσει στον συλλογικό κατάλογο τη διαθέσιμη προσβάσιμη βιβλιογραφία και μέσω πιστοποίησης και ελεγχόμενης πρόσβασης να την μεταφορτώσει στον προσωπικό του υπολογιστή.

Στην AMELib τεκμηριώνονται και αναρτώνται τα διδασκόμενα βιβλία των Ελληνικών Πανεπιστημίων που συμμετέχουν στο Συνεργατικό Δίκτυο των οποίων τα πνευματικά δικαιώματα παραχωρούνται για τον σκοπό αυτό από τους κατόχους τους, καθώς και τεκμήρια ανοιχτής πρόσβασης. Τα προσβάσιμα έργα καταλογογραφούνται από τους βιβλιοθηκονόμους του Συνεργατικού Δικτύου και τα ηλεκτρονικά τεκμήρια (e-books) αναρτώνται στην ψηφιακή βιβλιοθήκη. Για την περιγραφή των τεκμηρίων ακολουθούνται οι κανόνες RDA και η οργάνωση των δεδομένων ακολουθεί το εννοιολογικό μοντέλο FRBR.

Οι χρήστες εγγράφονται στην AMELib ηλεκτρονικά και μέσω του αρμόδιου φορέα τους πιστοποιείται το δικαίωμα χρήσης της υπηρεσίας. Κατά την εγγραφή τους ενημερώνονται

για τη νομοθεσία προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων καθώς και για τις ποινές που επισύρει η παραβίαση του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού.

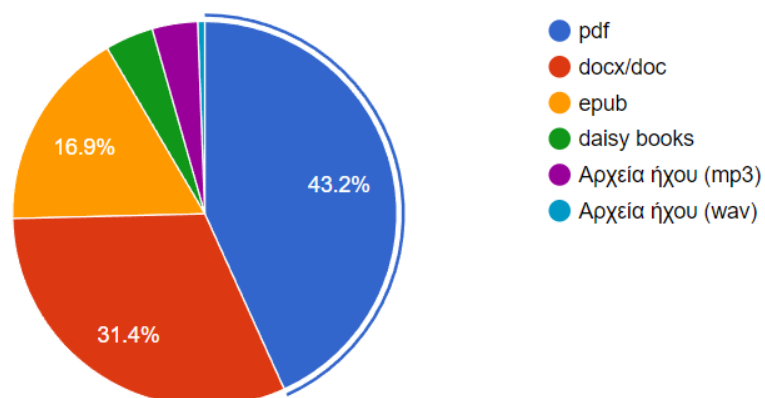
Η AMELib¹³ τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται σταθερά και σε αριθμό προσβάσιμων τίτλων βιβλίων και σε αριθμό επωφελούμενων χρηστών, κυρίως φοιτητών. Με στόχο την ενίσχυση της προσπάθειας άρσης των εμποδίων για τους εντυποανάπηρους χρήστες των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών ο κατάλογός της AMELib αποτελείται κύρια από διδασκόμενα βιβλία και η συλλογή της σήμερα φτάνει στους **2.385 τίτλους και στους 5.483 διαφορετικούς προσβάσιμους μορφότυπους: αρχεία κειμένου σε μορφή PDF, Word, Daisy, epub και αρχεία ήχου.**

Είδος αρχείου	Αριθμός
Pdf	2169
Docx, doc	1575
Epub	848
Daisy books	204
Αρχεία ήχου (mp3)	192
Αρχεία ήχου (wav)	30

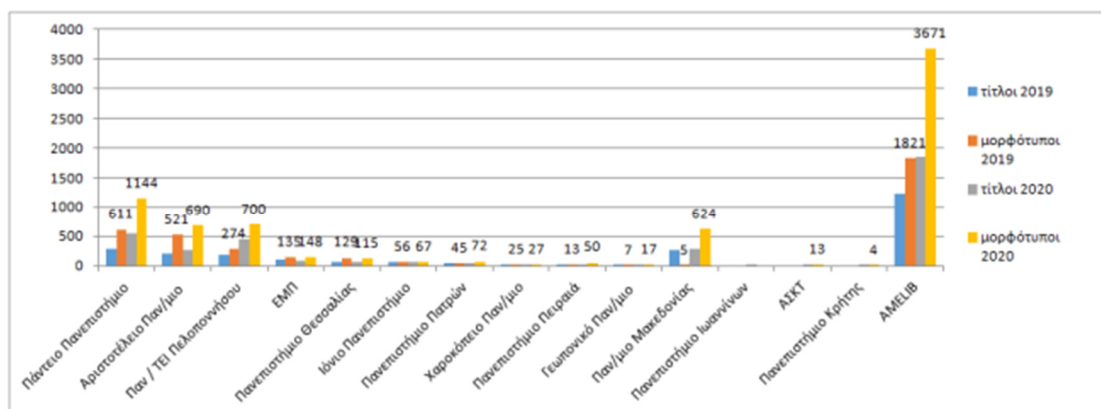
Οι διάφοροι μορφότυποι σε αριθμούς (Φεβρουάριος 2022)

---

¹³ <http://studentwelfare.panteion.gr/> (Ημερομηνία πρόσβασης 30/6/2022)

Η συμβολή της Βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου στην ανάπτυξη της AMELib είναι σημαντική, όπως δείχνει το παρακάτω διάγραμμα τον Δεκέμβριο 2020

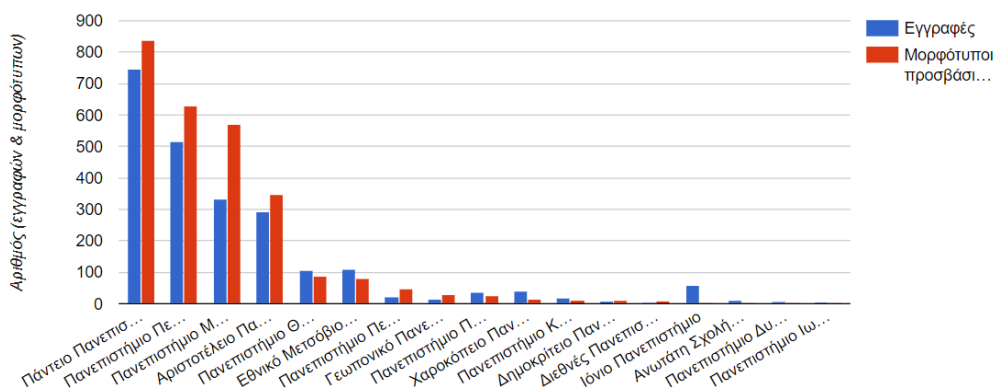

Και τον Νοέμβριο του 2021, όπως δείχνει το παρακάτω γράφημα, έχει συνεισφέρει με τις περισσότερες εγγραφές και προσβάσιμους μορφώσιμους σε σύνολο 2322 εγγραφών και 2702 προσβάσιμων μορφώσιμων.

	Ίδρυμα	Εγγραφές	Μορφώσιμοι προσβάσιμοι (όχι pdf)
1	Πάντειο Πανεπιστήμιο	746	839
2	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	515	630
3	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	332	570
4	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	291	346

5	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	106	87
6	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	110	79
7	Πανεπιστήμιο Πειραιά	23	48
8	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	15	31
9	Πανεπιστήμιο Πατρών	37	27
10	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	39	14
11	Πανεπιστήμιο Κρήτης	18	12
12	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	8	10
13	Διεθνές Πανεπιστήμιο	3	9
14	Ιόνιο Πανεπιστήμιο	58	
15	Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	11	
16	Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	6	
17	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	4	
	AMELib	2322	2702

Εγγραφές βιβλίων στην AMELib και αριθμός προσβάσιμων μορφότυπων ανά ίδρυμα συμμετοχής

Η AMELib αναλαμβάνει τη μετατροπή τόσο του έντυπου όσο και του ηλεκτρονικού αρχείου στον προσβάσιμο μορφότυπο εκείνο που εξυπηρετεί καλύτερα τον κάθε χρήστη ξεχωριστά, ακολουθώντας συγκεκριμένες οδηγίες, σύμφωνες με τα διεθνή πρότυπα, που συντάσσονται για το σκοπό αυτό από το ίδιο το Δίκτυο (ΣΕΑΒ), χωρίς να επεμβαίνει στο περιεχόμενο του έργου, παρά μόνο σε περιπτώσεις αναγκαίας λεκτικής περιγραφής εικόνας, πινάκων και σελιδοποίησης. Τα αρχεία μπορούν να παράγονται σε πολλαπλούς διαφορετικούς μορφότυπους, ανάλογα με τις ανάγκες των χρηστών των αρμόδιων φορέων

αρχεία doc, pdf, daisy, epub, mp3, wav κτλ., με βάση τις προδιαγραφές που είναι διαθέσιμες από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος¹⁴ και των αναλυτικών οδηγιών παραγωγής προσβάσιμων μορφότυπων που παρέχονται στον ιστότοπο της AMELib <https://amelib.seab.gr/archive/item/34639>

Στην περίπτωση που συγκεκριμένα έργα δεν τηρούνται σε ηλεκτρονική μορφή από τους εκδότες, τα μέλη του Συνεργατικού Δικτύου προχωρούν στην ψηφιοποίηση των έργων. Αντίγραφα των ψηφιοποιημένων τίτλων μπορούν να διατίθενται από το Συνεργατικό Δίκτυο στον εκδότη. Η παραχώρηση αυτή δε συνιστά αδειοδότηση αλλά εφαρμογή των εξαιρέσεων των παραγράφων 6, 7 και 8 του άρθρου 28Α του ν. 2121/1993 αντικαθίστανται με το άρθρο 6 του νόμου 4672/20.

Ωφελούμενοι της δράσης «Προσβάσιμα βιβλία»

Ωφελούμενοι φοιτητές των υπηρεσιών προσβασιμότητας της Βιβλιοθήκης είναι κύρια οι δικαιούχοι χρήστες των υπηρεσιών της AMELib, δηλαδή οι εντυποανάπηροι (print-disabled) φοιτητές. Η εντυποαναπηρία ως όρος αναφέρεται στο άρθρο 2 του Ν 4672/2020 «κάθε άτομο με προβλήματα όρασης, που δεν επιδέχονται βελτίωση, ώστε το άτομο να αποκτήσει οπτική λειτουργία ουσιαστικά ισοδύναμη με εκείνη ατόμου χωρίς τέτοια αναπηρία, και το οποίο για τον λόγο αυτόν δεν μπορεί να διαβάζει έντυπα με την ίδια ουσιαστικά ευχέρεια, όπως ένα άτομο χωρίς τέτοιο πρόβλημα, γ) ένα άτομο που έχει αντιληπτική ή αναγνωστική αναπηρία και δεν είναι, ως εκ τούτου, σε θέση να διαβάζει έντυπα με την ίδια ουσιαστικά ευχέρεια, όπως ένα άτομο χωρίς τέτοια αναπηρία, δ) ένα άτομο που δεν είναι σε θέση, λόγω σωματικής ανικανότητας, να κρατήσει στα χέρια του ή να χειρισθεί βιβλίο ή να εστιάσει ή να μετακινήσει το βλέμμα του, σε βαθμό που κανονικά θα ήταν ικανοποιητικός για να μπορεί να διαβάζει».

Οι δικαιούχοι εντυποανάπηροι χρήστες έχουν πρόσβαση στο σύνολο της συλλογής της AMELib, ανεξάρτητα από τον φορέα προέλευσής τους.

---

¹⁴ <https://www.nlg.gr/static-page/protypa-prosvasimotitas-gia-amea/>

Εγγραφή χρήστη στην AMELib:

Οι δικαιούχοι εντυποανάπηροι χρήστες έχουν πρόσβαση στο σύνολο της συλλογής της AMELib, ανεξάρτητα από τον φορέα προέλευσής τους. Οι δικαιούχοι χρήστες εγγράφονται με αίτησή τους στην AMELib, πιστοποιούνται αφού έχουν προσκομίσει τις σχετικές γνωματεύσεις από αρμόδια δημόσια υπηρεσία (Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας). Για τους φοιτητές με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία), οι γνωματεύσεις που γίνονται δεκτές είναι από τα Κέντρα Εκπαιδευτικής Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.). Την ευθύνη για την ορθότητα της γνωμάτευσης φέρουν αποκλειστικά οι γνωματεύσαντες. Για τους φοιτητές με πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση με 5%, ελέγχεται μέσω των Γραμματειών τους ο φάκελος από την αρχική εγγραφή τους, προκειμένου να πιστοποιηθεί η εντυποαναπηρία. Οι Γραμματείς των Τμημάτων με τη βοήθεια ή και χωρίς του νοσηλευτικού των ιδρυμάτων ενημερώνει τη Διεύθυνση Βιβλιοθήκης εγγράφως για το δικαίωμα εγγραφής του φοιτητή στην AMELib. (Αναφορικά με την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ατόμων που πάσχουν από σοβαρές παθήσεις είναι σύμφωνα με τις διατάξεις του αρ. 35 του Ν.3794/2009, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 24 του άρθρου 39 του Ν. 4186/2013 και με την παρ. 2 του άρθρου έκτου του Ν. 4218/2013, με το άρθρο 7 του Ν.4283/2014, με την παράγραφο 1 του άρθρου 13 του Ν.4452/2017, με το άρθρο 108 του Ν.4547/2018 καθώς και την με αρ. Φ.153/146145/Α5/20-09-2019, καλούνται να απευθυνθούν σε μία από τις Ειδικές Επταμελείς Επιτροπές, που έχουν συσταθεί σε συγκεκριμένα Δημόσια ή Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία, προκειμένου να αποκτήσουν Πιστοποιητικό διαπίστωσης πάθησης).

Αν υπάρχουν φοιτητές που δεν έχουν εισαχθεί στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με το 5% ή άλλο προσωπικό του Ιδρύματος που είναι χρήστες της Βιβλιοθήκης, είναι δυνατόν να κάνουν εγγραφή στην AMELib, αφού προσκομίσουν στη γραμματεία τους ή στην υπηρεσία τους σχετική γνωμάτευση από Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας. Κατά την εγγραφή τους ενημερώνονται για τη νομοθεσία προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων καθώς και για τις ποινές που επισύρει η παραβίαση του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού. Οι κωδικοί πρόσβασης τους χορηγούνται αφού έχουν κάνει αποδοχή των όρων στην αρχική δήλωση εγγραφής τους. Οι χρήστες που παραβιάζουν τη νομοθεσία για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων χάνουν την πρόσβασή τους στη συλλογή της AMELib και υφίστανται τις νομικές κυρώσεις που επισύρει η πράξη τους.

Σήμερα οι ωφελούμενοι φοιτητές μέσω των υπηρεσιών προσβασιμότητας της Amelib είναι 50 άτομα, 23 άνδρες και 27 γυναίκες.

Συμμετοχή στην Amelib ανά φύλο:

Άνδρες	23
Γυναίκες	27
Σύνολο	50

Ο εθελοντισμός ως μία γόνιμη, δημιουργική και αποδοτική δράση τόσο στο επίπεδο των αποτελεσμάτων όσο και στην καλλιέργεια της ανιδιοτελούς συνεργατικότητας δεν μπορούσε παρά να έβρισκε επαφή και στις δραστηριότητες της AMELib (Σ.Ε.Α.Β)

Το Πάντειο Πανεπιστήμιο, στο πλαίσιο ανάπτυξης των δράσεων φοιτητικής μέριμνας, απευθύνει δημόσια πρόσκληση προς τους φοιτητές και τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας για εθελοντική στελέχωση της AMELib (ΣΕΑΒ). Οι ενδιαφερόμενοι στελεχώνουν ομάδες εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων για την ανάπτυξη δράσεων φωνητικής ανάγνωσης (ή επιμέλειας) έντυπου υλικού της βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου, προκειμένου να είναι προσβάσιμο για τους εντυποανάπηρους χρήστες στο πλαίσιο δράσεων της Βιβλιοθήκης και του Συνεργατικού Δικτύου Διαθετών Προσβάσιμης Βιβλιογραφίας υπό την αιγίδα του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ)

Τα κείμενα αναπαράγονται σύμφωνα με τον Νόμο 4672/2020 για εντυποανάπηρα άτομα και οποιαδήποτε περαιτέρω αναπαραγωγή του, σε μορφή άλλη, ή διάδοσής τους αποτελεί προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και θα επισύρει τις κυρώσεις των άρθρων 65 επόμενου του νόμου 2121/1993 (άρθρο 7 παράγραφο 3 ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ/98546)

Οι εθελοντές αφού συμπληρώσουν τη σχετική [αίτηση](#) αποδεχόμενοι και τους περιορισμούς περί πνευματικών δικαιωμάτων, συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά σεμινάρια προκειμένου να λάβουν τις απαραίτητες γνώσεις για τη μετατροπή των ακαδημαϊκών συγγραμμάτων σε προσβάσιμα. Η εργασία που προσφέρουν οι εθελοντές στην υπηρεσία Προσβασιμότητας είναι εξ αποστάσεως και καθορίζεται από τη διαθεσιμότητα και τον χρόνο που ο καθένας θέλει και μπορεί να διαθέσει. Το αποτέλεσμα της δουλειάς όλης της ομάδας είναι εξαιρετικά σημαντικό, καθώς η Υπηρεσία Προσβασιμότητας του

Πανεπιστημίου καταφέρνει να εξυπηρετήσει πολύ μεγαλύτερο αριθμό αιτημάτων για μετατροπή ακαδημαϊκών συγγραμμάτων των ωφελούμενων φοιτητών.

Με ομαδική δουλειά και κριτήριο την αναγκαιότητα άρσης των εμποδίων για ελεύθερη και ισότιμη πρόσβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, η εθελοντική ομάδα έχει υλοποιήσει παράλληλα εκπαιδευτικά σεμινάρια, προωθητικά βίντεο και έχει συντάξει οδηγούς. Ο χρόνος και οι ημέρες εθελοντικής συνεισφοράς είναι προσαρμοσμένες στο ωράριο και το πρόγραμμα των εθελοντών.

Η AMELib (ΣΕΑΒ) στην προσπάθεια στήριξης των Εντυποανάπηρων φοιτητών για την προσβασιμότητά τους στο εκπαιδευτικό υλικό, κάνοντας ένα επιπλέον βήμα, αξιοποίησε τη δυνατότητα της ηλεκτρονικής αίθουσας openeclass του **Παντείου Πανεπιστημίου** (<https://openeclass.panteion.gr>) και δημιούργησε στην Πλατφόρμα Αποθετήριο έναν «Φάκελο Εντυποαναπηρίας» με τη μορφή ηλεκτρονικού μαθήματος. Ο τίτλος του μαθήματος είναι «**AMELib_Κοινόχρηστα Αρχεία**» και περιλαμβάνει αρχεία που αφορούν συνοδευτικό εκπαιδευτικό υλικό, επιπλέον των συγγραμμάτων, που οι διδάσκοντες προτείνουν για το μάθημά τους. Λειτουργεί ως κλειστό αποθετήριο με πρόσβαση από τους ενδιαφερόμενους καθηγητές και διαχειριστή τη Βιβλιοθήκη του Παντείου Πανεπιστημίου. Στο αποθετήριο αυτό συλλέγεται όλο το εκπαιδευτικό υλικό με τη δυνατότητα χρήσης σε μάθημα ή μαθήματα που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές με εντυποαναπηρία.

The screenshot shows the user interface of the OpenEclass platform. On the left is a dark sidebar with the Panteion University logo and a menu with options like 'Ενεργά εργαλεία', 'Εγγραφα', 'Ανακοινώσεις', 'Ερωτηματολόγια', 'Μηνύματα', 'Ομάδες Χρηστών', 'Πολυμέσα', and 'Τοίχος'. The main content area displays the course title 'AMELib _ Κοινόχρηστα Αρχεία (0000)' and a description. The description text reads: 'Η AMELib είναι υπηρεσία, αλλά και συνεργατική δράση των υπηρεσιών προσβασιμότητας που έχει αναπτυχθεί από τα πανεπιστήμια. Υποστηρίζεται από το Συνεργατικό Δίκτυο Διαθετών Προσβάσιμης Βιβλιογραφίας, στο οποίο συμμετέχουν, κυρίως οι βιβλιοθήκες των ελληνικών ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας, με σκοπό τον εμπλουτισμό της AMELib με τη παροχή προσβάσιμων βιβλίων στους εντυπο-ανάπηρους, μέχρι τώρα κυρίως φοιτητές. Κάθε δικαιούχος του δικτύου μπορεί να αναζητήσει στο συλλογικό κατάλογο τη διαθέσιμη προσβάσιμη βιβλιογραφία και μέσω πιστοποίησης και ελεγχόμενης πρόσβασης να την μεταφορτώσει στον προσωπικό του υπολογιστή. Μέσω της πλατφόρμας του Open eClass έχει πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό, πλέον των συγγραμμάτων, που ο διδάσκων κρίνει απαραίτητο για τη διδασκαλία του μαθήματός του και η AMELib το καθιστά προσβάσιμο στους φοιτητές.'

Η κατηγοριοποίηση ακολουθεί τα Τμήματα του Παντείου Πανεπιστημίου, εννέα στον αριθμό και ανά Κατηγορία/Τμήμα περιλαμβάνονται ως υποκατηγορίες οι Διδάσκοντες. Στην ενότητα **Έγγραφα** υπάρχει κατάλογος με τα **Τμήματα του Πανεπιστημίου** τους **Διδάσκοντες** και τα **Αρχεία Εντυποαναπηρίας**. Μέσα από κάθε Τμήμα ξετυλίγεται αλφαβητικός κατάλογος των καθηγητών του Τμήματος. Στο φάκελο κάθε μαθήματος μπορεί ο Εντυποάναπηρος φοιτητής να βρει μια συνοπτική περιγραφή του μαθήματος, από τον διδάσκοντα καθηγητή καθώς και ταξινομημένο αλφαβητικά με το όνομα του συγγραφέα προσβάσιμο εκπαιδευτικό υλικό ποικίλου τύπου (π.χ. word, pdf, e-rub) που ο διδάσκων κρίνει απαραίτητο για τη διδασκαλία του μαθήματος.

The screenshot shows the main interface of the AmeLib system. On the left is a dark sidebar with the Panteion logo and a menu of active tasks. The main content area displays the breadcrumb 'Χαρτοφυλάκιο / AmeLib_ Κοινόχρηστα Αρχεία / Έγγραφα' and the title 'AmeLib_ Κοινόχρηστα Αρχεία (0000) Έγγραφα'. Below this is a green button 'Ανέβασμα αρχείου' and a search bar. A table lists the departments:

Τύπος	Όνομα	Μέγεθος	Ημερομηνία	αξ
📁	Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Κοινωνιολογίας		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας		04-04-2022	⊖
📁	Τμήμα Ψυχολογίας		04-04-2022	⊖

This screenshot shows the sub-view for the 'Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας' department. The breadcrumb is 'Χαρτοφυλάκιο / AmeLib_ Κοινόχρηστα Αρχεία / Έγγραφα' and the title is 'AmeLib_ Κοινόχρηστα Αρχεία (0000) Έγγραφα'. A green button 'Ανέβασμα αρχείου' and a search bar are present. A table lists the lecturers:

Τύπος	Όνομα	Μέγεθος	Ημερομηνία	αξ
📁	Αβραμοπούλου Ειρήνη		04-04-2022	⊖
📁	Γαλούρη Ελεάνα		04-04-2022	⊖
📁	Κατερίνα Μελισσινού		19-04-2022	⊖
📁	Μαρωνίτη Νίκη		04-04-2022	⊖
📁	Πέτρος Πετρίδης		19-04-2022	⊖
📁	Ροζάκου Αικατερίνη		04-04-2022	⊖

ΠΑΝΤΕΙΟΝ
ΠΑΝΤΕΙΟΝ

▼ Ενεργά εργαλεία

- ↳ Έγγραφα
- ↳ Ανακοινώσεις ▲
- ↳ Ασκήσεις
- ↳ Βαθμολογία
- ↳ Εργασίες
- ↳ Ερευνηματολογία
- ↳ Ημερολόγιο
- ↳ Μηνύματα ▲
- ↳ Ομάδες Χρηστών
- ↳ Συζητήσεις
- ↳ Σύνδεσμοι
- ↳ Τσίκοι

▶ Ανενεργά εργαλεία

Χαρτοφυλάκιο / Ανθρωπολογία του Σώματος
admin

Ανθρωπολογία του Σώματος (520033)

Ειρήνη Αβραμοπούλου

Περιγραφή

Ποια είναι η σημασία του να αντιληφθούμε το 'σώμα' ως αντικείμενο θεωρητικού στοχασμού, αλλά και ως αντικείμενο έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και πιο συγκεκριμένα στην εθνογραφία; Ή διαφορετικά, πώς μπορούμε να αμφισβητούμε κριτικά και άρα να μελετήσουμε εθνογραφικά το 'σώμα';

Το μάθημα αυτό θα εστιάσει σε διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις που εξετάζουν από κοινού τους τρόπους με τους οποίους το σώμα συνδέεται τόσο με την κατασκευή του υποκειμένου, την υποκειμενικότητα και με την ενσωμάτωση-σωματοποίηση κοινωνικών κανόνων, όσο και με τεχνικές και τεχνολογίες εξουσίας, διαδικασίες ιδεολογικής έγκλισης, αλλά και πρακτικές δράσης και αντίστασης. Θα εξετάσουμε, δηλαδή, το σώμα ως πηγή συμβολισμών, αλλά και ως φορέα νοηματοδότησης της 'κανονικοποίησης', της 'ετερότητας', της 'τριωτότητας' και της 'επιφύλαξης'. Πώς καθορίζεται το ατομικό σώμα μέσα από το πολιτικό και συλλογικό σώμα; Πώς μπορεί το ένα σώμα να 'διαβάσει' το άλλο; Πώς διαμεσολαβείται η ανάγνωση αυτή από έμφυλα, σεξουαλικά.

[Περισσότερα](#)

Ενότητες

Αρχεία Εντυπωναπηρίας

Ημερολόγιο

Μάιος 2022

ΠΑΝΤΕΙΟΝ
ΠΑΝΤΕΙΟΝ

▼ Ενεργά εργαλεία

- ↳ Έγγραφα
- ↳ Ανακοινώσεις ▲
- ↳ Ερευνηματολογία
- ↳ Μηνύματα ▲
- ↳ Ομάδες Χρηστών
- ↳ Πολυμέσα
- ↳ Τσίκοι

▶ Ανενεργά εργαλεία

▶ Διαχείριση μαθήματος

Χαρτοφυλάκιο / AmeLib_ Κοινόχρηστα Αρχεία / Έγγραφα
admin

AmeLib_ Κοινόχρηστα Αρχεία (0000)

Έγγραφα

Ανέβασμα αρχείου

Αρχικός κατάλογος » Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας » Αβραμοπούλου Ειρήνη

Τύπος	Όνομα	Μέγεθος	Ημερομηνία	α/β
	Αίγλη Χατζούλη Η εμπειρία της βιοιατρικοποίησης και η ανάδυση του βιοιατρικού-βιοκοινωνικού σώματος: αντλώντας από το παράδειγμα της θαλασσοαμίας	68.68 KB	04-04-2022	
	Ελένη Παπαγαρουφάλη Εγκεφαλικός θάνατος: Η πολιτική οικονομία της ψυχής Μια ανθρωπολογική προσέγγιση	219.16 KB	04-04-2022	
	ANNE BALSAMO Μορφές τεχνολογικής σωματοποίησης: Διαβάζοντας το σώμα στον σύγχρονο πολιτισμό	122.5 KB	04-04-2022	
	ANNE BALSAMO Στην κόψη του ξυραφιού: κοσμητική χειρουργική και νέες τεχνολογίες απεικόνισης	129.5 KB	04-04-2022	
	ANNE FAUSTO-STERLING The Five Sexes, Revisited The emerging recognition that people come in bewildering sexual varieties is testing medical values and social norms	27.03 KB	06-04-2022	
	ASLI ZENGİN THE AFTERLIFE OF GENDER: Sovereignty, Intimacy, and Muslim Funerals of Transgender People in Turkey	134.39 KB	04-04-2022	
	Donna Haraway Ecce homo, ain't (ar)n't a woman, και ανίδιες/ανιδιοποιημένες άλλες: Ο άνθρωπος σε μετά-ανθρωπιστικό τοπίο	55.97 KB	06-04-2022	
	Eirini Avramopoulou Claims of existence between biopolitics and thanatopolitics	44.88 KB	06-04-2022	
	Eirini Avramopoulou The Affective Echoes of an Overwhelming Life The Demand for Legal Recognition and the Vicious Circle of Desire in the Case of Queer Activism in Istanbul "A Right to Life"	48.5 KB	04-04-2022	
	Ertur, Basak and Alisa Lebow. "Coup de Genre: The Trials and Tribulations of Bulent Ersoy." Theory & Event 17.1 (2014).	483.42 KB	18-04-2022	
	ESTHER NEWTON Το φόρεμα της καλύτερης πληροφορητριάς μου: ο ερωτικός παράγοντας στην επιτόπια έρευνα	88.22 KB	18-04-2022	

Επιπλέον μέσω της ενότητας **Πολυμέσα** μπορεί ο φοιτητής να βρει εκπαιδευτικό υλικό ακαδημαϊκών σημειώσεων και διαλέξεων σε προσβάσιμη ηλεκτρονική μορφή όπως ακουστικά αρχεία mp3, mp4.

Η AMELib (ΣΕΑΒ) εξελίσσεται δυναμικά διευρύνοντας το εύρος των δραστηριοτήτων της και το ρυθμό υλοποίησης των σχεδιαζόμενων δράσεων. Επιπλέον, αναζητώντας νέα πεδία εξυπηρέτησης προς τους εντυποανάπηρους φοιτητές οργανώνει Σεμινάρια Προσβασιμότητας για τους επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους, παρέχει οδηγίες για την δημιουργία προσβάσιμων συγγραμμάτων παρακολουθώντας τις τεχνολογικές εξελίξεις και δημιουργεί ένα περιβάλλον μάθησης και εκπαίδευσης των Εντυποανάπηρων φοιτητών.

Αυξημένες υπηρεσίες όπως η Επιτροπή ΦμεΑ, και Σύμβουλοι Καθηγητές, Ηλεκτρονική Προσβασιμότητα, Υπηρεσία Εθελοντισμού, Προσβάσιμους Σταθμούς Εργασίας κ.ά. Παρέχει και η **Μονάδα Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Στήριξης Φοιτητών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων**.¹⁵ Η Μονάδα Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Στήριξης για Φοιτητές με Αναπηρία και Φοιτητές Ευπαθών Κοινωνικών Ομάδων (ΕΚΟ) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ιδρύθηκε να καλύψει μια έλλειψη που υπήρχε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων για ίση πρόσβαση στις υποδομές και εκπαιδευτικές διαδικασίες. Με τον τρόπο αυτό παρέχονται μέσα και εργαλεία για όλους και ιδιαίτερα για φοιτητές που για διάφορους λόγους αντιμετωπίζουν δυσκολίες στις σπουδές τους.

Αποστολή της Μονάδας είναι η δημιουργία ενός ευνοϊκού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων για την στήριξη των φοιτητών που για ιατρικούς ή άλλους κοινωνικούς λόγους αντιμετωπίζουν λειτουργικές και εκπαιδευτικές δυσκολίες στην ολοκλήρωση των σπουδών τους.

Το **Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας** μέλος του Δικτύου AMELib παρέχει την υπηρεσία **ΠΡΟΣΒΑΣΗ**.¹⁶ με αυτό το χαρούμενο λογότυπο. Στόχος της **ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ** είναι η ενίσχυση της μαθησιακής και κοινωνικής πρόσβασης των φοιτητών και φοιτητριών με αναπηρία και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας καθώς και της πρόσβασής τους στους χώρους του Πανεπιστημίου. Παρέχει πολυδιάστατες υπηρεσίες που απευθύνονται καταρχήν σε φοιτητές και φοιτήτριες με αναπηρίες και/ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σε εθελόντριες και εθελοντές φοιτητές και φοιτήτριες καθώς και στο διδακτικό και διοικητικό προσωπικό όλων των τμημάτων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στις πόλεις του Βόλου, της Λάρισας, των Τρικάλων, της Καρδίτσας και της

---

¹⁵ <https://socialsupport.unit.uoi.gr/> (Ημερομηνία αναζήτησης 5/06/2022)

¹⁶ <https://prosvasi.uth.gr/> (Ημερομηνία αναζήτησης 5/06/2022)

Λαμίας. Επίσης, η **ΠΡΟΣΒΑΣΗ** συνεργάζεται με διάφορους φορείς και συμμετέχει σε ποικίλες δράσεις αναφορικά με θέματα προσβασιμότητας.

Οι υπηρεσίες της **ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ** σχεδιάζονται και παρέχονται από μία ομάδα ατόμων που απαρτίζεται από την επιστημονική υπεύθυνη, το προσωπικό και τους επιστημονικούς συνεργάτες και τις επιστημονικές συνεργάτριες της **ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ**, από τις εθελόντριες φοιτήτριες και τους εθελοντές φοιτητές του ΠΘ. Επιπλέον, σε κάθε Τμήμα υπάρχει ένα μέλος ΔΕΠ που λειτουργεί ως συνδετικός κρίκος με τη **ΠΡΟΣΒΑΣΗ** και ένα αρμόδιο μέλος στη Γραμματεία. Τέλος, η Επιτροπή της **ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ** αποτελείται από μέλη ΔΕΠ διαφορετικών Τμημάτων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας που συζητούν σημαντικά ζητήματα και λαμβάνουν αποφάσεις αναφορικά με τη λειτουργία της **ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ**.

Οι φοιτητές και φοιτήτριες μπορούν να εγγραφούν στην **ΠΡΟΣΒΑΣΗ** ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδα της (prosvasi.uth.gr). Επίσης το διδακτικό ή διοικητικό προσωπικό μπορεί να επικοινωνήσει με την **ΠΡΟΣΒΑΣΗ** για να ζητήσει κάποια ενημέρωση ή υποστήριξη αναφορικά με τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Το **Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης** έχει αναπτύξει τη Δομή Συμβουλευτικής και Προσβασιμότητας (ΔΟΣΥΠ)¹⁷ με έδρα την Κομοτηνή και Παραρτήματα στις πόλεις της Ξάνθης, της Αλεξανδρούπολης και της Ορεστιάδας. Η ΔΟΣΥΠ ιδρύθηκε με την υπ' αριθμ. 40/51/12.12.2017 Απόφαση της Συγκλήτου. Άρχισε να λειτουργεί το 2018 και κατά την αρχική φάση της λειτουργίας της χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ 2014-2020, μέσω της Πράξης «Υποστήριξη Παρεμβάσεων Κοινωνικής Μέριμνας Φοιτητών Δ.Π.Θ». Επιβλέπεται επιστημονικά από μέλη Δ.Ε.Π. με αντικείμενο συναφές του έργου της και αποτελείται από το Τμήμα Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης και το Τμήμα Προσβασιμότητας.

Το Τμήμα Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης στελεχώνεται από Ψυχίατρο, Ψυχολόγους και Κοινωνικούς Λειτουργούς. Στις προσφερόμενες υπηρεσίες είναι: ατομική και ομαδική συμβουλευτική, οργάνωση σεμιναρίων και εργαστηρίων με βιωματικό και διαδραστικό χαρακτήρα, υλοποίηση δράσεων πρόληψης και ευαισθητοποίησης σε θέματα ψυχικής υγείας, οργάνωση δικτύου εθελοντών συμμετοχή σε δράσεις κοινωνικοποίησης

---

¹⁷ <https://duth.gr/> (Ημερομηνία αναζήτησης 5/06/2022)

και πρωτοβουλίες εθελοντικής προσφοράς και συνεργασία με φορείς της κοινότητας που έχουν συναφείς στόχους.

Το Τμήμα Προσβασιμότητας στελεχώνεται από Ηλεκτρολόγους Μηχανικούς και Μηχανικούς Υπολογιστών. Στις παρεχόμενες υπηρεσίες του είναι:

- Ηλεκτρονική προσβασιμότητα: προσαρμογή του περιβάλλοντος εκπαίδευσης, με την με αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων προσβασιμότητας, σχεδιασμός προσβάσιμων σταθμών εργασίας βιβλιοθηκών και διαδικτύου, διαμόρφωση ψηφιακού περιβάλλοντος για δράσεις συμβουλευτικής, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προσβασιμότητας, μετατροπή εκπαιδευτικού υλικού και συγγραμμάτων σε προσβάσιμη μορφή, εξατομίκευση υποστηρικτικής τεχνολογίας ανά αιτούντα φοιτητή και εκπαίδευση στη χρήση υποστηρικτικών τεχνολογιών και λογισμικού.
- Προσβασιμότητα σε Κτίρια & Υποδομές του Δ.Π.Θ.: μελέτη προσβασιμότητας κτιρίων και λοιπών υποδομών, αξιολόγηση τροποποιήσεων για τη βελτίωση της προσβασιμότητας στα κτίρια του Δ.Π.Θ και παροχή τεχνογνωσίας σε άλλους φορείς

Το 2001 σε ημερίδα, η συντονίστρια του έργου ACCELERATE (Access to the Modern Library Services for the Blind and Partially Sighted People) από την Ελλαδική εταιρεία Polyplano Euroconsultants έκανε λόγο για παντελή ανυπαρξία υποδομής και πρόνοιας για τους εντυποανάπηρους χρήστες σε όλες τις δημόσιες και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες στο ευρύτερο πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης. Σήμερα η εικόνα είναι πολύ διαφορετική στη παρούσα γεωγραφική περιοχή τόσο στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης όσο και στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Η **Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης ΑΠΘ** (ΒΚΠ) σε συνεργασία με το Γραφείο Υποστήριξης Φοιτητών Ευαίσθητων Κοινωνικών Ομάδων, την Επιτροπή Υγείας και το Κέντρο Ενταξιακής Πολιτικής (ΚΕΠ), παρέχει σε φοιτητές/φοιτήτριες με προβλήματα όρασης, ή/και με αντληπτική ή αναγνωστική αναπηρία, ή/και με σωματική ανικανότητα (Νόμος 4672/2020 – ΦΕΚ 48/Α/4-3-2020) τα παρακάτω:

A) Τρεις σταθμούς εργασίας με τα εξής εργαλεία

- **Συσκευή οθόνης Braille** που συνδέεται με σταθμό εργασίας και επιτρέπει την απτική πρόσβαση στα κείμενα σε μορφή Braille χωρίς να χρειάζεται η παραγωγή εγγράφων ή βιβλίων Braille
- **Εκτυπωτή Braille**
- **Τηλεόραση κλειστού κυκλώματος.** Παρέχει δυνατότητα μεγέθυνσης, λειτουργίες εναλλαγής τεχνητών χρωμάτων και αντιστροφής αυτών, οπτικών επισημάνσεων και εστίασης σε έντυπο υλικό.
- **Συσκευή παραγωγής ανάγλυφων γραφικών PIAF.** Μέσω της ειδικής αυτής συσκευής, μπορούν να παραχθούν ανάγλυφα γραφικά πάνω στη σελίδα ενός ειδικού μικροκαψουλικού χαρτιού. Ιδανικό για γεωμετρικά σχήματα, γραφικές παραστάσεις, χάρτες, εικόνες, μουσικό πεντάγραμμο, και λοιπά.
- **Λογισμικό Supernova** που λειτουργεί ως:
  - Αναγνώστης οθόνης. Με την βοήθεια του προγράμματος σύνθεσης φωνής επιτυγχάνεται η ανάγνωση των δεδομένων της οθόνης
  - Μεγεθυντής οθόνης. Μέσω του συγκεκριμένου λογισμικού ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να προβάλει στην οθόνη όλα τα γραφικά στοιχεία χρωμάτων και αντιθέσεων, αντιστροφής χρωμάτων, οπτικών επισημάνσεων και εστίασης.
- **Εφαρμογή Easy Reader** με τις εξής λειτουργίες:
  - Δημιουργία βιβλιοθήκης ηλεκτρονικών βιβλίων. Ο/Η χρήστης/χρήστρια μπορεί να μεταφορτώσει το βιβλίο που επιθυμεί στην εφαρμογή σε διάφορες προσβάσιμες μορφές (doc, epub, daisy, txt).
  - Ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων σε ελληνική και αγγλική γλώσσα με τη χρήση ενσωματωμένων φωνών
  - Χρήση εργαλείων με διάφορες βοηθητικές δυνατότητες (πλοήγηση στα περιεχόμενα, δημιουργία σελιδοδεικτών, αναζήτηση, επιλογή/εναλλαγή χρωμάτων, εστίαση και μέγεθος γραμματοσειράς και άλλα).

-
- **Λογισμικό Λογογράφος ελληνοαγγλικός**, ο οποίος δίνει τη δυνατότητα μετατροπής προφορικού λόγου (ελληνικά ή/και αγγλικά) σε γραπτό λόγο
  - **Φορητή συσκευή κλειστού κυκλώματος Μεγέθυνσης Οθόνης (CCTV)**. Τοποθετείται πάνω σε κείμενο (βιβλία, σημειώσεις και άλλα) και παρέχει τη δυνατότητα μεγέθυνσης, διαθέτει λειτουργίες εναλλαγής τεχνητών χρωμάτων και αντιστροφής αυτών, οπτικών επισημάνσεων και εστίασης.
  - **Φορητή Μηχανική Γραφομηχανή Braille**. Τυπώνει μέχρι 25 γραμμές των 42 κελιών Braille.
  - **Ανεξάρτητη Μονάδα Ανίχνευσης Ματιών για εξομοίωση του ποντικιού**. Η συσκευή pceye 5 σε συνδυασμό με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή στον οποίο συνδέεται επιτρέπει σε άτομα με κινητικά προβλήματα να χειριστούν πλήρως έναν υπολογιστή με τα μάτια τους.
  - **Πληκτρολόγιο μεγάλων πλήκτρων Big Keys**. Διαθέτει περιορισμένο πλήθος πλήκτρων ώστε να μη διασπάται η προσοχή του/της χρήστη/χρήστριας και να εστιάζεται στα πλέον χρησιμοποιούμενα πλήκτρα. Τα πλήκτρα έχουν 4πλάσιο μέγεθος σε σχέση με αυτά των συμβατικών πληκτρολογίων. Συνοδεύεται από έναν οδηγό πλήκτρων (πλέγμα απομόνωσης πλήκτρων) που αποτρέπει τον ακούσιο πληκτρισμό.
  - **Ποντίκι Ιχνόσφαιρα**. Απευθύνεται σε άτομα με κινητικά προβλήματα στα άνω άκρα. Αντικαθιστά το συμβατικό ποντίκι. Αποτελείται από μία ιχνόσφαιρα που αντικαθιστά την κίνηση του κέρσορα και έξι πλήκτρα για τις βασικές λειτουργίες του ποντικιού. Παρέχει επίσης τρεις εισόδους σύνδεσης για εξωτερικούς διακόπτες που παρέχουν επιπλέον δυνατότητα διευκόλυνσης λειτουργιών.
  - **Ποντίκι Μοχλός**. Απευθύνεται σε άτομα με κινητικά προβλήματα στα άνω άκρα. Αντικαθιστά το συμβατικό ποντίκι. Αποτελείται από τρεις διαφορετικές λαβές χειρισμού (μοχλός, σφαίρα και μια τύπου T) που αντικαθιστούν την κίνηση του κέρσορα και έξι πλήκτρα για τις βασικές λειτουργίες του ποντικιού. Παρέχει επίσης τρεις εισόδους σύνδεσης για εξωτερικούς διακόπτες που παρέχουν επιπλέον δυνατότητα διευκόλυνσης λειτουργιών.
  - **Βραχίονας στήριξης διακοπών εναλλακτικών ποντικιών ή άλλων περιφερειακών συσκευών**. Συνοδεύεται από μηχανισμό προσάρτησης

σε διάφορες επιφάνειες επίπεδες ή στρογγυλές ή ακόμα και σε αναπηρικά αμαξίδια.

- **Κυκλικοί Διακόπτες Επιλογής** για άτομα με αναπηρία στα άνω άκρα. Παρέχουν εναλλακτική δυνατότητα κλικαρίσματος, αντικαθιστώντας, τις βασικές λειτουργίες ενός συμβατικού ποντικιού.
- **Σαρωτής Epson DS-50000** με δυνατότητα σάρωσης έως και μεγέθους A3
- **Ακουστικά** Ηλεκτρονικού Υπολογιστή

Β) Συγγράμματα σε ηλεκτρονική μορφή. Οι φοιτητές / φοιτήτριες με αναπηρία έχουν δυνατότητα να αιτηθούν τα ακαδημαϊκά τους συγγράμματα σε προσβάσιμη μορφή. Η υπηρεσία έρχεται σε επικοινωνία με τους εκδότες, στη συνέχεια μετατρέπει και τροποποιεί το υλικό σε προσβάσιμη μορφή και τέλος, αναρτά το υλικό στην «Προσβάσιμη Πολυτροπική Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Ελεγχόμενης Πρόσβασης» AMELib.

Γ) Χρήση της AMELib

Δ) Μετατροπή υλικού των ηλεκτρονικών μαθημάτων (elearning) σε προσβάσιμη μορφή. Οι φοιτητές/φοιτήτριες με αναπηρία έχουν δυνατότητα να αιτηθούν υλικό των ηλεκτρονικών μαθημάτων σε προσβάσιμη μορφή. Η υπηρεσία έρχεται σε επικοινωνία με τους καθηγητές/καθηγήτριες, στη συνέχεια μετατρέπει και τροποποιεί το υλικό σε προσβάσιμη μορφή και τέλος, το αναρτά σε συνεργασία με την υπηρεσία υποστήριξης ηλεκτρονικών μαθημάτων στην πλατφόρμα του elearning. Οι φοιτητές/φοιτήτριες αποκτούν πρόσβαση στο υλικό που αιτήθηκαν μέσω της εν λόγω πλατφόρμας (Moodle elearning.auth.gr).

Το **Πανεπιστήμιο Μακεδονίας** διαθέτει Μονάδας Προσβασιμότητας¹⁸ με στόχο την αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών των φοιτητών με αναπηρία.

Η δημιουργία της ειδικής αυτής υπηρεσίας προσβασιμότητας έγινε λαμβάνοντας υπόψη τις σημαντικές δυσκολίες πρόσβασης που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές με αναπηρία, τις πραγματικές ανάγκες των φοιτητών με αναπηρία που φοιτούν στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, αλλά και την αποδεδειγμένη συνεισφορά παρόμοιων υπηρεσιών, που υπάρχουν ήδη σε άλλα Πανεπιστήμια.

---

¹⁸ <https://www.uom.gr/accessibility> (Ημερομηνία αναζήτησης: 5/06/2022).

Οι Φοιτητές με Αναπηρία στα Πανεπιστήμια αποτελούνται από:

1. Εκείνους που με βάση το νόμο εγγράφονται χωρίς εξετάσεις επιπρόσθετα (5%) των εισαχθέντων,
2. Όσους εισήχθησαν μέσω των Πανελληνίων (ειδικών ή μη) εξετάσεων,
3. Εκείνους που απέκτησαν αναπηρία κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.

Βασικές ανάγκες ή απαιτήσεις των φοιτητών με αναπηρία είναι:

- Η πρόσβαση στους χώρους του Πανεπιστημίου,
- Η πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό (έντυπο και ηλεκτρονικό),
- Η πρόσβαση στις διαλέξεις/μαθήματα και στις διαφάνειες/προβολές στην αίθουσα διδασκαλίας,
- Η δυνατότητα σημειώσεων
- Η πρόσβαση στις γραπτές εξετάσεις,
- Η πρόσβαση στο περιεχόμενο ανακοινώσεων (πρόγραμμα μαθημάτων, δηλώσεις μαθημάτων, αποτελέσματα εξετάσεων, κ.λπ.),
- Η πρόσβαση σε προγράμματα πραγμάτωσης διαφόρων δραστηριοτήτων (συνεδρίων, φοιτητικών συνελεύσεων, καλλιτεχνικών και αθλητικών δρώμενων, κ.λπ.),
- Η πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με την παροχή υπηρεσιών από το πανεπιστήμιο
- Η πρόσβαση στη διαπροσωπική επικοινωνία με το διδακτικό, τεχνικό και διοικητικό προσωπικό

Ενεργή και θετική συμβολή στους ΦμεΑ παρέχουν και οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Μέριμνας Φοιτητών του **Πανεπιστημίου Πατρών**¹⁹ Επιγραμματικά αναφέρονται:

- [Γραφείο Κοινωνικής Μέριμνας](#)

Καταγραφή και αντιμετώπιση των αναγκών των φοιτητών, επίλυση των προβλημάτων τους και ενδυνάμωση τους.

- [Γραφείο Ψυχολογικής Στήριξης](#)

Παροχή συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης φοιτητών, διάγνωση και θεραπευτικές υπηρεσίες.

---

¹⁹ <https://socialwelfare.upatras.gr/> (Ημερομηνία αναζήτησης 5/06/2022)

-
- [Γραφείο Ιατρικής Στήριξης](#)

Υποστήριξη φοιτητών με αναπηρία, ιδιαίτερα εκείνων με κινητικά προβλήματα ή με προσωρινά μυοσκελετικά προβλήματα.

- [Επαγγελματική Συμβουλευτική](#)

Σύνδεση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας μέσω δικτύωσης και συνεργασίας με επιχειρήσεις, εργοδοτικούς φορείς και την ευρύτερη κοινωνία.

- [Υποστήριξη στην εκπαιδευτική διαδικασία](#)

Υποστήριξη φοιτητών με στόχο την εξασφάλιση της προσβασιμότητας στην Εκπαιδευτική Διαδικασία.

- [Μονάδα Ψηφιακής Προσβασιμότητας](#)

Παροχή υπηρεσιών που καθιστούν το πληροφοριακό και εκπαιδευτικό υλικό προσβάσιμο από όλους τους φοιτητές.

- [Μετακίνηση Φοιτητών με Αναπηρία](#)

Μετακίνηση φοιτητών με Αναπηρία, με ειδικά διαμορφωμένο όχημα, από και προς την Πανεπιστημιακή Κοινότητα.

- [Υποτροφίες οικονομικής ενίσχυσης](#)

Χορήγηση ετήσιων υποτροφιών οικονομικής ενίσχυσης σε προπτυχιακούς φοιτητές ύψους 3.000 €.

- [Επιμορφωτικά Σεμινάρια](#)

Διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων για απόκτηση βασικών γνώσεων σε θέματα στήριξης και προσέγγισης φοιτητών ΕΚΟ.

- [Εθελοντικό Δίκτυο](#)

Ύπαρξη εθελοντικού δικτύου με διάφορες ομάδες για την υποστήριξη των υπηρεσιών της Κοινωνικής Μέριμνας.

Αναλυτική πληροφόρηση για τους σκοπούς, το περιεχόμενο, τον τρόπο λειτουργίας, το νομικό πλαίσιο, την προσβασιμότητα εκπαιδευτικού υλικού και υπηρεσιών, το προσωπικό και παρεμφερή θέματα μπορεί να αναζητηθούν στον Κανονισμό Λειτουργίας Συνεργατικού Δικτύου Διαθετών Προσβάσιμης Βιβλιογραφίας για Εντυποανάπηρα Άτομα στο site της AMELib <https://amelib.seab.gr/kanonismos-leitourgias> καθώς και στην ιστοσελίδα του κάθε Ακαδημαϊκού Ιδρύματος μέλος του Δικτύου της AMELib (ΣΕΑΒ).

2.7 Υποστηρικτική τεχνολογία (Assistive Technology)

Οι Βοηθητικές Τεχνολογίες (Assistive Technologies ats) αφορούν είτε **λειτουργίες ακαδημαϊκής διδασκαλίας**, αξιοποιώντας ανάλογες τεχνολογίες ο διδάσκων κατά τη διαδικασία μάθησης, είτε **λειτουργίες μάθησης** εκ μέρους των φοιτητών προκειμένου να έχουν πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό. Επιπλέον, οι βοηθητικές τεχνολογίες έχουν χρήση στην καθημερινή ζωή ακούγοντας οδηγίες για πρόσβαση σε κινητά τηλέφωνα σε Η/Υ και βοηθήματα κινητικότητας. Η ύπαρξη, η σωστή χρήση και η εξέλιξη της είναι αναγκαία συνθήκη για την φοίτηση των Εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Με τη βοήθεια της ats οι Εντυποανάπηροι Φοιτητές είναι σε θέση να αποκτήσουν αυτονομία, βελτιωμένη ποιότητα ζωής και πιο ενεργή συμμετοχή στην κοινωνία. Η βοηθητική τεχνολογία είναι ένας οδικός χάρτης που σε ένα βαθμό τους αποζημιώνει για τους εγγενείς περιορισμούς που βιώνουν λόγω της οπτικής αναπηρίας τους και τους βοηθά να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια στο ψηφιακό περιβάλλον δίνοντάς τους έτσι επαυξημένες ευκαιρίες.

Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Αναπηρία/Γραμματεία για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (SCRPD) εμπίπτει στο Τμήμα για την Κοινωνική Περιεκτική Κοινωνική Ανάπτυξη (DISD) του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (UNDESA). Το Division for Inclusive Social Development (DISD) αποτελεί μέρος του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων (DESA) της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών . Το Τμήμα επιδιώκει την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας για κοινωνική ανάπτυξη, ιδιαίτερα στους τομείς της εξάλειψης της φτώχειας, της παραγωγικής απασχόλησης, της αξιοπρεπούς εργασίας και της κοινωνικής ένταξης ηλικιωμένων, νέων, οικογενειών, ατόμων με αναπηρία, αυτόχθονων πληθυσμών, ατόμων περιθωριοποιημένων από την κοινωνία και την ανάπτυξη.

Το Τμήμα εργάζεται στο πλαίσιο του συνολικού και λεπτομερούς πλαισίου δεσμεύσεων και πολιτικών για δράση από κυβερνήσεις, διακυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις που προβλέπονται από τη **Διακήρυξη της Κοπεγχάγης για την Κοινωνική Ανάπτυξη και το Πρόγραμμα Δράσης της Παγκόσμιας Συνόδου Κορυφής για την Κοινωνική Ανάπτυξη**, με ιδιαίτερη προσοχή στα τρία βασικά ζητήματα της εξάλειψης της φτώχειας, της δημιουργίας

απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης, συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας διεθνούς κοινότητας που επιτρέπει την οικοδόμηση ασφαλών, δίκαιων, ελεύθερων και αρμονικών κοινωνιών που προσφέρουν ευκαιρίες και υψηλότερα επίπεδα διαβίωσης για όλους. Το έργο του Τομέα είναι ζωτικής σημασίας για τον κοινωνικό πυλώνα της βιώσιμης ανάπτυξης. <https://www.un.org/development/desa/dspd/about-us.html>

Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος δημιουργήθηκε η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ατόμου με Αναπηρίες (CRPD)²⁰. Αυτή η Σύμβαση έδωσε εντολή στους ανθρώπους που ζουν με αναπηρίες να είναι εφοδιασμένοι με ats. Αυτή η εντολή υποστηρίζεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) σε συνεργασία με πρακτορεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, με πρακτορεία που παρέχουν δωρεές, επαγγελματικές οργανώσεις, ακαδημίες και βιομηχανία μέσω της παγκόσμιας συνεργασίας για τη Βοηθητική Τεχνολογία Global Cooperation on Assistive Technology (GATE).

Στη συνέχεια εξερευνούμε το state-of art λογισμικών και εργαλείων προσβασιμότητας που αναπτύχθηκαν για εντυποανάπηρους φοιτητές και πρέπει να περιλαμβάνονται στις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες παρέχοντας λύσεις στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με προβλήματα όρασης στην αναζήτηση πληροφοριών και στην επίτευξη των ακαδημαϊκών τους στόχων. Οι εξελίξεις στην τεχνητή νοημοσύνη συμβάλλουν σημαντικά στα άτομα που αντιμετωπίζουν οπτική εξασθένιση να μπορούν να ζουν περισσότερο ανεξάρτητα.

Εργαλεία Προσβασιμότητας

JAWS

<https://www.freedomscientific.com/products/software/jaws/>

Το JAWS (Job Access With Speech) είναι ένα πρόγραμμα ανάγνωσης οθόνης υπολογιστή για Microsoft Windows που επιτρέπει σε εντυποανάπηρους χρήστες που η απώλεια όρασης δεν τους επιτρέπει να βλέπουν περιεχόμενο οθόνης ή να πλοηγούνται με το ποντίκι. Το JAWS παρέχει έξοδο ομιλίας και Braille για τις πιο δημοφιλείς εφαρμογές υπολογιστή στον υπολογιστή. Άνθρωποι με οπτικές αναπηρίες μπορούν να πλοηγηθούν στο Διαδίκτυο, να

---

²⁰ Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ατόμου με Αναπηρία (CRPD) είναι σώμα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων που παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης από τα συμβαλλόμενα κράτη.

γράψουν ένα έγγραφο, να διαβάσουν ένα email και να δημιουργήσουν παρουσιάσεις από το γραφείο ή από το σπίτι τους.

Υπεύθυνος φορέας για τη δημιουργία, τη διαχείριση και το συντονισμό ανάπτυξης του λογισμικού είναι η **Ομάδα Τυφλών και Χαμηλής Όρασης της Freedom Scientific**.²¹

Μια έρευνα χρηστών του προγράμματος ανάγνωσης οθόνης το χρονικό διάστημα Μάιος–Ιούνιος 2021 από την webaim , μια εταιρεία προσβασιμότητας στον ιστό, διαπίστωσε ότι το JAWS είναι το πιο δημοφιλές πρόγραμμα ανάγνωσης οθόνης παγκοσμίως. Το 53,7% των συμμετεχόντων στην έρευνα το χρησιμοποιούσε ως κύριο πρόγραμμα ανάγνωσης οθόνης, ενώ το 70,0% των συμμετεχόντων το χρησιμοποιούσε συχνά.

Το JAWS παρέχει έξοδο ομιλίας και μπράιγ για τις πιο δημοφιλείς εφαρμογές υπολογιστή στον υπολογιστή:

- Ανάγνωση εγγράφων. Email, ιστότοπους και εφαρμογές
- Εύκολη πλοήγηση με το ποντίκι
- Σάρωση και ανάγνωση εγγράφων συμπεριλαμβανομένου του Pdf
- Εύκολη συμπλήρωση ηλεκτρονικών εντύπων ιστού
- Εύκολο στη χρήση με τη βασική εκπαίδευση σε μορφή Daisy
- Εξοικονόμηση χρόνου με το Skim Reading και το Text Analyzer
- Σερφάρισμα στο διαδίκτυο με πλήκτρα περιήγησης στο Web

Το JAWS αποτελεί λύση τόσο σε ατομικό επίπεδο για έναν μόνο φοιτητή, όσο και για την κάλυψη της προσβασιμότητας σε ολόκληρο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα. Για εκπαιδευτικά ιδρύματα, διατίθενται συνεχείς άδειες για JAWS, zoomtext, Fusion και openbook. Αυτές μπορούν να αγοραστούν ως αυτόνομες άδειες χρήσης ή με διακομιστή αδειών δικτύου που μπορεί να διαχειριστεί όλο το λογισμικό της Freedom Scientific.

---

²¹ Η Freedom Scientific είναι μια εταιρεία που κατασκευάζει προϊόντα προσβασιμότητας για χρήστες υπολογιστών με χαμηλή όραση και τύφλωση . Το λογισμικό που δημιουργούν επιτρέπει τη μεγέθυνση οθόνης , την ανάγνωση οθόνης και τη χρήση ανανεώσιμων οθονών μπράιγ με σύγχρονους υπολογιστές. Η εταιρεία είναι θυγατρική της Vispero και εδρεύει στο Clearwater της Φλόριδα .

Τεχνικά χαρακτηριστικά

- Δουλεύει με Microsoft Office, Google Docs, Chrome, Edge, Firefox, και πολλά ακόμη
- Το JAWS υποστηρίζει Windows® 10, Windows 11, Windows Server® 2019, και Windows Server 2016 μαζί με όλες τις εκδόσεις του Windows Server που κυκλοφόρησαν από τον Windows Server 2008 . Υπάρχουν δύο εκδόσεις του προγράμματος: η Home έκδοση για μη εμπορική χρήση και η Professional έκδοση για εμπορικά περιβάλλοντα.
- Γίνεται πιο αποδοτικό με τη χρήση του Skim Reading and Text Analyzer
- Είναι συμβατό με τις εφαρμογές zoomtext, Fusion, and openbook Scanning and Reading Software

Προχωρημένα χαρακτηριστικά

- Παρέχει δωρεάν βοήθεια, υποστήριξη και εκπαίδευση
- Προαιρετική υποστήριξη για Tandem Direct, Citrix, Terminal Services, και Remote Desktop
- Δυναμική κειμενική γλώσσα που εξατομικεύει την εμπειρία του χρήστη για κάθε έκδοση
- Kiosk support διαθέσιμο <https://www.tpgi.com/accessibility-solutions/jaws-kiosk/>

Λειτουργικότητα

- Δύο πολυγλωσσικοί συνθέτες: ευγλωττία και εκφραστική φωνή
- Περιλαμβάνει οδηγούς για όλες τις δημοφιλείς οθόνες Braille
- Λειτουργία Οπτικής Αναγνώρισης Χαρακτήρων (OCR) για αρχεία εικόνας ή μη προσβάσιμα έγγραφα PDF
- Υπηρεσία έξυπνης εικόνας που να αναγνωρίζει εικόνες
- Βοηθός φωνής για την έκδοση σπάνια χρησιμοποιούμενων εντολών
- Υποστηρίζει κάμερα για την εντόπιση ορθογραφικών λαθών για άμεση πρόσβαση σε έγγραφα εκτύπωσης ή βιβλία
- Ενσωματωμένες συσκευές αναπαραγωγής DAISY και πλήρες σετ βασικών βιβλίων κατάρτισης για τη μορφή DAISY audio-books

---

Συστάσεις για το λογισμικό JAWS

Για τη χρήση του JAWS για Windows, συστήνεται ένας προσωπικός υπολογιστής που να τρέχει Microsoft® Windows® με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

Description	Specification
Perating System	Windows® 11, Windows 10, Windows Server® 2019, and Windows Server 2016.
Processor speed	Recommended: 2.0 ghz i5 dual core or higher processor.
Memory (RAM)	Recommended: 8 GB ή περισσότερη.
Required hard disk space	2 GB με περισσότερο χώρο που απαιτείται για επιπρόσθετες φωνές .Προτείνεται: SSD drive.
Video	Video/Graphics card με υποστήριξη για directx 9 or later with WDDM 1.0 driver.1024×768 display resolution.
Sound	Windows-συμβατά με κάρτα ήχου (για ομιλία).

Υποστήριξη – Τεκμηρίωση

Το JAWS διαθέτει σελίδα που περιγράφει τα νέα χαρακτηριστικά και τις βελτιώσεις που είναι διαθέσιμες στην πρόσφατη έκδοση JAWS 2022 Screen Reading Software. <https://support.freedomscientific.com/downloads/jaws/jawswhatsnew> Επιπλέον παρέχει οδηγίες πληκτρολογίου (Keystrokes) για αρχεία pdf, docx, html, εγχειρίδιο χρήσης του λογισμικού για τον τελικό χρήστη προκειμένου να διαχειριστεί τις εφαρμογές με στόχο την εγκατάσταση του. Στην ιστοσελίδα της εταιρίας Freedom Scientific μπορεί κανείς να βρει βίντεο με μαρτυρίες πελατών και εκπαιδευτών ηλεκτρονικών υπολογιστών σε τυφλούς.

Zoomtext

www.freedomscientific.com/products/software/zoomtext/

Το zoomtext Magnifier/Reader είναι ένα πλήρως ενσωματωμένο πρόγραμμα μεγέθυνσης και ανάγνωσης προσαρμοσμένο για χρήστες με χαμηλή όραση. Ο μεγεθυντικός φακός/αναγνώστης μεγεθύνει και βελτιώνει τα πάντα στην οθόνη του υπολογιστή, επαναλαμβάνει την πληκτρολόγηση και τη βασική δραστηριότητα του προγράμματος και διαβάζει αυτόματα έγγραφα, ιστοσελίδες, email.

Λειτουργικότητα:

Ευέλικτη Μεγένθυση

Πλήρες εύρος επιπέδων μεγέθυνσης έως 36x (έως 60x στα Windows 8). Τα επίπεδα περιλαμβάνουν: 1x έως 8x σε βήματα του 1, 10x έως 16x σε βήματα του 2, 20x έως 36x σε βήματα του 4 και κλασματικές δυνάμεις 1,25x, 1,5x, 1,75x και 2,5x. 30 επίπεδα μεγέθυνσης στο zoomtext 10.1: 1x έως 2x σε βήματα 0,2. 2,25x, 2,5x, 2,75x, 3x, 3,5x, 4x, 4,5x, 5x, 6x, 7x, 8x, 10x έως 16x σε βήματα των 2. 20x έως 36x σε βήματα των 4. 42x, 48x, 54x και 60x. Μπορείτε να κάνετε μεγέθυνση και σμίκρυνση χρησιμοποιώντας όλα τα επίπεδα ζουμ, μόνο τα αγαπημένα επίπεδα ζουμ ή μόνο τα επίπεδα ολικής ισχύος. Τα αγαπημένα επίπεδα ζουμ χρησιμοποιούν ένα προσαρμοσμένο σύνολο επιπέδων ζουμ που ορίζονται από το χρήστη για μεγέθυνση και σμίκρυνση. Μπορείτε να επιλέξετε οποιονδήποτε συνδυασμό επιπέδων ζουμ για να ορίσετε τα αγαπημένα σας επίπεδα ζουμ.

Παρέχεται διαρκής άδεια χρήσης και περιλαμβάνει τεχνική υποστήριξη.

Συστάσεις για το Πρόγραμμα zoomtext

Για τη χρήση του zoomtext για Windows, συστήνεται ένας προσωπικός υπολογιστής που να τρέχει Microsoft® Windows® με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

Description	Specification
Operating System	Windows® 11, Windows 10, Windows Server® 2019, και Windows Server 2016.

Processor speed	Recommended: 2.0 ghz i7 dual-core processor.
Memory (RAM)	Recommended: 16 GB.
Required hard disk space	2 GB με περισσότερο χώρο που απαιτείται για επιπρόσθετες φωνές. Recommended: SSD drive.
Video	Video/Graphics card ή ενσωματωμένα γραφικά με υποστήριξη για direct 11 or later.
Sound	Windows-συμβατά με κάρτα ήχου (για ομιλία)
Display	5-point multi-touch display for touch screen support.
USB	USB 2.0 for zoomtext Camera support.

Υποστήριξη – Τεκμηρίωση

Το zoomtext διαθέτει σελίδα που περιγράφει τα χαρακτηριστικά <https://www.freedomscientific.com/products/software/zoomtext/> Επιπλέον παρέχει πλήρεις πληροφορίες και οδηγίες για την εγκατάσταση και τη χρήση του λογισμικού πληκτρολογίου zoomtext σε αρχεία Word και PDF σε 20 γλώσσες. Αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά, γερμανικά, ισπανικά, ρωσικά, ιαπωνικά, κορεάτικα, τουρκικά κ.ά. Χρήσιμο είναι και το video για τη χρήση αύξησης και μείωσης του μεγεθυντικού φακού.

Fusion

<https://www.freedomscientific.com/products/software/fusion/>

Το Fusion™ είναι το απόλυτο εργαλείο προσβασιμότητας για άτομα με οποιοδήποτε επίπεδο μειωμένης όρασης. Το Fusion παρέχει το καλύτερο και των δύο κόσμων – zoomtext® , με τη μεγέθυνση της οθόνης και τις οπτικές βελτιώσεις για ευκολία στην προβολή της οθόνης, σε συνδυασμό με τη δύναμη και την ταχύτητα του JAWS® για λειτουργία ανάγνωσης οθόνης. Συνδυάζοντας το zoomtext και το JAWS μαζί, το Fusion έχει ευέλικτη, υψηλής ποιότητας ομιλία χρησιμοποιώντας Eloquence και Vocalizer Expressive, ισχυρή πρόσβαση στο πληκτρολόγιο, συμπεριλαμβανομένης της πλοήγησης στον Ιστό, και ένα

ευρύ φάσμα επιλογών προσαρμογής. Το Fusion είναι η τέλεια λύση για σχολεία, πρακτορεία, εκπαιδευτικά κέντρα και επιχειρήσεις όπου εξυπηρετούνται άτομα με απώλεια όρασης. Ένα μόνο πρόγραμμα εγκατάστασης και μία άδεια χρήσης παρέχουν πρόσβαση τόσο στο zoomtext όσο και στο JAWS μεμονωμένα ή μαζί όταν εκτελούνται ως συνδυασμένη λύση – Fusion. Το Fusion είναι διαθέσιμο σε δύο εκδόσεις: Professional και Home. Η επαγγελματική άδεια χρησιμοποιείται από σχολεία, επιχειρήσεις και άλλους οργανισμούς. Η έκδοση Home – για μη εμπορική χρήση – παρέχεται σε ιδιώτες για χρήση στον προσωπικό τους υπολογιστή.

Λειτουργικότητα

Ευέλικτη μεγέθυνση

Πλήρες εύρος επιπέδων μεγέθυνσης έως 36x (έως 60x στα Windows 8). Τα επίπεδα περιλαμβάνουν: 1x έως 8x σε βήματα 1, 10x έως 16x σε βήματα 2, 20x έως 36x σε βήματα των 4 και κλασματικές δυνάμεις 1,25x, 1,5x, 1,75x και 2,5x. 30 επίπεδα μεγέθυνσης στο zoomtext 10.1: 1x έως 2x σε βήματα 0,2. 2.25x, 2.5x, 2.75x, 3x, 3.5x, 4x, 4.5x, 5x, 6x, 7x, 8x. 10x έως 16x σε βήματα των 2. 20x έως 36x σε βήματα των 4. 42x, 48x, 54x και 60x.

Μεγέθυνση XFONT

Η τεχνολογία XFONT εμφανίζει κείμενο υψηλής ευκρίνειας που είναι εύκολο να διαβαστεί σε όλα τα επίπεδα μεγέθυνσης. Οι ομαλές, τολμηρές και συμπυκνωμένες ρυθμίσεις σας επιτρέπουν να τελειοποιήσετε το πάχος και την απόσταση του κειμένου για πρόσθετη αναγνωσιμότητα. Με άλλους μεγεθυντές οθόνης, η σαφήνεια του κειμένου υποβαθμίζεται στην μεγεθυμένη όψη. Ως αποτέλεσμα, πολλές γραμματοσειρές (χαρακτήρες κειμένου) είναι δύσκολο να διαβαστούν, συμπεριλαμβανομένων μικρών και πλάγιων γραμματοσειρών. Με την επαναστατική τεχνολογία XFONT του zoomtext, μπορείτε να έχετε εκπληκτικά σαφές κείμενο σε όλα τα επίπεδα μεγέθυνσης. Όλοι οι τύποι και τα μεγέθη του κειμένου εμφανίζονται με σαφήνεια υψηλής ευκρίνειας, σε όλες τις εφαρμογές σας.

Αυτόματη ανάγνωση εγγράφων

Το arpreader της zoomtext διαβάζει αυτόματα έγγραφα, ιστοσελίδες και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο εντός της μητρικής εφαρμογής. Ο Doc Reader του zoomtext διαβάζει έγγραφα σε ένα ειδικό περιβάλλον όπου το κείμενο αναδιαμορφώνεται για ευκολότερη προβολή. Το zoomtext προσφέρει μια ποικιλία εργαλείων για γρήγορη και εύκολη ανάγνωση εγγράφων, ιστοσελίδων και ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Κάθε ένα από αυτά τα εργαλεία έχει μοναδικά χαρακτηριστικά που προσφέρονται σε συγκεκριμένα καθήκοντα ανάγνωσης.

Appreader

Το appreader διαβάζει έγγραφα, ιστοσελίδες και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, εντός της γονικής εφαρμογής. Καθώς εισάγετε και βγείτε από το appreader, η προβολή του εγγράφου δεν αλλάζει, παρέχοντας γρήγορες και απρόσκοπτες μεταβάσεις μεταξύ της επεξεργασίας εγγράφων και της ανάγνωσης. Το appreader μπορεί να διαβάσει αυτόματα ολόκληρο το έγγραφο ή μπορείτε να διαβάσετε με μη αυτόματο τρόπο τη λέξη, τη γραμμή, την πρόταση ή την παράγραφο. Καθώς εμφανίζεται η ανάγνωση, επισημαίνεται κάθε προφορική λέξη. Οι ρυθμίσεις Appreader σας επιτρέπουν να προσαρμόσετε την εμφάνιση της επισήμανσης λέξεων, συμπεριλαμβανομένου του σχήματος, του μεγέθους, του χρώματος και της διαφάνειας.

Χαρακτηριστικά μεγεθυντικού δικτύου zoomtext

Περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά του μεγεθυντικού φακού zoomtext

Συστάσεις για το Πρόγραμμα Fusion

Για τη χρήση του Fusion για Windows, συστήνεται ένας προσωπικός υπολογιστής που να τρέχει Microsoft® Windows® με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

Description	Specification
Operating System	Windows® 11, Windows 10, Windows Server® 2019, and Windows Server 2016.
Processor speed	Recommended: 2.0 ghz i7 dual-core processor.
Memory (RAM)	Recommended: 16 GB.
Required hard disk space	2 GB με περισσότερο χώρο που απαιτείται για επιπρόσθετες φωνές.Recommended: SSD drive.
Video	Video/Graphics card ή ενσωματωμένα γραφικά με υποστήριξη για directx 11 or later.
Sound	Windows συμβατά με κάρτα ήχου (για ομιλία).
Display	5-point multi-touch display for touch screen support.

Openbook

<https://www.freedomscientific.com/products/software/openbook/>

Το openbook είναι λογισμικό σάρωσης και ανάγνωσης. Το openbook μετατρέπει έντυπα έγγραφα ή κείμενο που βασίζεται σε γραφικά σε ηλεκτρονική μορφή κειμένου στον υπολογιστή σας, χρησιμοποιώντας ομιλία υψηλής ποιότητας και την πιο πρόσφατη τεχνολογία οπτικής αναγνώρισης χαρακτήρων (OCR). Το openbook είναι ένα καινοτόμο λογισμικό που έχει σχεδιαστεί για να βελτιώνει την επιτυχία για άτομα που είναι τυφλά ή έχουν χαμηλή όραση που χρειάζονται πρόσβαση σε έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό. Το openbook και η κάμερα εγγράφων PEARL δημιουργούν ένα πλήρες σύστημα σάρωσης και ανάγνωσης για την εργασία, το σπίτι και το σχολείο.

Τεχνικά Χαρακτηριστικά - Λειτουργικότητα

- Υποστήριξη για Windows® 8.1 και Windows 10
- Μετατρέπει το τυπωμένο κείμενο σε φυσική, ανθρώπινη ομιλία σε πολλές γλώσσες
- Η ισχυρή αναγνώριση οπτικού χαρακτήρα παρέχει επεξεργάσιμο κείμενο
- Σαρώνει δεμένα βιβλία και διατηρεί τη σελιδαρίθμηση
- Η ισχυρή χαμηλή όραση διαθέτει την προσαρμογή της εμφάνισης κειμένου στην οθόνη, συμπεριλαμβανομένου του στυλ γραμματοσειράς, του μεγέθους, της απόστασης χαρακτήρων και των χρωμάτων
- Lightning-Fast OCR με την κάμερα εγγράφων μαργαριταριών
- Αυτόματη λήψη σελίδας για αποτελεσματική απόκτηση εγγράφων
- Τα πολυχρηστικά εργαλεία πλοήγησης και διαχείρισης εγγράφων μεγιστοποιούν την παραγωγικότητά

Χαρακτηριστικά για Επιχειρήσεις και Εκπαίδευση

- Παρέχει βελτιωμένη ικανότητα αναζήτησης, λήψης βιβλίων και άλλων υλικών από το Διαδίκτυο
- Πλήρης υποστήριξη για ακρόαση daisybooks και άλλων αρχείων ήχου
- Δυνατότητα για πρόσθεση σχολίων και επισημάνσεις για αυξημένη παραγωγικότητα
- Αποτυπώνει ανάγλυφα αρχεία Braille και καταγράφει απευθείας από το openbook
- Εξάγει σε άλλες εφαρμογές όπως το Microsoft® Word®
- Παρέχει κοινό κλειδί εντολών με Jaws® και Magic®
- Ενσωματωμένη λειτουργικότητα φωτοτυπίας

Συστάσεις για το Πρόγραμμα openbook

Για τη χρήση του λογισμικού σάρωσης και ανάγνωσης openbook, συστήνεται ένας προσωπικός υπολογιστής που να τρέχει Microsoft® Windows® με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

Specification	Minimum Requirement
Operating System	All 32 and 64-bit versions of Windows® 10, Windows 8, Windows 7, and Windows Server® 2008
Processor speed	500 mhz Intel® Pentium® or faster
Memory (RAM)	256 MB (512 MB recommended)
Required hard disk space	1.2 GB (on the drive containing the Program Files and Windows folders)
Video	256 color graphics
Sound	Windows compatible sound card
Keyboard	104 key keyboard
Acquisition device	A TWAIN or WIA-compatible flatbed scanner or a Freedom Scientific camera
CD ROM Drive	

Υποστήριξη – Τεκμηρίωση

Το openbook διαθέτει σελίδα που περιγράφει τα χαρακτηριστικά <https://www.freedomscientific.com/products/software/openbook/>. Επιπλέον υπάρχει εγχειρίδιο χρήστη openbook (Text) και (PDF). Οδηγό γρήγορης εκκίνησης openbook (Text) και (PDF) Υποστηριζόμενοι σαρωτές για openbook

Οι βοηθητικές τεχνολογίες είναι ευεργετικές για τους ανθρώπους που ζουν με οπτικές αναπηρίες. Διευθυντές Βιβλιοθηκών και Υπηρεσιών Προσβασιμότητας πρέπει να δώσουν επαρκή προσοχή στον προϋπολογισμό για την αγορά και τη χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού. Επιτακτική είναι επίσης η ανάγκη να ορίζονται επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμοι προκειμένου να καλύπτουν τις ανάγκες των εντυποανάπηρων φοιτητών.

Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία

3.1 Στόχος της έρευνας

Έπειτα από τη βιβλιογραφική έρευνα και την παράθεση απόψεων και στοιχείων που παρουσιάζουν ερευνητές της αλλοδαπής γύρω από το θέμα της προσβασιμότητας για τους εντυποανάπηρους φοιτητές της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης ακολουθεί παρουσίαση των στόχων της έρευνας και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε.

Η βασική σύλληψη που διαπνέει την έρευνα είναι το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας. Αυτό το μοντέλο κατανοεί την αναπηρία ως τον αντίκτυπο ενός απρόσιτου κοινωνικά δομημένου περιβάλλοντος σε ένα άτομο με αναπηρία και όχι κάτι εγγενές στο σώμα του ατόμου με αναπηρία (Oliver 1996). Το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας είναι ιδιαίτερα εντοπίσιμο σε διαδικτυακά περιβάλλοντα όπως η προσβασιμότητα ή ο αποκλεισμός και καθορίζεται εξ ολοκλήρου από τον τρόπο σχεδιασμού του περιβάλλοντος (Ellis and Kent 2011; Goggin and Newell 2003).

Στόχος της έρευνας είναι να αναδείξει το επίπεδο των υποδομών που αφορούν την προσβασιμότητα εντυποανάπηρων φοιτητών και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Επίσης αναζητά στοιχεία πέρα από την αποτύπωση της παρούσας πραγματικότητας όπως η δυναμική εξέλιξη του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού (διδασκτικό προσωπικό, βιβλιοθηκονόμοι, διοικητικό προσωπικό κ.λπ.) και των υποδομών. Αν και γίνονται αναφορές στο θεωρητικό μέρος, ωστόσο, η έρευνα δεν εστιάζει στην εξέλιξη του νομικού πλαισίου καθώς επίσης και στη δυναμική της χρηματοδότησης του συνόλου της υποστήριξης για εντυποανάπηρους φοιτητές.

Συγκεκριμένα, συντάχθηκαν δύο δομημένα ερωτηματολόγια και πέντε (5) ατομικές συνεντεύξεις με σαφείς και κατανοητές ερωτήσεις, ώστε να συγκεντρωθούν πληροφορίες, να αξιολογηθούν και να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο οδηγιών και καλών πρακτικών για τα πρότυπα προσβασιμότητας και τις επικοινωνιακές ανάγκες των εντυποανάπηρων

φοιτητών. Το πλαίσιο αυτό στοχεύει να συμβάλει στην κατανόηση των ιδιαιτεροτήτων και των αναγκών αυτής της πληθυσμιακής ομάδας και στην αντιμετώπιση τους από τους συμβαλλόμενους.

Η παρούσα εργασία ως μεθοδολογία, υιοθετεί την ποιοτική και ποσοτική έρευνα (μεικτή μεθοδολογία).

3.2 Συγκρότηση δείγματος και συλλογή δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση α) ερωτηματολόγιο στο οποίο συμμετείχαν Υπεύθυνοι Βιβλιοθηκών, Βιβλιοθηκονόμοι – Στελέχη Υπηρεσιών Μονάδων Προσβασιμότητας και Κοινωνικής Μέριμνας των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης β) ερωτηματολόγιο από εντυποανάπηρους φοιτητές γ) ατομικές συνεντεύξεις από εντυποανάπηρους φοιτητές.

Η συγκέντρωση των πληροφοριών επιτεύχθηκε με τη χρήση του διαδικτυακού ερευνητικού εργαλείου Google Forms για τα ερωτηματολόγια και με την εφαρμογή Microsoft Teams για τις συνεντεύξεις. Η έρευνα διενεργήθηκε σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση πραγματοποιήθηκε το εαρινό εξάμηνο 2021-2022 και διήρκησε 50 μέρες. Η δεύτερη φάση πραγματοποιήθηκε το δίδμηνο Οκτωβρίου – Νοεμβρίου το 2022. Η δεύτερη φάση περιελάμβανε ποιοτική μεταβολή. Αυτό αφορούσε την προσθήκη ηχητικής εκφώνησης των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου για περαιτέρω διευκόλυνση των εντυποανάπηρων φοιτητών. Ωστόσο, μετά το πέρας δύο εβδομάδων από το χρόνο έναρξης της έρευνας (αποστολή του ερωτηματολογίου), και στις δύο φάσεις της έρευνας, στάλθηκε ηλεκτρονικό μήνυμα υπενθύμισης προς τους συμμετέχοντες, ώστε να επιτευχθεί μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στην έρευνα, περισσότερες απαντήσεις προκειμένου να εξαχθούν αξιόπιστα αποτελέσματα.

Στην πρώτη φάση της έρευνας συγκεντρώθηκαν 67 απαντήσεις και προστέθηκαν άλλοι 26 ερωτώμενοι στη δεύτερη αποστολή του ερωτηματολογίου. Συνολικά ο μελετώμενος πληθυσμός αποτελείται από **93 εντυποανάπηρους φοιτητές**.

3.3 Κατασκευή ερευνητικού εργαλείου

Δεν έγινε επιλογή δειγμάτων γιατί ο αριθμός αυτών που θέλουμε να εξετάσουμε είναι μικρός. Συνεπώς ο πληθυσμός στόχος, είναι πληθυσμός ο οποίος παρουσιάζει θεωρητικό ενδιαφέρον, ταυτίζεται με τον πληθυσμό δηλαδή το σύνολο των ατόμων από τους οποίους επιλέγεται το δείγμα.

Η έρευνα αντιμετώπισε σφάλματα μη απόκρισης τα οποία προέκυψαν από τη διαφορά μεταξύ του συνολικού πληθυσμού των εντυποανάπηρων φοιτητών που απευθύνθηκε η έρευνα και αυτών που δεν δέχθηκαν ή δεν μπορούσαν να συμμετέχουν στην έρευνα.

Για τη διερεύνηση και καταγραφή του βαθμού προσβασιμότητας των εντυποανάπηρων φοιτητών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, δημιουργήθηκε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο με 23 σαφείς και κατανοητές ερωτήσεις το οποίο συμπληρώθηκε από τους Υπεύθυνους Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και εξειδικευμένους βιβλιοθηκονόμους σε Υπηρεσίες Προσβασιμότητας.

Για την αποτύπωση και καταγραφή του βαθμού προσβασιμότητας των εντυποανάπηρων φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια δημιουργήθηκε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο με 34 σαφείς και κατανοητές ερωτήσεις.

Για τη θέση των εντυποανάπηρων φοιτητών στο Πανεπιστήμιο, το επίπεδο αναπηρίας τους, τις επικοινωνιακές τους ανάγκες και για τη διερεύνηση πιθανών επιθυμιών και προτάσεων πραγματοποιήθηκαν δειγματοληπτικά 5 ατομικές συνεντεύξεις με εντυποανάπηρους φοιτητές από διαφορετικές σχολές και πανεπιστήμια μέσω της εφαρμογής Microsoft Teams.

Τα ερωτηματολόγια αποτελούνται από ερωτήσεις αναλογικής κλίμακας (Ratio) και κλειστού τύπου ερωτήσεις (ναι, όχι) οι οποίες επιτρέπουν την ποσοτική ανάλυση. Επιπλέον, υπάρχουν ερωτήματα κατάταξης στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει τις απαντήσεις με σειρά προτεραιότητας ξεκινώντας από την πιο σημαντική και καταλήγοντας στη λιγότερο σημαντική απάντηση. Ακόμη χρησιμοποιήθηκαν οι κλίμακες Likert με περιττό

αριθμό επιλογών 5 ή 7 (1 = Καθόλου καλό, 2 = Ελάχιστα καλό, 3 = Μέτριο, 4 = Καλό, 5 = Πολύ καλό / 1 = Καθόλου, 2 = Ελάχιστα, 3 = Πολύ λίγο, 4 = Λίγο, 5 = Αρκετά, 6 = Πολύ, 7 = Πάρα πολύ). Όστε να προκύπτει ότι υπάρχει ουδέτερο σημείο.

Η εισαγωγή και η επεξεργασία των ερωτήσεων έγινε με την εφαρμογή **Google Forms**. Πρόκειται για μία ευέλικτη εφαρμογή η οποία μου επέτρεψε να εισάγω τα ερωτήματα, να επανέρχομαι για νέες προσθήκες ερωτήσεων, επεξεργασία, τροποποίηση και διαγραφή. Επίσης η εφαρμογή Google Forms διαθέτει μια σειρά επιλογών για το σχεδιασμό και τη μορφή του ερωτηματολογίου και παρέχει τη δυνατότητα στους χρήστες να αναπτύξουν και να δημοσιεύσουν διαδικτυακές έρευνες, να συγκεντρωθούν απαντήσεις, να δημιουργήσουν στατιστικά και να εξάγουν τα αποτελέσματα σε άλλες εφαρμογές.

Οι ερωτήσεις για τη μέτρηση των παραγόντων που μελετώνται αντλήθηκαν από την προσωπική μου εμπειρία και συναναστροφή στο Τμήμα Προσβασιμότητας AMELib (ΣΕΑΒ) του Παντείου Πανεπιστημίου και από τη διεθνή βιβλιογραφία.

Στα ερωτηματολόγια που απεστάλησαν συμπεριλήφθηκαν τέσσερις τύποι ερωτήσεων:

- **Ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα** (ατομικά χαρακτηριστικά: φύλο, έτος φοίτησης, εκπαιδευτικό ίδρυμα φοίτησης κ.λπ.)
- **Ερωτήσεις πραγματικού τύπου** (factual type questions) Ερωτήσεις για δημόσιες, παρατηρήσιμες πληροφορίες (για παράδειγμα σε τι είδους βιβλιοθήκη εργάζεται ο συμμετέχων ή το μέγεθος συλλογής της βιβλιοθήκης).
- **Ερωτήσεις γνώμης** (opinion-type questions): Οι ερωτήσεις αυτού του είδους αποσπούν πληροφορίες για το τι πιστεύει ο ερωτηθείς για κάτι ή κάποιον. Εδώ δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη απάντηση, απλά καθένας εκφράζει τη γνώμη του.
- **Ερωτήσεις συμπεριφοράς** (attitude questions): Οι ερωτήσεις αυτής της κατηγορίας εστιάζουν την προσοχή του ερωτηθέντα στον εαυτό του, στην εσωτερική απάντησή του σε γεγονότα και καταστάσεις ζωής.

Η σύνταξη των ερωτηματολογίων αποδείχθηκε μία σύνθετη διαδικασία προκειμένου να συνταχθούν τα κατάλληλα ερωτήματα με σαφή και εύληπτο τρόπο ώστε να μπορούν να αποδοθούν όσο το δυνατόν πιο πιστά οι απόψεις και οι εμπειρίες των ερωτώμενων. Διανεμήθηκαν σε 24 Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες και απάντησαν 21 και συγκέντρωσα συνολικά 93 απαντήσεις από εντυποανάπηρους φοιτητές. Η διαδικασία της αποστολής για

το ερωτηματολόγιο των εντυποανάπηρων φοιτητών και για την πρόσκληση σε ατομική συνέντευξη υποστηρίχθηκε ιδιαίτερα από την Ομάδα Προσβασιμότητας AMELib (ΣΕΑΒ). Προκειμένου να πληροφορήσω τους συμμετέχοντες των ερωτηματολογίων και της συνέντευξης δημιουργήθηκαν πληροφοριακά δελτία και προσκλήσεις συμμετοχής στην έρευνα. Πιο συγκεκριμένα:

- Πληροφοριακό δελτίο προς τους Εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων
- Πληροφοριακό δελτίο προς τις Υπηρεσίες Μέριμνας και Διεύθυνση Βιβλιοθηκών & Κέντρων Πληροφόρησης
- Κάλεσμα για συνέντευξη
- Κείμενο ανάρτησης στο Facebook AMELib (ΣΕΑΒ)
- Κείμενο επαναπροώθησης του ερωτηματολογίου των εντυποανάπηρων φοιτητών στη δεύτερη φάση της έρευνας

Επιπλέον, αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και στην ιστοσελίδα της Εθνικής Ομοσπονδίας Τυφλών <https://www.eoty.gr/prosklisi-gia-symmetochi-se-erevna-meso-symplirosis-erotimatologiou-15/>

Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν ήταν προσωπικές και έγιναν διαδικτυακά σε μέρα και ώρα που συμφωνήθηκε με τους εντυποανάπηρους φοιτητές. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης αποτελούνται από τέσσερις θεματικές ενότητες: α) Ερωτήσεις Γνωριμίας β) Ερωτήσεις προσβασιμότητας στο χώρο γ) Ερωτήσεις προσβασιμότητας στη Γνώση δ) Ερωτήσεις σχετικά με την επικοινωνία με το διδακτικό, διοικητικό προσωπικό και των φοιτητών. Δύο από τις συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκε με κλειστή κάμερα και ανοιχτό ήχο. Μία από τις συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκε χωρίς να εγγραφεί κατόπιν αιτήματος του συνεντευξιζόμενου. Ωστόσο, ο συγκεκριμένος φοιτητής άνοιξε την κάμερα προκειμένου να μου δείξει γυαλιά και ηλεκτρονικό βοήθημα μεγέθυνσης γραφής.

Τόσο από μελέτη της διεθνής βιβλιογραφίας όσο και από την προσωπική μου εμπειρία διαπιστώνεται ότι τα ποσοστά συμμετοχής σε αντίστοιχες έρευνες με την παρούσα είναι χαμηλά. Για την προσέγγιση των εντυποανάπηρων φοιτητών εστάλησαν επανειλημμένα emails, συνοδευτικές επιστολές και πληροφοριακά δελτία προκειμένου να ενημερώσουν τους εντυποανάπηρους φοιτητές και τους εμπλεκόμενους στις Μονάδες Προσβασιμότητας και Υπηρεσίες Μέριμνας για τη χρησιμότητα και τα οφέλη της παρούσας έρευνας. Ο χώρος της αναπηρίας είναι ένας χώρος όπου δύσκολα μπορεί κανείς να εκμαιεύσει στοιχεία και

αυτό διότι πολλά πράγματα λειτουργούν εν κρυπτώ. Αφενός, πολλοί ΦμεΑ δεν θέλουν να αποκαλύψουν την αναπηρία τους και έτσι αποφεύγουν να συμμετάσχουν σε έρευνες τέτοιου είδους, αφετέρου, δεν φαίνεται να υπάρχει διάθεση συνεργασίας ή ενδιαφέρον συμμετοχής από την πλευρά των επίσημων φορέων και ομοσπονδιών ΑμεΑ.

Επιπλέον, η προσπάθεια μου να στείλω το ερωτηματολόγιο και να επικοινωνήσω για συνέντευξη με τους εντυποανάπηρους φοιτητές αντιμετώπισε ιδιαίτερα εμπόδια λόγω του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (GDPR). Οι βιβλιοθήκες των Ακαδημαϊκών Ιδρυμάτων δεν τηρούν αρχεία με τα στοιχεία των εντυποανάπηρων φοιτητών πέρα από μεμονωμένες περιπτώσεις που οι φοιτητές έχουν κάνει εγγραφή στην AMELib (ΣΕΑΒ). Λόγω του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) τα στοιχεία αυτά δεν κοινοποιούνται από τις Γραμματείες. Σε άλλες περιπτώσεις χρειάζεται ειδική άδεια από τη Διοίκηση και τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης των Πανεπιστημίων προκειμένου να προωθηθεί έρευνα που αφορά ΦμεΑ.

Τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και επίσημοι Κρατικοί Φορείς αρνούνται ή δυσκολεύονται να δώσουν στατιστικά και αρχεία, τα οποία παραμένουν εμπιστευτικά και καλώς κρυμμένα. Παραδείγματός χάρη τα στατιστικά για τους ΦμεΑ στα Πανεπιστήμια είναι δύσκολο να βρεθούν και όταν εντοπίζονται είναι ανακριβή. Για όλους τους παραπάνω λόγους, δεν ξαφνιάζει το γεγονός ότι οι περισσότερες έρευνες για ΦμεΑ στη διεθνή βιβλιογραφία παρουσιάζουν αποτελέσματα από περιορισμένο αριθμό συμμετεχόντων. Ενδεικτικά αναφέρω την έρευνα των Kent, M., Ellis, K., & Giles, M. (2018) που έγινε σε 11 πολιτείες που εκτείνονταν από τη Νέα Υόρκη έως την Αλάσκα με συνολικό δείγμα 35 φοιτητές.

Κεφάλαιο 4. Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίου Εντυποανάπηρων Φοιτητών

4.1 Στατιστική ανάλυση

Οι κατηγορικές μεταβλητές παρουσιάζονται ως απόλυτες (n) και σχετικές (%) συχνότητες, ενώ οι ποσοτικές μεταβλητές παρουσιάζονται ως μέση τιμή (τυπική απόκλιση) ή ως διάμεσος (εύρος). Ο έλεγχος των Kolmogorov-Smirnov και τα διαγράμματα κανονικότητας χρησιμοποιήθηκαν για τον έλεγχο της κανονικής κατανομής των ποσοτικών μεταβλητών (ο έλεγχος της κανονικότητας αποτελεί σημαντικό βήμα προκειμένου να διαπιστώσουμε ποιοι στατιστικοί έλεγχοι θα χρησιμοποιηθούν ανάμεσα στις ποσοτικές και τις λοιπές μεταβλητές).

Για τη διερεύνηση της ύπαρξης σχέσης μεταξύ μιας ποσοτικής μεταβλητής και μιας διχοτόμου μεταβλητής χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος t (student's t -test) όταν η ποσοτική μεταβλητή ακολουθούσε την κανονική κατανομή και ο έλεγχος Mann-Whitney (Mann-Whitney test) όταν η ποσοτική μεταβλητή δεν ακολουθούσε την κανονική κατανομή. Η διερεύνηση της ύπαρξης σχέσης μεταξύ μιας ποσοτικής μεταβλητής και μιας διχοτόμου μεταβλητής γίνεται γιατί θέλουμε π.χ. Να δούμε αν διαφέρει με στατιστικά σημαντικό τρόπο ο βαθμός ικανοποίησης (ποσοτική) ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες (φύλο = διχότομη).

Για τη διερεύνηση της ύπαρξης σχέσης μεταξύ μιας ποσοτικής μεταβλητής και μιας κατηγορικής μεταβλητής χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση διασποράς (analysis of variance) όταν η ποσοτική μεταβλητή ακολουθούσε την κανονική κατανομή και ο έλεγχος Kruskal-Wallis (Kruskal-Wallis test) όταν η ποσοτική μεταβλητή δεν ακολουθούσε την κανονική κατανομή. Για τη διερεύνηση της ύπαρξης σχέσης μεταξύ μιας ποσοτικής μεταβλητής και μιας διατάξιμης μεταβλητής χρησιμοποιήθηκε ο συντελεστής συσχέτισης του Spearman (Spearman's correlation coefficient).

Στην περίπτωση που >2 ανεξάρτητες μεταβλητές προέκυψαν στατιστικά σημαντικές στο επίπεδο του 0,2 ($p < 0,2$) στη διμεταβλητή ανάλυση (αν και η στατιστική σχέση στο επίπεδο του 0,20 ($p < 0,20$) δεν θεωρείται ισχυρή σχέση, προκειμένου να επιλέξουμε ποιες μεταβλητές θα εισέλθουν στο πολυμεταβλητό μοντέλο, δίνεται ανοχή στην τιμή πιθανότητας έως το 0,20 στις συσχετίσεις που έγιναν στο διμεταβλητό επίπεδο), εφαρμόστηκε πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση (multivariate linear regression) με εξαρτημένη μεταβλητή τις βαθμολογίες. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόστηκε η μέθοδος της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης με την προς τα πίσω διαγραφή των μεταβλητών (backward stepwise linear regression). Αναφορικά με την πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση, παρουσιάζονται οι συντελεστές b (coefficients' beta), τα αντίστοιχα 95% διαστήματα εμπιστοσύνης, οι τιμές p και το R^2 (Το R^2 είναι ένα σημαντικό στατιστικό μέτρο που υπολογίζεται όταν τρέχουμε μοντέλο παλινδρόμησης. Αντιπροσωπεύει το ποσοστό της διακύμανσης, σε στατιστικούς όρους, για μια εξαρτημένη μεταβλητή που μπορεί να εξηγηθεί από μια ανεξάρτητη μεταβλητή ή μεταβλητές. Εν ολίγοις, καθορίζει πόσο καλά τα δεδομένα ταιριάζουν με το μοντέλο παλινδρόμησης. Όσο πιο κοντά στο 100% τόσο καλύτερα. Σε συγχρονικές μελέτες, ποσοστά πάνω από 30% θεωρούνται αποδεκτά.

Οι εξαρτημένες μεταβλητές της μελέτης ήταν οι εξής:

1. Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου
2. Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων
3. Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης
4. Συνολική αξιολόγηση της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου

Το αμφίπλευρο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορίστηκε ίσο με 0,05 (όταν η τιμή πιθανότητας είναι μικρότερη του 0,05 υποδηλώνεται στατιστικά σημαντική στατιστική σχέση). Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το IBM SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences).

Κεφάλαιο 5. Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου Εντυποανάπηρων Φοιτητών

5.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Ο μελετώμενος πληθυσμός αποτελούνταν από **93 φοιτητές**. Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα.

Πίνακας 1: Δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα

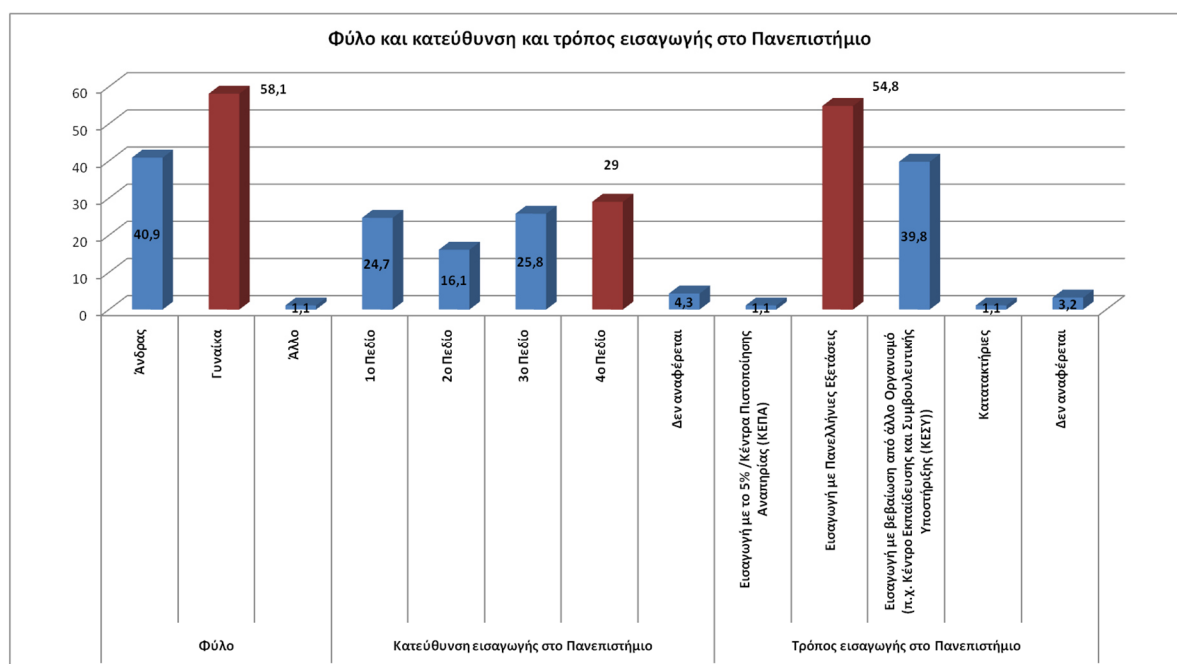
Χαρακτηριστικό	N	%
Φύλο		
Άνδρας	38	40,9
Γυναίκα	54	58,1
Άλλο	1	1,1
Από ποια κατεύθυνση εισαχθήκατε στο Πανεπιστήμιο;		
1ο Πεδίο: Ανθρωπιστικών, Νομικών & Κοινωνικών Επιστημών	23	24,7
2ο Πεδίο: Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών	15	16,1
3ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Υγείας και Ζωής	24	25,8
4ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Οικονομίας και Πληροφορικής	27	29,0
Δεν αναφέρεται	4	4,3
Η εισαγωγή σας στο Πανεπιστήμιο έχει γίνει με το ποσοστό 5% / ΚΕΠΑ για άτομα με αναπηρία ή με Πανελλήνιες Εξετάσεις;		
Εισαγωγή με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ)	1	1,1
Εισαγωγή με Πανελλήνιες Εξετάσεις	51	54,8

Εισαγωγή με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ))	37	39,8
Κατατακτήριες	1	1,1
Δεν αναφέρεται	3	3,2
Έτος φοίτησης, ανάλογα με το έτος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο		
1ο έτος	17	18,3
2ο έτος	20	21,5
3ο έτος	12	12,9
4ο έτος	17	18,3
5ο έτος	7	7,5
6ο έτος	4	4,3
7ο έτος	1	1,1
Άλλο	15	16,1
Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Φοίτησης		
Πάντειο	10	10,8
Πανεπιστήμιο Πειραιώς	10	10,8
ΤΕΙ Αθήνας/ΠΑΔΑ	47	50,5
ΑΠΘ	7	7,5
ΔΠΘ	2	2,2
ΕΚΠΑ	1	1,1
ΕΛΜΕΠΑ	3	3,2
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1	1,1
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	3	3,2
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	1	1,1
Πανεπιστήμιο Πατρών	2	2,2
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	1	1,1
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	1	1,1
Δεν αναφέρεται	4	4,3

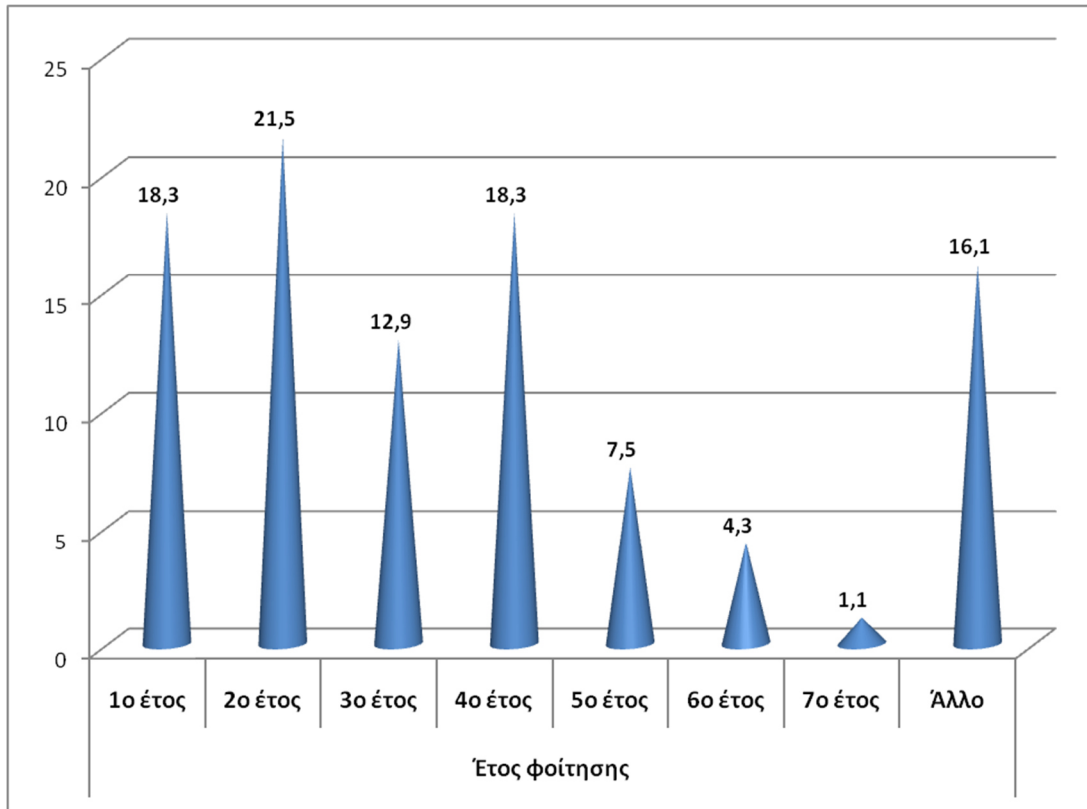
Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν γυναίκες (58,1%), το 29% είχαν εισαχθεί στο Πανεπιστήμιο μέσω του 4^{ου} πεδίου, το 25,8% μέσω του 3^{ου} πεδίου, το 24,7% μέσω του 1^{ου} πεδίου και το 16,1% μέσω του 2^{ου} πεδίου, ενώ για το 54,8% η εισαγωγή έγινε με Πανελλήνιες Εξετάσεις, για το 39,8% με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ)), για το 1,1% με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) και μέσω κατατακτηρίων εξετάσεων (Γράφημα 1).

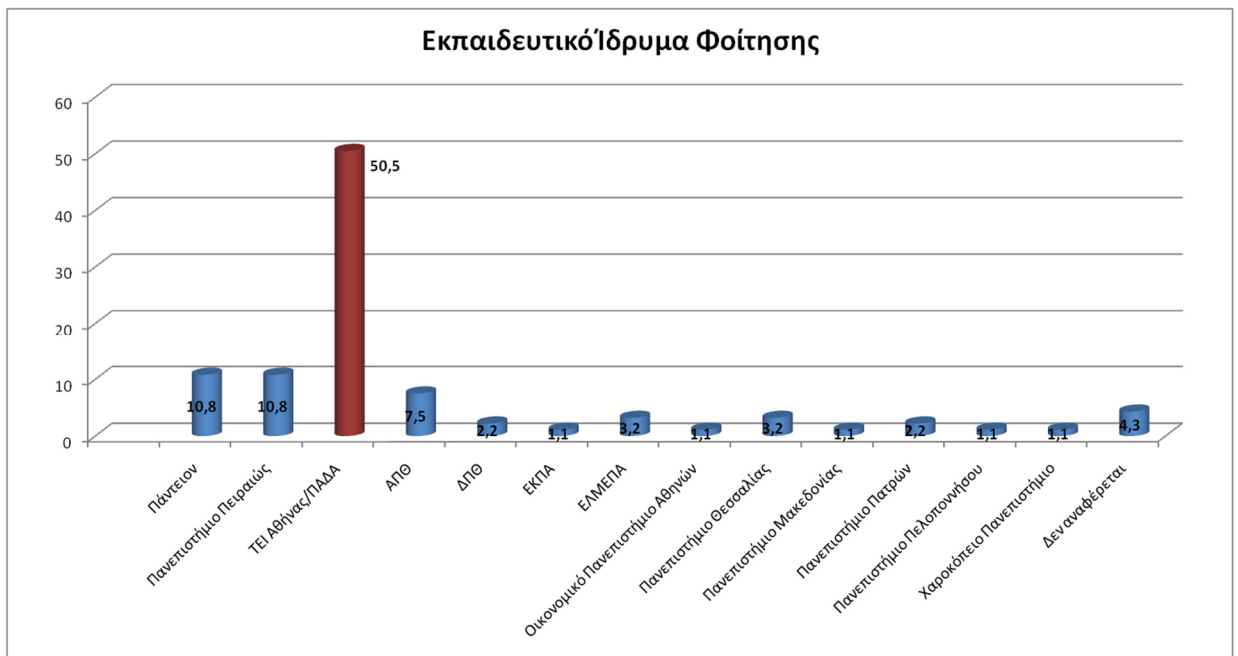

Γράφημα 1. Φύλο και κατεύθυνση και τρόπος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο

Το 71% ήταν έως το 4^ο έτος φοίτησης (Γράφημα 2) και το ½ (50,5%) φοιτούσαν στο Πα.Δ.Α. (Γράφημα 3).

Γράφημα 2. Έτος φοίτησης

Γράφημα 3. Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Φοίτησης

5.2 Χρήση τεχνολογίας

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα αναφορικά με τη χρήση της τεχνολογίας.

Πίνακας 2: Χρήση τεχνολογίας

Χαρακτηριστικό	N	%
Τι λειτουργικό σύστημα χρησιμοποιείτε;		
Android	39	41,9
IOS (Apple)	15	16,1
Windows	36	38,7
Άλλο	2	2,2
Δεν αναφέρεται	1	1,1
Ποια από τις παρακάτω συσκευές χρησιμοποιείτε περισσότερο για πρόσβαση στη πληροφόρηση (π.χ. Κινητό τηλέφωνο, tablet, laptop, desktop) ;		
Desktop/Ηλ. Υπολογιστή	13	14,0
Laptop	22	23,7
Tablet	1	1,1
Κινητό τηλέφωνο	56	60,2
Χρησιμοποιώ όλα τα λειτουργικά και πολλαπλές συσκευές	1	1,1
Ποιο από τα παρακάτω μορφότυπα σας εξυπηρετεί περισσότερο να εργάζεστε;		
Μεγαλογράμματη γραφή	12	12,9
Αρχείο Word	59	63,4
Αρχείο PDF	28	30,1
EPUB	5	5,4
DAISY BOOK	1	1,1

Ηχητικά αρχεία	17	18,3
Εκτύπωση κειμένου BRAILLE	2	2,2
Πόσο καλά γνωρίζετε τη χρήση του αναγνώστη οθόνης NVDA;		
Καθόλου	46	49,5
Ελάχιστα	13	14,0
Πολύ λίγο	11	11,8
Λίγο	8	8,6
Αρκετά	7	7,5
Πολύ	7	7,5
Πάρα πολύ	1	1,1
Γνωρίζετε κάποιο από τους παρακάτω Daisy Readers;		
Easy Reader	9	9,7
Ddreader	3	3,2
Jaws	8	8,6
AMIS	0	0,0
Άλλο	1	1,1
Δεν γνωρίζω κανένα Daisy Reader	75	80,6
Ποιο λογισμικό χρησιμοποιούσατε για την ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων (π.χ. NVDA, Easy Reader, Jaws κ.λπ) και ποια βοηθήματα χαμηλής όρασης (π.χ. Μεγεθυντικό φακό, γυαλιά με ειδικά φίλτρα) πριν την είσοδο σας στο Πανεπιστήμιο;		
Adobe reader	23	24,8
Word	1	1,1
Epub	1	1,1
Jaws	2	2,2
Μεγεθυντικό φακό	7	7,5
Nvda	2	2,2
Γυαλιά μυωπίας, ειδικά γυαλιά, γυαλιά οράσεως με	9	9,7

φίλτρα για ηλεκτρονικούς υπολογιστές, γυαλιά με ειδικούς φακούς		
Super Nova	3	3,2
Voiceover	1	1,1
Σκίαση φωτεινότητας της οθόνης	1	1,1
Επιτραπέζιο μεγεθυντή (Desktop video magnifier CCTV)	1	1,1
Λογισμικό μεγέθυνσης και αντίθεσης χρωμάτων	1	1,1
Ηχογραφημένα βιβλία	1	1,1
Σχολικά βιβλία με ειδική παραγγελία για μεγάλα γράμματα	1	1,1
Μου διαβάζανε τα βιβλία	1	1,1
Δεν διάβαζα ηλεκτρονικά βιβλία	1	1,1
Κανένα	16	17,3
Δεν αναφέρεται	30	32,3
Θα προτιμούσατε να χρησιμοποιείτε τα ίδια εργαλεία προσβασιμότητας που χρησιμοποιούσατε στο Λύκειο;		
Ναι	32	34,4
Όχι	50	53,8
Δεν αναφέρεται	11	11,8
Τα προσβάσιμα ακαδημαϊκά συγγράμματα σας παρέχονται από:		
Τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου σας	50	53,8
Από άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου	21	22,6
Από το ΚΕΑΤ	3	3,2
Από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Τυφλών	1	1,1
Από τον Φάρο	1	1,1
Από το φιλικό και οικογενειακό σας περιβάλλον	6	6,5
Από ειδικούς που έχετε πληρώσει	2	2,2
Άλλο	5	5,4

Δεν παρέχονται	1	1,1
Δεν αναφέρεται	4	4,3
Ποιο από τα παρακάτω λογισμικά χρησιμοποιείτε περισσότερο για ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων σε μορφή epub ή pdf;		
Thorium	13	14,0
Calibre	18	19,4
Adobe Digital Editions	50	53,8
Άλλο	72	77,4

Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Η πλειονότητα χρησιμοποιεί ως λειτουργικό σύστημα Android (41,9%) και Windows (38,7%) και το κινητό (59,1%) και το laptop για πρόσβαση στη πληροφόρηση (23,7%).

Τα αρχεία word (63,4%), pdf (30,1%) και τα ηχητικά αρχεία (18,3%) αποτελούν τα μορφότυπα που εξυπηρετούν περισσότερο στην εργασία, καθώς και η μεγαλογράμματη γραφή (12,9%), και λιγότερο το EPUB (5,4%), το DAISY BOOK (1,1%) και η εκτύπωση κειμένου BRAILLE (2,2 %).

Το μεγαλύτερο ποσοστό γνωρίζει καθόλου ή ελάχιστα τη χρήση του αναγνώστη οθόνης NVDA (63,5%) και το 8,6% πολύ / πάρα πολύ, ενώ το 80,6% δεν γνωρίζουν κανένα είδους Daisy Reader.

Το 24,8% χρησιμοποιούν για την ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων τον Adobe Reader, γυαλιά μυωπίας, ειδικά γυαλιά, γυαλιά οράσεως με φίλτρα για ηλεκτρονικούς υπολογιστές, γυαλιά με ειδικούς φακούς το 9,7% και μεγεθυντικό φακό το 7,5%, ενώ το 34,4% θα προτιμούσε να χρησιμοποιεί τα ίδια εργαλεία προσβασιμότητας που χρησιμοποιούσε στο Λύκειο.

Το 53,8% χρησιμοποιεί περισσότερο για ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων σε μορφή epub ή pdf τον Adobe Digital Editions, το 19,4% το Calibre και το 14% το Thorium.

Η πλειονότητα (53,8%) απάντησε ότι τα προσβάσιμα ακαδημαϊκά συγγράμματα τους παρέχονται από τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου τους και το 22,6% από άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου.

5.3 Εκπαίδευση στη χρήση της τεχνολογίας

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα αναφορικά με την εκπαίδευσή τους στη χρήση της τεχνολογίας.

Πίνακας 3: Εκπαίδευση στη χρήση της τεχνολογίας

Χαρακτηριστικό	N	%
Η βιβλιοθήκη ή άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου παρέχει προγράμματα εκπαίδευσης στη χρήση των παραπάνω λογισμικών και ψηφιακών αρχείων;		
Ναι, παρέχει	8	8,6
Όχι, δεν παρέχει	10	10,8
Δεν γνωρίζω	67	72,0
Δεν έχω παρακολουθήσει	5	5,4
Δεν αναφέρεται	3	3,2
Θα προτιμούσατε η εκπαίδευση να γίνει διαδικτυακά ή δια ζώσης;		
Διαδικτυακά	13	14,0
Δια ζώσης	31	33,3
Και με τους δύο τρόπους	47	50,5
Δεν παρέχονται προγράμματα εκπαίδευσης	1	1,1
Δεν αναφέρεται	1	1,1
Θα προτιμούσατε η εκπαίδευση να γίνεται σε group ή εξατομικευμένα;		
Σε Group	39	41,9
Εξατομικευμένα	11	11,8
Ανάλογα με το περιεχόμενο	42	45,2
Δεν αναφέρεται	1	1,1

Ποιο τρόπο εκπαίδευσης θα προτιμούσατε;		
Σε Group	20	21,5
Εξατομικευμένα	7	7,5
Δια ζώσης	39	41,9
Διαδικτυακά	23	24,7
Δεν αναφέρεται	4	4,3
Σε ποιο βαθμό θεωρείται ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική σας πορεία στο Πανεπιστήμιο, η κοινωνικοποίηση και ο βαθμός ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων σας στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.)		
1 = Καθόλου	3	3,3
2 = Ελάχιστα	2	2,2
3 = Πολύ λίγο	2	2,2
4= Λίγο	7	7,8
5= Αρκετά	20	22,2
6= Πολύ	37	41,1
7 = Πλήρως	19	21,1

Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Το 72,8% δεν γνώριζαν αν η βιβλιοθήκη ή άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου παρέχει προγράμματα εκπαίδευσης στη χρήση των παραπάνω λογισμικών και ψηφιακών αρχείων και μόνο το 8,6% απάντησαν ότι τους παρέχει.

Το 55,5% απάντησαν ότι θα προτιμούσαν η εκπαίδευση να γίνει και διαδικτυακά και δια ζώσης, το 41,9% σε group και ή εξατομικευμένα ή σε group, ανάλογα με το περιεχόμενο το (45,2%).

Το 62,2% θεωρούσαν ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική τους πορεία στο Πανεπιστήμιο, η κοινωνικοποίηση και ο βαθμός ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων τους στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.).

5.4 Χρήση πόρων και υποδομών πρόσβασης στη γνώση

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα αναφορικά με τη χρήση των πόρων και των υποδομών πρόσβασης στη γνώση.

Πίνακας 4: Χρήση πόρων και υποδομών πρόσβασης στη γνώση

Χαρακτηριστικό	N	%
Επιλέξτε το επίπεδο γλωσσομάθειας της αγγλικής γλώσσας		
Καθόλου/πολύ κακή/κακή γνώση της αγγλικής γλώσσας	8	8,6
Καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας / Lower (ECCE)/ Επίπεδο B2	36	38,7
Πολύ καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας/ Certificate in Advanced English (CAE)(Γ1/C1) - International English Language Testing System (IELTS)	4	4,3
Άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας/Proficiency (ECPE) / Επίπεδο C2	37	39,8
Δεν αναφέρεται	8	8,6
Δηλώστε τον βαθμό που μπορείτε να διαβάσετε/ακούσετε και να κατανοήσετε ξενόγλωσσα (αγγλικά) κείμενα:		
Καθόλου	8	8,9
Ελάχιστα	4	4,4
Πολύ λίγο	6	6,7
Λίγο	10	11,1
Αρκετά	17	18,9
Πολύ	28	31,1
Πάρα πολύ	17	18,9
Πόσο συχνά θα χρησιμοποιούσατε το Διεθνή Κατάλογο της Accessible Book Consortium (ABC) προκειμένου να αναζητήσετε ξενόγλωσσα ψηφιακά βιβλία ως βοηθήματα για την υποστήριξη των σπουδών σας;		
Καθόλου	36	42,4

Μία φορά το χρόνο	12	14,1
Μία φορά το εξάμηνο	14	16,5
Μία φορά το τρίμηνο	14	16,5
Μία φορά το μήνα	9	10,6
Δηλώστε σε ποια από τις παρακάτω ιστοσελίδες του Πανεπιστημίου αντιμετωπίζετε πρόβλημα.		
Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου	9	9,7
Ιστοσελίδα του Τμήματος	14	15,1
Ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης	13	14,0
Ιστοσελίδα του Eclass	12	12,9
Ιστοσελίδα της AMELib	8	8,6
Ασκήσεις εργαστηρίων	1	1,1
Services / Φοιτητολόγιο	1	1,1
Δεν ανεβαίνουν ακουστικά συγγράμματα	1	1,1
Στις περισσότερες από αυτές	2	2,0
Σε καμία δεν αντιμετωπίζω πρόβλημα	6	6,5
Δεν αναφέρεται	26	28,0
Γνωρίζετε τις υποδομές πρόσβασης στη Γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, εκτυπωτή Braille κ.λπ.) που διαθέτει το Πανεπιστήμιο για εντυποανάπηρους φοιτητές;		
Καθόλου	41	44,1
Λίγο	23	24,7
Αρκετά καλά	11	11,8
Καλά	8	8,6
Πολύ καλά	5	5,4
Στο βαθμό που γνωρίζεις τις υποδομές πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.), πόσο συχνά τις χρησιμοποιείς;		

Καθόλου / Δεν γνωρίζω την ύπαρξη υποδομών πρόσβασης	41	48,8
Ελάχιστα	14	16,7
Πολύ λίγο	9	10,7
Λίγο	10	11,9
Αρκετά	10	11,9
Πολύ	0	0,0
Πάρα πολύ	0	0,0

Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Το 38,7% είχε καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας, το 4,3% πολύ καλή, το 39,8% άριστη και το 8,6% καθόλου καλή/πολύ κακή/κακή. Το 50% μπορούσαν να διαβάσουν/ακούσουν και να κατανοήσουν ξενόγλωσσα (αγγλικά) κείμενα και το 27,1% χρησιμοποιούσαν το Διεθνή Κατάλογο της Accessible Book Consortium (ABC) προκειμένου να αναζητήσουν ξενόγλωσσα ψηφιακά βιβλία ως βοηθήματα για την υποστήριξη των σπουδών τους από μία φορά το μήνα έως μία φορά το τρίμηνο, ενώ το 42,4% καθόλου.

Το 9,7% δήλωσαν ότι αντιμετώπιζαν πρόβλημα με την ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου, το 15,1% με την ιστοσελίδα του Τμήματος τους, το 14% με την ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης, το 12,9% με την ιστοσελίδα του e-class, το 8,6% με την ιστοσελίδα της AMELib και το 6,5% δεν αντιμετώπιζαν κάποιο πρόβλημα.

Το 44,1% δεν γνώριζαν καθόλου τις υποδομές πρόσβασης στη Γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες erub, αναγνώστες DAISY, εκτυπωτή Braille κ.λπ.) που διαθέτει το Πανεπιστήμιο για εντυποανάπηρους φοιτητές, το 24,7% λίγο, το 11,8% αρκετά καλά, το 8,6% καλά και το 5,4% πολύ καλά. Εξ' αυτών που τις γνώριζαν, το 48,8% δεν τις χρησιμοποιούσε καθόλου, το 16,7% ελάχιστα, το 10,7% πολύ λίγο, το 11,9% λίγο και το 11,9% αρκετά.

5.5 Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου, το χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων, την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης και αξιολόγηση του επιπέδου προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου

Στον Πίνακα 5 παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα αναφορικά με το βαθμό ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου, το χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων, την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης και την αξιολόγηση του επιπέδου προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου.

Πίνακας 5: Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου, το χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων, την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης και αξιολόγηση του επιπέδου προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου

Χαρακτηριστικό	N	%
Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου		
Καθόλου	1	1,1
Ελάχιστα	5	5,6
Πολύ λίγο	9	10,0
Λίγο	17	18,9

Αρκετά	25	27,8
Πολύ	14	15,6
Πάρα πολύ	19	21,1
Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων		
Καθόλου	6	7,0
Ελάχιστα	4	4,7
Πολύ λίγο	10	11,6
Λίγο	16	18,6
Αρκετά	22	25,6
Πολύ	19	22,1
Πάρα πολύ	9	10,5
Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης		
Καθόλου	5	6,0
Ελάχιστα	8	9,6
Πολύ λίγο	6	7,2
Λίγο	16	19,3
Αρκετά	19	22,9
Πολύ	20	24,1
Πάρα πολύ	9	10,8
Συνολικά, με βάση την προσωπική σας εμπειρία, βαθμολογήστε το επίπεδο προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου:		
Καθόλου καλό	5	6,0
Ελάχιστα καλό	9	10,7
Μέτριο	27	32,1
Καλό	31	36,9
Πολύ καλό	12	14,3

Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Το 36,7% ήταν πολύ / πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου και το 6,7% καθόλου/ελάχιστα.

Το 32,6% ήταν πολύ / πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων και το 11,7% καθόλου/ελάχιστα.

Το 34,9% ήταν πολύ / πάρα πολύ ικανοποιημένοι από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης και το 15,6% καθόλου/ελάχιστα.

Συνολικά, το 14,3% αξιολόγησε το επίπεδο προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου ως πολύ καλό, το 36,9% ως καλό, το 32,1% ως μέτριο, το 10,7% ως ελάχιστα καλό και το 6% ως καθόλου καλό.

Κεφάλαιο 6. Συσχετίσεις

6.1. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται οι διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου.

Πίνακας 6: Διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου

Χαρακτηριστικό	Μέσος βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου (τυπική απόκλιση)	Τιμή p
Φύλο		0,012^α
Άνδρας	4,5 (1,3)	
Γυναίκα	5,3 (1,6)	
Κατεύθυνση εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο		0,940^β
1ο Πεδίο: Ανθρωπιστικών, Νομικών & Κοινωνικών Επιστημών	5,0 (1,4)	
2ο Πεδίο: Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών	4,7 (1,8)	
3ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Υγείας και Ζωής	5,0 (1,7)	

4ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Οικονομίας και Πληροφορικής	5,0 (1,4)	
Τρόπος εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο		0,230 ^α
Εισαγωγή με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) / Εισαγωγή με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ))	4,7 (1,6)	
Εισαγωγή με Πανελλήνιες Εξετάσεις	5,1 (1,5)	
Έτος φοίτησης (ανάλογα με το έτος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο)^γ	0,006	0,952
Βαθμός γνώσης της χρήση του αναγνώστη οθόνης NVDA^γ	-0,182	0,086
Βαθμός επίδρασης της κοινωνικοποίησης και του βαθμού ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.) Στην εκπαιδευτική πορεία στο Πανεπιστήμιο^γ	-0,083	0,440
Συχνότητα χρήσης του Διεθνή Καταλόγου της Accessible Book Consortium (ABC) για την αναζήτηση ξενόγλωσσων ψηφιακών βιβλίων ως βοηθήματα για την υποστήριξη των σπουδών	0,161	0,147
Βαθμός γνώσης των υποδομών πρόσβασης στη Γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, εκτυπωτή Braille κ.λπ.) που διαθέτει το Πανεπιστήμιο για εντυποανάπηρους φοιτητές^γ	-0,098	0,367
Συχνότητα χρήσης των υποδομών πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.)^γ	-0,123	0,271
Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων^γ	0,222	0,043
Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία	0,183	0,101

ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης ^γ		
Συνολική αξιολόγηση της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου ^γ	0,688	<0,001

Οι τιμές εκφράζονται ως μέση τιμή (τυπική απόκλιση) εκτός και εάν δηλώνεται διαφορετικά.

^ΑΈλεγχος t

^Β Ανάλυση διασποράς

^Γ Συντελεστής συσχέτισης του Spearman

Έπειτα από τη διμεταβλητή ανάλυση προέκυψε στατιστική σχέση στο επίπεδο του 0,20 ($p < 0,20$) μεταξύ του βαθμού ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου και 6 ανεξάρτητων μεταβλητών. Για τον λόγο αυτόν, εφαρμόστηκε πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 7.

Πίνακας 7: Πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το βαθμό ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου

	Συντελεστής b	95% διάστημα εμπιστοσύνης για τον b	Τιμή p
Φύλο	0,166	0,001 έως 0,995	0,049
Συνολική βαθμολογία αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου	0,691	0,747 έως 1,217	<0,001

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής γραμμικής παλινδρόμησης, προκύπτουν τα εξής:

- Οι γυναίκες ήταν περισσότερο ικανοποιημένες από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου σε σχέση με τους άνδρες ($p=0,049$).
- Η αύξηση της συνολικής βαθμολογίας αξιολόγηση της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου σχετίζονταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου ($p<0,001$).

Το παραπάνω υπόδειγμα ερμηνεύει το **51,6%** της μεταβλητότητας του βαθμού ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου.

6.2. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων

Στον Πίνακα 8 παρουσιάζονται οι διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων.

Πίνακας 8: Διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων

Χαρακτηριστικό	Μέσος βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων (τυπική απόκλιση)	Τιμή p
Φύλο		0,802 ^α
Άνδρας	4,7 (1,6)	
Γυναίκα	4,6 (1,7)	

Κατεύθυνση εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο		0,589 ^β
1ο Πεδίο: Ανθρωπιστικών, Νομικών & Κοινωνικών Επιστημών	5,0 (1,4)	
2ο Πεδίο: Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών	4,8 (2,0)	
3ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Υγείας και Ζωής	4,6 (1,6)	
4ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Οικονομίας και Πληροφορικής	4,3 (1,7)	
Τρόπος εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο		0,967 ^α
Εισαγωγή με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) / Εισαγωγή με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ))	4,6 (1,7)	
Εισαγωγή με Πανελλήνιες Εξετάσεις	4,6 (1,6)	
Έτος φοίτησης (ανάλογα με το έτος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο)^γ	0,151	0,166
Βαθμός γνώσης της χρήση του αναγνώστη οθόνης NVDA ^γ	0,180	0,097
Βαθμός επίδρασης της κοινωνικοποίησης και του βαθμού ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.) Στην εκπαιδευτική πορεία στο Πανεπιστήμιο ^γ	0,017	0,873
Συχνότητα χρήσης του Διεθνή Καταλόγου της Accessible Book Consortium (ABC) για την αναζήτηση ξενόγλωσσων ψηφιακών βιβλίων ως βοηθήματα για την υποστήριξη των σπουδών	-0,018	0,874
Βαθμός γνώσης των υποδομών πρόσβασης στη Γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, εκτυπωτή Braille κ.λπ.) που διαθέτει το Πανεπιστήμιο για εντυποανάπηρους φοιτητές ^γ	0,153	0,164
Συχνότητα χρήσης των υποδομών πρόσβασης στη γνώση	0,151	0,180

(βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.) ^Γ		
Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου ^Υ	0,222	0,043
Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης ^Υ	0,426	<0,001
Συνολική αξιολόγηση της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου ^Υ	0,230	0,039

Οι τιμές εκφράζονται ως μέση τιμή (τυπική απόκλιση) εκτός και εάν δηλώνεται διαφορετικά.

^Α Έλεγχος t

^Β Ανάλυση διασποράς

^Γ Συντελεστής συσχέτισης του Spearman

Έπειτα από τη διμεταβλητή ανάλυση προέκυψε στατιστική σχέση στο επίπεδο του 0,20 ($p < 0,20$) μεταξύ του βαθμού ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων και 7 ανεξάρτητων μεταβλητών. Για τον λόγο αυτόν, εφαρμόστηκε πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 9.

Πίνακας 9: Πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το βαθμό ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων

	Συντελεστής b	95% διάστημα εμπιστοσύνης για τον b	Τιμή p
Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης	0,444	0,219 έως 0,623	<0,001

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής γραμμικής παλινδρόμησης, προκύπτουν τα εξής:

- Η αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης σχετίζονταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων ($p < 0,001$).

Το παραπάνω υπόδειγμα ερμηνεύει το **18,6%** της μεταβλητότητας του βαθμού ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων.

6.3. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης

Στον Πίνακα 10 παρουσιάζονται οι διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης.

Πίνακας 10: Διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης.

Χαρακτηριστικό	Μέσος βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης (τυπική απόκλιση)	Τιμή p
Φύλο		0,669 ^α
Άνδρας	4,7 (1,6)	
Γυναίκα	4,6 (1,8)	
Κατεύθυνση εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο		0,285 ^β
1ο Πεδίο: Ανθρωπιστικών, Νομικών & Κοινωνικών Επιστημών	4,9 (1,6)	
2ο Πεδίο: Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών	4,1 (2,0)	
3ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Υγείας και Ζωής	5,1 (1,8)	
4ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Οικονομίας και Πληροφορικής	4,4 (1,4)	
Τρόπος εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο		0,060^α
Εισαγωγή με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) / Εισαγωγή με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ))	5,0 (1,7)	
Εισαγωγή με Πανελλήνιες Εξετάσεις	4,3 (1,6)	
Έτος φοίτησης (ανάλογα με το έτος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο)^γ	-0,079	0,480

Βαθμός γνώσης της χρήση του αναγνώστη οθόνης NVDA ^Υ	0,066	0,553
Βαθμός επίδρασης της κοινωνικοποίησης και του βαθμού ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.) Στην εκπαιδευτική πορεία στο Πανεπιστήμιο ^Υ	0,057	0,608
Συχνότητα χρήσης του Διεθνή Καταλόγου της Accessible Book Consortium (ABC) για την αναζήτηση ξενόγλωσσων ψηφιακών βιβλίων ως βοηθήματα για την υποστήριξη των σπουδών	0,054	0,631
Βαθμός γνώσης των υποδομών πρόσβασης στη Γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, εκτυπωτή Braille κ.λπ.) που διαθέτει το Πανεπιστήμιο για εντυποανάπηρους φοιτητές ^Υ	0,282	0,011
Συχνότητα χρήσης των υποδομών πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.) ^Γ	0,329	0,004
Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου ^Υ	0,183	0,101
Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων ^Υ	0,426	<0,001
Συνολική αξιολόγηση της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου ^Υ	0,182	0,111

Οι τιμές εκφράζονται ως μέση τιμή (τυπική απόκλιση) εκτός και εάν δηλώνεται διαφορετικά.

^Α Έλεγχος t

^Β Ανάλυση διασποράς

^Γ Συντελεστής συσχέτισης του Spearman

Έπειτα από τη διμεταβλητή ανάλυση προέκυψε στατιστική σχέση στο επίπεδο του 0,20 ($p < 0,20$) μεταξύ του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης και 6 ανεξάρτητων μεταβλητών. Για τον λόγο αυτόν, εφαρμόστηκε πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 11.

Πίνακας 11: Πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το βαθμό ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης.

	Συντελεστής b	95% διάστημα εμπιστοσύνης για τον b	Τιμή p
Συχνότητα χρήσης των υποδομών πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.)	0,276	0,078 έως 0,592	0,012
Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων	0,395	0,190 έως 0,632	<0,001

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής γραμμικής παλινδρόμησης, προκύπτουν τα εξής:

- Η αύξηση της συχνότητας χρήσης των υποδομών πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά -

---

αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.) Σχετίζονταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης ($p=0,012$).

- Η αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων σχετίζονταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης ($p<0,001$).

Το παραπάνω υπόδειγμα ερμηνεύει το **26,2%** της μεταβλητότητας του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης.

6.4. Εξαρτημένη μεταβλητή: Βαθμολογία συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου

Στον Πίνακα 6 παρουσιάζονται οι διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και τη βαθμολογία συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου.

Πίνακας 6: Διμεταβλητές συσχετίσεις ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και τη βαθμολογία συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου.

Χαρακτηριστικό	Μέση βαθμολογία συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου (τυπική απόκλιση)	Τιμή p
Φύλο		0,238 ^α
Άνδρας	3,3 (1,1)	
Γυναίκα	3,6 (1,0)	
Κατεύθυνση εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο		0,328 ^β
1ο Πεδίο: Ανθρωπιστικών, Νομικών & Κοινωνικών Επιστημών	3,4 (0,9)	
2ο Πεδίο: Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών	2,9 (1,3)	
3ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Υγείας και Ζωής	3,6 (1,2)	
4ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Οικονομίας και Πληροφορικής	3,5 (1,0)	
Τρόπος εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο		0,309 ^α
Εισαγωγή με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) / Εισαγωγή με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ))	3,3 (1,1)	

Εισαγωγή με Πανελλήνιες Εξετάσεις	3,5 (1,1)	
Έτος φοίτησης (ανάλογα με το έτος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο) ^Υ	-0,185	0,093
Βαθμός γνώσης της χρήση του αναγνώστη οθόνης NVDA ^Υ	-0,205	0,061
Βαθμός επίδρασης της κοινωνικοποίησης και του βαθμού ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.) Στην εκπαιδευτική πορεία στο Πανεπιστήμιο ^Υ	-0,134	0,226
Συχνότητα χρήσης του Διεθνή Καταλόγου της Accessible Book Consortium (ABC) για την αναζήτηση ξενόγλωσσων ψηφιακών βιβλίων ως βοηθήματα για την υποστήριξη των σπουδών	0,111	0,322
Βαθμός γνώσης των υποδομών πρόσβασης στη Γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες erub, αναγνώστες DAISY, εκτυπωτή Braille κ.λπ.) που διαθέτει το Πανεπιστήμιο για εντυποανάπηρους φοιτητές ^Υ	-0,033	0,765
Συχνότητα χρήσης των υποδομών πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες erub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.) ^Γ	-0,095	0,401
Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου ^Υ	0,688	<0,001
Βαθμός ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων ^Υ	0,230	0,039
Βαθμός ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης ^Υ	0,182	0,111

Οι τιμές εκφράζονται ως μέση τιμή (τυπική απόκλιση) εκτός και εάν δηλώνεται διαφορετικά.

---

^AΈλεγχος t

^B Ανάλυση διασποράς

^Γ Συντελεστής συσχέτισης του Spearman

Έπειτα από τη διμεταβλητή ανάλυση προέκυψε στατιστική σχέση στο επίπεδο του 0,20 ($p < 0,20$) μεταξύ της βαθμολογίας συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου και 5 ανεξάρτητων μεταβλητών. Για τον λόγο αυτόν, εφαρμόστηκε πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση, τα αποτελέσματα της οποίας παρουσιάζονται στον Πίνακα 27.

Πίνακας 27: Πολυμεταβλητή γραμμική παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή τη βαθμολογία συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου

	Συντελεστής b	95% διάστημα εμπιστοσύνης για τον b	Τιμή p
Έτος φοίτησης	-0,143	-0,170 έως -0,035	0,003
Βαθμός ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου	0,703	0,388 έως 0,610	<0,001

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πολυμεταβλητής γραμμικής παλινδρόμησης, προκύπτουν τα εξής:

- Η αύξηση του έτους φοίτησης σχετίζονταν με μείωση της βαθμολογίας συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου ($p=0,003$).
- Η αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου σχετίζονταν με αύξηση της

βαθμολογίας συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου ($p < 0,001$).

Το παραπάνω υπόδειγμα ερμηνεύει το **54,8%** της μεταβλητότητας της βαθμολογίας συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου.

Κεφάλαιο 7. Συνεντεύξεις

Οι συνεντεύξεις είναι δομημένες σε τέσσερις θεματικές ενότητες και είναι συνολικά πέντε.

1. Ερωτήσεις Γνωριμίας
2. Ερωτήσεις Προσβασιμότητας στο χώρο του Πανεπιστημίου
3. Ερωτήσεις Προσβασιμότητας στη Γνώση
4. Ερωτήσεις Επικοινωνίας

7.1 Ερωτήσεις γνωριμίας

Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις είναι από φοιτητές προπτυχιακού κύκλου, τελιόφοιτοι με προσανατολισμό μεταπτυχιακού και διδακτορικού φοιτητή με διαρκή παρουσία έντεκα χρόνων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Η εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο των τεσσάρων από τους πέντε έγινε με το ποσοστό 5% Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) για άτομα με αναπηρία. Ο τρίτος συμμετέχων στην έρευνα πέρασε με Πανελλήνιες Εξετάσεις στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανολόγων της Πάτρας. Έως και το δεύτερο έτος είχε πλήρη όραση στο ένα μάτι και ελάχιστη στο άλλο. Στο τρίτο έτος έχασε τελείως την όραση από το ένα μάτι και το άλλο είχε όραση λιγότερη από το 1/20. «Βλέπω μέσα από μια τρυπούλα» ανέφερε χαρακτηριστικά.

Η γενική αίσθηση από την εμπειρία στο χώρο του Πανεπιστημίου είναι θετική και διαχρονικά βελτιούμενη.

Όσο τα Πανεπιστήμια επενδύουν σε ανθρώπους και μέσα προκειμένου να υποστηρίξουν τους εντυποανάπηρους φοιτητές, το περιβάλλον γίνεται για αυτούς ολοένα και πιο λειτουργικό, ολοένα και πιο φιλικό. **Κανείς δεν δηλώνει περιθωριοποιημένος.**

7.2 Ερωτήσεις προσβασιμότητας στο χώρο του πανεπιστημίου

Οι δυσκολίες δεν λείπουν τόσο σε ζητήματα προσέγγισης στο χώρο του Πανεπιστημίου όσο και σε ζητήματα περιήγησης εντός του χώρου. Η έλλειψη πρόνοιας ειδικά στα παλιά κτίρια, με έλλειψη ανελκυστήρων με σκάλες δυσπρόσιτες, με ελλιπή φωτισμό, δημιουργεί προβλήματα πρόσβασης στους εντυποανάπηρους φοιτητές. Όπως είπε ένας φοιτητής αναφερόμενος στο παλιό κτίριο της σχολής του «*ένας ολικά τυφλός είναι αδύνατον να μετακινηθεί*». Οι πιο προσβάσιμοι και φιλικόι χώροι είναι των Βιβλιοθηκών. Οι ομάδες προσβασιμότητας καθώς και οι οδηγοί τυφλών όπου υπάρχουν εξυπηρετούν τα μέγιστα.

7.3 Ερωτήσεις προσβασιμότητας στη γνώση

Η βασική διάσταση στην γενικότερη διαδικασία περνάει μέσα από τους διδάσκοντες, τα συγγράμματα και τις σημειώσεις. Οι εντυποανάπηροι φοιτητές έχουν ειδικές ανάγκες προκειμένου να ανταπεξέλθουν με επιτυχία στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η εκ των προτέρων παροχή σημειώσεων και διαλέξεων βοηθάει πολύ, όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν. Αναφέρθηκε επίσης ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο να είχαν τη δυνατότητα να ηχογραφούν το μάθημα. Οι συνεντευξιαζόμενοι δήλωσαν ότι διαβάζουν με μεγεθυντή οθόνης, word, power point, pdf, ειδικά γυαλιά που μεγεθύνουν 16 φορές + και άλλα μέσα. Δήλωσαν επίσης, ότι κάνουν διαδικτυακά μαθήματα και χρησιμοποιούν το διαδίκτυο γενικότερα για αναζήτηση γνώσεων και πληροφοριών.

Κοινός τόπος των συνεντευξιαζόμενων φοιτητών είναι η διαπίστωση ότι υπάρχει βελτίωση της προσβασιμότητας στη γνώση καθώς υπάρχει πλέον φοιτητική μέριμνα με Μονάδες Προσβασιμότητας (AMELib - ΣΕΑΒ), που ενημερώνει, δημιουργεί προσβάσιμα συγγράμματα και σημειώσεις.

Αναφέρθηκε επίσης, ότι η άδεια από τους διδάσκοντες καθηγητές για ηχογράφηση δεν είναι αυτονόητη και δεδομένη, ωστόσο οι περισσότεροι την παρέχουν. Η προσβασιμότητα δεν είναι κάτι αυτονόητο και αντιλαμβανόμενο από όλους τους εμπλεκόμενους με τον ίδιο τρόπο. Η αυτοσυνηγορία, οι θετικές πρωτοβουλίες εκ μέρους των εντυποανάπηρων φοιτητών είναι ενέργειες που συχνά δίνουν λύσεις.

Αν δούμε διαχρονικά την προσβασιμότητα των εντυποανάπηρων φοιτητών στη γνώση αποτελεί κοινό τόπο η διαπίστωση ότι έχουν συντελεστεί άλματα. Επενδύθηκαν πόροι, ώστε να συγκροτηθούν δομές φοιτητικής μέριμνας με μονάδες προσβασιμότητας «*παίρνω τα βιβλία μου από την AMELib*» ανέφερε ένας φοιτητής. Ενώ ένας απόφοιτος προηγούμενων ετών σε ηλεκτρονική επικοινωνία δήλωσε: «*Καλό σας απόγευμα Μου είναι δύσκολο να απαντήσω στο ερωτηματολόγιο γιατί έχουν περάσει πολλά χρόνια που σπούδαζα νομική στη Θεσσαλονίκη. Συνεπώς δεν μπορώ να κρίνω την υφιστάμενη κατάσταση του ΑΠΘ. Την εποχή εκείνη δεν υπήρχε καμία προσβασιμότητα ούτε σε βιβλία ούτε στην μετακίνηση προς και από το Πανεπιστήμιο. Σήμερα, τα πράγματα έχουν βελτιωθεί και η βιβλιοθήκη της AMELib βοηθά πολύ τους φοιτητές με αναπηρία να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των σπουδών τους*».

7.4 Ερωτήσεις επικοινωνίας

Η επικοινωνία είναι η διάσταση που περισσότερο ή λιγότερο διαπερνά και αγγίζει κάθε πλευρά της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Είναι αυτή που συμβάλλει στην έμπνευση, στο αίσθημα αισιοδοξίας, στην πεποίθηση ότι θα τα καταφέρω.

Η επικοινωνία σχετίζεται άμεσα με την προσβασιμότητα. Αφορά την κατανόηση των αναγκών των εντυποανάπηρων φοιτητών όσο και την κατανόηση από μέρους των εντυποανάπηρων φοιτητών των δομών, του τρόπου λειτουργίας του Πανεπιστημίου, των καθηγητών, της βιβλιοθήκης, των διοικητικών υπηρεσιών και την πολύτιμη κοινωνικοποίηση στο περιβάλλον των συμφοιτητών.

Αρνητικά χαρακτηριστικά συμπεριφοράς είναι ο οίκτος, η υποτίμηση, η αγένεια ενώ λειτουργούν θετικά το χιούμορ, ο αυτοσαρκασμός, η ευγένεια, η καλή διάθεση, η υπομονή, η διακριτικότητα. Προϋπόθεση για μια καλή επικοινωνία είναι να έχει αποδεχθεί κάποιος την αναπηρία του, καθώς και η επίγνωση σε θέματα αναπηρίας από τους σχετιζόμενους ανθρώπους. Καθώς το διαδίκτυο αποτελεί βασικό παράγοντα προσβασιμότητας ένας φοιτητής ανέφερε ότι οι ιστοσελίδες έχουν φτιαχτεί σαν να μην τις επισκέπτονται εντυποανάπηροι φοιτητές. «*Μπορεί να κάνω έως και τον πενταπλάσιο χρόνο να προηγηθώ από έναν βλέποντα.*»

Φοιτητής συμμετέχων στην έρευνα διηγείται πως χρειάστηκε χρόνο και προσπάθεια να ενημερώσει και να πείσει καθηγητές και συμφοιτητές που μέχρι πρότινος τους καλημέριζε ότι τώρα δεν τους βλέπει και δεν τους αναγνωρίζει για να πει μια καλημέρα. Η πληθώρα των ιδιαιτεροτήτων των εντυποανάπηρων φοιτητών καθιστά αδύνατον να συμπεριληφθούν με ένα θεσμικό τρόπο οι καλές πρακτικές που θα εξομαλύνουν τα εμπόδια στην πρόσβαση της γνώσης. Είναι χρήσιμο η Μονάδα Προσβασιμότητας (AMELib- ΣΕΑΒ) να παροτρύνει και να παρέχει τις κατάλληλες οδηγίες στους εντυποανάπηρους φοιτητές να αυτοσυνηγορούν ως απάντηση στην πολυμορφία των εξατομικευμένων αναγκών.

Κεφάλαιο 8. Στατιστική Ανάλυση Ερωτηματολογίου Βιβλιοθηκών

Οι κατηγορικές μεταβλητές παρουσιάζονται ως απόλυτες (n) και σχετικές (%) συχνότητες, ενώ οι ποσοτικές μεταβλητές παρουσιάζονται ως μέση τιμή (τυπική απόκλιση) ή ως διάμεσος (εύρος). Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το IBM SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences).

Κεφάλαιο 9. Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου Βιβλιοθηκών

9.1. Στοιχεία βιβλιοθηκών

Ο μελετώμενος πληθυσμός αποτελούνταν από **21 άτομα** από τις βιβλιοθήκες Εκπαιδευτικών ιδρυμάτων/Πανεπιστημίων στη χώρα.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά των εκπροσωπούμενων βιβλιοθηκών.

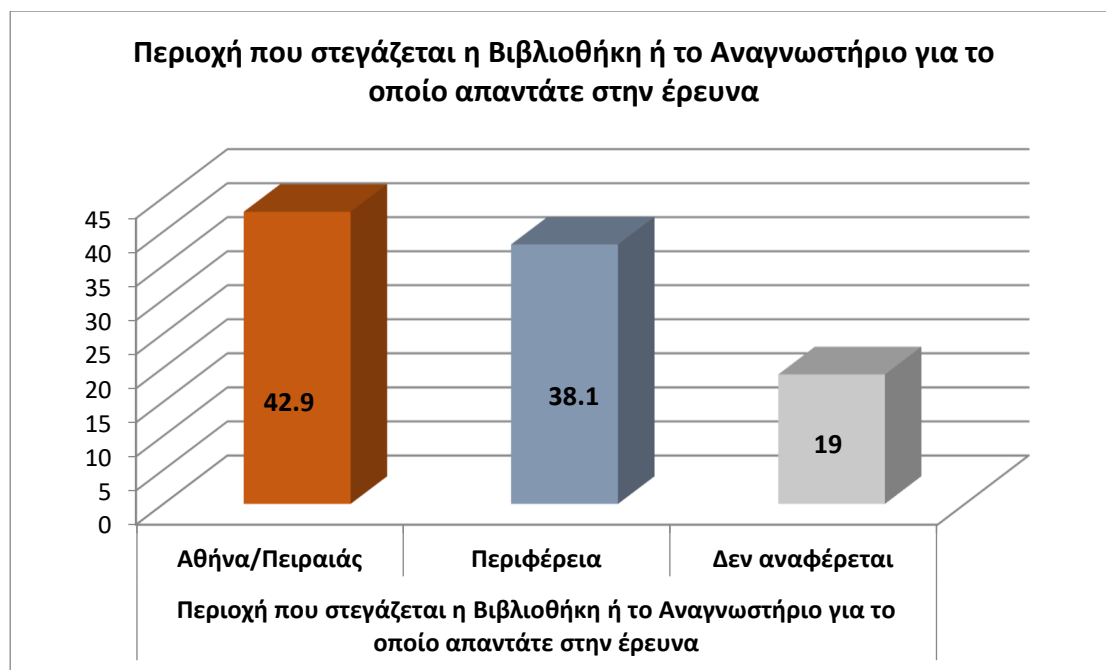
Πίνακας 1: Στοιχεία βιβλιοθηκών

Χαρακτηριστικό	N	%
Εκπαιδευτικό Ίδρυμα στο οποίο ανήκει η Βιβλιοθήκη σας		
Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (Α.Σ.Κ.Τ.)	1	4,8
Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ)	1	4,8
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.)	1	4,8
Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)	1	4,8
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.)	1	4,8
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1	4,8
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	1	4,8
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑ. Δ.Α.)	2	9,5
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	1	4,8
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	4	19,0
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	1	4,8
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	1	4,8
Πανεπιστήμιο Πατρών	1	4,8
Πανεπιστήμιο Πειραιώς	1	4,8
Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών	1	4,8
Πολυτεχνείο Κρήτης	1	4,8
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	1	4,8

Περιοχή που στεγάζεται η Βιβλιοθήκη ή το Αναγνωστήριο για το οποίο απαντάτε στην έρευνα		
Αθήνα/Πειραιάς	9	42,9
Περιφέρεια	8	38,1
Δεν αναφέρεται	4	19,0
Ιδιότητα/θέση στη βιβλιοθήκη		
Διευθυντής/τρια - Προϊστάμενος/η	7	33,3
Υπηρεσίες Πληροφόρησης	3	14,3
Επεξεργασία συλλογών (καταλογογράφηση, ταξινόμηση, ευρετηρίαση κ.α.)	3	14,3
Βιβλιοθηκονόμος	2	9,5
Υπηρεσίες δανεισμού / διαδανεισμού	1	9,5
Υπηρεσίες χρηστών (εκπαίδευση κ.α.)	2	9,5
AMELib	1	4,8
Μονάδα Προσβασιμότητας	1	4,8
Φοιτητές ERASMUS	1	4,8
Πολλαπλά καθήκοντα	1	4,8
Δεν αναφέρεται	1	4,8

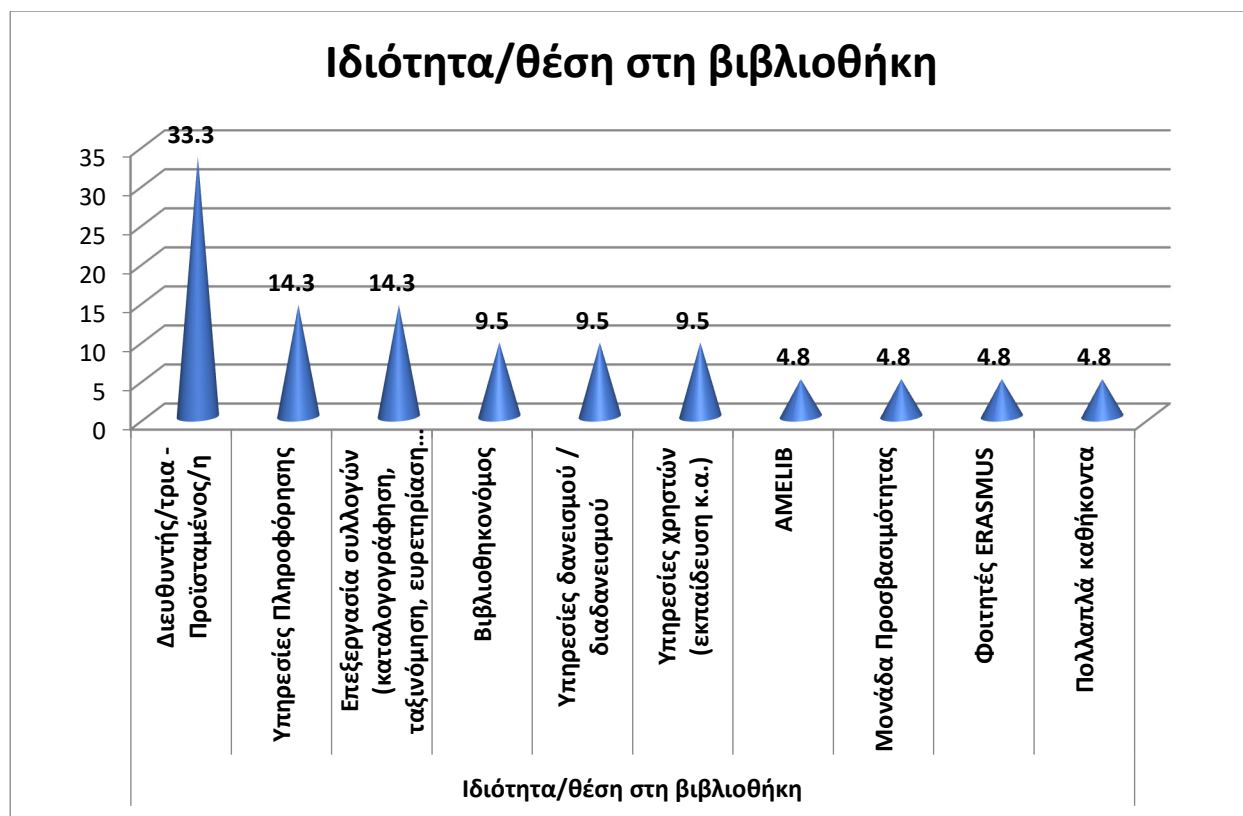
Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Το 42,9% των συμμετεχόντων στην έρευνα προέρχονταν από βιβλιοθήκες Εκπαιδευτικών ιδρυμάτων/Πανεπιστημίων της Αθήνας/Πειραιά και το 38,1% από βιβλιοθήκες της Περιφέρειας (Γράφημα 1).

Γράφημα 1. Περιοχή που στεγάζεται η Βιβλιοθήκη ή το Αναγνωστήριο για το οποίο απαντάτε στην έρευνα

Το 33,3% ήταν Διευθυντές/τριες - Προϊστάμενοι/ες, το 14,3% ασχολούνταν με τις υπηρεσίες Πληροφόρησης, το 14,3% ασχολούνταν με την επεξεργασία συλλογών (καταλογογράφηση, ταξινόμηση, ευρετηρίαση κ.α.) , το 9,5% ήταν βιβλιοθηκονόμοι, το 9,5% ασχολούνταν με τις υπηρεσίες δανεισμού / διαδανεισμού, το 9,5% ήταν βιβλιοθηκονόμοι, το 9,5% ασχολούνταν με τις υπηρεσίες χρηστών (εκπαίδευση κ.α.) Και το 4,8% ασχολούνταν με την AMELib ή τη Μονάδα Προσβασιμότητας ή τους Φοιτητές ERASMUS ή είχαν πολλαπλά καθήκοντα (Γράφημα 2).

Γράφημα 2. Ιδιότητα/θέση στη βιβλιοθήκη

9.2. Πόροι και υποδομές για εντυποανάπηρους φοιτητές

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά των βιβλιοθηκών στη μελέτη αναφορικά με τους πόρους και τις υποδομές τους για εντυποανάπηρους φοιτητές.

Πίνακας 2: Πόροι και υποδομές για εντυποανάπηρους φοιτητές

Χαρακτηριστικό	N	%
Υπάρχουν χώροι στάθμευσης οχημάτων και κατάλληλη υποδομή που να διευκολύνουν την πρόσβαση εντυποανάπηρων φοιτητών στο χώρο της βιβλιοθήκης;		
Ναι, υπάρχουν	17	81,0
Όχι, δεν υπάρχουν	4	19,0
Υπάρχει στη Βιβλιοθήκη σας γραπτή πολιτική που να περιγράφει τις ειδικές υπηρεσίες που παρέχονται στα ΑμεΑ;		
Ναι, υπάρχει	15	71,4
Όχι, δεν υπάρχει	5	23,8
Δεν γνωρίζω	1	4,8
Υπάρχουν εντυποανάπηροι φοιτητές στο Πανεπιστήμιό σας;		
Ναι, υπάρχουν	19	90,5
Όχι, δεν υπάρχουν	1	4,8
Δεν υπάρχει ενημέρωση	1	4,8
Ενημερώνονται οι εντυποανάπηροι φοιτητές για την υπηρεσία AMELib του ΣΕΑΒ;		
Ναι, ενημερώνονται	17	81,0
Όχι, δεν υπάρχει ενημέρωση	3	14,3
Δεν αναφέρεται	1	4,8
Πόσοι εντυποανάπηροι φοιτητές συσχετίζονται με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου σας, με οποιοδήποτε τρόπο; (ψηφιακά ή με φυσική παρουσία)		

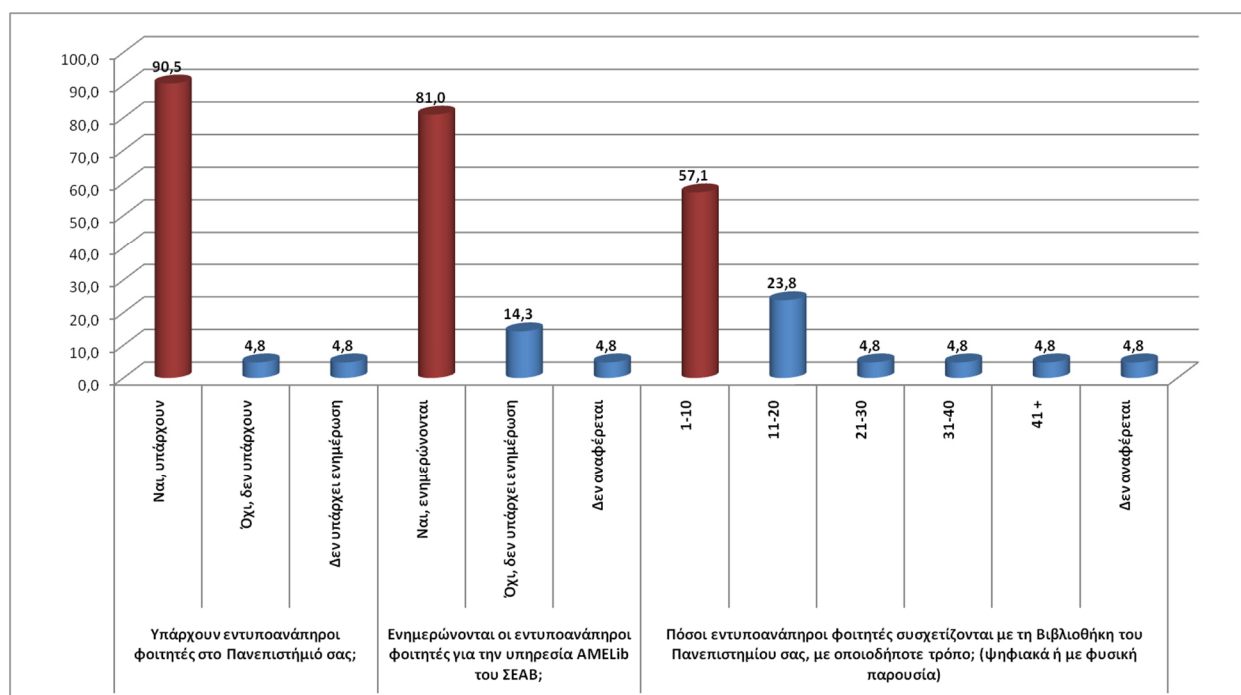
1-10	12	57,1
11-20	5	23,8
21-30	1	4,8
31-40	1	4,8
41 +	1	4,8
Δεν αναφέρεται	1	4,8
Υπάρχουν στη Βιβλιοθήκη σας οι κατάλληλες υποδομές που διευκολύνουν την πρόσβαση των εντυποανάπηρων φοιτητών στους διάφορους χώρους (γκισέ δανεισμού, βιβλιοστάσια, συλλογές, αναγνωστήρια, χώρους Η/Υ, φωτοτυπικά μηχανήματα, ανελκυστήρες, έξοδοι κινδύνου, τουαλέτες κτλ.)		
Εν μέρει	5	23,8
Ναι, υπάρχουν	13	61,9
Όχι, δεν υπάρχουν	3	14,3
Υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών στη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας / λογισμικά πρόσβασης και εκμάθησης;		
Ναι, με αποκλειστική αρμοδιότητα	7	33,3
Ναι, με μη αποκλειστική αρμοδιότητα	6	28,6
Όχι, δεν υπάρχει	8	38,1
Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παραπάνω υποδομές, χρήζουν βελτίωσης-επέκτασης;		
Καθόλου	0	0,0
Πολύ λίγο	1	5,0
Λίγο	5	25,0
Πολύ	4	20,0
Πάρα πολύ	10	50,0
Ποια από τα παρακάτω μηχανήματα ειδικού εξοπλισμού / λογισμικού υπάρχουν διαθέσιμα στους		

χώρους βιβλιοθηκών και αναγνωστηρίων και έχουν σε αυτά πρόσβαση οι εντυποανάπηροι φοιτητές; (Μία ή/και περισσότερες απαντήσεις)		
Σαρωτές	11	52,4
Αναγνώστες οθόνης (π.χ. NVDA, DDAReader)	11	52,4
Laptop/Netbooks με αναγνώστες οθόνης και ακουστικά	7	33,3
Συσκευή οθόνης Braille	7	33,3
Εκτυπωτή Braille	10	47,6
Πληκτρολόγιο μεγάλων πλήκτρων BigKeys	7	33,3
Ποντίκι Μοχλός	9	42,9
Ακουστικά Ηλεκτρονικού Υπολογιστή	10	47,6
Συγγράμματα σε ποικίλες προσβάσιμες ψηφιακές μορφές (ακουστικά βιβλία, DAISY)	9	42,9
Δεν υπάρχει κάτι από τα παραπάνω	5	23,8
Δεν αναφέρεται	2	9,5
Τι ποσοστό ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τον Εύδοξο σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Pdf) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης;		
0%	12	57,1
25%	5	23,8
50%	2	9,5
Δεν αναφέρεται	2	9,5
Τι ποσοστό ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τους εκδότες σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Pdf, epub) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης;		
0%	12	57,1
25%	5	23,8
50%	1	4,8

Δεν αναφέρεται	3	14,3
Υπάρχει πλάνο ανάπτυξης των υλικών υποδομών ως παράγοντας υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα;		
Ναι, υπάρχει	16	76,2
Δεν γνωρίζω	5	23,8

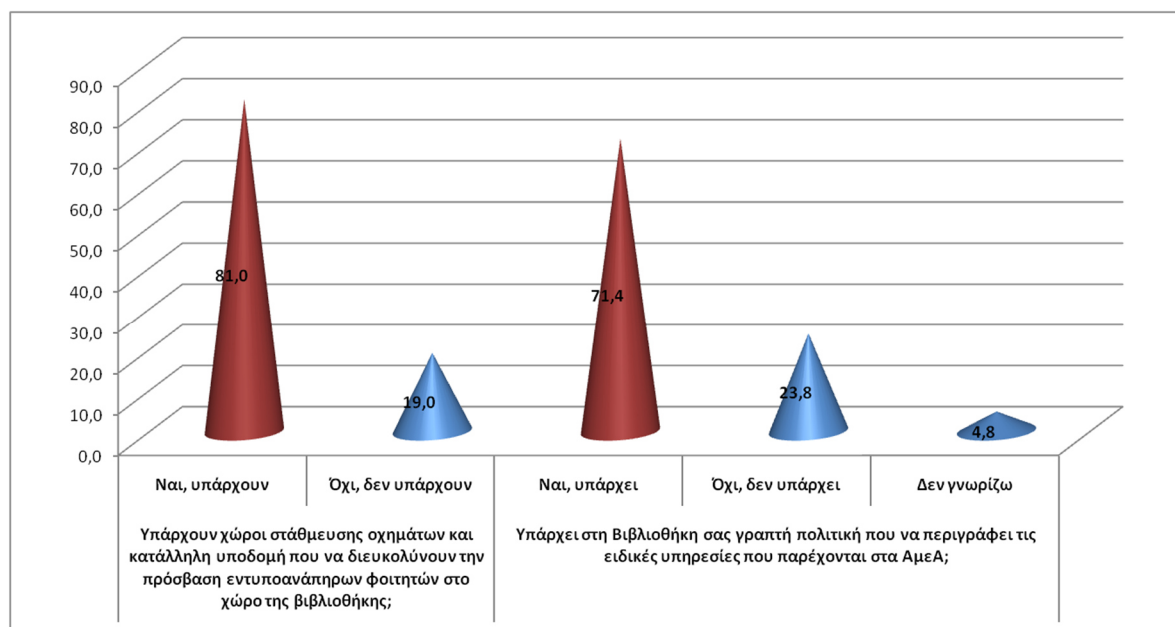
Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Στο 90,5% των Πανεπιστημίων υπήρχαν εντυποανάπηροι φοιτητές, εκ των οποίων το 57,1% συσχετιζόταν με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου σας, με οποιοδήποτε τρόπο; (ψηφιακά ή με φυσική παρουσία). Το 81% ήταν ενημερωμένοι για την υπηρεσία AMELib του ΣΕΑΒ (Γράφημα 3).

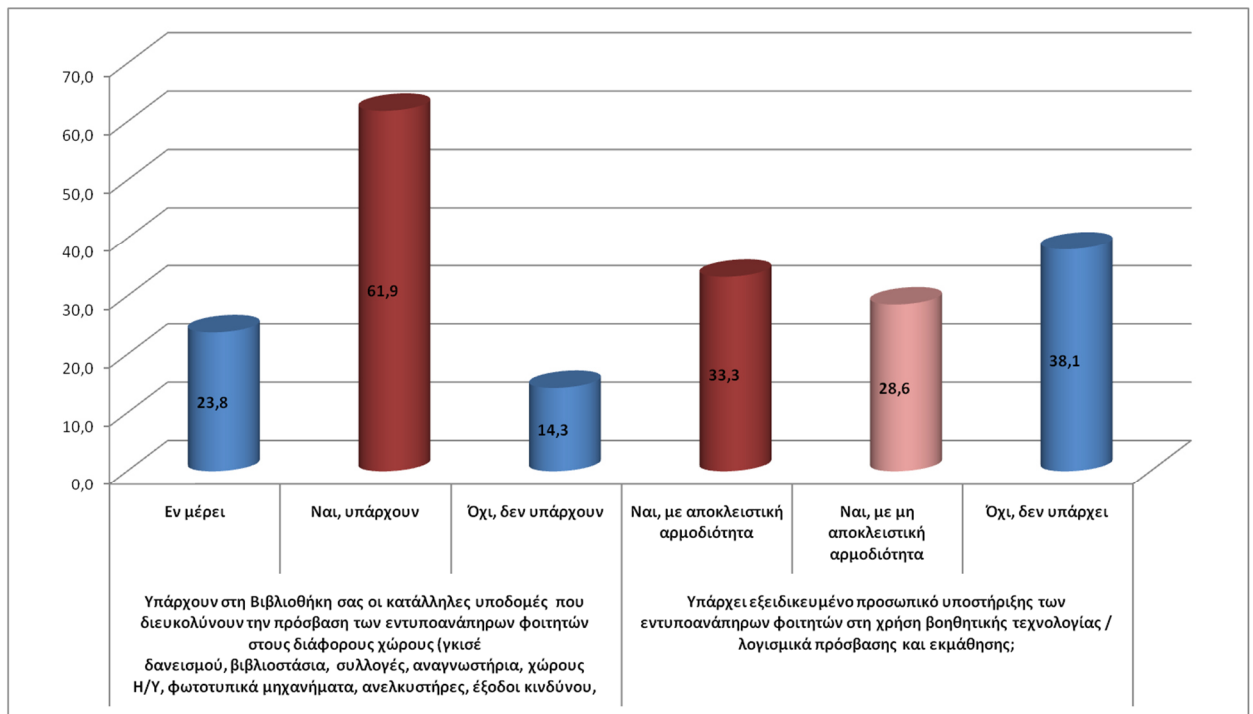
Γράφημα 3

Για το 81% των βιβλιοθηκών υπάρχουν χώροι στάθμευσης οχημάτων και κατάλληλη υποδομή που να διευκολύνουν την πρόσβαση των εντυποανάπηρων φοιτητών στο χώρο της βιβλιοθήκης και για το 71,4% υπάρχει στη Βιβλιοθήκη σας γραπτή πολιτική που να περιγράφει τις ειδικές υπηρεσίες που παρέχονται στα ΑμεΑ (Γράφημα 4).

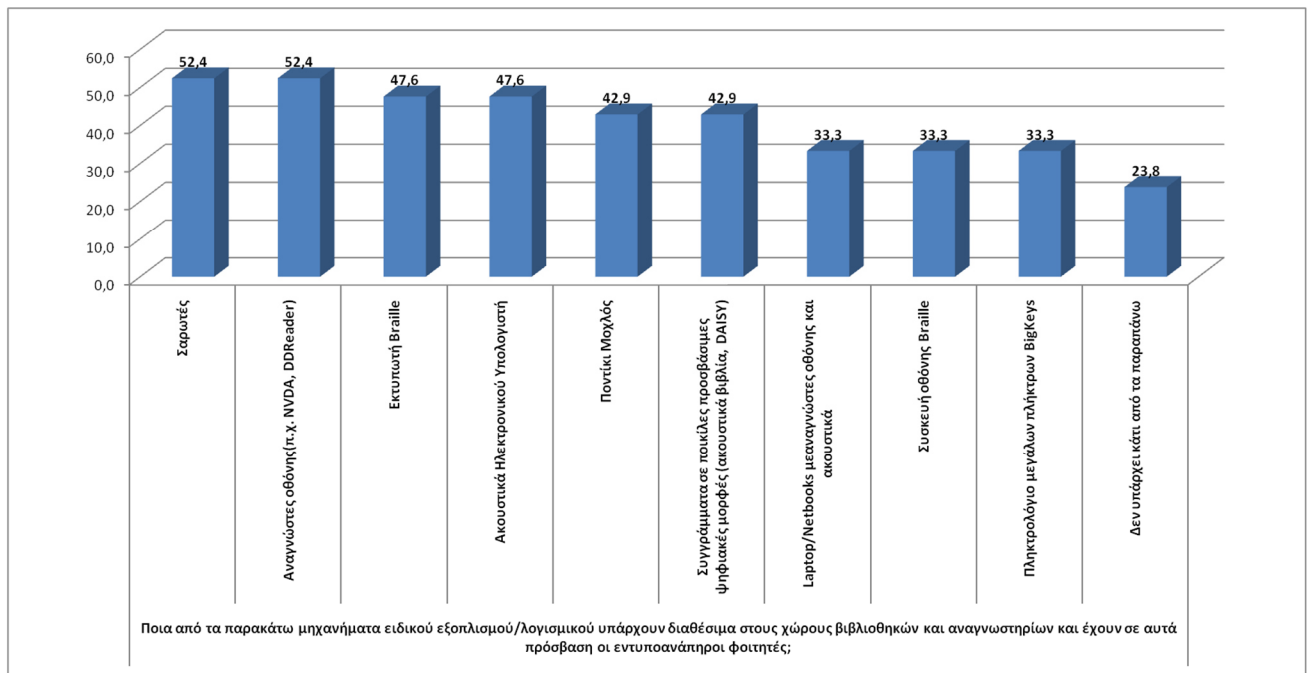
Γράφημα 4

Στο 61,9% των βιβλιοθηκών υπήρχαν οι κατάλληλες υποδομές που διευκολύνουν την πρόσβαση των εντυποανάπηρων φοιτητών στους διάφορους χώρους (γκισέ δανεισμού, βιβλιοστάσια, συλλογές, αναγνωστήρια, χώρους Η/Υ, φωτοτυπικά μηχανήματα, ανελκυστήρες, έξοδοι κινδύνου, τουαλέτες κτλ.) Και στο 33,3% υπήρχε εξειδικευμένο προσωπικό υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών στη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας / λογισμικά πρόσβασης και εκμάθησης με αποκλειστική αρμοδιότητα, στο 28,6% με μη αποκλειστική αρμοδιότητα και στο 38,1% δεν υπήρχε (Γράφημα 5).

Γράφημα 5

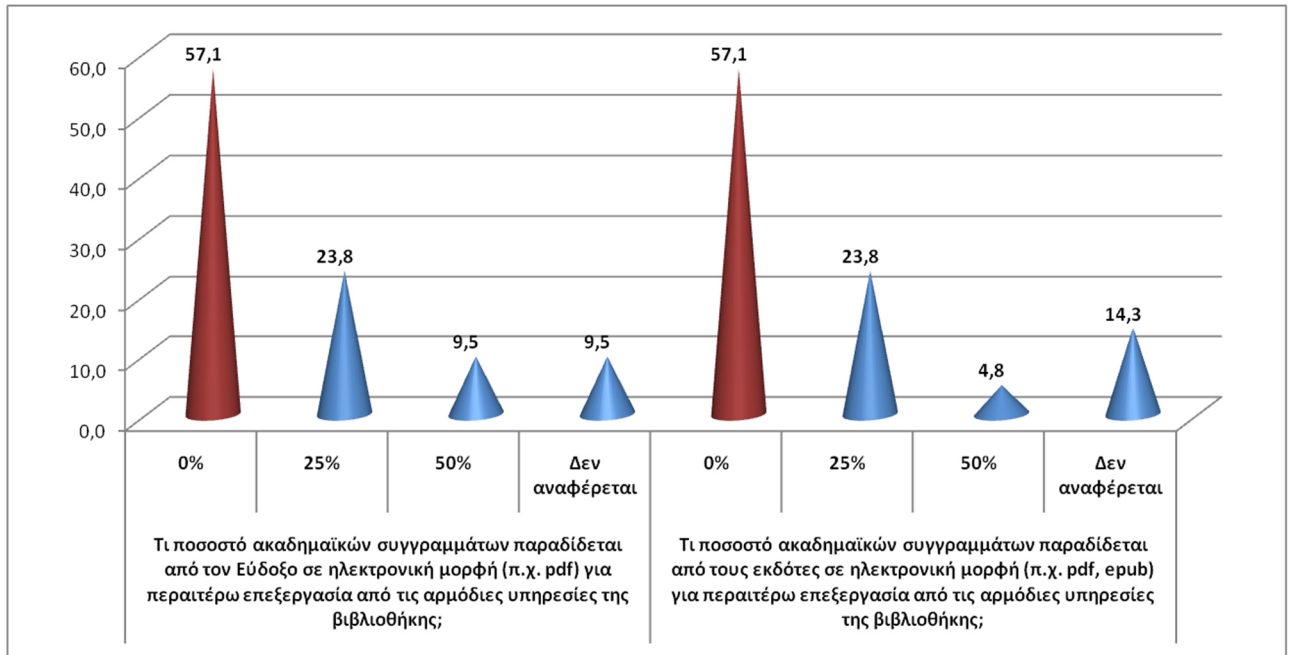
Αναφορικά με τη διαθεσιμότητα μηχανημάτων ειδικού εξοπλισμού / λογισμικού στους χώρους των βιβλιοθηκών και των αναγνώστριων και την προσβασιμότητα που έχουν οι εντυποανάπηροι φοιτητές σε αυτά, στο 52,4% υπήρχαν σαρωτές και Αναγνώστες οθόνης (π.χ. NVDA, DDAReader), στο 33,3% Laptop/Netbooks με αναγνώστες οθόνης και ακουστικά και συσκευή οθόνης Braille, στο 47,6% εκτυπωτής Braille, στο 33,3% πληκτρολόγιο μεγάλων πλήκτρων BigKeys, στο 42,9% ποντίκι μοχλός, στο 47,6% ακουστικά ηλεκτρονικού υπολογιστή, στο 42,9% συγγράμματα σε ποικίλες προσβάσιμες ψηφιακές μορφές (ακουστικά βιβλία, DAISY) και στο 23,8% δεν υπάρχει τίποτα από τα παραπάνω (Γράφημα 6).

Γράφημα 6

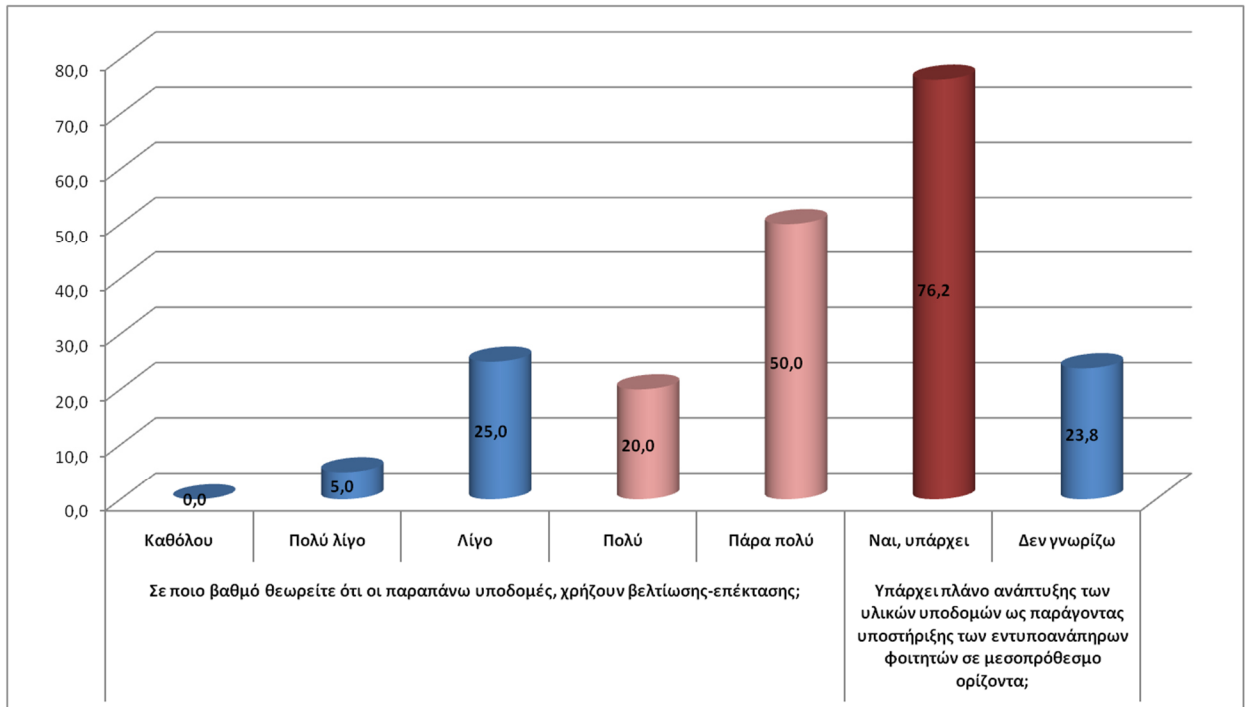
Για το 23,% των βιβλιοθηκών το 25% των ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τον Εύδοξο σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Pdf) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, για το 9,5% το 50% και για το 57,1% καθόλου.

Για το 23,% των βιβλιοθηκών το 25% των ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τους εκδότες σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Pdf, epub) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, για το 4,8% των βιβλιοθηκών το 50% των ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τους εκδότες σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Pdf, epub) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης και για το 57,1% των βιβλιοθηκών 0% ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τον Εύδοξο σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. pdf) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης (Γράφημα 7).

Γράφημα 7

Το 70% θεωρούσαν ότι οι παραπάνω υποδομές χρήζουν βελτίωσης-επέκτασης και το 76,2% ανέφεραν ότι υπάρχει πλάνο ανάπτυξης των υλικών υποδομών ως παράγοντας υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα (Γράφημα 8).

Γράφημα 8

9.3. Εκπαίδευση προσωπικού βιβλιοθηκών και εντυποανάπηρων φοιτητών

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης του προσωπικού των βιβλιοθηκών και των εντυποανάπηρων φοιτητών.

Πίνακας 3: Εκπαίδευση προσωπικού βιβλιοθηκών και εντυποανάπηρων φοιτητών

Χαρακτηριστικό	N	%
Έχει λάβει το προσωπικό της Βιβλιοθήκης ειδική κατάρτιση για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ;		
Ναι, έχει λάβει	10	47,6
Όχι, δεν έχει λάβει	10	47,6
Δεν γνωρίζω	1	4,8
Με ποιον ή ποιους από τους παρακάτω τρόπους έχει λάβει το προσωπικό κατάρτιση για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ;		
Μεταπτυχιακό με θέμα ΑμεΑ	1	4,8
Σεμινάρια Επιμόρφωσης	8	38,1
Άλλο	2	9,5
Δεν έχει λάβει κατάρτιση	9	42,9
Δεν αναφέρεται	1	4,8
Διοργανώνει η Βιβλιοθήκη ή άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου σας εκπαιδευτικά προγράμματα για εντυποανάπηρους φοιτητές για τη χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης; (π.χ. Σεμινάρια στη χρήση λογισμικών και ψηφιακών αρχείων, διαλέξεις κ.λ.π.)		
Ναι, διοργανώνει	10	47,6
Όχι, δεν διοργανώνει	9	42,9
Δεν γνωρίζω	2	9,5

Διοργανώνει το Πανεπιστήμιο σας ειδικές ξεναγήσεις προσανατολισμού για εντυποανάπηρους φοιτητές;		
Ναι, διοργανώνει	7	33,3
Όχι, δεν διοργανώνει	9	42,9
Δεν γνωρίζω	5	23,8
Υπάρχει πλάνο επιμόρφωσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού ως παράγοντας υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα;		
Ναι, υπάρχει	10	47,6
Όχι, δεν υπάρχει	5	23,8
Δεν γνωρίζω	6	28,6
Γίνονται σεμινάρια που να αφορούν την Κατανόηση των Επικοινωνιακών Αναγκών των εντυποανάπηρων φοιτητών;		
Ναι, γίνονται	5	23,8
Όχι, δεν γίνονται	13	61,9
Δεν γνωρίζω	3	14,3

Οι τιμές εκφράζονται ως απόλυτη συχνότητα N και σχετική συχνότητα (%).

Το 47,6% των βιβλιοθηκών, το προσωπικό του έχει λάβει ειδική κατάρτιση για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ, είτε μέσω μεταπτυχιακού με θέμα τα ΑμεΑ (4,8%) είτε μέσω σεμιναρίων επιμόρφωσης είτε μέσω άλλου τρόπου και στο 23,8% γίνονται σεμινάρια που αφορούν την Κατανόηση των Επικοινωνιακών Αναγκών των εντυποανάπηρων φοιτητών.

Σχετικά με την εκπαίδευση των εντυποανάπηρων φοιτητών στη χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης; (π.χ. Σεμινάρια στη χρήση λογισμικών και ψηφιακών αρχείων, διαλέξεις κ.λπ.), το 47,6% διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα, ενώ το 33,3% διοργανώνουν ειδικές ξεναγήσεις προσανατολισμού.

Κεφάλαιο 10. Συμπεράσματα

10.1 Συμπεράσματα της έρευνας για τους Εντυποανάπηρους φοιτητές των Ελληνικών Πανεπιστημίων

Σκοπός αυτής της έρευνας είναι να αναδείξει το επίπεδο υποδομών που αφορούν την προσβασιμότητα εντυποανάπηρων φοιτητών και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Να μελετήσει τα συλ και τις τεχνικές επικοινωνίας που προτιμούν τα άτομα με οπτική αναπηρία σε ένα περιβάλλον Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Η εστίαση είναι στην κατανόηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς στο πλαίσιο αναφοράς των φοιτητών με αναπηρία.

Η υποστήριξη των φοιτητών με οπτικές αναπηρίες μπορεί να είναι ευθύνη συγκεκριμένων δομών και ανθρώπων, ωστόσο, είναι σημαντικό να γίνεται σε ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό υπόθεση όλων.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν γυναίκες (58,1%), το 29% είχαν εισαχθεί στο Πανεπιστήμιο μέσω του 4^{ου} πεδίου, το 25,8% μέσω του 3^{ου} πεδίου, το 24,7% μέσω του 1^{ου} πεδίου και το 16,1% μέσω του 2^{ου} πεδίου, ενώ για το 54,8% η εισαγωγή έγινε με Πανελλήνιες Εξετάσεις, για το 39,8% με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ)), για το 1,1% με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ) και μέσω κατατακτηρίων εξετάσεων.

Οι υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου είναι σε ένα σχετικά καλό επίπεδο αφού από Πολύ έως Πάρα πολύ ικανοποιημένοι δηλώνουν το 36,7% των εντυποανάπηρων φοιτητών ενώ από Καθόλου έως Ελάχιστα ικανοποιημένοι δηλώνουν το 6,7%. Παρόλο αυτά, μέσα από την έρευνα παρουσιάζονται δυσκολίες σχετικά με την μετακίνηση τους εντός παλαιών κτιρίων. Από μαρτυρίες των συμμετεχόντων στην έρευνα - τόσο από τις συνεντεύξεις όσο και από τις απαντήσεις τους σε σχετικό ερώτημα²² - οι δυσκολίες εντοπίζονται σε παλαιά κτίρια, σε έλλειψη ανελκυστήρων, σε ακατάλληλο

---

²² Βλέπε ερώτηση 32 Ερωτηματολόγιο Εντυποανάπηρων φοιτητών

φωτισμό, σε έλλειψη οδηγών τυφλών, έλλειψη πλακιδίων καθοδήγησης στους εσωτερικούς χώρους κ.ά.

Τα προσβάσιμα ακαδημαϊκά συγγράμματα προέρχονται κατά κύριο λόγο από τις Βιβλιοθήκες (AMELib - ΣΕΑΒ) στη συνέχεια από άλλες υπηρεσίες των Πανεπιστημίων. Οι συσκευές που χρησιμοποιούν περισσότερο για πρόσβαση στη πληροφόρηση είναι το κινητό τηλέφωνο με 60,2% και το Laptop με 23,7%. Ωστόσο, γίνεται παράλληλη χρήση ηλεκτρονικών συσκευών γενικότερα. Τα δημοφιλέστερα μορφότυπα χρήσης είναι προσβάσιμα ψηφιακά αρχεία Word με 63,4% και Pdf με 30,1%. Εκφράζεται επίσης ενδιαφέρον για προσβάσιμα αρχεία Power Point και ηχητικά αρχεία σημειώσεων και ακαδημαϊκών διαλέξεων. Το λογισμικό που χρησιμοποιούν περισσότερο για ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων σε μορφή epub ή pdf είναι το Adobe Digital Editions με 53,8%.

Στο ερώτημα εάν η βιβλιοθήκη ή άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου παρέχει προγράμματα εκπαίδευσης στη χρήση λογισμικών και ψηφιακών αρχείων ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των εντυποανάπηρων φοιτητών της τάξης του 72,8% δηλώνει ότι δεν γνωρίζουν την ύπαρξή τους. Με βάση των δεδομένων της παρούσας έρευνας εκτιμώ ότι λόγω του GDPR δεν μπορούμε να πάρουμε ένα τυχαίο δείγμα όπως θα ήθελα, καθώς επίσης και το γεγονός ότι αρκετοί εντυποανάπηροι φοιτητές δεν εμφανίζονται ως τέτοιοι δηλαδή ως φοιτητές με προβλήματα όρασης, συνεπώς, οι Πανεπιστημιακές Δομές (Γραμματείες, Βιβλιοθήκες – Κέντρα Πληροφόρησης κ.λπ.) Δεν πληροφορούνται και δεν αντιλαμβάνονται την ύπαρξή τους. Κατ' ακολουθίαν δεν μπορούν να τους απευθυνθούν και να τους ενημερώσουν για τις υπηρεσίες και τα προγράμματα υποστήριξης και εκπαίδευσης.

Το 84,4% θεωρεί ότι από Αρκετά έως Πλήρως επηρεάζει την εκπαιδευτική τους πορεία στο Πανεπιστήμιο, η κοινωνικοποίηση και ο βαθμός ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων τους στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.).

Σχετικά με τον βαθμό ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου ικανοποιημένοι από Αρκετά έως Πάρα πολύ είναι το 64,5% ενώ μη ικανοποιημένοι από Καθόλου έως Πολύ λίγο είναι το 16,7%. Σε ότι αφορά τον βαθμό ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων όσο

και για τον βαθμό ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης έχει θετικό πρόσημο καθώς το ποσοστό ικανοποίησης είναι περίπου διπλάσιο από το ποσοστό δυσαρέσκειας.

Συσχετίζοντας τα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου προκύπτει ότι οι γυναίκες ήταν περισσότερο ικανοποιημένες σε σχέση με τους άνδρες. Η αύξηση της συνολικής βαθμολογίας αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου σχετιζόταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου.

Η συσχέτιση ανάμεσα στα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων συγγραμμάτων δείχνει ότι η αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης σχετιζόταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων.

Συσχετίζοντας τα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και το βαθμό ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης προκύπτουν τα εξής:

- Η αύξηση της συχνότητας χρήσης των υποδομών πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. Μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.) Σχετιζόταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης.
- Η αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων σχετιζόταν με αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης.

Συσχετίζοντας τα δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά και τη βαθμολογία συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου προκύπτει ότι η αύξηση του έτους φοίτησης σχετίζεται με μείωση της βαθμολογίας συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου.

Η αύξηση του βαθμού ικανοποίησης από τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου σχετίζεται με αύξηση της βαθμολογίας συνολικής αξιολόγησης της προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου.

10.2 Συμπεράσματα της έρευνας για τις Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες

Η ύπαρξη Εντυποανάπηρων φοιτητών σε ποσοστό 90,5% των απαντήσεων από τις Βιβλιοθήκες δηλώνει ότι έχουμε ένα φαινόμενο καθολικό και όχι μεμονωμένο. Πόσο μάλλον εάν δίπλα στους εντυποανάπηρους φοιτητές προσθέσουμε και φοιτητές με άλλες αναπηρίες. Με δεδομένο ότι η ισότιμη πρόσβαση και αντιμετώπιση αποτελεί κοινή αντίληψη στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, οφείλουν να γίνονται όλες οι απαραίτητες συνέργειες ώστε να προκύπτει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Ένα πολύ θετικό παράδειγμα είναι η υπηρεσία AMELib (ΣΕΑΒ) για την οποία ενημερώνεται το 85% των Εντυποανάπηρων φοιτητών και λαμβάνει επαγγελματικές υπηρεσίες οι οποίες μάλιστα είναι σε μία φάση δυναμικής εξέλιξης και βελτίωσης. Τόσο σε θέματα υποδομών όσο και σε θέματα υποστήριξης από εξειδικευμένο προσωπικό υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης όπως προκύπτει από το 60%-70% των απαντήσεων στην έρευνα.²³

Έντεκα στις 19 Βιβλιοθήκες που απάντησαν στην έρευνα δηλώνουν ότι διαθέτουν ειδικό εξοπλισμό/λογισμικά στους χώρους των βιβλιοθηκών και αναγνωστηρίων για τους εντυποανάπηρους φοιτητές.

Οι Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες κατά 57,1% σε σχετικό ερώτημα απάντησαν ότι το ποσοστό των συγγραμμάτων που παραδίδεται από τον Εύδοξο σε ηλεκτρονική μορφή είναι 0%

---

²³ Βλέπε ερωτήσεις 10, 11 και 12 στο Ερωτηματολόγιο Βιβλιοθηκών.

(κανένα σύγγραμμα) και το 23,8% από αυτές ότι τους παραδίδεται μόλις το 25% των ακαδημαϊκών συγγραμμάτων²⁴. Το ελάχιστο αυτό ποσοστό συγγραμμάτων που παραδίδεται σε ηλεκτρονική μορφή αποτελεί σημαντική τροχοπέδη στην εύρυθμη και αριθμητικά ικανή παραγωγή προσβάσιμων ακαδημαϊκών συγγραμμάτων, ώστε να τα λαμβάνουν οι εντυποανάπηροι φοιτητές έγκαιρα.

Μια ανάλογη εικόνα υπάρχει και με το ποσοστό ακαδημαϊκών συγγραμμάτων που παραδίδεται από τους εκδότες²⁵. Το 57,1% των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών απάντησαν ότι δεν παραδίδεται κανένα σύγγραμμα (0%) σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Pdf, epub) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης, ενώ το 23,8% των βιβλιοθηκών απάντησαν ότι παραδίδεται το 25% των συγγραμμάτων. Οι εκδότες αδυνατούν να ανταποκριθούν σε μια συμβατική υποχρέωση να παρέχουν στους αρμόδιους φορείς AMELib (ΣΕΑΒ) σε ψηφιακή μορφή τα αρχεία των ακαδημαϊκών συγγραμμάτων.

Είναι σημαντικό ότι το 76,2% δηλώνει ότι υπάρχει πλάνο ανάπτυξης των υλικών υποδομών ως παράγοντας υποστήριξης των Εντυποανάπηρων φοιτητών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα²⁶ και το 47,6% δηλώνει ότι υπάρχει πλάνο επιμόρφωσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού²⁷.

Κλείνοντας, η κατανόηση των επικοινωνιακών αναγκών των εντυποανάπηρων φοιτητών είναι κρίσιμης σημασίας για το επίπεδο ενσυναίσθησης, δημιουργικής επαφής και θετικών αποτελεσμάτων, όπως προκύπτει από σχετικό ερώτημα στο οποίο το 84,4% απαντά ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική τους πορεία στο Πανεπιστήμιο, η κοινωνικοποίηση και ο βαθμός ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων τους στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.).

---

²⁴ Βλέπε ερώτηση 16 στο Ερωτηματολόγιο Βιβλιοθηκών.

²⁵ Βλέπε ερώτηση 17 στο Ερωτηματολόγιο Βιβλιοθηκών.

²⁶ Βλέπε ερώτηση 20 στο Ερωτηματολόγιο Βιβλιοθηκών.

²⁷ Βλέπε ερώτηση 21 στο Ερωτηματολόγιο Βιβλιοθηκών.

Ένα στα τέσσερα Πανεπιστήμια υλοποιούν σεμινάρια με θέμα την κατανόηση των επικοινωνιακών αναγκών²⁸ και θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναν οδηγό καλής πρακτικής και για τα άλλα Πανεπιστήμια.

---

²⁸ Βλέπε ερώτηση 22 στο Ερωτηματολόγιο Βιβλιοθηκών.

Κεφάλαιο 11. Συζήτηση / Μελλοντικές επεκτάσεις

Οι υπηρεσίες των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών για τους εντυποανάπηρους φοιτητές μεταβάλλεται δυναμικά διότι κάθε νέο αίτημα κάθε νέου χρήστη με οπτική αναπηρία στο Πανεπιστήμιο δημιουργεί μια νέα πρόκληση και δυναμική σε αυτό.

Η παρούσα έρευνα μπορεί να επισημαίνει αδυναμίες και να διαμορφώνει αιτήματα με στόχο την ισότιμη πρόσβαση στην γνώση των εντυποανάπηρων φοιτητών, ωστόσο, δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας ότι τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει άλματα προόδου σε όλους τους τομείς, καθώς παρέχονται σημαντικοί πόροι (χρηματοδότηση, υποστηρικτική τεχνολογία, εκπαίδευση κ.ά.) Για μια ισότιμη πρόσβαση.

Παλιότερα κάθε Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη έθετε τους δικούς της κανόνες, το δικό της τρόπο προσέγγισης και εξυπηρέτησης των χρηστών της με οπτική αναπηρία και το δικό της εξοπλισμό, ανάλογα με τον προϋπολογισμό και τη φιλοσοφία της. Το αποτέλεσμα ήταν να γίνονται μεμονωμένες προσπάθειες, χωρίς να υπάρχει συντονισμός και συνεργασία.

Σήμερα έχει εδραιωθεί σε μεγάλο βαθμό μια κοινή βάση μέσω του δικτύου της AMELib (ΣΕΑΒ) όπου κάθε Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη βοηθάει η μία την άλλη, αλληλοενημερώνεται για το τι κάνει κάθε βιβλιοθήκη έτσι ώστε να μην επαναλαμβάνονται οι ίδιες προσπάθειες ή να διπλαράγεται το ίδιο υλικό μετατροπής ακαδημαϊκών συγγραμμάτων διατηρώντας τα ποσοστά ικανοποίησης των χρηστών υψηλά.

Η δυσκολία να εντοπίσεις και να επικοινωνήσεις με τους εντυποανάπηρους φοιτητές όσο και η απροθυμία θεσμικών παραγόντων να συνεργαστούν προκειμένου να παραχθεί ένα ερευνητικό αποτέλεσμα ταυτόχρονα με τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) συμβάλει στους περιορισμούς και τις αντιξοότητες που αντιμετώπισε η παρούσα έρευνα. Το θέμα των προσωπικών δεδομένων είναι χρήσιμο να λειτουργεί σε μία ισορροπία ανάμεσα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων και στην όσο είναι δυνατόν, χωρίς εμπόδια αποτύπωση της πραγματικότητας (πόσοι έχουν αναπηρία, τι είδους αναπηρία έχουν κ.λπ.).

Με οδηγό την απρόσκοπτη μετακίνηση των εντυποανάπηρων φοιτητών στο χώρο, η πρόσβαση τους στα συγγράμματα, τη διδασκαλία και τη γνώση, το επίπεδο επικοινωνίας και κοινωνικοποίησης των φοιτητών αυτών περνά μέσα από την γνώση και την κατανόηση των προβλημάτων τους. Εάν δεν γνωρίζουμε τον αριθμό των ατόμων με αναπηρία, το είδος της αναπηρίας, τι αναπηρία έχουμε να αντιμετωπίσουμε και τι εμπόδια αυτή ορθώνει στους εντυποανάπηρους φοιτητές δεν θα μπορέσουμε να κάνουμε τόσο μια συνολική πολιτική αντιμετώπιση όσο και μια εξατομικευμένη προσέγγιση.

Τα θετικά αποτελέσματα θα προκύπτουν από την εξοικείωση – αποδοχή της αναπηρίας από μέρος των εντυποανάπηρων φοιτητών και παράλληλα από τον βαθμό ενσυναίσθησης και θέλησης για εξατομικευμένη προσέγγιση και υποστήριξη από τη μεριά της Πανεπιστημιακής Κοινότητας. Όσο πιο ουσιαστική και πιο ολοκληρωμένη είναι αυτή η προσέγγιση από τη μεριά των ανθρώπων του πανεπιστημιακού χώρου τόσο πιο εύκολο θα γίνεται στους εντυποανάπηρους φοιτητές να αποδεχθούν την αναπηρία τους και να την εξωτερικεύσουν, να χειραφετηθούν. Ανάχωμα σε μια πλήρη αναγνώριση του αριθμού και των επιπέδων αναπηρίας αποτελούν και οι διαστάσεις της Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων.

Τέλος, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, για να εφαρμοστούν στην πράξη για τη βελτίωση διαδικασιών, ποιότητας υπηρεσιών και αποδοτικότητας των εργαζομένων και των οργανισμών θα πρέπει να περιλαμβάνουν ένα μοντέλο συμπερίληψης και κατανόησης των επικοινωνιακών αναγκών των εντυποανάπηρων φοιτητών. Για παράδειγμα σεμινάρια και πλάνο επιμόρφωσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού ως παράγοντας υποστήριξης για την εξυπηρέτηση των ΦμεΑ, βελτίωση σηματοδότησης και υποδομών για πρόσβαση εντός του Πανεπιστημιακού χώρου.

Σημαντική συνεισφορά της παρούσας εργασίας για περαιτέρω έρευνα από άλλους φοιτητές ή οργανισμούς είναι η συμπεριληπτική εκπαίδευση ώστε το Πανεπιστήμιο να μπορεί να μεριμνήσει και να παρέχει ευκαιρίες μάθησης σε όλους ανεξαιρέτως τους φοιτητές, καθώς και η ενίσχυση των Πανεπιστημίων και η εστίαση στο επίπεδο ενσυναίσθησης και δημιουργικής επαφής με ΦμεΑ.

Σε ένα κοινωνικό περιβάλλον όπου η αποξένωση, η αδιαφορία, ο ατομισμός έχουν δυνατό βήμα, η εκπαίδευση ευαισθητοποίησης για την αναπηρία στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και στην κοινωνία θα μπορούσε σε ένα βαθμό να δημιουργήσει ένα καταλληλότερο περιβάλλον τόσο για τους εντυποανάπηρους φοιτητές όσο και για τις ανθρώπινες σχέσεις γενικότερα.

Κεφάλαιο 12. Παραρτήματα

Στα παρακάτω παραρτήματα περιλαμβάνονται τα ερωτηματολόγια που εστάλησαν: α) στους εντυποανάπηρους φοιτητές, β) στους Υπεύθυνους Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Βιβλιοθηκονόμους – Στελέχη Υπηρεσιών Μονάδων Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

Επιπλέον, περιλαμβάνονται: οι Ερωτήσεις των Συνεντεύξεων, τα Πληροφοριακά δελτία: α) προς τη Διεύθυνση Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών & Κέντρων Πληροφόρησης, τις Υπηρεσίες Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας β) προς τους Εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων, γ) το Κείμενο Υπενθύμισης, δ) το Κείμενο Επαναπροώθησης του ερωτηματολογίου των εντυποανάπηρων φοιτητών, στους Υπεύθυνους Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, στις Γραμματείες και στις Υπηρεσίες Μονάδων Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας των Πανεπιστημίων, στη δεύτερη φάση της έρευνας.

Στη συνέχεια παραθέτονται το Κείμενο Ανάρτησης στο Facebook AMELib (ΣΕΑΒ), το Κείμενο - Κάλεσμα σε Συνέντευξη, καθώς οι Απαντήσεις στις ερωτήσεις γνώμης τόσο των εντυποανάπηρων φοιτητών όσο και των υπεύθυνων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.

Παράρτημα 1

12.1 Ερωτηματολόγιο εντυποανάπηρων φοιτητών

Ερωτηματολόγιο αποτύπωσης και καταγραφής του βαθμού προσβασιμότητας των εντυποανάπηρων φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια

Αγαπητοί φοιτητές,

Θα θέλαμε να σας προσκαλέσουμε να συμμετάσχετε στην παρούσα έρευνα, η οποία υλοποιείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία" του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. [Αριθμός Έγκρισης της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πα.Δ.Α: 46002].

Πρόκειται για έρευνα που με τη βοήθεια σας θα αποκομίσει χρήσιμα συμπεράσματα για την εκπαιδευτική σας σταδιοδρομία. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει, να καταγράψει και να αποτιμήσει βάση της εμπειρίας σας, τα εκπαιδευτικά δεδομένα ώστε να υπάρξει δυνατότητα να επιλεγούν οι κατάλληλες δράσεις που θα αναβαθμίσουν την εκπαιδευτική σας διαδικασία.

Η έρευνα διαρκεί περίπου δέκα (10) λεπτά και η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Ωστόσο, μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια.

Η έρευνα αυτή είναι ανώνυμη και δεν δύναται να ταυτοποιηθεί ο ερωτώμενος ούτε μέσω των απαντήσεών του, ούτε με κάποιον άλλον τρόπο, καθώς δεν συλλέγεται ούτε η διεύθυνση του ηλεκτρονικού σας ταχυδρομείου, ούτε η διεύθυνση IP των συμμετεχόντων.

Τα συλλεχθέντα δεδομένα θα διατηρηθούν για πέντε (5) χρόνια, μέχρι και τις 31/12/2027. Ανώνυμα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν για τη συγγραφή της διατριβής και λοιπών επιστημονικών δημοσιεύσεων.

Αν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις για την έρευνα, μπορείτε να επικοινωνήσετε με την ερευνητική ομάδα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: mislam206682015@uniwa.gr.

Για οποιαδήποτε καταγγελία σχετικά με τη διεξαγωγή της έρευνας μπορείτε να απευθυνθείτε στην Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ethics@uniwa.gr).

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμη συμβολή σας στην έρευνά μας.

Η φοιτήτρια, Αναστασία Πλατσούκα (email: mislam206682015@uniwa.gr)

Ο επιβλέπων καθηγητής, Σαράντος Κασιδάκης (email: sarantos@uniwa.gr)

1. Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν *

Βεβαιώνω ότι είμαι άνω των 18 ετών και συμφωνώ να συμμετέχω στη συγκεκριμένη έρευνα

2. Φύλο

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Άλλο: .....

---

* Ο αστερίσκος υποδηλώνει ότι είναι υποχρεωτικό πεδίο συμπλήρωσης.

---

3. Από ποια κατεύθυνση εισαχθήκατε στο Πανεπιστήμιο;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1ο Πεδίο: Ανθρωπιστικών, Νομικών & Κοινωνικών Επιστημών
- 2ο Πεδίο: Σχολή Θετικών και Τεχνολογικών Επιστημών
- 3ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Υγείας και Ζωής
- 4ο Πεδίο: Σχολές Επιστημών Οικονομίας και Πληροφορικής

4. Η εισαγωγή σας στο Πανεπιστήμιο έχει γίνει με το ποσοστό 5% / ΚΕΠΑ για άτομα με αναπηρία ή με Πανελλήνιες Εξετάσεις;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Εισαγωγή με το 5% /Κέντρα Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ)
- Εισαγωγή με Πανελλήνιες Εξετάσεις
- Εισαγωγή με βεβαίωση από άλλο Οργανισμό (π.χ. Κέντρο Εκπαίδευσης και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (ΚΕΣΥ))
- Άλλο: .....

5. Έτος φοίτησης, ανάλογα με το έτος εισαγωγής στο Πανεπιστήμιο

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1ο έτος
- 2ο έτος
- 3ο έτος
- 4ο έτος
- 5ο έτος
- 6ο έτος
- 7ο έτος
- Άλλο: .....

---

6. Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Φοίτησης *

.....

7. Τμήμα Φοίτησης *

.....

8. Δηλώστε τον βαθμό ικανοποίησης σας για τις υποδομές πρόσβασης και μετακίνησης στο χώρο του Πανεπιστημίου, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 7, όπου 1 = Καθόλου, 2 = Ελάχιστα, 3 = Πολύ λίγο, 4 = Λίγο, 5 = Αρκετά, 6 = Πολύ, 7 = Πάρα πολύ

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Ελάχιστα
- 3 = Πολύ λίγο
- 4 = Λίγο
- 5 = Αρκετά
- 6 = Πολύ
- 7 = Πάρα πολύ

9. Τι λειτουργικό σύστημα χρησιμοποιείτε;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Android
- IOS (Apple)
- Windows
- Άλλο

---

10. Ποια από τις παρακάτω συσκευές χρησιμοποιείτε περισσότερο για πρόσβαση στη πληροφόρηση (π.χ. κινητό τηλέφωνο, tablet, laptop, desktop) ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Κινητό τηλέφωνο
- Tablet
- Laptop
- Desktop
- Άλλο:

.....

11. Ποιο από τα παρακάτω μορφώτυπα σας εξυπηρετεί περισσότερο να εργάζεστε;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Μεγαλογράμματη γραφή
- Αρχείο Word
- Αρχείο PDF
- EPUB
- DAISY BOOK
- Ηχητικά αρχεία
- Εκτύπωση κειμένου BRAILLE
- Άλλο (προσδιορίστε) .....

12. Πόσο καλά γνωρίζετε τη χρήση του αναγνώστη οθόνης NVDA σε μία κλίμακα από το 1 έως το 7, όπου 1 = Καθόλου, 2 = Ελάχιστα, 3 = Πολύ λίγο, 4 = Λίγο, 5 = Αρκετά, 6 = Πολύ, 7 = Πάρα πολύ

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Ελάχιστα
- 3 = Πολύ λίγο
- 4 = Λίγο
- 5 = Αρκετά

-
- 6 = Πολύ
  - 7 = Πάρα πολύ

13. Γνωρίζετε κάποιο από τους παρακάτω Daisy Readers;

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Easy Reader
- DDReader
- Jaws
- AMIS
- Άλλο
- Δεν γνωρίζω κανένα Daisy Reader

14. Ποιο λογισμικό χρησιμοποιούσατε για την ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων (π.χ. NVDA, Easy Reader, Jaws κ.λπ) και ποια βοηθήματα χαμηλής όρασης (π.χ. μεγεθυντικό φακό, γυαλιά με ειδικά φίλτρα) πριν την είσοδο σας στο Πανεπιστήμιο;

.....

15. Θα προτιμούσατε να χρησιμοποιείτε τα ίδια εργαλεία προσβασιμότητας που χρησιμοποιούσατε στο Λύκειο;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι

16. Τα προσβάσιμα ακαδημαϊκά συγγράμματα σας παρέχονται από: (Μία ή/και περισσότερες απαντήσεις)

- Τη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου σας
- Από άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου
- Από το KEAT

-
- Από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Τυφλών
  - Από τον Φάρο
  - Από το φιλικό και οικογενειακό σας περιβάλλον
  - Από ειδικούς που έχετε πληρώσει
  - Άλλο: .....

17. Ποιο από τα παρακάτω λογισμικά χρησιμοποιείτε περισσότερο για ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων σε μορφή epub ή pdf;

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Σειρά 1 Thorium
- Σειρά 2 Calibre
- Σειρά 3 Adobe Digital Editions
- Άλλο

18. Η βιβλιοθήκη ή άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου παρέχει προγράμματα εκπαίδευσης στη χρήση των παραπάνω λογισμικών και ψηφιακών αρχείων;

Να επισημάνετε μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, παρέχει
- Όχι, δεν παρέχει
- Δεν γνωρίζω

19. Θα προτιμούσατε η εκπαίδευση να γίνει διαδικτυακά ή δια ζώσης;

Να επισημάνετε μόνο μία έλλειψη.

- Διαδικτυακά
- Δια ζώσης
- Και με τους δύο τρόπους
- Δεν παρέχονται προγράμματα εκπαίδευσης

---

20. Θα προτιμούσατε η εκπαίδευση να γίνεται σε group ή εξατομικευμένα;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Σε Group
- Εξατομικευμένα
- Ανάλογα με το περιεχόμενο

21. Ποιο τρόπο εκπαίδευσης θα προτιμούσατε;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Σε Group
- Εξατομικευμένα
- Διαδικτυακά
- Δια ζώσης

22. Δηλώστε τον βαθμό ικανοποίησης από τον χρόνο παράδοσης των προσβάσιμων ψηφιακών συγγραμμάτων, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 7, όπου 1 = Καθόλου, 2 = Ελάχιστα, 3 = Πολύ λίγο, 4 = Λίγο, 5 = Αρκετά, 6 = Πολύ, 7 = Πάρα πολύ

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Ελάχιστα
- 3 = Πολύ λίγο
- 4 = Λίγο
- 5 = Αρκετά
- 6 = Πολύ
- 7 = Πάρα πολύ

---

23. Σε ποιο βαθμό θεωρείται ότι επηρεάζει την εκπαιδευτική σας πορεία στο Πανεπιστήμιο, η κοινωνικοποίηση και ο βαθμός ενσυναίσθησης των ιδιαιτεροτήτων σας στο περιβάλλον της Πανεπιστημιακής Κοινότητας (συμφοιτητές, διδάσκοντες, διοικητικό προσωπικό, εξωτερικοί συνεργάτες κ.ά.)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Ελάχιστα
- 3 = Πολύ λίγο
- 4 = Λίγο
- 5 = Αρκετά
- 6 = Πολύ
- 7 = Πλήρως

24. Επιλέξτε το επίπεδο γλωσσομάθειας της αγγλικής γλώσσας

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας / Lower (ECCE)/ Επίπεδο B2
- Πολύ καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας/ Certificate in Advanced English (CAE)(Γ1/C1) - International English Language Testing System (IELTS)
- Άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας/Proficiency (ECPE) / Επίπεδο C2
- Άλλο:

25. Δηλώστε τον βαθμό που μπορείτε να διαβάσετε/ακούσετε και να κατανοήσετε ξενόγλωσσα (αγγλικά) κείμενα σε μία κλίμακα από το 1 έως το 7, όπου 1 = Καθόλου, 2 = Ελάχιστα, 3 = Πολύ λίγο, 4 = Λίγο, 5 = Αρκετά, 6 = Πολύ, 7 = Πάρα πολύ

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Ελάχιστα
- 3 = Πολύ λίγο
- 4 = Λίγο
- 5 = Αρκετά

-
- 6 = Πολύ
  - 7 = Πάρα πολύ

26. Πόσο συχνά θα χρησιμοποιούσατε το Διεθνή Κατάλογο της Accessible Book Consortium (ABC) προκειμένου να αναζητήσετε ξενόγλωσσα ψηφιακά βιβλία ως βοηθήματα για την υποστήριξη των σπουδών σας, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 = Καθόλου, 2 = Μία φορά το χρόνο , 3 = Μία φορά το εξάμηνο 4 = Μία φορά το τρίμηνο, 5 = Μία φορά το μήνα

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Μία φορά το χρόνο
- 3 = Μία φορά το εξάμηνο
- 4 = Μία φορά το τρίμηνο
- 5 = Μία φορά το μήνα

27. Δηλώστε τον βαθμό ικανοποίησης από την αμεσότητα με την οποία ανταποκρίνεται η βιβλιοθήκη σε αιτήματα που αφορούν προβλήματα πρόσβασης και πλοήγησης, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 7, όπου 1 = Καθόλου, 2 = Ελάχιστα , 3 = Πολύ λίγο , 4 = Λίγο , 5 = Αρκετά , 6 = Πολύ , 7 = Πάρα πολύ

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Ελάχιστα
- 3 = Πολύ λίγο
- 4 = Λίγο
- 5 = Αρκετά
- 6 = Πολύ
- 7 = Πάρα πολύ

---

28. Δηλώστε σε ποια από τις παρακάτω ιστοσελίδες του Πανεπιστημίου αντιμετωπίζετε πρόβλημα.

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ιστοσελίδα του Πανεπιστημίου
- Ιστοσελίδα του Τμήματος
- Ιστοσελίδα της Βιβλιοθήκης
- Ιστοσελίδα του Eclass
- Ιστοσελίδα της AmeLib
- Άλλο: .....

29. Γνωρίζετε τις υποδομές πρόσβασης στη Γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, εκτυπωτή Braille κ.λπ.) που διαθέτει το Πανεπιστήμιο για εντυποανάπηρους φοιτητές;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Πολύ καλά
- Αρκετά καλά
- Καλά
- Λίγο
- Καθόλου

30. Στο βαθμό που γνωρίζεις τις υποδομές πρόσβασης στη γνώση (βοηθήματα χαμηλής όρασης π.χ. μεγεθυντικό φακό των Windows, λογισμικά - αναγνώστες οθόνης, αναγνώστες epub, αναγνώστες DAISY, κ.λπ.) πόσο συχνά τις χρησιμοποιείς, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 7, όπου 1 = Καθόλου / Δεν γνωρίζω την ύπαρξη υποδομών πρόσβασης, 2 = Ελάχιστα , 3 = Πολύ λίγο , 4 = Λίγο , 5 = Αρκετά , 6 = Πολύ , 7 = Πάρα πολύ

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου / Δεν γνωρίζω την ύπαρξη υποδομών πρόσβασης
- 2 = Ελάχιστα
- 3 = Πολύ λίγο
- 4 = Λίγο

-
- 5 = Αρκετά
  - 6 = Πολύ
  - 7 = Πάρα πολύ

31. Συνολικά, με βάση την προσωπική σας εμπειρία, βαθμολογήστε από το 1 - 5 το επίπεδο προσβασιμότητας στους χώρους του Πανεπιστημίου, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου 1 = Καθόλου καλό, 2 = Ελάχιστα καλό, 3 = Μέτριο, 4 = Καλό, 5 = Πολύ καλό

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου καλό
- 2 = Ελάχιστα καλό
- 3 = Μέτριο
- 4 = Καλό
- 5 = Πολύ καλό

32. Τι εμποδίζει την απρόσκοπτη πρόσβαση εντός του χώρου του Πανεπιστημίου;

.....

33. Τι θα μπορούσε να συμβάλλει θετικά στην εκπαιδευτική διαδικασία και λείπει;

.....

34. Σχόλια, παρατηρήσεις, προτάσεις για την άρση των εμποδίων στην πληροφορία και στην γνώση

.....

Παράρτημα 2

12. 2 Ερωτηματολόγιο υπεύθυνων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών

Ερωτηματολόγιο διερεύνησης και καταγραφής του βαθμού προσβασιμότητας των εντυποανάπηρων φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια

Καλείστε να συμμετέχετε σε έρευνα η οποία υλοποιείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. [Αριθμός Έγκρισης της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πα.Δ.Α: 46002]

Το παρόν ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε Ακαδημαϊκές Βιβλιοθήκες.

Η έρευνα διαρκεί περίπου δέκα (10) λεπτά και η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Ωστόσο, μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια.

Η έρευνα αυτή είναι ανώνυμη και δεν δύναται να ταυτοποιηθεί ο ερωτώμενος ούτε μέσω των απαντήσεών του, ούτε με κάποιον άλλον τρόπο, καθώς δεν συλλέγεται ούτε η διεύθυνση του ηλεκτρονικού σας ταχυδρομείου, ούτε η διεύθυνση IP των συμμετεχόντων.

Τα συλλεχθέντα δεδομένα θα διατηρηθούν για πέντε (5) χρόνια, μέχρι και τις 31/12/2027. Ανώνυμα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν για τη συγγραφή της διατριβής και λοιπών επιστημονικών δημοσιεύσεων.

Αν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις για την έρευνα, μπορείτε να επικοινωνήσετε με την ερευνητική ομάδα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: mislam206682015@uniwa.gr.

Για οποιαδήποτε καταγγελία σχετικά με τη διεξαγωγή της έρευνας μπορείτε να απευθυνθείτε στην Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ethics@uniwa.gr).

Για οποιαδήποτε καταγγελία σχετικά με τη διαχείριση των προσωπικών σας δεδομένων μπορείτε να απευθυνθείτε και στον Υπεύθυνο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, κ. Αγιοπετρίτη Ιωάννη (agiop@uniwa.gr). Σε περίπτωση μη επίλυσης του προβλήματός σας μπορείτε να απευθυνθείτε στην Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, συμπληρώνοντας το σχετικό έντυπο που βρίσκεται στην ιστοσελίδα αυτής (complaints@dpa.gr).

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμη συμβολή σας στην έρευνά μας.

Η φοιτήτρια, Αναστασία Πλατσούκα (email:mislam206682015@uniwa.gr)

Ο επιβλέπων καθηγητής, Σαράντος Καπιδάκης (email: sarantos@uniwa.gr)

* Απαιτείται

1. Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν*.

- Βεβαιώνω ότι είμαι άνω των 18 ετών και συμφωνώ να συμμετέχω στη συγκεκριμένη επιστημονική έρευνα

2. Δηλώστε σε ποιο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα ανήκει η Βιβλιοθήκη σας

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών (Α.Σ.Κ.Τ.)
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.)
- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Γ.Π.Α.)
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
- Διεθνές Πανεπιστήμιο
- Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ε.Κ.Π.Α.)
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (Ε.Μ.Π.)

-
- Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο (ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.)
  - Ιόνιο Πανεπιστήμιο
  - Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών Πανεπιστήμιο Αιγαίου
  - Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑ. Δ.Α.)
  - Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
  - Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
  - Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
  - Πανεπιστήμιο Κρήτης
  - Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
  - Πανεπιστήμιο Πατρών
  - Πανεπιστήμιο Πειραιώς
  - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
  - Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
  - Πολυτεχνείο Κρήτης
  - Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
  - Άλλο: .....

3. Δηλώστε περιοχή που στεγάζεται η Βιβλιοθήκη ή το Αναγνωστήριο για το οποίο απαντάτε στην έρευνα

.....

4. Ιδιότητα / θέση στη βιβλιοθήκη

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Διευθύντρια/ής / Προϊσταμένη/ος Υπηρεσίες Πληροφόρησης
- Επεξεργασία συλλογών (καταλογογράφηση, ταξινόμηση, ευρετηρίαση κ.α.)
Υπηρεσίες δανεισμού / διαδανεισμού
- Υπηρεσίες χρηστών (εκπαίδευση κ.α.)
- Άλλο: .....

---

5. Υπάρχουν χώροι στάθμευσης οχημάτων και κατάλληλη υποδομή που να διευκολύνουν την πρόσβαση εντυποανάπηρων φοιτητών στο χώρο της βιβλιοθήκης;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, υπάρχουν
- Όχι, δεν υπάρχουν
- Δεν γνωρίζω

6. Υπάρχει στη Βιβλιοθήκη σας γραπτή πολιτική που να περιγράφει τις ειδικές υπηρεσίες που παρέχονται στα ΑμεΑ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, υπάρχει
- Όχι, δεν υπάρχει
- Δεν γνωρίζω

7. Υπάρχουν εντυποανάπηροι φοιτητές στο Πανεπιστήμιό σας;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, υπάρχουν
- Όχι, δεν υπάρχουν
- Δεν υπάρχει ενημέρωση

8. Ενημερώνονται οι εντυποανάπηροι φοιτητές για την υπηρεσία AMELib του ΣΕΑΒ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, ενημερώνονται
- Όχι, δεν υπάρχει ενημέρωση

---

9. Πόσοι εντυποανάπηροι φοιτητές συσχετίζονται με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου σας, με οποιοδήποτε τρόπο; (ψηφιακά ή με φυσική παρουσία)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1-10
- 11-20
- 21-30
- 31-40
- 41 +

10. Υπάρχουν στη Βιβλιοθήκη σας οι κατάλληλες υποδομές που διευκολύνουν την πρόσβαση των εντυποανάπηρων φοιτητών στους διάφορους χώρους (γκισέ δανεισμού, βιβλιοστάσια, συλλογές, αναγνωστήρια, χώρους Η/Υ, φωτοτυπικά μηχανήματα, ανελκυστήρες, έξοδοι κινδύνου, τουαλέτες κτλ.)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, υπάρχουν
- Όχι, δεν υπάρχουν
- Εν μέρει
- Δεν γνωρίζω

11. Υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών στη χρήση βοηθητικής τεχνολογίας / λογισμικά πρόσβασης και εκμάθησης;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, με αποκλειστική αρμοδιότητα
- Ναι, με μη αποκλειστική αρμοδιότητα
- Όχι, δεν υπάρχει

---

12. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι παραπάνω υποδομές, χρήζουν βελτίωσης - επέκτασης (αφορά τις ερωτήσεις 10 και 11). Καθόλου = 1, Πολύ λίγο = 2, Λίγο = 3, Πολύ = 4, Πάρα πολύ = 5

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 1 = Καθόλου
- 2 = Πολύ λίγο
- 3 = Λίγο
- 4 = Πολύ
- 5 = Πάρα πολύ

13. Έχει λάβει το προσωπικό της Βιβλιοθήκης ειδική κατάρτιση για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, έχει λάβει
- Όχι, δεν έχει λάβει
- Δεν γνωρίζω

14. Με ποιον ή ποιους από τους παρακάτω τρόπους έχει λάβει το προσωπικό κατάρτιση για την εξυπηρέτηση ΑμεΑ;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Εξειδικευμένα μαθήματα σε προπτυχιακό επίπεδο.
- Εξειδικευμένα μαθήματα σε μεταπτυχιακό επίπεδο.
- Μεταπτυχιακό με θέμα ΑμεΑ.
- Διδακτορικό με θέμα ΑμεΑ.
- Σεμινάρια Επιμόρφωσης.
- Άλλο .....
- Δεν έχει λάβει κατάρτιση

---

15. Ποια από τα παρακάτω μηχανήματα ειδικού εξοπλισμού/λογισμικού υπάρχουν διαθέσιμα στους χώρους βιβλιοθηκών και αναγνωστηρίων και έχουν σε αυτά πρόσβαση οι εντυποανάπηροι φοιτητές; (Μία ή/και περισσότερες απαντήσεις).

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

Σειρά 1

- Σαρωτές
- Αναγνώστες οθόνης (π.χ. NVDA, DDAReader)
- Laptop / Net books με αναγνώστες οθόνης και ακουστικά
- Συσκευή οθόνης Braille
- Εκτυπωτή Braille
- Πληκτρολόγιο μεγάλων πλήκτρων Big Keys
- Ποντίκι Μοχλός
- Ακουστικά Ηλεκτρονικού Υπολογιστή
- Συγγράμματα σε ποικίλες προσβάσιμες ψηφιακές μορφές (ακουστικά βιβλία, DAISY)
- Λογισμικά για ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων σε μορφή epub (Thorium, Calibre, Sigil κ.λ.π.)
- Μεγέθυνση οθόνης για φοιτητές με μειωμένη όραση
- Λογισμικό για ανάγνωση ηλεκτρονικών βιβλίων σε μορφή epub (π.χ. Thorium, Calibre, Sigil)
- Άλλο
- Δεν υπάρχει κάτι από τα παραπάνω

16. Τι ποσοστό ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τον Εύδοξο σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. pdf) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 0%
- 25%
- 50%
- 75%
- 100%

---

17. Τι ποσοστό ακαδημαϊκών συγγραμμάτων παραδίδεται από τους εκδότες σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. pdf, epub) για περαιτέρω επεξεργασία από τις αρμόδιες υπηρεσίες της βιβλιοθήκης;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 0%
- 25%
- 50%
- 75%
- 100%

18. Διοργανώνει η Βιβλιοθήκη ή άλλη υπηρεσία του Πανεπιστημίου σας εκπαιδευτικά προγράμματα για εντυποανάπηρους φοιτητές για τη χρήση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης; (π.χ. σεμινάρια στη χρήση λογισμικών και ψηφιακών αρχείων, διαλέξεις κ.λ.π.)

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, διοργανώνει
- Όχι, δεν διοργανώνει
- Δεν γνωρίζω

19. Διοργανώνει το Πανεπιστήμιο σας ειδικές ξεναγήσεις προσανατολισμού για εντυποανάπηρους φοιτητές;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, διοργανώνει
- Όχι, δεν διοργανώνει
- Δεν γνωρίζω

---

20. Υπάρχει πλάνο ανάπτυξης των υλικών υποδομών ως παράγοντας υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, υπάρχει
- Όχι, δεν υπάρχει
- Δεν γνωρίζω

21. Υπάρχει πλάνο επιμόρφωσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού ως παράγοντας υποστήριξης των εντυποανάπηρων φοιτητών σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, υπάρχει
- Όχι, δεν υπάρχει
- Δεν γνωρίζω

22. Γίνονται σεμινάρια που να αφορούν την Κατανόηση των Επικοινωνιακών Αναγκών των εντυποανάπηρων φοιτητών;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι, γίνονται
- Όχι, δεν γίνονται
- Δεν γνωρίζω

23. Σχόλια, παρατηρήσεις σχετικά με το ερωτηματολόγιο που εσείς εκτιμάτε ότι θα ήταν χρήσιμο για την έρευνα

.....
.....

Παράρτημα 3

12. 3 Ερωτήσεις συνέντευξης

Ερωτήσεις Γνωριμίας

- Πόσο καιρό είστε φοιτητής στο Πανεπιστήμιο;
- Ποιος είναι ο τομέας σπουδών που επιλέξατε;
- Ποιος είναι ο βαθμός εντυποαναπηρίας σας;
- Η αναπηρία στην όραση είναι εκ γενετής ή επίκτητη;
- Ποια είναι η γενική αίσθηση από την έως τώρα εμπειρία σας στο Πανεπιστήμιο;
- Αισθάνεστε λειτουργικά ενταγμένοι στο χώρο του Πανεπιστημίου ή νιώθετε σε κάποιο βαθμό περιθωριοποιημένος/η;

Ερωτήσεις Προσβασιμότητας στο χώρο του Πανεπιστημίου

- Είναι σχετικά εύκολο να έρθετε στο Πανεπιστήμιο;
- Με πόση ευκολία κινείστε στο χώρο του Πανεπιστημίου;
- Αντιμετωπίζετε προβλήματα; Αν ναι, ποια είναι αυτά;

Ερωτήσεις Προσβασιμότητας στη Γνώση

- Με ποιο τρόπο παρακολουθείτε τις παραδόσεις των μαθημάτων από τους διδάσκοντες;
- Κρατάτε σημειώσεις; Λαμβάνετε ηχητικό αρχείο ή κάποια άλλη ψηφιακή μορφή για μελέτη στο σπίτι;
- Σε τι βαθμό χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας;

-
- Με ποιες ιστοσελίδες έχετε αντιμετωπίσει δυσκολίες; π.χ. Ιστοσελίδα Πανεπιστημίου, Ιστοσελίδα Βιβλιοθήκης, Ιστοσελίδα Τμήματος κλπ.

Ερωτήσεις Επικοινωνίας

Συχνά οι βλέποντες αντιμετωπίζουν ερωτήσεις όπως:

- Πώς ξέρουμε πώς να προσεγγίσουμε και τι να πούμε στους οπτικά ανάπηρους;
- Πώς ξέρουμε αν πρέπει να σας βοηθήσουμε;
- Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε χωρίς να σας προσβάλλουμε;
- Τι θεωρείτε εσείς οι εντυποανάπηροι κατάλληλη επικοινωνία;
- Η έλλειψη επίγνωσης γύρω από θέματα αναπηρίας πόσο δυσκολεύει την επικοινωνία με τους άλλους;
- Πότε η επικοινωνία γίνεται ακατάλληλη, ενοχλητική, περιττή για το άτομο με οπτική αναπηρία;
- Για κάποιους το «Φέρσου όπως θέλεις να σου φέρονται» είναι ένας χρυσός κανόνας επικοινωνίας. Ποια είναι η γνώμη σας;
- Θεωρείτε ότι το χιούμορ διαμορφώνει ένα θετικό κλίμα, μια άνεση για δημιουργική και απρόσκοπτη επικοινωνία;

Παράρτημα 4

12. 4.1 Πληροφοριακό δελτίο προς Διεύθυνση Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών & Κέντρων Πληροφόρησης και τις Υπηρεσίες Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας

Πληροφοριακό Δελτίο

Προς: Διεύθυνση Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών & Κέντρων Πληροφόρησης και τις Υπηρεσίες Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας

Παρακαλώ πολύ, όπως μου επιτρέψετε να έχω πρόσβαση στα mailing list ή δυνατότητα επικοινωνίας με άλλο κατάλληλο τρόπο σε:

α) εντυποανάπηρους φοιτητές,

β) Βιβλιοθήκες & Κέντρα Πληροφόρησης / Αναγνωστήρια προκειμένου να διανείμω ηλεκτρονικά:

- Ερωτηματολόγιο «Αποτύπωσης και Καταγραφής του Βαθμού Προσβασιμότητας των Εντυποανάπηρων Φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια»
- Ερωτηματολόγιο «Διερεύνησης και Καταγραφής του Βαθμού Προσβασιμότητας των Εντυποανάπηρων Φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια».

Πρόκειται για έρευνα που με τη βοήθεια σας θα αποκομίσει χρήσιμα συμπεράσματα για την εκπαιδευτική σταδιοδρομία των εντυποανάπηρων φοιτητών.

Τα ερωτηματολόγια που θα διανεμηθούν διαρκούν περίπου δέκα (10) λεπτά το καθένα και η συμμετοχή των ερωτώμενων είναι εθελοντική. Ωστόσο, μπορούν να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια.

Τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα και δεν δύναται να ταυτοποιηθούν οι ερωτώμενοι ούτε μέσω των απαντήσεών τους, ούτε με κάποιον άλλον τρόπο, καθώς δεν συλλέγεται ούτε η διεύθυνση του ηλεκτρονικού τους ταχυδρομείου, ούτε η διεύθυνση IP των συμμετεχόντων.

Η έρευνα με τίτλο: «Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων» διεξάγεται από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Αναστασία Πλατσούκα με επιβλέποντα καθηγητή τον Σαράντο Καπιδάκη και υλοποιείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Αριθμός Έγκρισης της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πα.Δ.Α: 46002 / 11/05/2022.

Θα σας ήμουν ευγνώμων αν μπορούσατε να μου υποδείξετε άλλες εγκαταστάσεις Πανεπιστημίων (Βιβλιοθήκες και Κέντρα Πληροφόρησης, Αναγνωστήρια, Γραμματείες Τμημάτων) για την προώθηση του ερωτηματολογίου στο email: mislam206682015@uniwa.gr

Επιπλέον, θα σας παρακαλούσα για τη σχετικά άμεση ανταπόκριση με απώτερο χρονικό όριο 20 Μαΐου 2022.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση,

Αναστασία Πλατσούκα

12.4.2 Κείμενο υπενθύμισης προς Διεύθυνση Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών & Κέντρων Πληροφόρησης και τις Υπηρεσίες Προσβασιμότητας και Φοιτητικής Μέριμνας

Παρακαλώ πολύ,

να συμμετέχετε στην έρευνα με τίτλο: «Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων» που διεξάγεται από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Αναστασία Πλατσούκα με επιβλέποντα καθηγητή τον Σαράντο Καπιδάκη και υλοποιείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Αριθμός Έγκρισης της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πα.Δ.Α: 46002.

Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει, να καταγράψει και να αποτιμήσει βάση της εμπειρίας σας, δεδομένα, τις πολιτικές και το σχεδιασμό Προγραμμάτων Προσβασιμότητας για τους εντυποανάπηρους φοιτητές. Πρόκειται για έρευνα που με τη βοήθεια σας θα αποκομίσει χρήσιμα συμπεράσματα και θα συμβάλλει θετικά στην επιλογή κατάλληλων προσαρμογών σε μια πορεία αναβάθμισης του ρόλου των βιβλιοθηκών στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Θα σας παρακαλούσα να συμβάλλεται στην προώθηση του δεύτερου ερωτηματολογίου «Αποτύπωσης και Καταγραφής του Βαθμού Προσβασιμότητας των Εντυποανάπηρων Φοιτητών στα Ελληνικά Πανεπιστήμια» που απευθύνεται στους εντυποανάπηρους φοιτητές.

Τα ερωτηματολόγια που θα διανεμηθούν διαρκούν περίπου δέκα (10) λεπτά και η συμμετοχή των ερωτώμενων είναι εθελοντική. Ωστόσο, μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια.

Επιπλέον θα σας παρακαλούσα για τη σχετικά άμεση ανταπόκρισή σας με απώτερο χρονικό όριο 20 Ιουνίου 2022.

Στους παρακάτω συνδέσμους βρίσκονται τα ερωτηματολόγια της έρευνας.

Ερωτηματολόγιο Βιβλιοθηκών

https://docs.google.com/forms/d/1a_Z1a05nDtgB0NwM2xrgxnhUby2H6awyxJKHKsB9Kw/edit

Ερωτηματολόγιο Εντυποανάπηρων Φοιτητών

https://docs.google.com/forms/d/1QD9fTO0zsj3RCFm-FQpQ5_1UlcGZBpd3aBNvaKI0Eqw/edit

Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση,

Αναστασία Πλατσούκα

---

12. 4.3 Πληροφοριακό δελτίο προς τους εντυποανάπηρους φοιτητές

Πληροφοριακό Δελτίο

Προς: Εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων

Αγαπητές φοιτήτριες/ αγαπητοί φοιτητές,

Πρόσφατα σας προσκαλέσαμε να συμμετέχετε στην έρευνα με τίτλο: Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων.

Η έρευνα υλοποιείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής με αριθμό Έγκρισης της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πα.Δ.Α. 46002.

Πρόκειται για έρευνα που με τη βοήθεια σας θα αποκομίσει χρήσιμα συμπεράσματα για την εκπαιδευτική σας σταδιοδρομία. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει, να καταγράψει και να αποτιμήσει βάση της εμπειρίας σας, τα εκπαιδευτικά δεδομένα ώστε να υπάρξει δυνατότητα να επιλεγούν οι κατάλληλες δράσεις που θα αναβαθμίσουν την εκπαιδευτική σας διαδικασία.

Το ερωτηματολόγιο διαρκεί περίπου δέκα (10) λεπτά και η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Για τη διευκόλυνση σας έχει προστεθεί ηχητική εκφώνηση των ερωτήσεων. Ωστόσο, μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια.

Θερμή παράκληση να προωθηθεί σε συμφοιτητές σας, ανεξάρτητα από τη Σχολή και το Τμήμα το οποίο σπουδάζουν. Αν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις για την έρευνα, μπορείτε να επικοινωνήσετε με την ερευνητική ομάδα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: mislam206682015@uniwa.gr και στο τηλέφωνο 6982 44 88 65. Επιπλέον, θα σας παρακαλούσα για τη σχετικά άμεση ανταπόκριση σας, με απώτερο χρονικό όριο τις 20 Μαΐου 2022.

Χωρίς τη βοήθειά σας δεν θα είναι δυνατή η ολοκλήρωση της έρευνας !

Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Για να απαντήσετε το ερωτηματολόγιο ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο:

https://docs.google.com/forms/d/1QD9fTO0zsj3RCFm-FQpQ5_1UlcGZBpd3aBNvaKI0Eqw/edit

Με εκτίμηση,

Αναστασία Πλατσούκα

Παράρτημα 5

12.5.1 Κείμενο επαναπροώθησης ερωτηματολογίου εντυποανάπηρων φοιτητών

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Πρόσφατα σας εστάλη ερωτηματολόγιο για να το προωθήσετε στους Εντυποανάπηρους Φοιτητές των Πανεπιστημίων σας για τις ανάγκες της έρευνας με τίτλο: «Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων» που διεξάγεται από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Αναστασία Πλατσούκα με επιβλέποντα καθηγητή τον Σαράντο Καπιδάκη και υλοποιείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Το ερωτηματολόγιο έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Πα.Δ.Α. (Αριθμός έγκρισης Επιτροπής & Δεοντολογίας της Έρευνας 46002 / 11/05/2022), είναι ανώνυμο και τα δεδομένα που θα συλλεχθούν προορίζονται αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς.

Θα σας παρακαλούσα, εάν μπορούσατε, να κάνετε μία τελευταία επαναπροώθηση του ερωτηματολογίου, προκειμένου να εμπλουτιστούν περαιτέρω τα αποτελέσματα της έρευνας. Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να συγκεντρωθεί ένα ικανό δείγμα ανά Πανεπιστήμιο, ώστε εκτός από τα γενικά συμπεράσματα, να μπορέσουμε να εστιάσουμε στο κάθε Πανεπιστημιακό Ίδρυμα ξεχωριστά, αναζητώντας τις βέλτιστες πρακτικές. Για τη διευκόλυνσή σας, επισυνάπτεται Πληροφοριακό Δελτίο που μπορείτε να απευθύνεται στους εντυποανάπηρους φοιτητές για συμμετοχή στην έρευνα.

Για τη διευκόλυνση των εντυποανάπηρων φοιτητών έχει προστεθεί ηχητική εκφώνηση των ερωτήσεων.

Επιπλέον, θα σας παρακαλούσα για τη σχετικά άμεση επαναπρώθηση του, με απώτερο χρονικό όριο μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2022.

Παρακαλώ, όπως ενημερώσετε τους φοιτητές σας και προωθήσετε τον παρακάτω σύνδεσμο:https://docs.google.com/forms/d/1QD9fTO0zsj3RCFm-FQpQ5_1UlcGZBpd3aBNvaKIOEqw/edit

Η φοιτήτρια,

Αναστασία Πλατσούκα

12.5.2 Πληροφοριακό δελτίο επαναπροώθησης του ερωτηματολογίου στους εντυποανάπηρους φοιτητές

Αγαπητές φοιτήτριες/ αγαπητοί φοιτητές,

Πρόσφατα σας προσκαλέσαμε να συμμετέχετε στην έρευνα με τίτλο: «Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων» που διεξάγεται από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Αναστασία Πλατσούκα με επιβλέποντα καθηγητή τον Σαράντο Καπιδάκη και υλοποιείται στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία" του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Το ερωτηματολόγιο έχει εγκριθεί από την Επιτροπή Ηθικής και Δεοντολογίας του Πα.Δ.Α. (Αριθμός έγκρισης Επιτροπής & Δεοντολογίας της Έρευνας 46002/11/05/2022), είναι ανώνυμο και τα δεδομένα που θα συλλεχθούν προορίζονται αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς.

Πρόκειται για έρευνα που με τη βοήθεια σας θα αποκομίσει χρήσιμα συμπεράσματα για την εκπαιδευτική σας σταδιοδρομία. Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει, να καταγράψει και να αποτιμήσει βάση της εμπειρίας σας, τα εκπαιδευτικά δεδομένα ώστε να υπάρξει δυνατότητα να επιλεγούν οι κατάλληλες δράσεις που θα αναβαθμίσουν την εκπαιδευτική σας διαδικασία.

Για τη διευκόλυνση σας έχει προστεθεί ηχητική εκφώνηση των ερωτήσεων.

Παρακαλώ να μου διαθέσετε 10 λεπτά από τον χρόνο σας για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Θερμή παράκληση να προωθηθεί σε συμφοιτητές σας ανεξάρτητα από τη Σχολή και το Τμήμα το οποίο σπουδάζουν. Αν έχετε οποιοσδήποτε ερωτήσεις για την έρευνα, μπορείτε

να επικοινωνήσετε με την ερευνητική ομάδα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: mislam206682015@uniwa.gr και στο τηλέφωνο: 6982 44 88 65.

Επιπλέον, θα σας παρακαλούσα για τη σχετικά άμεση ανταπόκριση με απώτερο χρονικό όριο τις 30 Νοεμβρίου 2022.

Χωρίς τη βοήθειά σας δεν θα είναι δυνατή η ολοκλήρωση της έρευνας!

Για να απαντήσετε το ερωτηματολόγιο ακολουθήστε τον παρακάτω σύνδεσμο:
https://docs.google.com/forms/d/1QD9fTO0zsj3RCFm-FQpQ5_1UlcGZBpd3aBNvaKIOEqw/edit

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση,

Αναστασία Πλατσούκα

Παράρτημα 6

12.6.1. Κείμενο Ανάρτησης στο Facebook AMELib (ΣΕΑΒ)

Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια Αναστασία Πλατσούκα διεξάγει έρευνα με τίτλο «Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων», στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργάνωση πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Αριθμός Έγκρισης της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πα.Δ.Α.: 46002.

Πρόκειται για έρευνα που με τη βοήθειά σας θα αποτυπώσει τη θέση των εντυποανάπηρων φοιτητών στο Πανεπιστήμιο και θα αποκομίσει χρήσιμα συμπεράσματα για την οργάνωση των Υπηρεσιών Προσβασιμότητας των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Το ερωτηματολόγιο διαρκεί περίπου δέκα (10) λεπτά και η συμμετοχή σας είναι εθελοντική. Ωστόσο, μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια. Είναι ανώνυμο και τα δεδομένα που θα συλλεχθούν προορίζονται αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς.

Το ερωτηματολόγιο είναι διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο

https://docs.google.com/forms/d/1QD9fT00zsj3RCFm-FQpQ5_1UlcGZBpd3aBNvaKIOEqw/edit

---

Παράρτημα 7

12.6.1 Κάλεσμα σε συνέντευξη

Παρακαλώ πολύ, να συμμετέχετε μέσω συνέντευξης στην έρευνα με τίτλο «Προσβασιμότητα για εντυποανάπηρους φοιτητές Ελληνικών Πανεπιστημίων» που διεξάγεται από τη μεταπτυχιακή φοιτήτρια Αναστασία Πλατσούκα με επιβλέποντα καθηγητή τον Σαράντο Καπιδάκη. Η έρευνα υλοποιείται το πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Οργάνωση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία» του Τμήματος Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας & Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Αριθμός Έγκρισης της Επιτροπής Ηθικής και Δεοντολογίας της Έρευνας του Πα.Δ.Α.: 46002.

Πρόκειται για συνέντευξη που σκοπό έχει να αποτυπώσει τη θέση των εντυποανάπηρων φοιτητών στο Πανεπιστήμιο, το επίπεδο αναπηρίας τους και τις επικοινωνιακές τους ανάγκες.

Η συμβολή σας στην έρευνα είναι σημαντική και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να μεταφέρετε τις απόψεις και τις εμπειρίες σας για ένα καλύτερο επίπεδο κατανόησης, κοινωνικοποίησης και επικοινωνίας στο χώρο του Πανεπιστημίου.

Η συνέντευξη θα πραγματοποιηθεί μέσω της εφαρμογής Teams σε αμοιβαίο αποδεκτό χρόνο που θα συμφωνήσετε με την ερευνήτρια. Διάρκει περίπου 30 λεπτά και μπορείτε να αποχωρήσετε οποιαδήποτε στιγμή χωρίς καμία συνέπεια. Δεν συλλέγεται η διεύθυνση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των συμμετεχόντων. Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν προορίζονται αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς.

Για να λάβετε το link της σύνδεσης δηλώστε ενδιαφέρον μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: mislam206682015@uniwa.gr με θέμα: Συνέντευξη για την Προσβασιμότητα.

Παράρτημα 8

12.8.1 Απαντήσεις των εντυποανάπηρων φοιτητών στις Ερωτήσεις Γνώμης του ερωτηματολογίου²⁹

Ερώτηση 32

Τι εμποδίζει την απρόσκοπτη πρόσβαση εντός του χώρου του Πανεπιστημίου;

Η έλλειψη οδηγών τυφλών στους περισσότερους χώρους του και η έλλειψη απτικών χαρτών
Το ωραριο εργασιας μου
Maska
Η διαμόρφωση των κτιρίων
Υπάρχουνε πολλά που μπορούν να εμποδίσουν κάποια άτομα με ολική η μερική αναπηρία να εισέλθουν σε έναν χώρο πανεπιστημίου αλλά δεν είναι της παρούσης να το αναλύσω για όλους τους ανάπηρους κινητικά ανάπηρους τυφλούς κουφούς και λοιπά
Επιγραφές (πχ στις πορτες) με τυπική γραμματοσειρά
προσβασιμα μέσα μεταφοράς, προσβάσιμα κτήρια
ΟΙ ΜΙΣΕΣ ΠΥΛΕΣ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΗΘΩΣ ΚΛΕΙΣΤΕΣ
Κανείς
Ανελκυστήρας
Έλλειψη οδηγών, κακό ανάγλυφο,
Ο χρόνος διέλευσης
Οι κομματικές παρατάξεις
Στους εσωτερικούς χωρους δεν διαθετουν πλακακια καθοδηγησης για τυφλους ή ακομα εξω απο αιθουσες και γραφεια δεν περιεχει ταμπελες γραφη braille, ζωντανοι υποτιτλοι την ωρα διδασκαλιας
Οι πόρτες. Καλό θα ήταν να ανοίγουν αυτόματα!
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΌΛΕΣ ΤΙΣ ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

---

²⁹ Οι απαντήσεις των εντυποανάπηρων φοιτητών έχουν μεταφερθεί αυτολεξεί με τη σύνταξη, τη στίξη και την ορθογραφία.

Τα σκαλιά και η κατηφόρα
Έλλειψη οδηγών όδευσης και χαρτών του χώρου του πανεπιστημίου σε braille
δε λειτουργει το ασανσερ
Δεν γνωρίζω
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟΥ
ΦΥΛΑΚΑΣ - ΠΕΡΙΦΡΑΞΗ
Η ΑΠΟΣΤΑΣΗ.
Οι γυρω πυλες κλεινουν νωρις και μενει μονο η κεντρικη ανοιχτη
Διάφορες εγκαταστάσεις δεν είναι φιλικές προς χρήση από τα ΑμεΑ
Δεν υπάρχει υποστήριξη για τα ΑμεΑ αν εξαιρέσουμε τα ειδικά συγγράμματα, δεν υπάρχει αλλη βοήθεια και κυρίως για τα άτομα μς. Οπτική αναπυρνα
Σκάλες
Οι βαριές πόρτες εισόδου
Και την καλή πρόσβαση στο χώρο του πανεπιστημίου
Το ότι κάποιες έφτιαξες είναι στενές και χωράνε οριακά τα αμάξια.
Ο έλεγχος στην είσοδο, όσον αφορά τα μέτρα για τον κορωνοιο και οι άνθρωποι που τα ελέγχου τα έγγραφα

Ερώτηση 33

Τι θα μπορούσε να συμβάλλει θετικά στην εκπαιδευτική διαδικασία και λείπει;

Η πρόσβαση Σε αίθουσες διδασκαλίας
Περισσότερα συγγράμματα στην Amelib
Πιο συγχρονες μεθοδοι διδασκαλιας power point κτλ
Διαδουκτιακα όταν πρέπει
Να δίνονται ευκαιρίες στους φοιτητές για εργασία
Το μόνο που χρειάζομαι τουλάχιστον εγώ προσωπικά είναι μια υπηρεσία ή κάποια άτομα τα οποία χωρίς πρόληψης και νομικά η τεχνικά εμπόδια να φτιάχνουν ηχητικά βιβλία για άτομα με πρόβλημα όρασης και γενικά για όποιον θέλει να διαβάσει και να μάθει να μην εμποδίζεται η

γνώση από κανένα νόμιμο δικαίωμα την πρόληψη και διάφορα κολλήματα
Τώρα για τους χώρους του πανεπιστημίου δεν είμαι απόλυτα σίγουρος γιατί ποικίλει ανάλογα με την αναπηρία του καθένα ένα σίγουρο είναι ότι θα πρέπει να υπάρχουν αν σαν σερ στα πανεπιστήμια για να ανεβοκατεβαίνουμε τους ορόφους και να είναι τελείως προσβάσιμες οι βιβλιοθήκες
Θα ήταν χρήσιμο να αναρτώνται οι διαλέξεις στο eclass πριν την έναρξη του μαθήματος, ώστε να τις έχω ψηφιακά στο κινητό, στο tablet ή στο laptop και να μπορώ να τις παρακολουθώ.
Η μέριμνα για εκτύπωση φυλλαδίων σε μεγαλογράμματη γραφή
η προσβασιμότητα των κτηρίων και των συγγραμμάτων
ΕΥΚΟΛΟΤΕΡΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΜΕ ΜΜΜ
Καλύτεροι καθηγητές και να βοηθάνε περισσότερο διότι και οι εποχές είναι δύσκολες.
Εργαστηρια
Άμεση πρόσβαση στα ηλεκτρονικά συγγράματα. Μεγαλύτερη κατανόηση από το ακαδημαϊκό προσωπικό (Καθηγητές) για τα άτομα με προβλήματα όρασης.
Νέα τεχνολογικά μέσα
Αυστηρότεροι κανόνες για όσους δεν σέβονται τους υπάρχοντες.
Ευαισθητοποίηση αναπηρία για τους φοιτητες και οχι μονο
Υποδομές
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΟΘΟΝΗΣ ΔΕΝ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ ΜΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΑ ΓΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΑ, Ή ΚΕΙΜΕΝΑ ΜΕ ΠΟΛΥΤΟΝΙΣΜΟ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΧΕΔΟΝ ΟΛΑ ΤΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ. ΕΠΙΣΗΣ Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΥΛΗΣ ΕΙΝΑΙ ΑΔΥΝΑΤΗ. ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΜΙΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΑΚΟΥΣΤΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΙΔΙΟΥΣ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΕΝ ΕΙΔΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, Η ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ.
Μαθήματα εμπάθυνας
Ανάρτηση σημειώσεων και βίντεο στο eclass πριν τη διάλεξη ώστε να προετοιμάζομαι και να μπορώ να παρακολουθήσω καλύτερα. Ανάρτηση σημειώσεων σε μορφή word.
εξοπλισμός
ΤΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΕ ΕΝΤΥΠΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΟΡΦΗ
Διαδικτυακά μαθήματα
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Ανανέωση καθηγητών και αναβαθμιση υλικών εργαστηρίου
Η κατανόηση των καθηγητών και η ενσυναίσθηση , να μην υπάρχει αδιαφορία απο μέρους τους και σίγουρα κάποια παράλληλη στήριξη.
Σκαλιά θα μπορούσα να το κάνουμε πιο προσβάσιμες τις διαφάνειες των διαλέξεων που χρησιμοποιούν οι καθηγητές
Οι πιο ευρύχωρες έτσι ώστε να έχουμε τα ΑμεΑ ευκολότερη πρόσβαση.
Η δυνατότητα πρόσβασης σε διαδικτυακά μαθήματα για τους φοιτητές που μένουν πολύ μακριά από τη σχολή αλλά και για τις περιπτώσεις που οι καιρικές συνθήκες δεν επιτρέπουν την εύκολη πρόσβαση.

Ερώτηση 34

Σχόλια, παρατηρήσεις, προτάσεις για την άρση των εμποδίων στην πληροφορία και στην γνώση

Φαίνεται άτομα με αναπηρία να έχουν κάποιο σύνοδο για να μπορούν να πηγαίνουν στις αίθουσες διδασκαλίας και όπου αλλού χρειάζεται μαστίχα στο χώρο του πανεπιστημίου.
Ένας προσωπικός βοηθός θα βοηθούσε κατά την παρουσίαση ενός βίντεο ή μιας διάφανειας ώστε να μου μεταφέρει τις πληροφορίες που δεν μπορώ να δω.
Δεν έχω
Να δοθούν ευκαιρίες για τον εργασιακό χώρο των φοιτητών
Δεν πρέπει να εμποδίζεται η γνώση με βάση νόμων οι οποίοι υποτίθεται ότι προστατεύουν πνευματικά δικαιώματα κάποιον που γράψανε κάποια έργα και το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι να πουλήσουνε στην αγορά εάν τα έργα αυτά έχουν και μια γνώση πέρα από την ψυχαγωγία καλό είναι να μεταφράζονται σε ήχο είτε με συνθέτη φωνής είτε με ηχογράφηση από κάποιο φυσικό πρόσωπο αυτή είναι η εισήγησή μου και καλό είναι να ληφθεί υπόψιν γιατί θα αναγκαστούμε εμείς ιδιωτικά να σκανάρουμε και να μετατρέψουν μόνοι μας τα βιβλία ήσυχο κι ας θεωρηθούμε παράνομη
Διάθεση συγγραμμάτων σε ψηφιακή μορφή. Διάθεση φορητού ηλεκτρονικού μεγεθυντή (Portable

video magnifier).
Έκδοση εκπαιδευτικού υλικού σε προσβάσιμη μορφή (από μέρους καθηγητων)
Η ενδυνάμωση των ψηφιακών βιβλιοθηκών των πανεπιστημίων και η ευκολότερη πρόσβαση στους χώρους του Πανεπιστημίου
Δεν έχω δει πολλά εμποδια για την αποκτηση γνώσης
Πολλές φορές γίνεται παρουσίαση βίντεο στα αγγλικά, είναι πολύ δύσκολο για μένα να μην μπορώ να αντιληφθώ τις εικόνες και ταυτόχρονα να μην μπορώ να καταλάβω τη γλώσσα γιατί εμπεριέχει ξενόγλωσση ορολογία. Γι' αυτό και θα προτιμούσα οι σημειώσεις όπως και τα βίντεο να αναρτώνται πριν τις διαλέξεις. Επίσης πολλά από τα συγγράμματα της σχολής μου δεν υπάρχουν στην AmeLib. Προτείνω οι καθηγητές του τμήματος μου να ενημερώνουν πολύ νωρίς τη βιβλιοθήκη ώστε να γίνεται αίτημα για τη μετατροπή των συγκεκριμένων συγγραμμάτων σε προσβάσιμη μορφή.
να διαδοθούν τα μέσα που υπάρχουν για βοήθεια και να φτιαχτούν υποδομές
ΜΟΥ ΛΕΙΠΕΙ Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΔΕΝ ΒΡΙΣΚΩ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΧΩ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΜΕ ΤΟ ΟΠΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ ΚΑΙ ΑΥΤΟ ΕΧΕΙ ΣΥΜΒΕΙ ΤΟ 2015 ΟΤΑΝ ΕΓΙΝΕ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΟΤΙ ΕΙΧΑ ΜΗΝΙΓΓΙΩΜΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΕΜΒΑΣΗ,ΔΕΝ ΒΛΕΠΩ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΜΑΤΙ.ΜΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΝΑ ΜΑΘΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΝΩ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.
ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΑ ΜΙΑΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΟΠΟΥ ΘΑ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΜΕΣΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ (FORUM)
Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΗ ΒΟΗΘΑΕΙ ΑΜΕΑ ΑΠΟ ΜΑΚΡΥΝΟΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ.
Σκαλιά θα μπορούσα να το κάνουμε πιο προσβάσιμες τις διαφάνειες των διαλέξεων που χρησιμοποιούν οι καθηγητές
Θα σας παρακαλούσα όλα τα παραπάνω να ληφθούν υπόψη ώστε η πρόσβαση στην εκπαίδευση να είναι εφικτή για όλους.
Πιο εύκολη πρόσβαση στη σχολή για αυτούς που μένουν μακριά. Ακόμη και με διαδικτυακά μαθήματα.

12.8.2 Απαντήσεις των υπεύθυνων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών στις ερωτήσεις γνώμης³⁰

Ερώτηση 23

Σχόλια, παρατηρήσεις σχετικά με το ερωτηματολόγιο που εσείς εκτιμάτε ότι θα ήταν χρήσιμο για την έρευνα

Καλή επιτυχία!

Σχετικά με τις ερωτήσεις για το % ακαδημαϊκών συγγραμμάτων θα διευκόλυne η ύπαρξη επιλογής Δεν γνωρίζω. Όσον αφορά τον ειδικό εξοπλισμό, υπάρχουν νέα μηχανήματα τα οποία περιμένουμε να εγκατασταθούν, οπότε προς το παρόν δεν γνωρίζω τι από όλα αυτά τα μηχανήματα/ εξοπλισμό που έχετε συμπεριλάβει, θα υπάρχει διαθέσιμο σε εμάς.

Πολύ σημαντικό να αναπτυχθεί η υπηρεσία αυτή!

Η ΒΚΠ συμμετέχει στο πρόγραμμα Κοινωνικής Μέριμνας μέσω του οποίου απασχολεί βιβλιοθηκονόμο για την επεξεργασία και καταχώρηση υλικού στην AmeLib. Στο προσεχές διάστημα θα υλοποιηθεί η προμήθεια ενός σταθμού εργασίας. Σημαντική όμως κρίνεται και η επιμόρφωση του προσωπικού της ΒΚΠ αναφορικά με επικοινωνιακές και άλλες δεξιότητες προκειμένου να είναι αποτελεσματικοί στην προσέγγιση των εντυποανάπηρων φοιτητών/τριών.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ. ΕΥΧΟΜΑΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ Η ΑΦΟΡΜΗ ΑΥΤΗ Η ΕΡΕΥΝΑ ΝΑ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΘΕΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΓΙΑ ΑΥΤΟ ΤΟ ΥΠΕΡΟΧΟ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΤΟΣΟ ΔΥΣΚΟΛΕΥΕΤΑΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΓΝΩΣΗ ΌΠΩΣ ΟΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ. ΜΠΡΑΒΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΣΑΣ ΝΑ ΑΠΟΤΥΠΩΣΕΤΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΑΥΤΗ. ΕΛΠΙΖΩ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑ ΣΑΣ ΝΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΟΥΝ ΣΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ. ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

---

³⁰ Οι απαντήσεις έχουν μεταφερθεί αυτολεξεί με τη σύνταξη, τη στίξη και την ορθογραφία.

Βιβλιογραφία

Alabi, A., & Mutula, S. (2020). Digital inclusion for visually impaired students through assistive technologies in academic libraries. *Library Hi Tech News*, 2, 14-17. <https://doi.org/10.1108/LHTN-11-2019-0081>

Al-Harrasi, A., & Taha, A. (2019). Networked library access and services delivery for the blind and visually impaired university students: Evidence from the UAE. *Information Discovery and Delivery*, 47(3), 117-124. <https://doi.org/10.1108/IDD-07-2017-0058>

Arzola, R. (2016). Collaboration between the library and Office of Student Disability Services: Document accessibility in higher education. *Digital Library Perspectives*, 32(2), 117-126. <https://doi.org/10.1108/DLP-09-2015-0016>

Dobson, V. (2017). Collaborating to increase ebook accessibility for all. *Libraries in Learning Innovation*, 2, 1-8.

Fragkou, A., & Strakantouna V. (2011, Μάιος 20-21). *Libraries and the role of copyright exceptions and limitations in the contemporary academic environment* [Παρουσίαση σε συνέδριο]. 4th International Conference in Information Law, Thessaloniki, Greece.

Freitas, D., & Kouroupetroglou, G. (2008). Speech technologies for blind and low vision persons. *Technology and Disability*, 20, 135-156.

Hewett, R., Douglas, G., McLinden, M., & Keil, S. (2016). Developing an inclusive learning environment for students with visual impairment in higher education: progressive mutual accommodation and learner experiences in the United Kingdom. *European Journal of Special Needs Education*, 32(1), 89-109. <https://doi.org/10.1080/08856257.2016.1254971>

Kent, M., Ellis, K., & Giles, M. (2018). Students with disabilities and elearning in Australia: Experiences of accessibility and disclosure at Curtin University. *TechTrends*, 62, 654-663.
<https://doi.org/10.1007/s11528-018-0337-y>

Kouroupetroglou, G., Pino, A., & Kacorri, H. (2011). A model of accessibility services provision for students with disabilities in higher education. Στο *ICULD 2011 – International Conference Universal Learning Design*, σ. 23-33.

Manar, M., Rochyadi, E., & Sunardi (2018). A case study of students with visual disabilities in inclusive higher education. Paper presented at the 2nd International Conference on Indonesian Education for All, IC-INDOEDUC4ALL 2018, Banjarmasin, 17 October 2018 – 18 October. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 272, 43-46.

Myers, K., & Bastian, J. (2010). Understanding communication preferences of college students with visual disabilities. *Journal of College Student Development*, 51(3), 265-278.
<https://doi.org/10.1353/csd.0.0129>

Wong, M. (2014). Support for students with visual impairment in higher education in Singapore: Considering university publicity materials conveying disability services and support. *Centre for Advancement in Inclusive and Special Education*, 2, 62-76.
<http://dx.doi.org/10.12796/caise-review.2014V2.008>

Yemesi, B., & Yacob, H. (2011). Library and information services to the visually impaired: The role of academic libraries. *Canadian Social Science*, 7(1), 140-147.

Διεθνής Ομοσπονδία Ενώσεων και Ινστιτούτων Βιβλιοθηκών (2005). *Πρόταση σε βιβλιοθήκες από άτομα με αναπηρίες: Κατάλογος Ενεργειών*.
<https://repository.ifla.org/handle/123456789/321>

Κανάκη, Χ. & Λειβανά, Γ. (2021). *Σύντομος οδηγός σύνταξης βιβλιογραφικών παραπομπών και αναφορών APA* (7η έκδ.). Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
<https://openeclass.panteion.gr/modules/units/?course=TMH321&id=5807>

ΚΑΠΑ Research (2013). *Βασικά συμπεράσματα της έρευνας που διεξήγαγε η ΚΑΠΑ Research για λογαριασμό της Ε.Σ.Α.μεΑ*. <https://www.esamea.gr/projects-tenders/studies/483-ereyna-tis-kapa-research-gia-ta-atoma-me-anapiria-2013>

ΚΑΠΑ Research (2013). *Έρευνα για τα άτομα με αναπηρία ΕΣΑμεΑ*. <https://www.esamea.gr/projects-tenders/studies>

Κουλικούρδη, Α (2009). Πληροφοριακή συμπεριφορά των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) και οι υποστηρικτικές τεχνολογίες σε περιβάλλον βιβλιοθηκών [Διδακτορική διατριβή, Ιόνιο Πανεπιστήμιο]. Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών/ Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου.

<https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/17257?lang=el#page/1/mode/2up>

Μιζαμτσή, Σ., Νικολαΐδης, Ε., & Μουρούζης, Α. (2012). Προσβασιμότητα για όλους: Πιλοτική μελέτη προσβασιμότητας σε ΟΤΑ στη διασυνοριακή περιοχή. *European Territorial Cooperation Programme Greece – Bulgaria*.

Μονάδα διασφάλισης ποιότητας ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών (2018). *Ηλεκτρονική έρευνα για τις υποδομές και υπηρεσίες για άτομα με ειδικές ανάγκες στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες*.

Σωτηροπούλου, Ρ. (2020). *E-Learning και πρότυπα προσβασιμότητας* [Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής]. Ψηφιακό αποθετήριο Πολυνόη. https://polynoe.lib.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/158/Sotiropoulou_186682008.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Τμήμα Στατιστικών Εκπαίδευσης & Αθλητισμού (2021, Δεκέμβριος 14). Έρευνα ανώτατης εκπαίδευσης (πανεπιστημιακός και τεχνολογικός τομέας) λήξης ακαδημαϊκού έτους 2019/2020. www.statistics.gr

---

Τμήμα Στατιστικών Εκπαίδευσης & Αθλητισμού (2021, Δεκέμβριος 7). Έρευνα σχολικών μονάδων ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης λήξης σχολικού έτους 2019/2020.
www.statistics.gr

Χρυσάφη, Λ. (2005). Ενσωμάτωση ατόμων με ειδικές ανάγκες στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.
<https://lekythos.library.ucy.ac.cy/bitstream/handle/10797/23060/24psab012b.pdf?sequence=20&isAllowed=y>